

Geçmişten Günümüze

BEYDİLİ AŞİRETİ

Siyasi, Sosyal ve Kültürel Yapısı

İKSAD
Publishing House

MEHMET NURİ ŞANDA

Geçmişten Günümüze

BEYDİLİ AŞİRETİ

Siyasi, Sosyal ve Kültürel Yapısı

Mehmet Nuri ŞANDA

**Institution Of Economic Development And Social
Researches Publications®**

(The Licence Number of Publicator: 2014/31220)

TURKEY TR: +90 342 606 06 75

USA: +1 631 685 0 853

E posta: kongreikساد@gmail.com

www.ikساد.org

www.ikسادkongre.org

Kitabın tüm hakları İKSAD Yayınevi'ne aittir.

İzinsiz çoğaltılamaz, kopyalanamaz.

Metinlerden etik ve yasal olarak yazarlar sorumludur

Iksad Publications- 2018© ISBN- 978-605-7510-33-4

Geçmişten Günümüze

BEYDİLİ AŞİRETİ

Siyasi, Sosyal ve Kültürel Yapısı

Mehmet Nuri ŞANDA

ÖZET

Yirmi dört Oğuz boyundan biri olan Beydililer, Harezmsah Devleti'ni kurdu. Ayrıca Safevi ve Akkoyunlu Devletleri ile Dulkadir Beyliği'nin kurulmasında etkili oldu. Aslen Orta Asyalı olan Beydililer, 1200'lü yıllarda Anadolu'ya geldi.

Anadolu'ya yerleşen Beydili Aşireti ve ona tabi oymaklar, Osmanlı Devleti'nde zorunlu iskâna tabi tutuldu. Bu iskânlardan biri 1691 yılında yapılan Rakka iskânıydı. Bu zorunlu iskâna uymak istemeyen bazı Beydili oymakları yerleştirildikleri bölgelerden kaçarak farklı yerlere dağıldı.

Osmanlı Devleti, kaçan bu aşiret mensuplarını tekrar iskân bölgesine yerleştirmek için çeşitli tedbirler aldı. Alınan bu tedbirlere rağmen Beydili Aşireti'ne mensup bazı oymak ve aileler iskân bölgelerinden kaçmaya devam etti. İskan bölgelerinden kaçan Beydililer, gittikleri yerlerdeki yaşam tarzlarına ve kültürel yapıya uyum sağladı. Bundan dolayı o bölgelerde varlıklarını XXI. yüzyıla kadar sürdürdü.

XXI. yüzyılda Beydili Aşireti'ne mensup aileler Ankara, Ağrı, Adıyaman, Çorum, Denizli, Erzurum, Erzincan, Gaziantep, Gümüşhane, Iğdır, Isparta, Kars, Karaman, Karabük, Mardin, Mersin, Samsun, Sivas, Şanlıurfa ve Yozgat gibi illerde varlıklarını devam ettirmektedir.

ÖNSÖZ

Arşiv belgelerinde aşiretler, aşiret, cemaat ve oymak gibi isimlerle zikredilmiştir. Belli bir soya mensup insanların oluşturduğu aşiretler, genellikle özgürlüklerine düşkün oldukları için göçebe bir yaşam tarzı sürdürürdü. Göçebe hayatı benimseyen aşiretler, buldukları bölgelerde daha çok hayvancılıkla uğraşırlardı.

Aşiretler, göçebe hayatı sürdürmek ve sahip oldukları hayvan sürülerini besleyebilmek amacıyla yılın belli dönemlerinde yaylak ve kışlaklar arasında göç ederdi. Bundan dolayı bu aşiretlere konargöçer denirdi. Bu göç hareketleri sırasında geçiş yolları üzerinde bulunan tarlalara hayvanların girmesiyle yerleşiklerin ekinleri zarar görürdü. Aşiretlerin bu tür davranışları eşkıyalık olarak algılanır ve yerleşiklerle konargöçerler arasında ciddi sorunların ortaya çıkmasına neden olurdu.

Hayat şartlarının zorluğu, hayvanların bakımı, beslenmesi, korunması, hayvanların hastalanması, hastalıkların iyileştirilmesi, hayvan ürünlerinin üretimi ve bu üretim sırasında uygulanan yöntemler aşiret üyelerinin tecrübe edinmelerine neden olurdu. Bu tecrübe, aşiretlerin zorlu hayat şartlarına karşı daha dayanıklı olmalarını sağlardı. Güçlü akrabalık bağlarını

sürdüren aşiretler, her türlü dış tehdite karşı birlikte hareket ederdi.

Orta Asya'da göçebe hayat süren Türkler, 1071 Malazgirt Savaşı'ndan sonra gruplar halinde Anadolu'ya göç etti. Beydili Aşireti'nin de içinde bulunduğu bu göç hareketleri, Moğol baskısı ile daha da hızlandı. Anadolu'ya göç eden Beydililer ve diğer Türk boyları yerleştikleri yerlerde cami, medrese, han vb. birçok mimari eser yaptı. Yapılan bu eserlerle Türk boylarının yerleştikleri bölgeler birer Türk ve İslam yurdu haline dönüştü. Göçler neticesinde Anadolu ve Mezapotamya gibi bölgelere yerleşen Beydili Aşireti, buralarda varlıklarını XXI. yüzyıla kadar devam ettirdi.

Beş bölümden oluşan araştırmanın birinci ve ikinci bölümlerinde Beydili kelimesinin anlamı, yapılan iskân faaliyetlerinin aşiretler üzerinde etkisi ve Beydililerin yaşadıkları bölgeler anlatıldı. Üçüncü bölümde sözlü tarih yöntemiyle Beydili Aşireti'ne mensup ailelerin Ankara, Ağrı, Adıyaman, Çorum, Denizli, Erzurum, Erzincan, Gümüşhane, Gaziantep, Isparta, Iğdır, Karaman, Karabük, Kars, Mersin, Mardin, Sivas, Samsun, Şanlıurfa ve Yozgat gibi illerde yaşadıkları tespit edildi. Ayrıca, bu illerde Beydililerin hangi köylerde yaşadığı, nüfusları ve köylerde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları açıklandı. Dördüncü bölümde Beydili Aşireti'nden çıkan devlet yöneticileri ve bu yöneticilerin hizmetleri

araştırıldı. Ayrıca Beydili Aşireti'nin yaşadıkları yerler, siyasi, sosyokültürel ve ekonomik yapıları anlatıldı. Beşinci bölümde konuyla ilgili değerlendirme yapıldı. Kaynak tarama metodu ve sözlü tarih yöntemi ile yapılan bu araştırmada, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nden ve konu ile ilgili literatürlerden faydalanıldı.

Bu çalışmamı sabırla takip eden, yardımlarını esirgemeyen, gerektiğinde bizzat müdahale ederek düzeltmeler yapan ve akademik yönden rehberlik eden hocam Prof. Dr. Ahmet EYİCİL'e teşekkür ederim.

Mehmet Nuri şANDA

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	I
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ	XI
TABLolar LİSTESİ.....	XIII
EKLER LİSTESİ	XV
1. GİRİŞ	1
1.1. Aşiret	4
1.2. Oymak.....	5
1.3.Aşiret Devlet İlişkileri	5
2. BEYDİLİ AŞİRETİNE GENEL BAKIŞ.....	9
2.1. Beydili'nin Anlamı	9
2.2. Beydililerin Kurduğu Devletler.....	10
2.3. Beydili Oymakları	12
2.4. Beydililerin İskânı.....	19
2.4.1. Eşkivalık Hareketleri	19
2.4.2. Askeri Sebepler	21
2.4.3. Ekonomik Sebepler	21
2.4.4. İskan Yerleri	22
2.4.5. İskanlar İçin Alınan Tedbirler	28
2.4.6. Beydililerin İskandan Kaçış Nedenleri.....	30
2.5. Beydililerde Yönetim ve Hukuk	31
2.5.1. Boy Beyi.....	32

2.5.2. Türkmen Ağası	33
2.5.3. Kethüda	33
2.5.4. Kadı	34
2.6. Beydililerde Ekonomik Yapı ve Ödediği Vergiler	34
2.7. Beydililerde Sosyal Yapı	39
2.8. Beydililerde Askeri Yapı	39
2.9. Beydililerde Eğitim	40
2.10. Beydililerde Edebiyat ve Sanat	41
2.11. Beydili Liderleri	42
2.11.1. Yönetici ve Askeri Kimliğe Sahip Olanlar	42
2.11.2. Edebiyatçılar ve Kanaat Önderleri	45
3. XXI.YY. DA ANADOLU'DA BEYDİLİLER	51
3.1. Adıyaman'da Yaşayan Beydililer	56
3.2. Ağrı'da Yaşayan Beydililer	72
3.3. Ankara'da Yaşayan Beydililer	93
3.4. Erzincan'da Yaşayan Beydililer	101
3.5. Erzurum'da Yaşayan Beydililer	126
3.6. Gaziantep'te Yaşayan Beydililer	140
3.7. Gümüşhane'de Yaşayan Beydililer	144
3.8. Kars'ta Yaşayan Beydililer	166
3.9. Sivas'ta Yaşayan Beydililer	182
3.10. Şanlıurfa'da Yaşayan Beydililer	198
3.11. Yozgat'ta Yaşayan Beydililer	241
3.12. Çorum'da Yaşayan Beydililer	251

3.13. Denizli’de Yaşayan Beydililer	252
3.14. Iğdır’da Yaşayan Beydililer	253
3.15. Isparta’da Yaşayan Beydililer	253
3.16. Karabük’de Yaşayan Beydililer	254
3.17. Karaman’da Yaşayan Beydililer	255
3.18. Mardin’de Yaşayan Beydililer	256
3.19. Mersin’de Yaşayan Beydililer	257
3.20. Samsun’da Yaşayan Beydililer	258
4. 21.YY. BEYDİLİ AŞİRETİNE MENSUP YÖNETİCİLER.....	261
4.1. Binali Yıldırım.....	262
4.2. M. Naci Bostancı	264
4.3. Fikri Işık.....	265
4.4. Serkan Bayram	266
4.5. Hüseyin Keskin.....	267
4.6. Metin Baydilli.....	268
4.7. Adnan Delikanlıoğlu	269
4.8. Cemal Seferoğulları	269
5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	271
KAYNAKÇA.....	279
1. Arşiv Belgeleri	279
2. Kitap ve Makaleler	280
3. Görüşülen Kişiler	286
4. İnternet Siteleri	294
ÖZGEÇMİŞ	296
EKLER.....	298

KISALTMALAR LİSTESİ

A.{DVNSMHH.d...	: Babı Asafı Divanı Hümayun Sicilleri Mühimme Defterleri
AE.	: Ali Emirî Tasnifi Belgeleri
age.	: Adı Geçen Eser
BEO	: Babıali Evrak Odası
bk.	: Bakınız
BOA	: Başbakanlık Osmanlı Arşivi
C.	: Cilt
C.DH	: Cevdet Tasnifi
Çev.	: Çeviren
D.İ.A	: Diyanet İşleri İslam Ansiklopedisi
DH. MKT	: Dâhiliye Nezâreti Mektubî Kalemî
DTCFD	: Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesi Dergisi
Ed.	: Editör
Fak.	: Fakülte
G.A.P.	: Güneydoğu Anadolu Projesi
H.	: Hicri
HH	: Hattı Hümayun
İA.	: İslâm Ansiklopedisi
km	: Kilometre
m.	: Metre
M.	: Miladi
MAD.	: Maliyeden Müdevver Defterler

nr.	: Numara
s.	: Sayfa
S.	: Sayı
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TDV İA	: Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi
Ünv.	: Üniversitesi
vb.	: Ve benzeri
Y. PRK.BŞK.	: Yıldız Perakende Evrakı
Yay.	: Yayınları
YY.	: Yüzyıl

TABLolar LİSTESİ

<u>Tablolar</u>	<u>Sayfa</u>
Tablo 2.1.Rakka'ya İskân Edilen Beydililerin İskân Bölgeleri, Kethüdarları ve Hane Sayıları	23
Tablo 2.2.Köse Mustafa Paşa'nın Yapmış Olduğu Görevler.	43
Tablo 3.1.Türkiye Geneline Beydililerin Yaşadığı Köyler ve İlçeler	52
Tablo 4.1. XXI. yüzyılda Beydili Aşireti'nden Çıkan Yöneticiler.	262

EKLER

Ek 1: XXI. Yüzyılda Beydililerin Yaşadığı İlleri Gösteren Harita.

Ek 2: BOA, C. DH, Dosya: 181, Gömlek: 9017. Rakka Valisine Yazılan Ferman.

Ek 3: BOA, C. DH, Dosya: 2, Gömlek: 91. Halep Valisine Yazılan Emir.

1. GİRİŞ

Anadolu'ya ilk Türk akınları 395'te Avrupa Hunları tarafından gerçekleştirildi. Hunlarla başlayan bu akınlar belli aralıklarla XI.yüzyılın ilk çeyreğine kadar devam etti.

Büyük Selçuklu Sultanı Çağrı Bey döneminde 1015 ile 1018 tarihleri arasında Anadolu'ya keşif amaçlı birçok akın düzenlendi. Bu akınlardan dolayı Selçuklularla Bizans'ın arası açıldı ve her iki devlet arasında 1048 yılında Erzurum'un Pasinler Ovası'nda Pasinler Savaşı meydana geldi. Pasinlerde Selçuklular, Bizans Kralı ile Gürcü Kralı'nı yenilgiye uğrattı. Bu zaferden sonra Selçukluların Anadolu'ya akınları giderek çoğaldı ve 1071 Malazgirt Zaferi ile Anadolu kapıları tamamen Türklere açıldı. Malazgirt Savaşı'ndan sonra Büyük Selçuklu hükümdarı Alparslan, Anadolu'ya birçok komutan gönderdi. Gönderilen bu komutanlar Anadolu'da kendi beyliklerini kurarak buraların Türkleşmesini sağladı. Nitekim farklı bölgelerde kurulan Saltuklular, Mengücekler, Ahlad Şahlar, Artuklular, Çaka Beyliği yerleştikleri yerlerde camiler, medreseler ve hanlar yaptı.

XI. ve XIII.yüzyıllar arasında Türkistan, Horasan ve Azerbaycan'dan Anadolu'ya gruplar halinde gelen Türklerin büyük bir bölümünü Türkmen ya da Oğuz ismiyle bilinen göçebeler oluşturuyordu. Osmanlıların devraldığı halkın önemli bir kısmı etnik bakımdan

Türkmenlere mensup olan bu konargöçerlerden meydana geliyordu.¹ Osmanlı Devleti'nin kuruluşu sırasında Beydili oymaklarının bir kısmı Akkoyunlular'a sığındı. Diğer bir kısmı ise İran çevresine giderek daha sonraki tarihlerde Safevi Devleti'nin kurulmasında etkili oldu. Osmanlı Devleti zamanında Anadolu'nun farklı bölgelerine yerleştirilen Beydili Aşireti ve ona tabi oymaklar, XXI. yüzyıla kadar varlığını devam ettirdi. Bu aşirete mensup aileler Doğu Anadolu'da Ağrı, Erzurum, Erzincan, Kars çevresinde Güneydoğu Anadolu'da Şanlıurfa, Gaziantep, Adıyaman, Mardin çevresinde İç Anadolu'da Karaman, Ankara, Sivas ve Yozgat çevresinde Akdeniz'de Mersin, Isparta çevresinde Karadeniz'de Gümüşhane, Samsun, Çorum çevresinde Ege'de Denizli çevresinde yaşamaktadır.

Anadolu'da Beydili Aşireti dışında birçok aşiret yaşamaktadır. Bu aşiretlere Avşar, Bayat, Karkın, Karakeçili, Döğer ve Kayı gibi aşiretler örnek verilebilir. Anadolu'da bulunan aşiretlerle ilgili farklı tarihlerde birçok araştırma yapıldı. Yapılan bu araştırmalar saha araştırmasından çok arşiv belgelerine dayalı araştırmalardır. Saha araştırmasına dayanmayan bu tür araştırmalarda daha çok devlet-aşiret ilişkileri üzerinde durulmuş ve devletin belirlediği kurallar çerçevesinde

¹ İlhan Şahin, "16.yüzyılda Osmanlı Anadolu'su Göçebelerinin İdari ve Sosyal Yapısı", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi, XV, İstanbul 1995, s.254.

olaylar değerlendirilmiştir. Arşiv belgelerinde, aşiretlerin devlete ve yerleşiklere karşı asayişsizliklerine ve eşkıyalıklarına çokça rastlanmaktadır. Sadece arşiv belgelerine dayalı bir araştırma aşiretlerle ilgili bazı bilgilerin eksik kalmasına sebep olabilir. Arşiv araştırması dışında Anadolu'da bulunan Türkmen aşiretlerin yaşam tarzlarını, gelenek ve göreneklerini sözlü tarihle değerlendiren çalışmalar da vardır. Sözlü tarihe dayalı araştırmaya Ali Rıza Yalman'ın "Cenupta Türkmen Oymakları" adlı eseri örnek gösterilebilir. Ayrıca Faruk Sümer'in "Çepniler" adlı eseri, Mehmet Ersöz'ün "Yörükler" ve "Türkiye'de Alevilik-Bektaşilik" adlı eserleri aşiretler konusunda yapılmış olan diğer saha çalışmalarıdır.

Beydili Aşireti ile ilgili kitap veya geniş anlamda bir araştırma bulunmayıp Yusuf Halaçoğlu'nun 1992'de arşiv belgelerine dayanarak yapmış olduğu bir çalışma bulunmaktadır. Bunun yanında Ali Kenanoğlu ve İsmail Onarlı'nın, Beydili Aşireti'ne tabi oymakları, bu oymakların inanç ve kültürlerini anlattıkları bir çalışmaları bulunmaktadır. Beydili Aşireti'ni konu alan bu araştırmada, arşiv belgelerinden faydalanıldı ve Anadolu'nun farklı bölgelerine dağılmış Beydililer tespit edilerek yaşadıkları yerlerde saha çalışması yapıldı. Beydili Aşireti'nin sosyokültürel yapısını ortaya koymadan önce araştırmada sıkça geçen aşiret ve oymak kavramlarına açıklık getirmekte fayda vardır.

1.1. Aşiret

Aşiret, Arapça bir kelime olup kabile karşılığı kullanıldığı gibi kabileden daha küçük topluluklar için de kullanılırdı.² Türkçe’de bu tabir, kan bağına dayalı ve birlikte konup göçen halk toplulukları için kullanılırdı. Osmanlı Devleti’nde göçebe topluluklara aşiret dendiği gibi, göçebe olup zamanla yerleşik hayata geçen topluluklara da aşiret denirdi.

Aşiretler, yaşadıkları yerlerde güçlü olmak ve o yerleri kontrolleri altında tutmak amacıyla kalabalık olmayı isterdi. Bir aşiretteki insan sayısı aynı zamanda o aşiretin gücünü de gösterirdi. Bundan dolayı aşiretler, bazen diğer aşiret ve oymakları da kendi bünyelerine kabul ederlerdi. Aşiret mensuplarını bir arada tutan diğer bir unsur da iklim ve coğrafi şartlardı. Karasal iklim ve çöl ikliminden kaynaklanan yaşam zorlukları, aşiret mensuplarını sosyal ve ekonomik açıdan ittifaklar yapmaya sevk ediyordu. Aşiretler bir aşiret reisi tarafından idare edilirdi. Bu aşiret reisliği babadan oğula geçebileceği gibi kardeşten kardeşe de geçebilirdi. Beydili Aşireti’nin başında da bir aşiret reisi bulunurdu. Beydililer, aşiret reisleri için “beğ” unvanını kullanırdı. Bu beğlere 1691 yılındaki iskân sırasında aşiret reisi olan Firuz Beğ ve 1920’de Fransızlara karşı Urfa’yı müdafa eden Sait Beğ örnek verilebilir.

² Yusuf Halaçoğlu, “Aşiret”, TDV İA, C.IV, 1991, s.9.

1.2. Oymak

Oymak, bir boyun ayrıldığı bölümlerdir. Ayrıca oymak, kabile de demektir.³ Osmanlı Devleti'nde boy, aşiret, oymak ve cemaat kavramları genellikle aynı anlamda kullanılırdı. Herhangi bir Türk topluluğuna boy denildiği gibi, oymak, aşiret ve cemaat de denirdi. Örneğin, Kayı Boyu'na, Kayı Aşireti veya Kayı Cemaati denildiği gibi.⁴

Beydili Aşireti'ne ait Osmanlı arşiv belgelerinde benzer bilgiler yer almaktadır. Bazı belgelerde Beydili Aşireti⁵ şeklinde geçerken bazı belgelerde Beydili Cemaati⁶ şeklinde geçmektedir.

1.3. Aşiret Devlet İlişkileri

Osmanlı toplum yapısında önemli bir yere sahip olan aşiretler, ekonomik ve sosyal hayatın vazgeçilmez birer unsuruydu. Daha çok göçebe hayat yaşayan aşiretler, genellikle hayvancılıkla uğraşırdı. Bu yönleriyle devlete ve topluma önemli bir hizmet sunarlardı. Örneğin binlerce küçükbaş ve büyükbaş hayvan besleyen Beydili Aşireti, hem Osmanlı

³ Şemseddin Sami, Kamusu Türki, İstanbul 1995, s. 938,1051

⁴ Cevdet Türkay, Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler, İşaret Yayınları, İstanbul 2001, s. 9.

⁵ BOA, HH, nr. 1260-B

⁶ BOA, A.{DVNSMHM.d..., nr. 13 s.1242.

Devleti'nin et ihtiyacını karşılardı hem de sahip oldukları bu hayvanlar için devlete her yıl belli miktarlarda vergi öderdi. Ayrıca at ve deve yetiştiriciliğiyle uğraşan Beydililer, askerî malzeme taşımacılığı veya sivil taşımacılık hizmetlerini yerine getirirdi. Osmanlı Devleti, XVII. yüzyıl ve sonrasında Avusturya, İran ve Rusya ile olan savaşlarında aşiret kuvvetlerine sıkça başvurdu.⁷ Bu doğrultuda 1636 ile 1639 yılları arasında IV. Murat döneminde Bağdat üzerine yapılan seferde Halep çevresinde yaşayan Beydili oymaklarından zahire taşımacılığı alanında faydalandı.⁸ Bunun yanı sıra devlet bu konargöçer aşiretlerden Celâlilik gibi eşkıyalık olaylarının bastırılmasında, çeşitli maden işlerinde, geçitlerin muhafazasında ve ticaret yollarının güvenliğinin sağlanmasında yararlandı.⁹

Osmanlı Devleti'nde merkezî hükümetlerin aşiretlere karşı izlediği politikanın temelinde, aşiretleri belli bir vergi dairesi içine almak ve onları teb'a kılmak süreçleri etkili oldu.¹⁰ Bu yüzden devlet, aşiretleri göçebe hayat tarzından kurtarmak ve kendi sistemi ile uyumlu

⁷ Ahmed Cevdet Paşa, Tarihi Cevdet, Üçdal Neşriyat, C. II, İstanbul 1983, s. 2.

⁸ İlhan Şahin, "1638 Bağdat Seferinde Zahire Nakline Memur Edilen Yeni il ve Halep Türkmenleri", Tarih Dergisi 33, İstanbul 1982, s.227-236.

⁹ Mustafa Akdağ, "Celâli isyanlarından Büyük Kaçgunluk (1603-1606)", TAD, C. II, Sayı: 2-3, Ankara 1964, s.14-15.

¹⁰ Rudi Paul Lindner, Ortaçağ Anadolu'sunda Göçebeler ve Osmanlılar (Çev. Müfit Günay), İmge Kitapevi, Ankara 2000, s. 97.

hale getirmek için sınırlar belirlemeye çalıştı. Osmanlı Devleti, bu doğrultuda Beydili Aşireti'ne de toprakları içinde yaylak ve kışlak araziler verdi. Fakat bu yaylak ve kışlaklarda rahat durmayan ve asayiş bozan bazı Beydili oymaklarını da değişik bölgelere iskân etti.

Aşiretlerin ödedikleri vergiler Osmanlı Devleti için önemli bir gelir kaynağıydı.¹¹ Devlet, Beydililerin de içinde bulunduğu her bir aşiretten iktisadî faaliyetine göre âğnâm vergisi, ağıl vergisi, yaylak ve kışlak vergisi, otlak vergisi, çift vergisi ve bâdı hevâ vergisi gibi vergiler alırdı.¹²

Ayrıca Osmanlı Devleti aşiretlere tımar arazileri verirdi ve onları bu arazileri ekip biçme ile görevlendirirdi. Tımar verdiği aşiret mensubu vefat ettiği zaman ona verilen tımar, şartları sağlaması durumunda oğluna verilir. Örneğin, 23 Nisan 1709 tarihli belgede Bolu Sancağı Viranşehir nahiyesine bağlı Beğdili karyesindeki tımara mutasarrıf olan Mehmed veledi Yahya'nın vefat etmesinden dolayı, daha önce ona tahsis edilen tımarın on yaşındaki oğlu Yahya'ya verilmesi istendi.¹³

¹¹ Halil İnalçık, "Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1300-1600)", (Çev. Halil Berktaş), Eren Yayınları, C. I, İstanbul 2000, s. 75.

¹² Neşet Çağatay, "Osmanlı İmparatorluğunda Reayadan Alınan Vergi ve Resimler", DTCFD, C. V (1947), s. 483-511.

¹³ BOA, AE. SAMD. III, Dosya: 103, Gömlek: 10180.

2. BEYDİLİ AŞİRETİNE GENEL BAKIŞ

2.1. Beydili'nin Anlamı

Beydili adına ilk olarak Divanü Lügati't Türk'te rastlanmaktadır. Bu eserde Yirmi iki Oğuz boyunun yedincisi olarak gösterilen Beydili boyunun, hayvanlarına ve eşyalarına vurduklar damga (۵۷) şeklinde gösterilmiştir. Ongunları ise tavşancıl kuşu olarak verilmiştir.¹⁴

Oğuznâme adlı eserini XIV. yüzyıl başlarında tamamlayan Reşidüddin hükümdar çıkaran beş büyük boydan birinin Beydili boyu olduğunu belirtmiş ve Beydili kelimesinin “Büyükler gibi aziz” manasına geldiğini ifade etmiştir. Reşidüddin Beydili boyunun damgasını (۵) şeklinde göstermiş ve Harezşahlar Devleti'nin de bu boy tarafından kurulduğunu belirtmiştir.¹⁵

Yazıcıoğlu'nun yirmi dört Oğuz boyunu gösteren listesinde Yıldız Han'ın oğulları arasında verilen Beydili boyu, Bozok kavimleri sıralamasında on birinci sırada gösterilmiştir. Yazıcıoğlu'na göre Beydili kelimesi, “Beğlerin sözü azizdir.” anlamına gelmektedir. Bu listede Beydililerin hayvanlarına vurdukları

¹⁴ Besim Atalay, Divanü Lügati't Türk, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara 2006, Cilt I, s. 56

¹⁵ Faruk Sümer, “Oğuzlar'a Ait Destani Mahiyetde Eserler-Reşidüddin Oğuznâmesi”, Türk Dünyası Araştırma Vakfı, 1998, s.384.

damgaları **Y** şeklinde gösterilmiş ve ongunları da tavşancıl kuşu olarak verilmiştir.¹⁶

Tarihçi Yusuf Halaçoğlu, Beydili kelimesinin anlamının kesin olarak bilinmediğini ve bu ismin beğ ile dil kelimelerinin birleşiminden meydana gelmiş olabileceğini ifade etmiştir.¹⁷

Beydili kelimesinin telaffuzu zamanla kısmi değişikliklere uğramıştır. Bu doğrultuda bazı yazılı eserlerde Beydili kelimesi Beğdili, Beğdilli, Baydili, Baydilli, Beğdilü, Beğdillü, Beydili, Beydilli, Badılı, Badıllı, Badili, Badilli şeklinde ifade edilmiştir. XXI. yüzyılda Anadolu'da bu kavramlar, soyadı olarak da kullanılmıştır. Örneğin, Adıyaman, Gaziantep, Mardin ve Şanlıurfa'daki Beydililer arasında, Beydili, Beydilli, Baydili, Baydilli, Badili, Badılı, Badıllı gibi soyisimlere sıkça rastlanır.

2.2. Beydililerin Kurduğu Devletler

1097 ile 1231 tarihleri arasında Harezm bölgesinde yaşayan Harezmşahlar Devleti'ni yirmi dört Oğuz boyuna mensup Beydililer kurdu. Harezmşahların atası Anuş Teğın, Beğdili Aşireti'ne mensuptu. Devletin temelleri 1097 yılında Anuş Teğın zamanında atıldı.

¹⁶ Abdullah Bakır, "Tevarih-i Al-i Selçuk Oğuznamesi", Turkish Studies Dergisi, (Türkoloji Çalışmaları Dergisi), Sayı 3, Sonbahar 2008, s.188.

¹⁷ Yusuf Halaçoğlu, "Beydili", TDV İA, C. VI, 1992, s. 56-57.

Harezmşah Sultanı İl Arslan, Büyük Selçuklu Sultanı, Sultan Sencer'in ölümü üzerine oluşan otorite boşluğundan faydalanıp bağımsızlığını ilân etti.¹⁸

1337 ile 1522 tarihleri arasında Maraş çevresinde yaşayan Dulkadiroğulları Beyliği'nin kurulmasında Beydili Aşireti'ne mensup Alagözlü, Bozlu¹⁹, Cerid ve Tecirli²⁰ oymakları etkili oldu.

1340 ile 1514 tarihleri arasında varlığını devam ettiren Akkoyunlu Devleti'nin de kurulmasında Halep Türkmenlerine bağlı Beğdililerle birlikte, Harbendeli, Eymür, Döğer, Acurlu, Alplü gibi aşiretler etkili oldu. Bu aşiretler hem Akkoyunlu Devleti'nin kurulmasında hem de topraklarının genişlemesinde önemli rol oynadı.²¹ Beydililer bazı dönemlerde Akkoyunlu Devleti'nin yönetiminde, idari ve askeri görevler aldı.

İran'da yaşayan Şamlu Türkmenleri, Diyarbakır ve Suriye çevresinde yaşayan Bozulus Türkmenleri arasındaki Beydililerdi. İran'a gidip yerleşen ve Beydili Aşireti'ne mensup olan Şamlu Türkmenleri, Safevi Devleti'nin kurulmasında etkili oldu.²² Bu devletin

¹⁸ İbrahim Kafesoğlu, "Harezmşahlar Devleti Tarihi (485-617/1092-1229)", Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1965, s.8.

¹⁹ Arif Sarı, "16.yüzyılda Dulkadirli Türkmenleri", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara 2015, s. 191, 242.

²⁰ Faruk Sümer, "Ceridler", Türk Dünyası Tarih Dergisi, Sayı: 24, 1988, s.3-10.

²¹ Tufan Gündüz, "Bozulus Türkmenleri", Doktora Tezi, Ankara 1996, s.34.

²² Yusuf Halaçoğlu, "Beydili", TDV İA, C.VI, 1992, s.57.

yönetiminde etkili olan Beydili beyleri şunlardı. Devletin kuruluşuna katılan Abdi Beğ ve oğlu meşhur Durmuş Han Beydili Aşireti'ne mensuptu. Şah Tahmasb'a karşı saltanat davasına kalkışan kardeşi Elkas Mirza'nın adamlarından olan ve sonra ondan ayrılarak Tahmasb tarafına geçen Bereket Halife'de Beydili Aşireti'ndendi. Safevi hükümdarı, Sultan Muhammed dönemindeki emirlerden olan Ahmed Bey'de Beydili Aşireti'ne mensuptu.²³

2.3. Beydili Oymakları

Orta Asya'dan batıya doğru göç eden Beydililer, bu göç sırasında birçok güzergâh kullandı. Bu güzergâhlardan ikisi Hazar denizinin kuzeyi ve güneyi idi. Batıya göç eden Beydili oymaklarının bir kısmı geçtikleri güzergâhlar üzerindeki bölgelere yerleşti. Bir kısmı da Anadolu'ya yerleşti. Beydililerin yerleştiği bölgeler daha çok göçebe hayatlarını devam ettirebilecekleri ve hayvancılıkla uğraşabilecekleri bölgelerdi. Anadolu'ya yerleşen Beydili oymakları Akkaş, Arablı, Arablı İbrahim, Arablı Mersin, Beğdili, Beğmişli, Buraklı, Ceceli, Cihanbeğli, Cırıklı, Dengizli, Denizler, Diğer Döğer, Dimlekli, Elbeğli, Gündüşlü, Hubyarlı, Kadirli, Karaşeyh, Kasımlı, Kayaslı, Kılıçbeğli,

²³ İskender Bey Türkmen, "(1377/1999) Tarih-i Âlem-ara-yı Abbasi, (Çev. Muhammed İsmail Rızvanî)", Cilt I, s. 369, 459, 461, 462.

Kırgıllı, Kızılkoyunlu, Kömecli, Mîrzâ, Perdeltâcirlisi, Tecerli Parda, Ulaşlı ve Yâdigârli gibi oymaklardı.²⁴

Orta Asya'dan Anadolu'ya doğru gerçekleşen bu göç sırasında Beydili oymakları İran, Azerbaycan, Irak, Suriye ve Anadolu'ya yerleşti. Beydili oymaklarının XVI. yüzyılda yerleştiği yerler şunlardır:

2.3.1. Halep Beydilileri

Batıya göç eden aşiretlerin bir kısmı Suriye topraklarında Halep çevresini yurt tuttu. Halep'e yerleşen en kalabalık aşiret, Beydili Aşireti idi. Bu sebeple Halep Türkmenlerine dair defterlerde Beydili Aşireti daima birinci sırada zikredilmiştir. Halep Türkmenleri içinde bulunan Beydililerin hukuki davalarına Türkmen Kadısı bakardı. Bu Türkmen kadıları tayin edildikleri aşiretlerle birlikte gezerdi. Türkmen kadılarının güvenliğinden de Türkmen Subaşı sorumluydu.²⁵ Beydili Aşireti'nin Halep'te tespit edilen oymak sayısı 1520 yılında 3, 1530 yılında 43, 1536 yılında 39, 1552 yılında 66 idi. 1552 yılında kaydedilen Beydili oymakları Taşbaş, Bozkoyunlu, Selahdinlü, Begmeşlü, Begmeşlü Diğer, Hacı Güzel, Kuzucaklu, Karacıklı el mâruf Başbüyük, Süllü, Şeyhlüyi İbeneklü, Otamışlı,

²⁴ Cevdet Türkay, Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğunda Oymak, Aşiret ve Cemaatler, İşaret Yayınları, İstanbul 2001, s.164-635.

²⁵ Enver Çakar, 16.yy Halep Sancağı, Fırat Üniversitesi Tarih Şubesi Yayınları, Elazığ 2003, s.165.

Mihmad Hacılı, Dimleklü, Kıyas, Sipahiyan, Alagözlü, Ulaşlı, Arablar, Bozlu, Şeyhler, Bozgeyikli, Kotanlı, Budaklar, Bozlu Müteferrik, Çakırlı Müteferrik, Kara Şeyhli Müteferrik, Kazlı Müteferrik, Bozkoyunlu, Dögerlü, Gedikler, Taşbaş, Selahaddinli, Karabegmeşli, Güneç, Tatalu, Eminleklü Dögeri, Tatlu, Eminleklü, Halilcelü, Cumalı, Kazlı, Beğillü, Topaklu, Mahmudlu, Büyük Karacalu, Yağırınca, Necmeddinli, Güvan, Kürdilü, Çakırlı, Başbüyükli, Sülayi, Saçlı, Otamışlı, Begmeşli, Kara Hasanlu, Büyük Karacalu, Hatib Hacılı, Beğillü, Dimleklü, Bayanlı, Baranlar, Kürdler, Mahmudlu, Bozlu, Bozkoyunlu, Yalvaç, Halilcelü, Kuzucaklı ve Beydili oymaklarıydı.²⁶ Halep'te bulunan bu Beydili oymaklarının sayısı XVII. yüzyılda 44'e düştü.²⁷ Beydililer, Halep'ten Diyarbakır'a kadar uzanan sahanın en güzel yaylaklarına sahipti. Halep'te bulunan bazı Beydili oymakları rahat durmayarak yerleşiklerin ekinlerine zarar verdi ve devlete ödemeleri gereken vergileri ödemedi.²⁸ Bu sebeplerden dolayı bazı Beydili oymakları Halep'ten alınarak Rakka'ya zorunlu iskâna tabi tutuldu. Rakka bölgesine zorunlu iskâna tabi tutulan Beydili oymakları Tatalu, Kazlı, Balabanla, Arablu,

²⁶ Işıl Bostancı ışık, "Halep Türkmenleri (Boy ve Oymaklar)", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ 1998, s.52-53.

²⁷ Enver Çakar, 17.yüzyılda Haleb Eyaleti ve Türkmenleri, Fırat Üniversitesi Yayınları, Elazığ 2006, s.182-279.

²⁸ Mustafa Naima Efendi, Naima Tarih (Çev. Mehmet İpşirli), Türk Tarih Kurumu Yayınları, C.III, Ankara 2014, s.7-8.

Taşbaş, Sincan, Güneş gibi oymaklardı. Rakka'ya iskân edilen bu oymakların birçoğu burada durmayarak daha önceki memleketlerine doğru kaçtı.²⁹

2.3.2. Yeni İl Beydilileri

Osmanlı Devleti tarafından kurulan Yeni il, Sivas ve çevresini kapsardı. Yeni il'de birçok konargöçer aşiret yaşardı. Bu aşiretlerden biri de Beydili Aşireti idi. Yeni il'deki Beydililer, yaşam tarzları gereği hayvancılıkla uğraşırđı. Kış mevsiminde Halep bölgesinde kışlar, yaz aylarındaysa tekrar kendi bölgeleri olan Yeni il'e dönerlerdi. Bu göç sırasında bazen yerleşiklere ve ekinlerine zarar verdikleri için Yeni il Beydilileri de Osmanlı yöneticileri tarafından Rakka iskâna dahil edildi.³⁰ Bu iskân sırasında Rakka Beylerbeyi Kadızâde Hüseyin Paşa idi.³¹ Rakka iskânını Beydili Aşireti'ne mensup Taşdemir adlı şair şöyle dile getirmiştir.

Kadıoğlu Yusuf Paşa gelende
Yalan dünya benim derdi Beydili
Seksen bin evle Rakka'ya iskân olanda
Tay'ı, Muvâli'yi kırdı Beydili.³²

²⁹ Cengiz Orhonlu, "Osmanlı İmparatorluğu'nda Aşiretlerin İskânı", Eren Yay., İstanbul 1987, s.58-59.

³⁰ Murat Çelikdemir, "Osmanlı Dön. Aşiretlerin Rakka'ya İskânı(1690-1840)", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ 2001, s.94.

³¹ BOA, MAD, nr.534, s.15.

³² Ömer Özbaş, Gaziantep dolaylarında Türkmenler ve Baraklar, Gaziantep Kültür Derneği Yayınları, Gaziantep 1958, s. 6.

Beydililer, iskân edildikleri Rakka ve çevresine Collab diyorlardı. Colab aslında Urfa'nın doğusunda bir köyün ve nehrin adıydı. Evliya Çelebi, Seyhatname'sinde Collab'tan bir kasaba olarak bahsederdi.³³

Beydililer, Harran'ın altındaki Ayn Arûs ve Akçakale'den Rakka'ya varıncaya kadar, Belih Nehri kıyısına yerleştirdiklerinde başlarında Bozkoyunlu oymağından Firûz Beğ oğlu Şâhin Mehmet Bey vardı. Şahin Mehmet Beğ, Rakka Beylerbeyi Hüseyin Paşa'nın teklifi üzerine Beydili Aşireti'ne Başbuğ olarak atandı.³⁴

Şahin Mehmet Bey'in ölümünden sonra Rakka bölgesine yerleştirilen Beydili ve ona tabi oymakların başına oğlu Firûz Bey geçti. Bu durumu Dedemoğlu adlı şair şöyle dile getirmiştir.

Toplandık aşiret geldik Colab'a
Baş bend de Firûz Beğ'in değil mi?
Emretti beğler konduk yan yana
Hacı Ali'nin yurdu Seylân değil mi?

Yurd verildi Ulaşlı'nın beğine
O da kondu Berk Ağa'nın sağına
Firkat geldi Akçakale dağına
Bayındır'ın yurdu Goncan değil mi?³⁵

³³ Faruk Sümer, Oğuzlar (Türkmenler), DTCF Yayınları, Ankara 1972, s.32-303.

³⁴ BOA, MAD, nr.534, s.15.

³⁵ Ömer özbaş, age, s. 7-8.

Rakka'ya zorunlu iskâna tabi tutulan Beydili Aşireti'nin reisi ve aynı zamanda tüm iskân hareketinin iskânbaşı olan Firûz Beğ, bu fena yerlerde yaşanmaz diyerek kendisine tabi Beydili oymaklarıyla birlikte İran'a doğru gitti.³⁶

Firuz Bey'in İran'a gitmesinin sebepleri arasında Osmanlı Devleti'nin, Beydili beylerine itibar göstermemesi, makam vermemesi ve memurlarının Beydili Aşireti mensuplarına haksız muameleleri vardı.

2.3.3. Tarsus Beydilileri

Anadolu'ya yerleşen Beydililerin bir kısmı Tarsus ve çevresine yerleşti. Tarsus'a yerleşen Beydililer, daha önce bu bölgeye yerleşen Kusun Aşireti'ne tabi olarak yaşadı. Kusun Aşireti'ne tabi bu Beydili oymağı geçimini hayvancılıkla sağlardı.³⁷

2.3.4. İçil (İç-el) Beydilileri

Orta Asya'dan Anadolu'ya gelen Beydililerin bir kısmı İçil³⁸ çevresine yerleşti. İçil'de dağınık yaşayan Beydililer, II. Bayezid döneminde umumiyetle Gülnar kazasına bağlı köylere yerleştirildi.

³⁶ Ali Şahin, Güney Anadolu'da Beğ-Dili Türkmenleri ve Baraklar, Ankara 1962, s. 30-35.

³⁷ Enver Çakar, 16. Yüzyılda Haleb Sancağı, Fırat Üniversitesi Yayınları, Elazığ 2003, s.69.

³⁸ Mersin ve çevresini içine alan Osmanlı Sancağı'dır.

Beydililerin yerleştirildiği köyler, Karaağaç, Ulu Kaşığı, İncircek, Berçem, Emir Hacı, Karaca Virân, Kuru Dere, Lapa, Dırnaklı, Gerçelik, Uluçir ve Yaspınar gibi köylerdi.³⁹ İçil'in Gülnar ilçesinde yaşayan Beydililer geçimlerini hayvancılıkla sağladı. Buradaki Beydililer, coğrafi yapı gereği yaylak ve kışlak alanları birbirine yakındı. Bundan dolayı uzun mesafe göç etmezlerdi.

XXI. yüzyılda Mersin'in Gülnar ilçesine bağlı Beydili köyünün olması ve bu köyde yaşayanların hala hayvancılıkla uğraşması buradaki Beydililerin XV. yüzyılda bu bölgeye yerleştirilen Beydililerin torunları olduklarının bir göstergesiydi.

2.3.5. Çukurova Beydilileri

Anadolu'ya gelen Beydililerin bir kısmı Çukurova bölgesine yerleşti. Çukurova'ya yerleşen Beydili oymakları, Cerid ve Tecirli oymakları idi. Bu oymaklar yerleştikleri bölgelerde daha çok hayvancılıkla uğraştı.

Cerid ve Tecirli oymakları Dulkadiroğulları Beyliği'nin kurulmasında etkili oldu.⁴⁰ Ceridler, Dulkadirli'ye bağlı diğer oymaklar gibi kışın Amik

³⁹ Faruk Sümer, "Bozoklu Oğuz Boylarına Dair", DTCFD, C.XI, S.1, Ankara 1953, s.65-103.

⁴⁰ Faruk Sümer, "Ceridler", Türk Dünyası Tarih Dergisi, Sayı. 24, 1988, s.6.

Ovası'nda kışlardı. Yazında Maraş taraflarındaki yaylalara çıkardı.⁴¹

2.4. Beydililerin İskânı

Osmanlı Devleti, 1691 yılında Beydili Aşireti'ni ve ona tabi olan oymakları başta Rakka olmak üzere farklı bölgelere iskân etti. Beydili Aşireti'nin, Rakka ve çevresine iskân edilmesinin birçok sebebi vardır.

2.4.1. Eşkîyalık Hareketleri

Konargöçerlerin özgür yaşama arzusu bazen yerleşiklerle konargöçerler arasında sorunların yaşanmasına neden olurdu. Osmanlı'nın bu gibi durumlar karşısında aldığı ilk tedbir genellikle konargöçer aşiretleri iskâna tabi tutmak olurdu.

Osmanlı arşivinde bu durumlarla ilgili birçok belgeye rastlanmak mümkündür. Bu eşkıyalık faaliyetlerini ve sonrasında yapılan iskânları konu alan bazı belgeler şunlardır:

Beydili ve Karaşeyhlü Viran eşkıyası, 9 Ekim 1815 tarihinde Celal Paşa, Halep Valisi iken hacca gitmek üzere Halep'e uğramış olan İran Devleti kaymakamının ve şeyhülislamının eşyalarını gaspetti.⁴²

⁴¹ M. Fatih Sansar, "19. Yüzyılda Çukurova Türkmen Aşiretleri I: Cerid ve Tecirliiler", Osmanlı Hakimiyet Sahası Çalışmaları Dergisi, (Studies of The Ottoman Domain), C.III, Sayı 5, Ağustos 2013, s.2.

⁴² BOA, C.DH. Dosya: 2, Gömlek: 91.

1688 yılında Beydili Aşireti'ne mensup bazı kişiler Hısnı Mansur⁴³ kasabasında ekili arazileri tahrip etti ve bu bölgelerdeki insanların bir kısmını öldürdü.⁴⁴ Osmanlı, bu eşkıyalık hareketlerine karşı sert tedbirler aldı. Nitekim eşkıyalık yapanların bir kısmını örfî ve şerî hukuk doğrultusunda cezalandırdı. Bu cezalarla yola gelmeyen bir kısmını da zorunlu iskâna tabi tuttu. Bu doğrultuda Yozgat çevresinde yaşayan Beydililer⁴⁵, aynı bölgede yaşayan Mahyanlı Aşireti'ne zarar verdikleri için iskâna tabi tutuldu.

6 Ağustos 1893 tarihli arşiv belgesinde Yozgat sancağında bulunan ve eşkıyalık yaptıkları için iki kez iskân edilen Beydili Aşireti'nin eşkıyalık faaliyetlerinden dolayı bir kez daha iskân edilmesi istendi.⁴⁶

Aralık 1892 tarihli belgede Yozgat ahalisinden olup Zile kazasında oturan ve mahallî asayişî ihlal eden Beydili Aşireti'nden on beş hanenin iskâna gönderilmesi istendi.⁴⁷

Beydili Aşireti'ne mensup bazı oymaklar, iskân edildikleri bölgeleri terk edip kaçtı. Kaçan bu oymaklar, gittikleri bölgelerde halkı çeşitli yollarla rahatsız etmeye

⁴³ Adıyaman'ın eski ismidir.

⁴⁴ Cengiz Orhunlu, Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskânı, Eren yayıncılık, İstanbul 1987, s.43.

⁴⁵ Yozgat çevresinde yaşayan Beydililer, Badıllı olarak bilinir.

⁴⁶ BOA DH. MKT, Dosya: 104 Gömlek: 12.

⁴⁷ BOA DH.MKT, Dosya: 1794, Gömlek: 51.

devam etti. Bu durum karşısında Osmanlı, bu aşiret mensuplarını bir kez daha iskâna tabi tuttu.

1892 tarihli belgede Boğazlıyan ve Sungurlu ilçeleriyle Kızılkoca nahiyesine birbirinden ayrı olarak iskân edilen Beydililerin, Sorgun nahiyesine ve ona bağlı köylere gelip eşkıyalık yaptıkları ve bu eşkıyalıklarından dolayı o bölgeden alınarak başka bir yere iskân olunmaları istendi.⁴⁸

2.4.2. Askeri Sebepler

XVII. yüzyılın ikinci yarısından itibaren Suriye'ye, Arap Şammar ve Aneze⁴⁹ aşiretlerinin saldırıları arttığı için devlet bu aşiretlere karşı göçebe Türkmen aşiretlerle denge kurmak istedi. Bu sebepten dolayı Beydili Aşireti'ne mensup bazı oymakları Rakka ve çevresine iskân etti.⁵⁰

2.4.3. Ekonomik Sebepler

Gerçekleştirilen iskânların birçok ekonomik ve sosyal sebebi bulunuyordu. Bu sebepler, harap ve boş yerleri imar etmek, verimli olup ekilmeyen toprakları yeniden ziraata açmak, XVII. yüzyıldaki ekonomik sıkıntılardan ve siyasi otorite boşluğundan ortaya çıkan

⁴⁸ BOA DM.MKT. Dosya: 2024, Gömlek: 89.

⁴⁹ Adı geçen Arap aşiretleri XVII.yüzyılın sonlarından itibaren Suriye çevresinde yağma hareketlerinde bulundu. Bu durum bölgedeki devlet otoritesini zayıflattı.

⁵⁰ Cengiz Orhunlu, age, s.45.

Celali isyanlarının sosyal yapıyı bozmasını engellemek, konargöçerleri yerleşik hayata geçirip onlardan düzenli bir şekilde vergi almak, fethedilen toprakların Türkleşmesi ve İslamlaşmasını sağlamaktı.⁵¹

2.4.4. İskân Yerleri

Osmanlı sınırları içerisinde varlığını devam ettiren birçok aşiret gibi Beydili Aşireti’de iskâna tabi tutuldu.

Bazı oymakları Rakka eyaleti ve onun dâhilindeki Belih nehri çevresine yerleştirildi. Bazı oymakları da Halep eyaleti dâhilindeki Hama ve Humus çevresine yerleştirildi. Ayrıca belli bir sayıda Beydili oymağı, Harran Ovası’na ve Menbic nahiyesine iskân edildi.⁵²

21 Ocak 1691 tarihinde Rakka Beylerbeyi Kadızade Hüseyin Paşa’ya gönderilen fermanla Rakka’ya iskân edilen aşiretler, onlara bağlı oymaklar ve bu oymakların iskân edildikleri bölgeler yer alıyordu.

Bu fermanla iskâna tabi tutulan aşiretler içinde en kalabalık olanı Beydili Aşireti ve ona bağlı olan oymaklardır. Rakka iskânına tabi tutulan Beydili oymakları ve iskân bölgeleri şunlardır:

⁵¹ Gülfeştin Çelik, “Osmanlı Devleti’nin Nüfus Ve İskân Politikası”, *Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi*, Divan, 1999, Sayı 1, s.73-74.

⁵² Cengiz Orhonlu, a.g.e, s.58-59.

Tablo 2.1. Rakka'ya İskân Edilen Beydililerin İskân Yerleri, Kethüdarları ve Hane Sayıları⁵³

SR	AŞİRET VE OYMAKLAR	AŞİRET KETHÜDASI	İSKÂN YERİ	HANE
Belih Nehri'nin Batı Yakasına İskân Etirilen Oymaklar				
1	Arablı	Ganem Kethüda bin Musa	Harime Nehri	31
2	Beğmişlü	Ganem bin El Hac Ali	Heyşe, Üskürle Bendleri	136
3	Bozkoyunlu Kılıç Beyi	Firuz Bey Oğlu Şahin Bey	Hayabendi, Sehlan Nehirleri arası	399
4	Dögerli ve Kara Kocalı	Ali bin Seyf	Tel Semen Nehri	42
5	Kadirli	Sevindik Kethüda	El Ass nehri	36
6	Kara Şeyhli	Assaf Kethüda ve Kul İdrisoğlu	Arasık Nehri	81
7	Kara Şeyhli	Ebuseyf oğlu Emirza Ali ve Ali Abbasoğlu	Ebu Şakka Nehri	41
8	Kara Şeyhli	Musaşeyhoğlu ve Uğurlu Şeyhoğlu	Ebu Rakka Nehri	31
9	Kazlı	-	Rahbe Nehri	48

⁵³ Murat Çelikdemir, "Osmanlı Döneminde Aşiretlerin Rakka'ya İskânı(1690-1840)", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ 2001, s.126-173

Mehmet Nuri Şanda

10	Çeçeli, Ceceli	Köse Yakup Kethüda	Cedid Nehri	94
11	Dimlekli	Kasımoğlu Satılmış Kethüda	Hamam Nehri	136
12	Güneş	-	Sarıkamış ⁵⁴	36
Ruha⁵⁵ Şehir Merkezi ve Köyelerine İskân Edilenler				
14	Kızılkoyunlu	Levanik'e tabi	Kızılca köyü	17
15	Kızılkoyunlu	Levanik'e tabi	Köniviranı köyü	10
16	Kızılkoyunlu	Levanik'e tabi	Kabdeğirman köyü	12
17	Kızılkoyunlu	Levanik'e tabi	Göbekli köyü	11
Harran Nahiyesine Yerleştirilen Beydili⁵⁶ Aşireti Oymakları				
18	Üsttürkanlı	Murad Kethüda	Harran İç Kalesinin Rakka'ya olan kapısına kadar	32
19	Türkanlı	Üsttürkanlı'ya tabi	Çataltepe, Tel İdris ve Büyük Sıçan şehri Köyleri	59
20	Türkanlı	Üsttürkanlı'ya tabi	Tel Şinan ve Tel Mahruk Köyleri	71
21	Delikanlı	Üsttürkanlı'ya tabi	Torbalı Tımar ve Kurt	38

⁵⁴ Belih Nehri kıyısında olup burada uygun yer kalmadığı için Sarıkamış'a iskân olundu.

⁵⁵ Ruha, Urfa'nın eski ismidir.

⁵⁶ Badılı ve ona tabi oymaklar şeklinde geçmektedir.

Beydili Aşireti

			Tepesi Köyleri	
22	İrişvanlı	Abdal Bey	Harran Kalesinin Urfa Kapısından Arslantaş'a kadar	29
23	İrişvanlı	Abdal Bey	Tel Nasır ve Şah Veli Torucu Köyleri	31
24	İrişvanlı	Abdal Bey	Eski Harran köyü	26
25	İrişvanlı	Abdal Bey	Kesne Tepesi köyü	18
26	İrişvanlı	Abdal Bey	Menaği ve Ağıl Köyleri	13
27	Kürdikanlı	Şedid Bey	Keberli ve Deynek köyleri	19
28	Otmanlı, Osmanlı ve Hacı Kırılı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Tel Ganem Diğer adı Keyran	30
29	Otmanlı, Osmanlı ve Hacı Kırılı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Harran Kalesinin Rakka kapısından Halep Kapısına kadar olan yer.	17

Mehmet Nuri Şanda

30	Otmanlı, Osmanlı ve Hacı Kırılı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Kaydu köyü	13
31	Otmanlı, Osmanlı ve Hacı Kırılı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Sehrinceli köyü	29
32	Otmanlı, Osmanlı ve Hacı Kırılı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Küçük Minare, Derviş Torucu ve Çukurtorcu	46
33	Otmanlı, Osmanlı ve Hacı Kırılı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Tel Hinta köyü	29
34	Otmanlı, Osmanlı ve Hacı Kırılı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Kızıl Humeyre köyü	27
35	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Arslantaş'tan Bağdat Kapısının İçkalesine kadar	39
36	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Mağara köyü	16
37	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Tahir Torcu	28
38	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Aygır Torcu	21
39	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Tel Şebib Diğer adı Bel Kapısı	22
40	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Şûrece i Sağır köyü	15

Beydili Aşireti

41	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Şûrece i Kebir köyü	20
42	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Köprücük Mezrası	16
43	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Kozan köyü	20
44	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Akçahan köyü	11
45	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Yanı Kızıl köyü	10
46	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Ahmet Viranı	16
47	Cemokânlı	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Akmeşhed	15
48	Modanlı	Ali Bey	Harran Nahiyesi ve Göktepe köyü	48
49	Modanlı	Ali Bey	Gökçe Dorcu ve Çukur Dorcu köyleri	21
50	Modanlı	Ali Bey	Küncükıran köyü	23
51	Modanlı	Ali Bey	Caşşi köyü	23
52	Modanlı	Ali Bey	Vaşşi ve Savaş Viran Diğer adı Köşe Viranı	15
53	Mamavi	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Zibale köyü	20
54	Mamavi	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Şebli köyü	14

55	Mamavi	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Seksan Viran köyü	22
56	Mamavi	Osman Bey bin Şah Hüseyin Bey	Kazık Tepe köyü	12
57	Birvan	Üsttürkanlı'ya tabi	Tosbağalı köyü	21
58	Birvan	Üsttürkanlı'ya tabi	Köni Dorcu köyü	14

2.4.5. İskânlar İçin Alınan Tedbirler

Rakka'ya yerleştirilen aşiretlerin, iskâna uymaları için Rakka beylerbeylerine birçok ferman ve emir yazıldı. Bu fermanlarla aşiretlerin iskân bölgelerini terk etmemeleri istendi. Osmanlı Devleti, bu ferman ve emirler dışında bazı tedbirler daha aldı.

Bunlardan biri Rakka Beylerbeyi'nin, bölgede huzuru sağlamak için aşiret reislerine sözleşmeler imzalatmasıydı. 19 Aralık 1692 tarihinde Rakka Beylerbeyi Kadızade Hüseyin Paşa, iskanı kalıcı kılmak ve bölgedeki sorunları çözmek amacıyla Beydili Aşireti⁵⁷ ve Arap kabileleri arasında bir sözleşme imzalatıldı.⁵⁸

İmzalanan sözleşmeler dışında iskâna tabi tutulan aşiret ve oymakların belli bir sayıda hayvanları rehin alınır. Beydililerde Rakka'ya iskân edildiklerinde

⁵⁷ Sözleşmeyi imzalayan Beydili oymakları Bozkoyunlu Ali Beğli, Bozkoyunlu Kılıç Beğli, Beğmişlü, Kara Şeyhlü, Dimleklü, Musacalı, Arablu, Kadirlü, Musa Şeyhlü ve Badılı oymaklarıdır.

⁵⁸ BOA, MAD, nr. 534, s. 12-13.

Osmanlı Devleti, Beydililerin önde gelen yiğitlerinden ve birer sürü davarlarından rehin aldı.⁵⁹ XIX. yüzyıla kadar uygulanan iskân politikalarından istenilen sonuçlar alınamadı. Bundan dolayı devlet Tanzimat'la birlikte uygulanan iskân siyasetinde çok daha dikkatli davrandı.

İskânların başarısız olmasında önemli rol oynayan yaylak ve kışlaklara gidip gelme durumu 1842'de yasaklandı. Bu kararlar aşiretlerin buldukları kaza ve sancakların dışına çıkması önledi.⁶⁰

Osmanlı Devleti, iskânları başarılı kılmak amacıyla bazı teşvik edici tedbirler aldı. Bu doğrultuda devlet, iskâna tabi tuttuğu aşiretlere geçimlerini sağlamaları için belli bir miktar tımar verdi. Devletin tımar verdiği aşiret mensubu vefat ettiği zaman ona verilen tımar, şartları sağlaması durumunda oğluna verilir. 23 Nisan 1709 tarihli arşiv belgesinde Bolu sancağı Viranşehir nahiyesine bağlı Beğdili karyesindeki tımara mutasarrıf olan Mehmed veledi Yahya'nın vefat etmesinden dolayı, ona tahsis edilen tımarın on yaşındaki oğlu Yahya'ya verilmesi istendi.⁶¹ Aşiret mensuplarına verilen bu topraklar, göçebe hayat sürmeye alışan insanlar için çok bir önem arz etmiyordu. Bu sebepten dolayı göçebeler devletin kendilerine

⁵⁹ Ali Rıza Yalman, Cenup'ta Türkmen Oymakları, Kültür Bakanlığı Yayınları, C.I, Ankara 1993, s. 17.

⁶⁰ Cengiz Orhunlu, age, s.281.

⁶¹ BOA, AE. SAMD. III, Dosya 103, Gömlek 10180.

verdiği bu toprakları kolayca bırakıp kaçıyordu. Devlet, bu kaçışları azaltmak için iskâna tabi tutuğu aşiret ve oymakları belli bir süreliğine vergiden muaf tutuyordu.

2.4.6. Beydililerin İskândan Kaçış Nedenleri

Beydililerin iskân yerlerini terketmesinin sebepleri, iskâna tabi tutulan Beydili oymaklarının yaşadıkları yeşil ve sulak yerlerden alınıp Suriye ve Irak topraklarındaki kurak bölgelere yerleştirilmesi, Beydililerin bu kurak yerlerde hayvanlarını otlatacak alan bulamaması, iskan edildikleri yerlerdeki iklim şartlarına uyum sağlayamamaları, göçebe yaşama alışmış olan Beydili oymaklarının yabancı oldukları yerleşik yaşam tarzına alışamaması, Beydililerin iskân edildikleri bölgelerde kendilerine yüklenen vergileri ödeyememeleri gibi sebeplerdi. Bu sebeplerden dolayı aşiretlerin iskân bölgelerinden kaçması devletin otoritesini ve gelirlerini azalttırdı. Devlet, iskân bölgesini terk edip dönmekte ısrarcı olan aşiretlere karşı askeri tedbirler de aldı. Bu cümleden hareketle, 1691 yılındaki iskâna karşı çıkan ve iskân bölgesini terk eden Beydili Aşireti'ne mensup Topal Uşak, Musacalı, Barak, Bayındır oymakları 3000 kişiyle Murat Nehri'ni geçti. Yusuf Paşa emrindeki askeri birliklerle beraber bu oymakların üzerine gidip onları iskân bölgelerine dönmeye davet etti. Fakat Beydili oymakları onun bu emrine itaat etmeyince Yusuf Paşa onlara hücum edip 600 kadarını

öldürdü. Geri kalan aşiret mensupları etrafa dağılıp çevredeki vakıf ve has köylerine saklandı. Bir kısmı da Fırat Nehri'ni geçip iskân bölgelerine geri döndü.⁶²

Osmanlı arşivinde bulunan hicri 1136 tarihli belgede Erzurum, Kiğı ve Ergani'de yaşayan Beydililerin devlete ödemeleri gereken vergileri ödemedikleri ve eğer ödemişlerse de ödedikleri kişinin bulunmasına dair bilgiler yer almaktaydı.⁶³ Bu belgede görüldüğü üzere Osmanlı iskâna tabi tuttuğu Beydili oymaklarını vergilerini ödemeye zorladı ve ödememeleri durumunda iskâna tabi tuttu.

2.5. Beydililerde Yönetim ve Hukuk

Osmanlı sınırları içinde yaşayan Beydili Aşireti ve ona tabi oymaklar göçebe bir hayat sürdürdü. Bu yaşam tarzı onların yönetim ve hukuk düzenini de etkiledi. Beydili Aşireti'nin idari yapılanması Oğuz boy yapılanmasına benziyordu. Aşiretin en üst kademesinde boy beyi bulunurdu. Ayrıca, aşiret kendi içerisinde oymaklara ayrılmakta ve bu oymakların başında kethüda denilen yöneticiler bulunmaktaydı. Kethüdalık, boy beyliği gibi irsî bir müesseseydi.⁶⁴ Aşiretin başında

⁶² Cengiz Orhonlu, Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskânı, Eren yayıncılık, İstanbul 1987, s.90.

⁶³ BOA, AE. SAMD. III, Dosya: 214 Gömlek: 20754.

⁶⁴ Faruk Sümer, "XVI. Asırda Anadolu, Suriye ve Irak'ta Yaşayan Türk Aşiretlerine Umumi Bir Bakış", İFM, C.XI, Sayı: 1-4, İstanbul 1950, s. 511.

bulunan boy beyinin ölmesi durumunda yerine oğulları veya kardeşlerinden biri geçerdi. Bu durum aşiret içerisinde bir ailenin yönetici aile olarak ön plana çıkmasına neden olurdu. Bu açıklama doğrultusunda Beydili Aşireti'nin idari yapısında etkili olan bazı görevliler şunlardı.

2.5.1. Boy Beyi

Boy içinde en yetkili kişi boy beyi'ydi. Boy beyi, aşiret ihtiyarları, aşiretin içindeki oymak kethüdaları ve devlet tarafından bölgeye tayin edilen voyvodaların kanaatleri doğrultusunda padişah fermanıyla tayin edilirdi.

Boy beyleri devlet ile aşiret münasebetlerini düzenler, aşiret içinde asayiş ve düzeni kurar, bunun yanında vergi tahsilinde devlete yardımcı olurdu.⁶⁵

Osmanlı arşiv belgelerine göre 1691 yılındaki iskân sırasında Beydili Aşireti'nin başında bulunan boy beyi, Firuz Bey'di.⁶⁶ Boy beyleri kendilerinden talep edilmesi durumunda aşiretlerden topladıkları gönüllülerle beraber seferlere katılırdı. Ayrıca askeri bölgelere zahire sevkiyatı yapardı. Bu doğrultuda Beydili Aşireti'nin başındaki boy beyi, kendisine tabi olan Meş'al Beyoğlu Müşerref Bey, Badoğlu Hacı Ali ve

⁶⁵ Tufan Gündüz, "Bozulus Türkmenleri 1540-1640", Doktora Tezi, Ankara 1996, s.119.

⁶⁶ BOA, MAD, nr.534, s.12-13.

Assaf adlı kethüdalarla 1690'daki Avusturya seferine çağrıldı.⁶⁷

2.5.2. Türkmen Ağası

Göçebe aşiretlerden padişah haslarına dâhil olanlar mali bakımdan mukataaya verildiği zaman, başlarına hükümet tarafından bir Türkmen Ağası tayin edilirdi. Osmanlı Devleti'nde Türkmen Ağalarına aynı zamanda Voyvoda ve Türkmen Voyvoda'sı adı da verilirdi. Türkmen Ağalarının temel vazifesi, boybeyleri ve kethüdaların devlet için tahsil ettikleri vergileri hazineye ulaştırmaktı.⁶⁸ Türkmen Ağaları, bazen kendi kontrollerindeki aşiretlerin ve onlara bağlı oymakların yapmış oldukları eşkıyalıkları bastırmakla görevlendirilirdi.

2.5.3. Kethüda

Aşiretlere tabi olan oymakların başındaki yöneticilere Kethüda denirdi. Kethüdalar, boy beyinin tayininde olduğu gibi aşiret ihtiyarlarının tavsiyesi, boy beyi ve voyvodanın hükümete arz etmesi üzerine tayin edilirdi. Kethüdalık, babadan oğula veya kardeşten kardeşe geçebilirdi. Vergi toplamada zayıf kalan ve halka

⁶⁷ Enver Çakar, 17.yy Halep Eyaleti, Fırat Üniversitesi Tarih Şubesi Yayınları, Elazığ 2006, s.170.

⁶⁸ Kemal Kaya, "Tanzimat'tan Önce Belediye Hizmetleri ve Voyvodalar", Tarih Araştırmaları Dergisi, C.26, Sayı 41, s. 103-104.

zulüm eden Kethüdalar görevlerinden alınırdı.⁶⁹ Beydili Aşireti'nin içindeki oymakları idare eden Kethüdalara Şeyh Musa Kethüda, Kırgıl Yahyaoğlu Kethüda, Bozkoyunlu Murtaza Kethüda ve Bozkoyunlu Ahmed Kethüda örnek verilebilir.⁷⁰

2.5.4. Kadı

Osmanlı Devleti, konargöçerlerin davalarına bakmaları için kadı tayin ederdi. Konargöçerlerle birlikte hareket eden bu kadıların temel görevi aşiret içinde adaleti sağlamaktı. Beydili oymakları ve mensupları arasındaki sorunlara kadı olmadığı zaman naib denen vekiller bakardı. Kadılar, davalarına baktıkları aşiretlerle beraber konup göçtükleri için sabit bir yerde durmazdı. 17 Temmuz 1739'da Biga sancağına yerleşmiş olan göçebe Beydili mensupları burada birçok eşkıyalık faaliyetinde bulundu. Bundan dolayı Biga mütesellimi, Kale-i Sultaniye⁷¹ mahkemesine müracaat etti. Bu müracaat üzerine Kale-i Sultaniye kadısı Biga'daki Beydilileri cezalandırdı.⁷²

2.6. Beydililerde Ekonomik Yapı ve Ödediği Vergiler

Türkmenler, göçebe hayatın bir gereği olarak, kışın kışlaklarda yazın ise yaylalarda hayvancılıkla

⁶⁹ Mehmet Canatar, Kethüda, TDV İA, C.25, 2002, s.333.

⁷⁰ Tufan Gündüz, agt, s.119-120.

⁷¹ Kale i Sultaniye, Çanakkale'nin eski ismidir.

⁷² BOA, C.DH, Dosya: 23, Gömlek: 1113.

uğraşırđı. Geçim kaynakları hayvancılık olan Beydililerin yaşam tarzı XXI. yüzyıldaki çoban hayatıdır. XVI. yüzyılda Halep bölgesinde yaşayan Beydililerin elindeki koyun sayısı 359.771'di.⁷³ Bu sayı Beydililerin ciddi bir hayvan sayısına sahip olduğunu gösteriyordu.

Beydililer besledikleri bu hayvanların etinden, sütünden ve yününden faydalanırdı. Özellikle koyun yününden elde ettikleri iplerle dokumalar yaparlardı. Bu durum Beydililerde dokumacılığın gelişmesini sağladı. Dokumacılığın gelişmesiyle birlikte çadır, kilim, çul ve benzeri birçok ürün üretildi. Ayrıca ürettikleri yağ, peynir ve yoğurt gibi ürünlerin fazlasını buldukları bölgelerdeki pazarlarda satarlardı.

Birçok devlette olduğu gibi Osmanlı Devleti'nin de en önemli gelir kaynağını vergiler oluştururdu. XVI. yüzyılda Beydililerin devlete ödediği bazı vergiler şunlardı.

2.6.1. Ağnam Vergisi

Ağnam vergisi, küçükbaş hayvan sahiplerinden alınırđı. Bu vergi, Osmanlı Devleti'nin arşiv belgelerinde ganem vergisi, ağnâm vergisi olarak da geçerdi. Şer'î vergilerden sayılan ağnam vergisine bazı sancak kanunnâmelerinde âdeti zekât da denirdi.⁷⁴ 1595

⁷³ Enver Çakar, 16. Yüzyılda Halep Sancağı, Fırat Üniv. Yayınları, Elazığ 2003, s.231.

⁷⁴ Feridun Emecen, "Ağnam Resmi", TDV İA, C.I, 1988, s. 479.

tarihinde Halep'teki Beydili oymaklarının devlete ödediği ağnam vergisinin miktarı 285.325 akçe idi.⁷⁵

2.6.2. Bennak ve Mücerred Vergisi

Osmanlı Devleti'nin vergi düzeninde göçebelere koyunu olmayan fakat evli olan şahıslardan bennak vergisi, koyun ya da keçisi olmayan bekar erkeklerden mücerred vergisi alınırdı.⁷⁶ 1595 tarihinde Halep'teki Beydili oymaklarının devlete ödediği bennak vergisinin miktarı 2.856 akçe iken, mücerred vergisinin miktarı 10.158 akçe idi.⁷⁷

2.6.3. Yaylak ve Kışlak Vergisi

Konargöçer aşiretler ve bu aşiretlerden biri olan Beydililer göçebe bir hayat sürdürdükleri için yaz ve kış mevsimlerinde farklı yerlerde konaklardı. Beydililer, yaylak ve kışlak olarak adlandırılan bu yerler için yaylak vergisi ve kışlak vergisi adında vergiler öderdi. 1642'de Yeni İl çevresinde Beydililere tabi Bozlu ve Bozkoyunlu oymakları yaz aylarını geçirmek ve hayvanlarını otlatmak için yaylak vergisi ödedi.⁷⁸

⁷⁵ Hüseyin Özdeğer, "Halep Bölgesi Türkmenleri", Türk İktisat Tarihi Yıllığı, Sayı I, İstanbul Üniversitesi Türk ve İçtimâiyat Tarihi Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1987, s. 178-191.

⁷⁶ Faruk Söylemez, Osmanlı Devletinde Aşiret Yönetimi-Rışvan Örneği, Kitabevi Yay. İstanbul 2011, s.114.

⁷⁷ Hüseyin Özdeğer, agm, s. 178-191.

⁷⁸ Enver Çakar, 17.yy Halep Eyaleti ve Türkmenler, Fırat Üniversitesi Yayınları, Elazığ 2006, s.165.

2.6.4. Hevâ Vergisi

Hevâ kelimesi bir Osmanlı maliye terimi olarak, ne zaman tahakkuk ve tahsil edileceği belli olmayan vergileri ifade etmek için kullanılırdı. Bu vergiler resm-i arûs, cürm-i cinayet, resm-i tapı, resm-i zemin, resm-i tütün gibi adlar altında tahsil edilirdi.⁷⁹

1595 tarihinde Halep'teki Beydili oymaklarının devlete ödediği heva vergisinin miktarı 19.565 akçe idi.⁸⁰

2.6.5. Has Reayası Olması

Osmanlı Devleti'nde, gelirleri doğrudan devlet hazinesine aktarılan kaynaklara hâssâ-i pâdişahi, 'âlem penâh, havâss-ı hümâyûn veya hâss-ı şâhî denirdi. Padişah hasları genel olarak şehirdeki mukataalar, köy ve mezralardan alınan öşürlerdi.⁸¹

Osmanlı Devleti'nde dirlik sisteminin uygulandığı yerlerde vergi gelirleri genel olarak üçe ayrılırdı. Bu vergilerin bir kısmı has, zeamet ve tımar şeklinde dirlik sahiplerine verilirdi. Bir kısmıysa vakıf payı olarak vakıflara aktarılırdı. Diğer kısmıysa havass-ı hümayun

⁷⁹ Halil Sahillioğlu, "Bad-ı Heva", TDV İA, C.IV, 1991, s. 416-417.

⁸⁰ Hüseyin Özdeğer, "Halep Bölgesi Türkmenleri", Türk İktisat Tarihi Yıllığı, Sayı I, İstanbul Üniversitesi Türk ve İçtimâiyat Tarihi Araştırmaları Merkezi, İstanbul 1987, s. 178-191.

⁸¹ Enver Çakar, 16. Yüzyılda Halep Sancağı, Fırat Üniversitesi Yayınları, Elazığ 2003, s.280-281.

adı altında doğrudan merkezde bulunan hazineye gönderilirdi.⁸²

Timar, yıllık gelirleri üç bin akçe ile yirmi bin akçe arasında olan topraklardı. Bunların gelirleri devlet hizmetinde bulunan görevlilere bırakılırdı. Zeametlerde yıllık gelirleri yirmi bin ile yüz bin akçe arasında olan topraklardı. Gelirleri orta dereceli devlet memurlarına bırakılırdı. Dirlik sisteminde geliri 100.000 akçe ve üstü olan dirliklere has denirdi. Hasların gelirleri padişah, padişah hanımları, oğulları, kızları, vezirler, beylerbeyi ve sancak beyleri gibi yüksek derecedeki devlet erkânına verilirdi.

Halep Türkmenleri içinde bulunan Beydililer, 1530 tarihinde mali bakımdan padişah hassına tabiydi. Fakat sonraki dönemlerde Halep'teki padişah haslarından ayrıldı ve doğrudan Valide Sultan hassına bağlandı.⁸³ Yeni il Türkmenleri içinde bulunan Beydililer, Üsküdar'daki Atik Valide Sultan Evkafı'na dâhildi. Bunlar, III. Murad'ın annesi Atik Valide Sultan tarafından Üsküdar'da yapılan camii vakfına tabi olduklarından, Üsküdar Türkmen'i olarak da adlandırılırdı.⁸⁴

⁸² Mehmet Ali Ünal, "XVI. yy Sonlarında Bir İltizam Sözleşmesi", Tarih İncelemeleri, Sayı VI, İzmir 1991, s.59.

⁸³ Orhan Kılıç, "1957 Tarihli Mufasal Yörük Defterine Göre Halep Türkmenleri", T.D.A., Ankara 1996, s.105.

⁸⁴ Enver Çakar, 17.yy Halep Eyaleti ve Türkmenler, Fırat Üniversitesi Yayınları, Elazığ 2006, s.170.

2.7. Beydililerde Sosyal Yapı

Göçebe olan Beydili Aşireti yazın yaylakta kışında kışlakta yaşardı. Bu durumun etkisiyle Beydililer arasında herhangi bir sınıf ayrımı yoktu. Aşiret mensupları arasında kuvvetli bir akrabalık bağı vardı. Bu akrabalık bağı onları herhangi bir tehlike ve saldırı karşısında daha güçlü kılarıdı.

Beydililerin iskâna tabi tutulması ve bir kısmının iskân bölgesinden başka yerlere göç etmesi sosyokültürel yapılarında çözümlere sebep oldu. Bu sosyokültürel çözümlenin etkisiyle Beydili oymakları yerleştikleri bölgelerdeki yerel kültürlerden etkilendi. XXI. yüzyılda Beydililer arasında farklı inanç ve dillerin bulunmasının sebeplerinden biri bu olsa gerektir. Örneğin Şanlıurfa'da bulunan Beydililerin bir kısmı Türkçe ve Kürtçe konuşurken bir kısmı da Türkçe ve Arapça konuşmaktadır. Yine Şanlıurfa'da bulunan Beydililer çoğunlukla Sünni inanca sahipken Sivas'ın Hafik ilçesine bağlı Beydili köyü, Alevilik inancına sahiptir.

2.8. Beydililerde Askeri Yapı

Göçebelerin hayat şartları tehlikeye sürekli açık olduğu için bu yaşam tarzını benimseyen Beydililerde kendilerini bu tehlikelere karşı askeri olarak donatırdı. Bu doğrultuda her göçebe aşiret gibi Beydililerde herhangi bir tehlike karşısında toplu olarak hareket

ederdi. Bu toplu hareketi güçlü kılmak için Beydililer, aşiretteki erkek sayısına önem verirdi. Çünkü erkek sayısı aynı zamanda aşiretin asker sayısını gösterirdi. Beydili Aşireti ve ona tabi oymaklar savaş zamanında çeşitli askeri görevler üstlendiler. Osmanlı Devleti, Beydili Aşireti'ne mensup Abalu, Bozlu, Bozkoyunlu, Beğmişlü ve Karaşeyhli oymaklarını 1699'da Avusturya üzerine sefere çağırdı.⁸⁵ 1639'da IV. Murat döneminde gerçekleştirilen Bağdat Seferi sırasında zahire nakline memur edilen Yeni il ve Halep Türkmenlerinden Beydili Aşireti'ne mensup yirmi bir oymak bulunurdu.⁸⁶ 1684'te Saruca Sekbanlar, Sivas'tan Bolu'ya kadar olan bölgedeki köy ve kasabaları yağma ve hasara uğratarak halkın gidiş gelişini engelledi. Osmanlı Devleti bu eşkıya gruplarını Beydili Aşireti'ne mensup birliklerle etkisiz hale getirdi.⁸⁷

2.9. Beydililerde Eğitim

Göçebe yaşam tarzına sahip olan Beydililerde eğitim daha çok aile ve toplum içinde gerçekleşirdi. Bunun yanında bazı Beydili yöneticileri, okul eğitimi için girişimlerde bulundu. Bu doğrultuda Beydili Aşiret

⁸⁵ Enver Çakar, 17.yy Haleb Eyaleti ve Türkmenler, Fırat Üniversitesi Yayınları, Elazığ 2006, s.170.

⁸⁶ İlhan Şahin, "1638 Bağdat Seferinde Zahire Nakline Memûr Edilen Yeni il ve Halep Türkmenleri", Tarih Dergisi, Sayı 33, İstanbul 1982, s.227-236.

⁸⁷ Cengiz Orhunlu, Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskânı, Eren Yayıncılık, İstanbul 1987, s.9-10.

reisi⁸⁸ olan 62. Alay Kaymakamı Ağa Bey ile Zilan Aşireti reisi olan 4. Alay Binbaşısı Ali Bey, köylerine yaptıkları iptidai mekteplerine birer öğretmen tayin edilmesini istedi. Hükümetin belirlediği maaşla öğretmen bulunamaması durumunda kendi ceplerinden maaş vereceklerini beyan ettiler. Bu ısrarlı isteklerinden dolayı Ağa Bey'in köyündeki okula, Maarif Sandığı'ndan 200 kuruşla yine Ağa Bey'in verdiği 150 kuruş ayrılarak bir öğretmen görevlendirildi. Binbaşı Ali Bey, istediği öğretmeni bulamayınca, öğretmen almadan köyüne dönmeyeceğini söyledi. Ayrıca Ali Bey, devletin öğretmen için tahsis ettiği maaşa ek olarak kendisinin de senede 15 ile 20 lira vereceğini vaat etti.⁸⁹

2.10. Beydililerde Edebiyat ve Sanat

Göçebe hayat yaşayan Beydililer konakladıkları çadırların üstüne çeşitli motifler işlerlerdi. Bu motifler onların yaşam tarzlarından, gelenek ve göreneklerinden izler taşırdı. XXI. yüzyıla kadar ulaşan birçok edebi eserde Beydililerin izine rastlamak mümkündür. Bu eserlerde Beydili Aşireti'ne mensup birçok şair ve edebiyatçı bulunmaktadır. Bunlara Aşık Beydili, Dedemoğlu ve Lutf Ali Beg gibi kişiler örnek verilebilir.

⁸⁸ Belgelerde Badılı Aşiret reisi olarak geçmektedir.

⁸⁹ Yakup Karataş, Eyüp Kul, "19.yüzyılın Sonlarında Bayezid Sancağı'ndaki Aşiretler ve İskân Politikası", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 48, Erzurum 2012, s. 348.

2.11. Beydili Liderleri

2.11.1. Yönetici ve Askeri Kimliğe Sahip Olanlar

Beydili Aşireti'ne mensup bazı kişiler Osmanlı Devleti'nde idari ve askeri alanda üst düzey kademelere kadar yükseldi. Bu kişilere yönetim alanında vezirlik rütbesiyle beylerbeyliğine kadar yükselen Köse Mustafa Paşa ve askeri alanda 62. Alay Komutanlığı'na kadar yükselen Ağa Bey örnek verilebilir.

Bu kişilerin yanı sıra Beydili Aşireti'nden birçok yönetici daha çıktı. Bunlara İskân Başu Firuzoğlu Şahin Mehmet Bey, İskân Başu Ken'an Bey, İskân Başu Şahin Beyoğlu Firuz Bey ve Beğdili İskân Beyi İsmail Beğ örnek verilebilir.⁹⁰

2.11.1.1. Köse Mustafa Paşa

Köse Paşa olarak bilinen Mustafa Paşa, 1730 yılında Divriği'de doğdu. Köse Paşa'nın aslen nereli olduğu hakkında kesin bilgi bulunmamaktadır. Ancak atalarının Urfa'nın Fırat Vadisi'ndeki Beydili Aşiretinden olduğu tahmin edilmektedir. Ailenin, bir kız isteme meselesindeki düşmanlık sonrasında, Divriği'ye yerleştiği bilinir.⁹¹ Divriği'deki Cedit Paşa Camisi, Kız Köprüsü

⁹⁰ Tufan Gündüz, "Bozulus Türkmenleri 1540-1640", Doktora Tezi, Ankara 1996, s.113-124.

⁹¹ Necdet Sakaoğlu, Anadolu Derebeyi Ocaklarından Köse Paşa Hanedanı, Tarih Vakfı Yurt Yayınları. İstanbul 1998, s. 61.

ve Aşağı Hamam Köprüsü Köse Mustafa Paşa döneminde yapıldı.⁹²

Tablo 2.2. Köse Mustafa Paşa'nın Yaptığı Görevler.⁹³

Köse Mustafa Paşa		
Vilayet/Sancak	Görevi	Tarihleri
Divriği	Türkmen Ağası	...-1775
Gümüşhane	Maden Emini	1782-1784
Keban ve Ergani	Maden Emini	1784-1786
Soğucak	Başbuğ	1787
Halep	Mutasarrıf	1787
Rakka	Vali, Vezir rütbesi ile	1788-1790
Anadolu	Asker Sürücü	1788-1790
Halep	Vali	1790-1791
Rakka	Vali	1790-1795
İnebahtı	Muhafız	1797
Niğbolu ve Halep	Vali	1797
İskenderiye	Serasker	1798
Ada i Kebir	Muhafız	1799-1800
Sivas	Vali	1800-1802
Trabzon	Vali	1802
Sivas	Vali	1802
Diyarbakır	Vali	1802

2.11.1.2. Ağa Bey

Ağa Bey'in, doğum ve ölüm tarihleri tam olarak bilinmemektedir. Osmanlı arşiv belgelerine göre baba-

⁹² Sultan Murat Topçu, "Köse Mustafa Paşa'nın Divriği'deki Hayratı", ZFWT Vol. 4, No. 1, 2012, s.86-93.

⁹³ Fatih Yıldız, Sivas Vilayet Yönetimi ve Valileri 1800-1850, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas 2011, s. 114,115,116,117.

sının adı Abdurrahman Bey'dir. Daha çok askerî kişiliğiyle bilinen Ağa Bey ile ilgili Osmanlı arşivindeki bazı bilgiler şöyledir.

Rumi, 12 Ağustos 1312 tarihli arşiv belgesinde Beydili Aşireti'nden Abdurrahman Ağa'nın oğlu Ağa Bey'in bir bölük oluşturup Şadilli Aşireti'ne katılma isteği yer almaktadır.

Onun bu isteği Hamidiye Süvari 57. Alay Kaymakamı ve Şadilli Aşireti reisi Hasan Bey tarafından beyan olunduğu için kabul edildi. Kabul edilen bu durum Yıldız Sarayı'ndan gönderilen hükümle Ağa Bey'e bildirildi.⁹⁴

Bu hüküm doğrultusunda oluşturulan bölük, Ağa Bey komutasına verildi. Görevini iyi bir şekilde yerine getiren Ağa Bey, 2 Mart 1317'de Hamidiye Hafif Süvari Alayı Kaymakamlığına terfi ettirildi. Onun Binbaşılığına da Arif Ağa adında bir kişi getirildi.⁹⁵

Yıldız Sarayı'ndan 13 Nisan 1317'de gönderilen emirle Hamidiye Hafif Süvari Alayı Kaymakamlığı görevini layıkıyla yerine getiren Ağa Bey'e ve onun Binbaşısı Arif Ağa'ya ayrıca Yüzbaşı Yusuf ve Süleyman ve Kamiz ve Mülazım Mehmed Ağalara 5. derece mecdi nişanı ve birer gümüş liyakat madalyası verildi.⁹⁶ Sonraki yıllarda Beydili Aşireti ile Kaskanlı aşiretlerinin arası

⁹⁴ BOA, Y.PRK. BŞK, Dosya: 47 Gömlek: 28.

⁹⁵ BOA, İ.A.S, Dosya: 35 Gömlek: 48.

⁹⁶ BOA, İ.TAL, Dosya: 249 Gömlek:14.

açıldı. Beydili Aşireti'ne mensup 400 kişilik bir grup Erzurum, Pasinlerdeki Kaskanlı Aşireti'ne ait köyleri basarak mallarını gasp etti. Ayrıca Kaskanlı Aşireti'ne mensup iki kişiyi de öldürdü. Bu olay üzerine Kaskanlı Aşireti, devlet erkânına başvurarak Ağa Bey, Binbaşı Arif ve Yüzbaşı vekili Süleyman'ı sorumlu tuttu ve bu kişilerin cezalandırılmasını istedi. Beydili ve Kaskanlı Aşiretleri arasında meydana gelen katl, gasp gibi durumlara sebep oldukları iddia edilen Hamidiye 62. Alayın Kaymakamı Ağa Bey, Binbaşı Arif ve Yüzbaşı vekili Süleyman, Divanı Harp huzurunda yargılandı ve suçsuz bulundu. Ayrıca bu kişiler hakkında verilen kararın ilgili kanun dairesine bildirilmesine ve alınan kararın onaylanmasına karar verildi.⁹⁷ 9 Kânunusani 1321 tarihli belgede bu tür bir olayın bir daha yaşanmaması için saldırıya katılan Beydili Aşireti'ne mensup askerler ve fertlerin cezalandırılması istendi.⁹⁸

2.11.2. Edebiyatçılar ve Kanaat Önderleri

Beydili Aşireti'ne mensup bazı kişiler kendilerini yazı, dil ve edebiyat alanında geliştirmiştir. Öyle ki bu kişilerin yazmış olduğu eserlerin bir kısmı XXI. yüzyıla kadar ulaştı. Beydili Aşireti'ne mensup edebiyatçı ve kanaat önderlerinden bazıları şunlardır:

⁹⁷ BOA, BEO, Dosya: 2784, Gömlek: 208751

⁹⁸ BOA, BEO, Dosya: 2747 Gömlek: 205980

2.11.2.1. Lutf Ali Beg Azer b. Aga Hani Begdilli Şamlu'yi İsfahani

7 Şubat 1722'de İsfahan'da doğdu. Tezkire yazarı ve şair olarak bilinir. Lutf Ali Beg, Beydili Aşireti'ne mensuptu. Ataları Beydililerin Suriye kolundan oldukları için İsfahan'da Şamlu oymağı diye tanınırdı. Şiirlerinde ilkin Valih ile Nekhet mahlaslarını, sonra da Azer mahlasını kullandı. 1781'de vefat etti. Eserleri Ateşkede, Divan, Yusuf u Züleyha, Gencinetü'l hak, Defter-i Nuhasman, Sakiname ve Muganniname adlı eserlerdi.⁹⁹

2.11.2.2. Dedemoğlu

1600'lü yılların sonlarına doğru yaşadığı tahmin edilmektedir. Nerede doğduğu ve hangi tarihte öldüğü kesin olarak bilinmemektedir. Yazdığı eserlerden yola çıkarak, Beydili Aşireti'ne mensup olduğu ve Orta Anadolu Bölgesi'nde yaşadığı söylenebilir.

1691'de Rakka'ya iskân edilen Beydililer arasında yer aldı. Bu iskânı yazdığı şiirlerle eleştirdi. Dedemoğlu, Rakka iskânından döndükten sonra göçebeliği bıraktı ve yerleşik hayata geçti. Bu hayat tarzını son yazdığı şiirlerine yansıttı. Dedemoğlu'nun Rakka iskânı ile ilgili yazdığı şiirlerden biri şöyledir:

⁹⁹ Tahsin Yazıcı, "Lutf Alî Beg Âzer b. Âgâ Hân-i Begdilî Şamlû-yi İsfahânî", TDV İA, C. 27, 2003, s.230-231.

Çıktık Horasan'dan eyledik sökün
Düşürdüler bizi tozlu yollara
Omuzda parlıyor kargı cıdalar
Aşırdılar bizi karlı dağlara

Oradan yükledik geldik Culab'a
Seksen dört bin erdir gelmez hesaba
Deve koyun çoktur insan kalaba
Susuz hayvan inileşir göllere¹⁰⁰

2.11.2.3. Gazi Beydili

Asıl adı, doğum ve ölüm tarihleri tam olarak bilinmemektedir. Gazi Beydili'nin, XVII. yüzyılda Çorum ve çevresinde yaşadığı tahmin edilmektedir. Osmanlı padişahı IV. Murat'ın, İran'a karşı 1639'da yaptığı Bağdat Seferi'ne katıldı.

Bağdat kuşatmasında ve fethinde bulunduğu için Gazi Beydili mahlasıyla tanındı. Gazi Beydili'nin diğer mahlası Aşık Beydili'ydi. Bağdat kuşatması sırasında IV. Murat'a yazdığı şiiri şöyledir.

Bağdad fetholmadı deyu gam yeme
Olur, Şahım vakti saati vardır
Yaradandan yardım olmadı deme
Bunda yaradanın hikmeti vardır.

¹⁰⁰ HORASANDAN, 28.04.2017, <https://www.antoloji.com/ciktik-horasan-dan-eyledik-sokun-siiri>

Hep meydana çıksın var olan erin
Yıkılır kaleler fetholur yarın
Mekke Medine'de yatan hünkârın
Mâlum ki ne kadar kuvveti vardır.¹⁰¹

Bu edebiyatçıların yanında Beydili Aşireti'ne mensup kanaat önderleri de vardır. Bu kanaat önderleri söylem ve eylemleri ile Beydili oymaklarını etkilemiştir. Beydili Aşireti'ne mensup olup onların yaşayış ve inançlarına etki eden kanaat önderleri Bozgeyikli Dede, Hubyar Sultan ve Sait Badıllı'dır.

2.11.2.4. Bozgeyikli Dede

Bozgeyikli Dede'nin tam olarak ne zaman doğduğu bilinmemekle birlikte XIII. yüzyılda yaşadığı tahmin edilmektedir. Asıl adı Yusuf Nurani idi. Bozgeyikli Dede, Hacı Bektaş Veli'nin talebelerindendi. Hacı Bektaş'ın dergâhındayken belli bir mertebeye ulaştığını göstermek için ormanda topladığı odunları yakaladığı aslana yükledi ve eline aldığı yılanla başka bir aslana binerek Hacı Bektaş Veli'nin dergâhına gitti. Onun bu durumuna şahit olan Hacı Bektaş Veli, üstüne çıktığı duvarı yürüterek talebesini karşıladı. Yusuf Nurani, bu kerametiyle vazife alabileceğini hocasına ispatladı. Hacı Bektaş'ın dergâhında eğitimini tamam-

¹⁰¹ Abdullah Ercan, "14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler", Hitit Festivali Komitesi, Çorum 1991, s.54.

ladıktan sonra Suriye'deki Halep ilinin Münbiç ilçesine bağlı Bozgeyikli köyüne yerleşti.¹⁰²

Kendisine Bozgeyikli lakabının takılması hakkında çeşitli rivayetler vardır. Bunlardan biri belli aralıklarla çevre halkının onu boz bir geyik üzerinde görmesi diğeri ise belli bir süre boz geyiklerle yaşamasıdır.

2.11.2.5. Hubyâr Sultan

Tam olarak ne zaman nerede doğduğu bilinmemekle birlikte Hacı Bektaş Veli ile aynı dönemde yaşadığı kabul edilmektedir. Hubyar Sultan, Beydili Aşireti'ne mensup Sıraç oymağındandır.¹⁰³ Anadolu'da ilkin Antalya çevresinde konakladı. Daha sonra oradan ayrılarak Tokat çevresine yerleşti.¹⁰⁴ Alevi inancında önemli bir yere sahip olan Hubyar Sultan Ocağı'nın merkezi Tokat'ın Hubyar köyüdür. XXI. yüzyılda Hubyar Sultan Ocağı'na bağlı birçok Beydili köyü bulunmaktadır. Bunlardan biri Sivas'ın Hafik ilçesine bağlı Beydili köyü diğeri Tokat'ın Almus ilçesine bağlı Hubyar köyüdür.

¹⁰² Mehmet Erol, "Halep Türkmenlerinin Bozgeyikli Dede Ocağı", Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, 2012, s.152,153

¹⁰³ Dilek Bakan, Alevi Bektaş Geleneğinde Hubyâr Sultan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın 2011, s.3,13.

¹⁰⁴ Ali Kenanoğlu, İsmail Onarlı, Hubyâr Sultan Ocağı ve Beydili Sıraç Türkmenleri, Hubyâr Sultan Kültür ve Tanıtma Derneği Yayınları 1, İstanbul 2003, s.242.

2.11.2.6. Said Badıllı

1882-1944 yılları arasında yaşayan Said Badıllı, Urfa Badıllılarının 1902 deki Aşiret reisiydi. Urfa aşiret reisleri içinde “Kör Said” lakabıyla bilinir. Şanlıurfa'nın, Ağızhan köyünde ikamet etti. Urfa'nın Fransızlar tarafından işgal edilmesi üzerine kendi aşiretine mensup 250 savaşçısıyla birlikte Kuva-i Milliye Reisliği yaptı ve Fransızlara karşı savaşarak onların Urfa'dan çıkarılmasında etkili oldu.

Urfa kurtuluşundan sonra emrindeki askerlerle birlikte Antep savunmasına da katıldı. Dönemin jandarma komutanının deyimiyle “vakf-ı hayat” etmiş biriydi. Urfa ve Antep cephelerindeki fedakârca çalışmalarından dolayı Elcezire Cephesi Kumandanı Nihat Paşa tarafından 3 Ekim 1920 de Padişah namına verilen “gümüş iftihar madalyasıyla” ve TBMM tarafından 16.05.1926 tarihinde 4401 sayılı kanunla “Kırmızı Şeritli İstiklâl Madalya” ile ödüllendirildi.

Şeyh Said isyanından dolayı Diyarbakır'daki İstiklal mahkemelerinde hiç bir suç emaresi ortada yokken yargılandı ve daha sonra Suriye'de 6 ay sürgün hayatı yaşadı. Bu sürgün hayatından sonra tekrar yurda döndü. 1944'te vefat etti. Kabri İstanbul'dadır.

3. XXI. YY. DA ANADOLU'DA BEYDİLİLER

Sözlü tarih, geçmişte yaşanmış olayların görüşmeler vasıtasıyla nesilden nesile aktarılmasıdır. Yazı bulunmadan önce insanlar geçmiş birikim ve tecrübelerini birbirlerine sözlü olarak aktarırdı. Bu durum sözlü tarihin ortaya çıkmasını sağladı. Sözlü tarihi oluşturan unsurlar içinde destanlar, hikâyeler, fıkralar, menkıbeler, atasözleri ve şiirler vardı. İnsanlar bu hikâye, şiir ve menkıbelerle yaşam tarzlarını ve geleneklerini gelecek nesillere aktarırdı.

Sözlü tarih, insanı tarihin bir parçası olarak kabul eder ve insan hafızasını da tarihi bir kaynak olarak değerlendirir. Bu doğrultuda insanların birbirilerine aktardığı destan, hikâye, menkıbe ve şiir gibi unsurları tarihi bir belge olarak ele alır.

Sadece yazılı belgelerle tarihi gerçeklere ulaşmaya çalışmak tarih içinde bazı boşlukların oluşmasına neden olur. Sözlü tarih, yazılı belgelerin olmadığı ya da eksik kaldığı yerlerde önemli boşlukları doldurur.

Araştırmanın bu bölümünde sözlü tarih yöntemiyle Beydililerin XXI. yüzyılda¹⁰⁵ Anadolu'da yaşadıkları bölgeler, şehirler ve köyler hakkında bilgiler verilmektedir. Ayrıca sosyokültürel ve ekonomik

¹⁰⁵ Bu çalışmada XXI. yy ifadesiyle 2016 yılına ait bilgiler ölçü alınmıştır.

yapıları üzerinde durulmaktadır. Tespit edilen Beydili köyleri ve bağlı oldukları iller şunlardır:

Tablo 3.1. Türkiye Geneline Beydililerin¹⁰⁶ Yaşadığı Köyler ve İlçeler

Adıyaman İlinde Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Pınar Yayla Köyü	Merkez'e Bağlı
Yazı Beydili Köyü	Besni İlçesi
Zeytin Köyü	Kahta İlçesi
Ağrı İlinde Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Aktepe Köyü	Merkez'e Bağlı
Akyemiş Köyü	Patnos İlçesi
Andaçlı Köyü	Patnos İlçesi
Badıllı Köyü	Merkez'e Bağlı
Değirmendüzü Köyü	Patnos İlçesi
Düzceli Köyü	Patnos İlçesi
Gökçeali Köyü	Patnos İlçesi
Düz Yayla Köyü	Eleşkirt İlçesi
Aşağıköşkköy Köyü	Tutak İlçesi
Kuruyaka Köyü	Patnos İlçesi
Oyacık Köyü	Patnos İlçesi
Üç oymak Köyü	Patnos İlçesi
Ürküt Köyü	Patnos İlçesi
Ankara İlinde Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Beydilli Köyü	Nallıhan İlçesi
Çorum ilinde Beydililerin Yaşadığı Köyler	
Beydilli Köyü	Bayat İlçesi
Denizli ilinde Beydililerin Yaşadığı Köyler	
Beydilli Köyü	Çivril İlçesi
Erzincan İlinde Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Ala Pınar Köyü	Refahiye İlçesi

¹⁰⁶ Bazı bölgelerde Beydililer, Badılı olarak da adlandırılır.

Beydili Aşireti

Aşağısütlü Köyü	Refahiye İlçesi
Aydoğan Köyü	Refahiye İlçesi
Çat Köyü	Kemaliye İlçesi
Kayıköy Köyü	Refahiye İlçesi
Kırantepe Köyü	Refahiye İlçesi
Konakköy Köyü	Refahiye İlçesi
Mendemeköyçukuru Köyü	Refahiye İlçesi
Ortagöze Köyü	Refahiye İlçesi
Ören Köyü	Refahiye İlçesi
Tülüköy Köyü	Refahiye İlçesi
Üçören Köyü	Refahiye İlçesi
Yurtbaşı Köyü	Refahiye İlçesi
Erzurum'da Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Ağıllı Köyü	Horasan İlçesi
Bulgurlu Köyü	Horasan İlçesi
Bınpınar Köyü	Karaçoban İlçesi
Çıkgılın Köyü	Karayazı İlçesi
Hacı Halil Köyü	Horasan İlçesi
Yayla Köyü	Pasinler İlçesi
Gaziantep Sınırları İçinde Yaşayan Beydililer	
Beydili Köyü	Araban İlçesi
Gümüşhane İlinde Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Akçalı Köyü	Şiran İlçesi
Ardıçlı Köyü	Şiran İlçesi
Arıtış Köyü	Şiran İlçesi
Babacan Köyü	Şiran İlçesi
Çakırkaya Köyü	Şiran İlçesi
Ericcek Köyü	Şiran İlçesi
Eymür Köyü	Kelkit İlçesi
Gürleyik Köyü	Kelkit İlçesi
İncedere Köyü	Şiran İlçesi
Kozağaç Köyü	Şiran İlçesi

Uzunkol Köyü	Kelkit İlçesi
Yukarı Duruçay Köyü	Şiran İlçesi
İğdır İlinde Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Badıllı Köyü	Tuzluca İlçesi
İsparta ilinde Beydililerin Yaşadığı Köyler	
Beydilli Köyü	Sütçüler İlçesi
Kars İlinde Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Armutlu Köyü	Sarıkamış İlçesi
Akbaba Köyü	Merkez İlçesi
Çayarası Köyü	Kağızman İlçesi
Esenyazı Köyü	Merkez İlçesi
Küçük Yusuf Köyü	Merkez İlçesi
Kocabahçe Köyü	Merkez İlçesi
Aslanızı Köyü	Merkez İlçesi
Verimli Köyü	Merkez İlçesi
Karabük ilinde Beydililerin Yaşadığı Köyler	
Beydilli Köyü	Ovacık İlçesi
Karaman ilinde Beydililerin Yaşadığı Köyler	
Beydilli Köyü	Merkez İlçesi
Mardin İlinde Beydililerin Yaşadığı Köyler	
Hacı Hasan Köyü	Kızıltepe İlçesi
Yurteri Köyü	Kızıltepe İlçesi
Mersin ilinde Beydililerin Yaşadığı Köyler	
Beydilli Köyü	Gülnar İlçesi
Samsun ilinde Beydililerin Yaşadığı Köyler	
Çangallar Köyü	Terme İlçesi
Sivas İlinde Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Adamfakı Köyü	Zara İlçesi
Aydoğdu Köyü	Gölova İlçesi
Beydilli Köyü	Hafik İlçesi
Karayakup Köyü	Gölova İlçesi
Şanlıurfa İlinde Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Ağızhan Köyü	Karaköprü İlçesi
Akören Köyü	Karaköprü İlçesi

Beydili Aşireti

Başören Köyü	Karaköprü İlçesi
Bölücek Köyü	Karaköprü İlçesi
Büyük Salkım Köyü	Karaköprü İlçesi
Cemal Köyü	Karaköprü İlçesi
Cülmen Köyü	Karaköprü İlçesi
Gölgen Köyü	Karaköprü İlçesi
Göllübağ Köyü	Haliliye İlçesi
Hamurkesen Köyü	Karaköprü İlçesi
Karapınar Köyü	Hilvan İlçesi
Keserdede Köyü	Eyyubiye İlçesi
Kepirli Köyü	Haliliye İlçesi
Kuyucak Köyü	Karaköprü İlçesi
Külaflı Köyü	Karaköprü İlçesi
Özveren Köyü	Hilvan İlçesi
Pınarbaşı Köyü	Karaköprü İlçesi
Şeyhzeliha Köyü	Karaköprü İlçesi
Tekinler Köyü	Ceylanpınar İlçesi
Türkmen Köyü	Karaköprü İlçesi
Uğurlu Beldesi	Karaköprü İlçesi
Yedikuyu Köyü	Karaköprü İlçesi
Yozgat İlinde Beydililerin Yaşadıkları Köyler	
Çatak Köyü	Sarıkaya İlçesi
Karahallı Köyü	Sarıkaya İlçesi
Kuzgun Köyü	Çekerek İlçesi
Mehmetli Köyü	Çekerek İlçesi

Tabloda görüldüğü üzere XXI. yüzyılda Anadolu'nun farklı illerinde doksan yedi köyde Beydili Aşireti'ne mensup aileler yaşamaktadır. Her biri başlı başına bir inceleme konusu olan bu köyler hakkında elde edilen bilgiler şunlardır:

3.1. Adıyaman'da Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Adıyaman ilinde yaşamaktadır.

3.1.1. Yaşadıkları Köyler

Adıyaman'da yaşayan Beydililer daha çok Besni, Kâhta ve Merkez ilçeye bağlı köylerde yaşamaktadır. Bu köyler Pınaryayla, Yazı Beydili ve Zeytin köyleridir. Köylerin hangi ilçelere bağlı oldukları, nüfusları, köyde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları, gelenek ve görenekleri hakkında bilgiler şunlardır:

3.1.1.1. Pınaryayla Köyü

Pınaryayla köyü, Adıyaman il merkezine bağlı bir köydür. Halk arasında Artan köyü olarak da bilinir. Adıyaman'a 20 km uzaklıktadır. Dere yatağında kurulan köydeki hane sayısı 155'tir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine

göre köyde 398 kadın, 411 erkek olmak üzere toplamda 809 kişi yaşamaktadır.

Pınaryayla köyünün doğusunda Akıncılar belediyesi ve Tuğlu köyü, batısında Süsük köyü ve Göçeri köyü, kuzeyinde Pevrikan köyü ve İnlince köyü, güneyinde Kömür kasabası ve Bölükyayla köyü yer alır. Ayrıca köyün, Bahçe mezarası ve Kavuk mezarası adında iki mezarası bulunmaktadır.

Pınaryayla köyünün kuruluş tarihi tam olarak bilinmemektedir. Fakat köy halkına göre dedeleri ilkin Suriye'deki Sincan bölgesinden Mardin'in Kızıltepe ilçesine göç etmiştir. Daha sonra oradan da göç edip Adıyaman'daki Pınaryayla köyüne yerleşmiştir.

Bu köyde Kavi ve Beydili aşiretlerine mensup aileler yaşamaktadır. Köyde sayıca en kalabalık aile Doğan ailesidir. Bu aile dışında köyde Deniz, Karakurt, Avcı, Poyraz, İnan, Işık, Turan, Turhan, Uyanık, Aytekin ve Bereket soy isimli aileler yaşamaktadır.

Pınaryayla köyünde bir cami, bir ilkokul ve bir de ortaokul vardır. Köyün başlıca geçim kaynağı tarım, hayvancılık ve ticarettir. Köyde üzüm, buğday, arpa ve çeşitli meyveler yetiştirilmektedir.¹⁰⁷

3.1.1.2. Yazı Beydili Köyü

Adıyaman'ın Besni ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Adıyaman il merkezine 75 km, Besni'ye 25 km

¹⁰⁷ Mustafa Turan, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 197 kadın, 207 erkek olmak üzere toplamda 404 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Beydilli, Pektaş, Ağar, Sümer ve Güngör soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Bu ailelerin büyük kısmı işsizlikten dolayı il merkezine ve büyükşehirlere göç etmiştir.

Yörük ve Türkmenler arasında düz araziye, inişi çıkışı zor olan ovaya “Yazı” denirdi. Bu bölgeye yerleşen Beydililer ovalık alana yerleştikleri için bu adı koymuş olmalıdır.¹⁰⁸ Köyde faaliyette olan bir ilkokul ve bir de sağlık evi vardır. Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köyde yetiştirilen ürünler buğday, arpa ve pamuk gibi ürünlerdir.¹⁰⁹

3.1.1.3. Zeytin Köyü

Adıyaman'ın Kâhta ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Adıyaman il merkezine 26 km, Kâhta ilçe merkezine 12 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 40 kadın, 62 erkek olmak üzere toplamda 102 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Özbey ve Öztürk soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köy sınırları içinde tarihi bir tepe olan Zeytin Tepesi bulunmaktadır. Ayrıca bu tepenin üzerinde bir ziyaret yeri vardır. Köy halkı bu ziyaretin içindeki

¹⁰⁸ İsmail Firdevsoğlu, Adıyaman Yöresi Aşiretler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş 2013, s.14.

¹⁰⁹ Mehmet Beydilli, Görüşme, 09 Ağustos 2017.

yatırda Yusuf El Ensari Hazretlerinin yattığına inanmaktadır.

Köyde faaliyette olan bir taziye evi vardır. Ayrıca köyde, bir ilkokul binası bulunmaktadır fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Zeytin köyünde ekonomi tütün başta olmak üzere tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.¹¹⁰

3.1.2. Kültürel ve Sosyal Yapıları

Adıyaman'da yaşayan Beydililer arasındaki kültür, özünü Beydili köylerinde yaşayan halkın gelenek ve göreneklerinden almaktadır. Bu gelenek ve görenekler, yaşam tarzlarında ve diğer birçok alanda etkisini hissettirmektedir. Özellikle misafirperverlik, askere uğurlama, taziyeler, resmi ve dini bayramlardaki birliktelik, kız isteme, nişan ve düğün gibi sosyal aktiviteler bu duruma örnek gösterilebilir. Bu faaliyetler, Beydililer arasında birlik ve beraberliğin artmasını da sağlamaktadır.

3.1.3. Ekonomik Yapıları

Beydili köylerinde ekonomi, köylerin kurulduğu yere göre şekillenmiştir. Adıyaman'daki bazı Beydili köylerinde tarım ön planda iken bazısında hayvancılık ön plandadır. Örneğin Beydililerin yaşadığı Pınaryayla,

¹¹⁰ Mehmet Özbey, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

Yazı Beydili ve Zeytin köylerinde araziler tarıma elverişli olduğu için köylü geçimini tarımla sağlamaktadır. Bu Beydili köylerinde daha çok arpa, buğday ve tütün gibi ürünler yetiştirilmektedir.

Pınaryayla, Yazı Beydili ve Zeytin köylerinde tarımın yanında hayvancılıkta yapılmaktadır. Yapılan hayvancılık türü daha çok küçükbaş hayvancılıktır. Küçükbaş hayvancılık faaliyetleri büyük işletmeler halinde değil, aile işletmeciliği şeklindedir. Köylü, yetiştirilen hayvanların et ve sütünden faydalanmaktadır. Hayvancılıkla elde edilen süttten yapılan peynirler Besni, Kâhta ve Adıyaman gibi merkezlerde satılır. Yazı Beydili köyünde bahar aylarında yapılan keçi peyniri, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde meşhur bir peynirdir.¹¹¹

Köylerde bulunan genç nüfusun bir kısmı, işsizlikten dolayı büyükşehirlere göç etmiştir. Bu durum köylerde ekonomik, sosyal ve kültürel yapıyı olumsuz etkilemektedir.

3.1.4. Yöresel Yemek Kültürleri

Adıyaman'da yaşayan Beydililerde yemekler, daha çok mevsime göre yapılmaktadır. Örneğin yaz mevsiminde patlıcanlı yoğurt çorbası yapılırken, kış mevsiminde mercimekli köfte gibi yemekler yapılmaktadır. Özellikle Besni, Kâhta ve Adıyaman

¹¹¹ Mehmet Beydilli, Görüşme, 09 Ağustos 2017.

merkeze taşınan Beydililerde mahalle fırınında yemek pişirme kültürü çok yaygındır. Hazırlanan tava ve benzeri yemekler mahalle fırınına gönderilerek pişirilir. Bunun yanında sabahları közlenmiş patlıcan ve biber fırına gönderilir.

Adıyaman Beydilileri arasında yapılan yöresel yemekler pırpırlı ayran çorbası, Besni tavaşı, firik pilavı, mercimekli köfte, sövülme, tırşık, hıtap, çir dolması gibi yemeklerdir.¹¹²

3.1.5. Giyim Kuşamları

Adıyaman'da yaşayan Beydililerde düğün, sünnet vb. özel günlerde giyilen kıyafetler günlük yaşamda giyilen kıyafetlerden farklıdır. Özel günlerde giyilen kıyafetler yöresel özellikler taşır ve daha gösterişlidir. Günlük kıyafetler ise daha sadedir.

Kadınların giydiği günlük kıyafetler yazma, kemer, etek, fistan gibi kıyafetlerdir. Yöresel kıyafetlerse renkli şalvar, iç gömlek, desenli çorap, zıbın, tül bent ve başa takılan kufi gibi kıyafetlerdir.¹¹³

Erkeklerin giydiği günlük kıyafetler şapka, gömlek, şalvar veya pantolon gibi kıyafetlerdir. Yöresel kıyafetlerse şalvar, gömlek, kuşak, el örgüsü çorap ve kırk düğmeli yelek gibi yöresel kıyafetlerdir.¹¹⁴

¹¹² Havva Özbey, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

¹¹³ Mehmet Özbey, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

¹¹⁴ Mustafa Turan, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

3.1.6. Kız İsteme ve Evlilik Gelenekleri

3.1.6.1. Kız Seçimi ve İsteme

Adıyaman'da yaşayan Beydililerde evlilikler genelde görücü usulu ile yapılmaktadır. Erkek tarafının kadınları, kararlaştırdıkları bir günde haber vermeden kızıevine ziyarete gider. Hiç beklemedikleri bu misafirlerin ziyaret sebeplerini anlayan kız tarafı konuklarına gereken saygıyı gösterir.

Görücüye giden kadınların her biri gelin adayı olarak seçtikleri kızın özelliklerini anlamak için evin düzeni, temizliği, kızın el becerilerini gözden geçirir. Kızı yakından görebilmek için su, çay vb. isteklerde bulunurlar. Bu ziyaretten sonra eve dönen görücü kadınlar, kızıevinde gördüklerini birbirine anlatır ve gelin adayı ile ailesi hakkında olumlu veya olumsuz bir karara varırlar. Erkeğin annesi daha sonra bu kararı kendi oğluna bildirir. Eğer oğlu da olumlu bir tavır gösterirse bir başka ziyarete kız, oğlana bir bahane ile gösterilir. Erkek ve kız birbirini gördükten sonra aileler kesin karara varır. Bu süre zarfında kızıevi de oğlan hakkında araştırmalar yapar. Her iki aile birbirini tanımyorsa önce aileler birbirini araştırır. Eğer tanıyorsa erkek tarafı aile büyükleri ile birlikte kızıevine kızı istemeye gider. Bu ziyaret sırasında erkekevi elinde bazı küçük hediyelerle kızıevine gider.

Kızevinde, aileler belli bir süre oturduktan sonra erkek tarafı niyetlerinin ne olduğunu ifade eder. Bu görevi genellikle o topluluk içinde saygı duyulan bir büyük yapar. Bu kişi, “Allah'ın emri ve Peygamberin Efendimizin kavliyle kızınızı, oğlumuz istemeye geldik” der ve kızı ailesinden ister. Kız tarafı niyeti vermekten yana değilse “hoş geldiniz, şeref verdiniz lakin kızımızın henüz yaşı çok küçük, evlilik çağında değil” veya “okul okuyor” gibi bahanelerle erkek tarafının kalbini kırmadan kibarca bu talebi reddeder. Eğer kız tarafı kızlarını vermeye niyetli ise “hayırlısı olsun” şeklinde bir cevap verir. Bu sırada kızı, erkeğin ne iş yaptığını, ailenin nasıl bir aile olduğunu araştırmak için biraz zaman ister.

İki aile birbirini biraz daha araştırdıktan sonra aile büyükleri bir kez daha bir araya gelir ve yapacakları eşyalar hakkında görüş alışverişinde bulunur. Genellikle o gece erkek tarafı ve kız tarafı kendi aralarında söz kesimini yapar. O gece erkek tarafı kız tarafına bir adet söz yüzüğü getirir. Kız bu geceden sonra parmağında bu yüzükle gezer. Bu yüzük artık bu kızın başka bir erkekle sözlü olduğu anlamını taşır.¹¹⁵

3.1.6.2. Nişan

Söz kesiminden sonra iki aile uygun bir tarihte tekrar bir araya gelerek nişan tarihini belirler. Belirlenen

¹¹⁵ Havva Özbey, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

bu nişan tarihinden önce iki aile nişan hazırlıkları için Adıyaman il merkezine gidip ihtiyaçlarını karşılar. Bu masrafların gideri erkek tarafına aittir. Bu alışverişte elbise ve takılacak yüzükler alınır. Nişan günü bu hediyeler kızevine gönderilir. Nişan töreni için her iki taraf kendi akrabalarını davet eder. Kadınlar kendi arasında eğlenirken, erkekler evin uygun bir odasında oturup birbiriyle sohbet eder. Daha önce alınan yüzükler nişan gecesini kız ve erkeğin parmağına her iki tarafın değer verdiği bir büyük tarafından takılır. Nişan yüzükleri takılırken odadakiler iyi dilek temennilerinde bulunur. Nişan ve düğün arasındaki zamanda yeni kurulacak yuvanın tüm eksikleri aileler tarafından karşılanır.¹¹⁶

3.1.6.3. Düğün

Adıyaman'da yaşayan Beydililerde düğünler daha çok perşembe, cuma ve pazar günleri davul zurna eşliğinde yapılır. Düğün yapılmadan önce davetiyeler basılır. Eş, dost ve akraba düğüne davet edilir.

Düğün günü gelen misafirlere hizmet eden bayraktar, aşçı, kahveci veya çaycı gibi bazı görevliler bulunmaktadır.

Adıyaman Beydililerinde genellikle düğünden önceki gün kına gecesini yapılır. Bu gecede kız ve erkek tarafı müzik ve maniler eşliğinde eğlenir. Bu gece gelinin

¹¹⁶ Mustafa Özbey, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

eline kına yakılacağı zaman gelin avucunu açmazsa kaynanası tarafından eline bir altın konur. Bu hediye üzerine gelin elini açar ve ellerine kaynanası tarafından kına yakılır. Bu sırada kızın arkadaşları çeşitli maniler söyleyerek ellerinde mumlarla kızın etrafında döner. Kına bittikten sonra gelen misafirlere küçük paketler içinde kına hediye edilir.

Kına gecesinden sonra diğer gün erkek evinde düğüne devam edilir. Erkek tarafı gelen misafirler için kurbanlar keser. Kesilen bu kurban etleriyle misafirlere düğün yemeği hazırlanır. Yemeklerin yapılmasından ve servis edilmesinden aşçı sorumludur.

Düğün sırasında gelin ile damadın akraba ve komşuları yanlarında getirdikleri altın veya para gibi değerli hediyeleri yeni evlenen çifte takar. Takı merasiminden sonra düğüne katılan misafirler, yavaş yavaş dağılır. Misafirlerin dağılmasıyla düğün son bulur.¹¹⁷

3.1.7. Oynanan Halkoyunları

Adıyaman'da yaşayan Beydililer arasında oynanan halkoyunları daha çok davul zurna eşliğinde oynanmaktadır. Bu oyunlar düğün, sünnet ve askere uğurlama gibi törenlerde çeşitli türküler eşliğinde oynanır. Bazı Beydililer düğün ve şenliklerini orkestra eşliğinde yapar. Beydili köylerinde oynanan oyunlar

¹¹⁷ Mehmet Özbey, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

ağırlama, düz, göçer, hasat, helle can, kımıl, oyuna davet, ding ve sal oyunu gibi oyunlardır.¹¹⁸

3.1.8. Sünnet Gelenekleri

Adıyaman'da yaşayan Beydililerde çocukların küçük yaşta sünnet edilmesine dikkat edilir. Sünnet töreni, Adıyaman Beydililerinde genellikle davul ve zurna eşliğinde yapılır.

Sünnet edilecek çocuklar için yakın çevreden bir kirve belirlenir. Bu kirve sünnet töreninden önce çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için onları alışverişe götürür. Bu alışverişte çocukların sünnet sırasında giyecekleri elbiseler ve misafirlere verilecek hediyeler alınır. Tören sırasında kirve, gelen misafirlere ilgilenir. Onları ev sahibi gibi ağırlar.

Sünnet edilen çocukların odaları çeşitli süslerle süslenir. Sünnet elbiseleri giydirilir. Çocukların sünneti, sünnetçi veya sağlık memurları tarafından yapılır. Sünnet için davet edilen ailelere ev sahibinin gücü doğrultusunda yemekler hazırlanıp ikram edilir.

Davete gelen aileler sünnet edilen çocuklara çeşitli hediyeler getirir. Bu hediyeler para ve altın olabileceği gibi farklı hediyeler de olabilir.¹¹⁹

¹¹⁸ Mehmet Beydilli, Görüşme, 09 Ağustos 2017.

¹¹⁹ Mustafa Özbey, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

3.1.9. Asker Uğurlama Gelenekleri

Beydili köylerinde askerlik yapacak olan genç, askere gideceği zaman kendi akraba ve tanıdıklarını ziyaret eder. Yakın akrabaları, genci kendi evlerine davet edip asker yemeği verir. Yemek yendikten sonra genci davet eden akrabası, gencin cebine askerde harcaması için küçük de olsa bir harçlık koyar. Eskiden Beydili köylerinde askere gidecek gencin silah tutacağı ele kına yakılırdı. Askere gidecek genç köyden ayrılmadan önce anne ve babasının ellerinden öper. Genç, köy meydanında toplanan kalabalık tarafından askere uğurlanır. Bu kalabalık, genci götürecek araç önünde toplu bir şekilde dua ederek genci askerlik yapacağı şehre yolcu eder. Bu sırada gencin annesi gencin sağ salim gidip gelmesi için arkasından bir sürahi su döküp dua eder.¹²⁰

3.1.10. Cenaze ve Taziye Gelenekleri

Adıyaman'da yaşayan Beydililerde taziye gelenekleri köyden köye değişir. Adıyaman merkeze bağlı Kömür köyünde yaşayan Beydililer Alevi inanca sahip olduğu için taziye gelenekleri Adıyaman'daki diğer Sünni Beydililerden farklıdır.

Vefat eden kişi için yakınları taziye düzenler. Bu taziyeyi ölünün yakınları kendi evlerinde yapabileceği

¹²⁰ Mustafa Turan, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

gibi herhangi bir taziye evinde de yapabilir. Taziye sırasında baş sağlığı için gelen kişiler, ölünün yakınları tarafından karşılanır.

Misafirlere ikram edilmesi için yemekler hazırlanır. Bu yemekler yaşlı olan aile tarafından değil, yakınları tarafından hazırlanıp misafirlere ikram edilir. Taziyeye gelenlere çay, şeker, sigara ve su gibi ikramlar verilir.

Taziyeye gelenler taziye yerinde ölünün ruhuna dua eder. Taziye genelde üç gün devam eder. Sünni köylerde kırkıncı gün mevlut okutulur. Mevlute gelenlere helva ikram edilir. Elli ikinci günde ölünün ruhuna hatim indirilir.¹²¹

3.1.11. El Sanatları

Adıyaman'da yaşayan Beydililerde el sanatları daha çok genç kızlar ve kadınlar tarafından yapılır. Evli Beydili kadınları kendi evlerine sermek amacıyla çul yaparlar. Bu çulları, tefn adını verdikleri el tezgâhlarında örerler. Örmek için kendi ürettikleri yün ve pamukları teşi denilen alet yardımıyla ip haline getirirler.

Beydili Aşireti'ne mensup genç kızlar çeyizlikleri için değişik model ve desende el işi yapar. Yapılan bu desenler genç kız ve kadınların duygularının bez üzerine aktarılmasıdır. Eskiden gelinler kaynanasına veya eşine

¹²¹ Mehmet Özbey, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

söyleyemedikleri duygularını bu desen ve motiflere işlerdi.

Adıyaman Beydililerinde yapılan el sanatları daha çok tığ oyası, iğne oyası, dikiş, nakış ve kilim gibi el sanatlarıdır. Özellikle Besni’de bulunan Beydililer kilim ve dokumacılıkta kendilerini geliştirmiştir.¹²²

3.1.12. Atasözleri

Adıyaman’da yaşayan Beydililer, aynı ilde yaşayan diğer topluluklardan etkilenmiştir. Bu etkileşim onların dil ve kültürlerine de yansımıştır. Adıyaman’da yaşayan Beydililerin kendi aralarında kullandıkları bazı atasözü ve kelimeler şunlardır:

Ağzı açık yaraya tuz serpilmez.

Akılsız başın cezasını ayaklar çeker.

Anasız kız olaydım, kaynanasız gelin olaydım.

Bir it bir deriyi sürür.

Borçlunun duacısı alacaklıdır.

Evime el girdi, canıma yel girdi.

Garip kuşun yuvasını Allah yapar.

Gelinin dili yok, kaynananın imanı yok.

Güzel seven gözü cehennem ateşi bile yakmaz.

Kaldın mı oğlan eline, mülayim söyle geline.

Kaz ayağıyla kartal avlanmaz.

Kırmızı olsun kırık kuruşu fazla olsun.

Sabır her kişinin değil, er kişinin işi.

¹²² Havva Özbey, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

Sabreyle işine, hayır gelsin başına.

Sen doğru ol, eğri zaten belasını bulur.

Umut fakirin pişmiş ekmeğidir.

Yalnızlık Allah'a mahsustur.

Yiğit, sevdiği tezeği kırk sene koynunda taşır.

Adıyaman'daki köylerinde yaşayan Beydili-
lerinin kullandıkları bazı yöresel kelimeler:

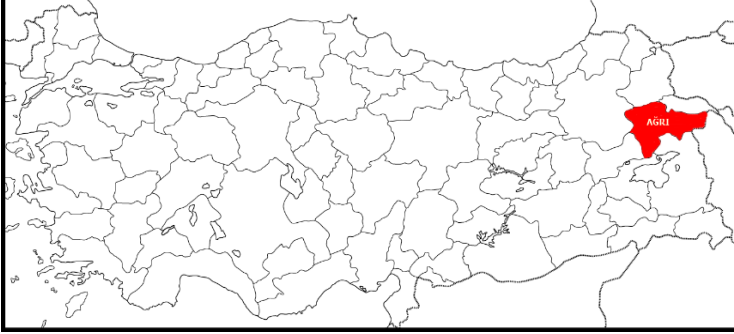
Ağ	: Beyaz Yazma, Beyaz
Ağıl	: Ahır
Akıt	: Salça
Allefçi	: Zahireci
Aror	: Arıyor
Arış	: Asma Ağacı
Atom	: Atıyorum
Bastık	: Üzüm suyu ile yapılan tatlı, Pestil
Beleyki	: İnşallah
Cıncık	: Cam parçası
Cırtıl	: Şakacı
Curun	: Oyma kap
Çin	: Omuz
Deleme	: Topaç
Falaka	: Ceza Verme
Gelom	: Geliyorum
Gelfe	: Kahve
Gıdık	: Keçi
Gidom	: Gidiyorum
Goncik	: Köşe

Hangil	: Kova, Sital
Höhlülü	: Şüphe eden, Şüpheci
Hizar	: Çarşaf
Kötek	: Dayak
Kudümlü	: Uğurlu
Livan	: Salon
Mişmiş	: Çir, Kayısı
Nan	: Ekmek
Peşgir	: Havlu
Pir	: Üstad, Dede
Pin	: Kümes, Yuva
Pürçüklü	: Sarı Havuç
Sako	: Palto
Satom	: Satıyorum
Sevor	: Seviyor
Şekkal	: Ayakkabı
Sini	: Tepsi
Taman:	Var ya, Hani
Tendur	: Tandır, Fırın
Teyşt	: Leğen
Tiyek	: Üzüm asmasının dala
Yapor	: Yapıyor
Yörep	: Baş aşağı, Yokuş
Yator	: Yatıyor
Zuvag	: Sokak ¹²³

¹²³ Mustafa Turan, Görüşme, 08 Ağustos 2017; Mehmet Özbey, Görüşme, 08 Ağustos 2017.

3.2. Ağrı'da Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Ağrı ilinde de yaşamaktadır.

3.2.1. Yaşadıkları Köyler

Ağrı'da yaşayan Beydililer daha çok Patnos, Eleşkirt, Tutak ilçeleriyle ve merkeze bağlı köylerde yaşamaktadır. Bu köyler Aktepe, Akyemiş, Andaçlı, Badıllı, Değirmendüzü, Düzceli, Gökçeali, Düz Yayla, Aşağıköşk, Kuruyaka, Oyacak, Üç oymak ve Ürküt köyleridir.

Köylerin hangi ilçelere bağlı oldukları, nüfusları, köyde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları, gelenek ve göreneklere hakkında bilgiler şunlardır:

3.2.1.1. Aktepe Köyü

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 112 km, Patnos ilçe merkezine 30 km

uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 364 kadın, 422 erkek olmak üzere toplamda 786 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Atabay soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Tarlası az olan veya hayvanı olmayan köylünün bir kısmı işsizlikten dolayı büyükşehirlere göç etmiştir.

Köyde faaliyette olan bir cami, bir yatılı bölge okulu, bir Jandarma karakolu ve bir de sağlık ocağı vardır. Beydililerin yaşadığı Aktepe köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup olan Nurettin Atabay, dedelerinin Horasan'dan geldiğini ifade etmektedir.¹²⁴

3.2.1.2. Akyemiş Köyü

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 90 km, Patnos ilçe merkezine 10 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 34 kadın, 52 erkek olmak üzere toplamda 86 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Hakverdi soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan bir ilkokul vardır. Beydililerin yaşadığı Akyemiş köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Yetiştirilen ürünler buğday ve arpa gibi ürünlerdir.¹²⁵

¹²⁴ Nurettin Atabay, Görüşme, 25 Temmuz 2017.

¹²⁵ Abdullah Hakverdi, Görüşme, 27 Temmuz 2017.

3.2.1.3. Andaçlı Köyü

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 96 km, Patnos ilçe merkezine 16 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 439 kadın, 441 erkek olmak üzere toplamda 880 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Beler, Kaya, Oğuz, Biçer, Beydoğan ve Şahin soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde faaliyette olan bir ilkokul ve bir ortaokul vardır. Beydililerin yaşadığı Andaçlı köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köy halkının bir kısmı işsizlikten dolayı İstanbul ve Ankara gibi büyükşehirlere göç etmiştir.¹²⁶

3.2.1.4. Badıllı Köyü

Ağrı merkeze bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 18 km uzaklıktadır. Köyün hangi tarihte kurulduğu tam olarak bilinmemektedir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 199 kadın, 201 erkek olmak üzere toplamda 400 kişi yaşamaktadır. Köyde farklı aşiretlerden birçok aile yaşamaktadır. Bu ailelerden Yılmaz soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan bir cami, bir kuran kursu, bir taziye evi ve bir de ilkokul vardır. Ortaokul ve lise seviyesinde yeterli sayıda öğrenci olmadığı için Karasu köyüne taşınmalı eğitim yapılmaktadır.

¹²⁶ M. Zeki Kaya, Görüşme, 27 Temmuz 2017.

Beydililerin yaşadığı Badıllı köyünde ekonomi başta büyükbaş hayvancılık olmak üzere hayvancılık ve tarıma dayanmaktadır. Köydeki gençlerin bir kısmı işsizlikten dolayı büyükşehirlere göç etmiştir.¹²⁷

3.2.1.5. Değirmendüzü Köyü

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 91 km, Patnos ilçe merkezine 11 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 1268 kadın, 1400 erkek olmak üzere toplamda 2668 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Keleş, Türkmen ve Kurt soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde faaliyette olan bir ilkokul, bir de sağlık ocağı vardır. Fakat sağlık görevlileri olmadığı için sağlık ocağı faaliyette değildir. Beydililerin yaşadığı Değirmendüzü köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.¹²⁸

3.2.1.6. Düzceli Köyü

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 93 km, Patnos ilçe merkezine 13 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 94 kadın, 87 erkek olmak üzere toplamda 181 kişi yaşamaktadır. Düzceli köyünde yaşayan Kılıç, Çelik, Barış, Tanış, Yıldız ve Uçar soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

¹²⁷ Mehmet Yılmaz, Görüşme, 26 Temmuz 2017.

¹²⁸ Abdullah Can, Görüşme, 25 Temmuz 2017.

Köyde yaşayan Abdurrahman Çelik'e göre dedeleri Şanlıurfa'dan göç edip bu bölgeye yerleşmiştir. Nitekim Şanlıurfa'da birçok Beydili köyünün bulunması bu söylemin doğruluğunu güçlendirmektedir. Köyde faaliyette olan bir ilkokul vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşımalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Düzceli köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.¹²⁹

3.2.1.7. Gökçeali Köyü

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 104 km, Patnos ilçe merkezine 24 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 213 kadın, 236 erkek olmak üzere toplamda 449 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Turan, Demir, Oral, Bilir, Çakan, Türkeşler, Uygarlar, Munas, Demirtaş, Uğur, Yanar, Çalt ve Bozbay soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup olan Hamdullah Turan, dedelerinin Horasan'dan geldiğini dile getirmektedir. Köyde faaliyette olan ilkokul vardır. Ortaokul ve lise öğrencileri yeterli sayıda olmadığı için çevre köylere taşımalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Gökçeali köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.¹³⁰

¹²⁹ Abdurrahman Çelik, Görüşme, 27 Temmuz 2017.

¹³⁰ Hamdullah Turan, Görüşme, 29 Temmuz 2017.

3.2.1.8. Düzyayla Köyü

Ağrı'nın Eleşkirt ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 13 km, Eleşkirt ilçe merkezine 21 km uzaklıktadır. Köyün hangi tarihte kurulduğu tam olarak bilinmemektedir.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 106 kadın, 124 erkek olmak üzere toplamda 230 kişi yaşamaktadır. Düzyayla köyünde yaşayan Yazıcı ve Aslan soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup olan Mehmet Emin Yazıcı, dedelerinin Horasan'dan geldiğini söylemektedir.

Köyde faaliyette olan bir ilkokul vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Düzyayla köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.¹³¹

3.2.1.9. Aşağıköşk Köyü

Ağrı'nın Tutak ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 54 km, Tutak ilçe merkezine 14 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 573 kadın, 600 erkek olmak üzere toplamda 1173 kişi yaşamaktadır. Bu köyde de Beydili Aşireti'ne mensup ailelerin yaşadığı bilinmektedir.

¹³¹ Mehmet Emin Yazıcı, Görüşme, 28 Temmuz 2017.

Köyde faaliyette olan bir PTT şubesi ve bir ilkokul vardır. Beydililerin yaşadığı Aşağıköşk köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.¹³²

3.2.1.10. Kuruyaka Köyü

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 98 km, Patnos ilçe merkezine 26 km uzaklıktadır. Köy halkı, I. Dünya Savaşı sırasında Konya çevresine göç edip savaştan sonra tekrar köylerine dönmüştür. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 184 kadın, 207 erkek olmak üzere toplamda 391 kişi yaşamaktadır. Köydeki hane sayısı 60'tır. Köyün Tekik ve Demirkay adlı iki mezrası bulunmaktadır. Mezralarla birlikte köyün nüfusu 430 kişidir. Köyde işsizlikten dolayı büyükşehirlere göçler yaşanmıştır. Kuruyaka köyünde yaşayan Tangüç, Temel, Kekik ve Balcı soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan bir ilkokul vardır. Beydililerin yaşadığı Kuruyaka köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köyde daha çok küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır.¹³³

3.2.1.11. Oyacık Köyü

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 88 km, Süphan Dağı'na 10 km, Patnos

¹³² Nurettin Atabay, Görüşme, 25 Temmuz 2017.

¹³³ Fesih Tangüç, Görüşme, 28 Temmuz 2017.

ilçe merkezine 8 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 310 kadın, 322 erkek olmak üzere toplamda 632 kişi yaşamaktadır.

Köyde yaşayan Arslan, Aslan, Alpaslan, Tüken ve Akyel soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köydeki gençlerin bir kısmı işsizlikten dolayı İstanbul ve Ankara gibi büyükşehirlerle göç etmiştir. Köyde faaliyette olan bir ilkokul, bir cami ve bir de taziye evi vardır. Beydililerin yaşadığı Oyacık köyünde ekonomi başta şeker pancarı olmak üzere tarıma ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köyde yapılan hayvancılık daha çok küçükbaş hayvancılıktır. Köyün kendine özgü dağ pancarından yapılan Keledoş adında bir yemeği vardır.¹³⁴

3.2.1.12. Üç oymak

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 91 km, Patnos ilçe merkezine 11 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 51 kadın, 38 erkek olmak üzere toplamda 89 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Kılıç soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde bir ilkokul binası bulunmasına rağmen yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Üç

¹³⁴ Tekin Arslan, Görüşme, 30 Temmuz 2017.

oymak köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.¹³⁵

3.2.1.13. Ürküt Köyü

Ağrı'nın Patnos ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Ağrı il merkezine 100 km, Patnos ilçe merkezine 20 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 371 kadın, 407 erkek olmak üzere toplamda 778 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Varol, Bahçe, Ulutaş, Keton, Bilir, Turan, Baysoy, Bektaş, Uğur, Öztekin ve Yanar soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan bir ilkokul, bir ortaokul, bir de sağlık ocağı vardır. Beydililerin yaşadığı Ürküt köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köyde yapılan hayvancılık daha çok büyükbaş hayvancılıktır.¹³⁶

3.2.2. Kültürel ve Sosyal Yapıları

Beydili köylerinde yaşayan halk aşiretçi bir anlayışa sahiptir. Bu köylerin bazısında sadece Beydili Aşireti'ne mensup aileler yaşarken bazısında farklı aşiretlere mensup aileler yaşamaktadır. Ağrı ilindeki Beydililer Memani¹³⁷ ismiyle bilinir. Bu aşiretin dışında Ağrı'da Asi, Hayderan, Sipkan, Torun, Merhuri, Helki,

¹³⁵ Abdullah Can, Görüşme, 25 Temmuz 2017.

¹³⁶ Hamdullah Turan, Görüşme, 29 Temmuz 2017.

¹³⁷ Osmanlı arşiv belgelerinde Badıllıların Mamavi oymağı şeklinde geçer.

Şeyh, Akubi, Atmaneki, Tırtopi, Celali ve Kerdizi gibi aşiretler de bulunmaktadır. Bölgedeki bu aşiretçi anlayış toplumu şekillendirmiştir. Fakat son yıllarda iletişim ve teknolojiadaki gelişmeler, gençlerin bir kısmının büyükşehirlere gidip farklı kültürler görmeleri aşiretçi anlayışta çözümlerin meydana gelmesine neden olmuştur.¹³⁸

3.2.3. Ekonomik Yapıları

Ağrı'da yaşayan Beydililerin en büyük sorunu işsizliktir. İşsizlikten dolayı köylerde bulunan halkın bir kısmı batıda bulunan büyükşehirlere göç etmiştir. Özellikle köyde bulunan gençler, ailelerini köyde bırakıp yılın altı yedi ayı büyükşehirlere gidip çalışmaktadır. Köylerde kalanlarsa geçimlerini sağlamak amacıyla tarım ve hayvancılıkla uğraşmaktadır.

Ağrı'da yaşayan Beydililerde tarım, karasal iklimin etkisiyle fazla gelişmemiştir. Bu durumun en önemli sebeplerinden biri de yaz aylarının kısa sürmesi, toprakların büyük bir kısmının uzun bir süre kar altında kalmasıdır. Köylerde tarım daha çok aile işletmeciliği şeklindedir. Tarım sahalarında çoğunlukla kuru tarım yapılmaktadır. Ağrı'da yaşayan Beydililer arasında hayvancılık ekonomik hayatta önemli bir yer tutmaktadır. Köylerde daha çok büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılırsa da alınan verim yüksek değildir. Bu

¹³⁸ Mehmet Yılmaz, Görüşme, 26 Temmuz 2017.

durumun sebeplerinden biri de hayvancılığın eski usüllerle yapılıyor olmasıdır.

3.2.4. Eğitim Durumları

Ağrı'da Beydililerin yaşadığı köylerde genellikle okul binası bulunmamaktadır. Fakat yeterli öğrencinin olmaması veya sert karasal iklimin etkisiyle öğretmenlerin bu köylere gitmek istememesi gibi sebeplerden dolayı bazı okullar kapalıdır. Bu köylerde taşınmalı eğitim yapılarak bu eksiklik giderilmeye çalışılmaktadır.

Köylerde okuyan erkek öğrenci sayısı kız çocuklarına oranla daha fazladır. Bu durumun düzeltilmesi adına devletin uyguladığı bazı tedbirler vardır. Bu tedbirlerden biri kız çocukları için ailelere ödenen okul ödeneğinin erkek çocuklara oranla daha fazla olmasıdır.¹³⁹

3.2.5. Yöresel Yemek Kültürleri

Beydili köylerindeki yemek kültürü, yaşam tarzlarından ve iklim koşullarından etkilenmiştir. Köylerde yaşayan halk geçimini daha çok tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Bunun yanında soğuk ve uzun kış günlerinde vücudun direncini artırmak için birçok yemek yapılır.

¹³⁹ Abdullah Hakverdi, Görüşme, 27 Temmuz 2017.

Ağrı'da yaşayan Beydililer arasında yapılan yöresel yemekler keledoş, helise, hengel, girar, haşıl ve jajerun gibi yemeklerdir.¹⁴⁰

3.2.6. Giyim Kuşamları

Bölge ikliminin sert olmasından dolayı köylerde genel olarak kalın giyim tarzı benimsenmiştir. Köylerde yaşayan erkekler genellikle şapka, şalvar ve gömlek gibi kıyafetler giymektedir.¹⁴¹

Köylerde yaşayan kadınlar ve genç kızlar ise ipekten yapılan entari ve fistan gibi giysiler giymektedir. Bu elbiselerin üzerine gümüş ve altın gibi madenlerden yapılan kemerler takılmaktadır.

Kadınlar iklim şartlarından dolayı entarilerinin üzerine kazak ya da hırka gibi kalın giysiler de giymektedir. Tarla veya başka bir yerde çalışacakları zaman peştamal veya benzeri bezler takmaktadır.

Ağrı'daki Beydili kadınlarının başlarına takıtıkları başlıklar yaşa göre farklılık gösterir. Gelin ve genç kızlar başlarına normal zamanlarda eşarp bağlarken, orta yaş ve üstündeki kadınlar daha çok leçek bağlar. Yaşlı kadınlar ise beyaz bezden yapılan cuna ve kufi gibi başlıklar takmaktadır.¹⁴²

¹⁴⁰ Abdurrahman Çelik, Görüşme, 27 Temmuz 2017.

¹⁴¹ M. Zeki Kaya, Görüşme, 27 Temmuz 2017.

¹⁴² Mehmet Yılmaz, Görüşme, 26 Temmuz 2017.

3.2.7. Kız İsteme ve Evlilik Gelenekleri

3.2.7.1. Kız isteme ve Elçilik

Ağrı'da yaşayan Beydililer, evlilik çağına gelen erkek çocukları için uygun bir eş adayı aranır. Oğlan annesi, akrabalarına ve tanıdıklarına oğlu için bir gelin adayı baktığını söyler ve çevrelerinde bildikleri bir kızın olup olmadığını sorar. Ağrı'da erkeğin anne ve babasının oğullarına eş bulmak için yaptıkları bu faaliyetlere dünür gezmesi denir.

Aile, oğulları için uygun eş adayını bulunca güvendikleri birini kızın ailesine elçi olarak gönderir. Elçi, erkek tarafının niyetini kız tarafına bildirir ve uygun görmeleri durumunda kızlarını isteyeceklerini belirtir. Kızın ailesi, bu teklifi düşünmek için süre ister ve bu sürede kızlarının fikrini öğrenir. Kız tarafının fikrinin olumlu olması durumunda kızın babası bu fikirlerini elçiyle karşı aileye bildirir. Her iki aile uygun zamanda görüşüp söz keser. Bu söz sırasında bazı aileler kızları için başlık parası veya süt hakkı ister. Kız tarafı, alınan bu süt parasıyla kızlarının ihtiyaçlarının bir kısmını karşılar. Ailelerin toplandığı bu gece gençlere söz yüzükleri takılır. Ağrı Beydililerinde son yıllarda başlık parasının istenme-sinde ciddi bir azalmanın olduğu bilinmektedir.¹⁴³

¹⁴³ Tekin Arslan, Görüşme, 30 Temmuz 2017.

3.2.7.2. Nişan

Ağrı'da yaşayan Beydililerde nişan, düğünle birlikte yapılabildiği gibi ayrı bir tarihte de yapılabilir. Nişan töreni öncesi kız tarafı ve erkek tarafı il veya ilçe merkezine gidip nişanlanacak gençler için yüzük, elbise ve benzeri hediyeler alır. Bu alışveriş sırasında erkek tarafı, kız tarafının büyüklerine çeşitli hediyeler alır. Nişan gecesi erkek tarafı topluca kızevine gider. Kız ailesi, evine gelen erkek tarafını en güzel şekilde ağırlar. Bu ziyaret sırasında, daha önce alınan hediyeler bir tepsi içinde kız tarafına takdim edilir. Nişan gecesi gelen misafirlere kızevinde çerez ve şerbet ikram edilir. Nişan yüzüklerinin takılması için iki ailenin değer verdiği büyükler gelin ve damadın bulunduğu yere çağrılır. Bu kişiler gelen misafirlerin huzurunda gelin ve damada nişan yüzüklerini takar.¹⁴⁴

3.2.7.3. Düğün

Nişandan sonra iki ailenin uygun göreceği bir tarih düğün günü olarak belirlenir. Bu gün halk arasında gün kesimi şeklinde adlandırılır.

Düğün yapılacağı zaman köyde biri vefat etmişse, düğün sahipleri vefat edenin akrabalarını ziyaret edip onlardan müsaade alır. Bu ailenin müsaadesi veya

¹⁴⁴ Hamdullah Turan, Görüşme, 29 Temmuz 2017.

hoşgörüsü olmazsa düğün tarihi iki ailenin belirleyeceği ileriki bir tarihe ertelenir.

Ağrı'da yaşayan Beydililerde düğün, davul ve zurna eşliğinde yapıldığı gibi mevlutlu da yapılabilir. Düğünün ne şekilde yapılacağı erkek tarafının vereceği karara bağlıdır. Düğünler, bazı köylerde iki gün bazı köylerde üç gün sürer. Erkek tarafı, düğün günü misafirlerine çeşitli yemekler ikram eder. İkram edilen bu yemeklerin hazırlanması için çoğu zaman düğün sahibi birkaç kurban keser.

Düğün yemeklerinde misafirlere etli pilav, sulu yemek ve yoğurt ikram edilir. Düğün yemeğini hazırlayan aşçı bu hizmeti karşılığında bir bahşiş alır. Aşçının aldığı bu bahşişe kazanağzı bahşişi denir.¹⁴⁵

3.2.8. Oynanan Halkoyunları

Düğün, köy meydanında veya uygun bir alanda yapılır. Köy meydanında toplanan gençler arasında birçok oyun oynanır. Bu oyunlar Ağrı sallaması, atabarı, basso, benne ve bejne, koffi, meyriko, sarma, serhatbarı ve zeyno gibi oyunlardır.¹⁴⁶

3.2.9. Doğum Gelenekleri

Ağrı'da yaşayan Beydililerde kadınların erkek çocuk doğurması ayrı bir mutluluk kaynağıdır. Çünkü

¹⁴⁵ Fesih Tangüç, Görüşme, 28 Temmuz 2017.

¹⁴⁶ Mehmet Emin Yazıcı, Görüşme, 28 Temmuz 2017.

erkek çocuk, güç ve kuvvetin sembolüdür. Uzun süre çocuğu olmayan aileler, bu durumun sebeplerini araştırır ve tıbbî çareler bulmaya çalışır. Tıbbî çarelerin yanında türbe gibi kutsal yerlerin ziyareti, fakir kişilere sadaka verilmesi, ağzı dualı insanlardan dua alınması gibi arayışlar da vardır.

Ağrı Beydililerinde doğum yapan kadın ile çocuğuna tanıdıkları çeşitli hediyeler getirir. Bu hediyeler daha çok bebek kıyafetleridir. Beydililer arasında yeni doğum yapan kadın ve çocukla ilgili bazı inanışlar vardır.

- Kırkı çıkmamış kadın, evde ve odada yalnız bırakılmaz.
- Doğum yapan kadının, doğumdan sonraki kırk gün içinde ölmesi durumunda şehit olduğuna inanılır.
- Kendisi gibi kırklı kadınlarla konuşturulmaz.
- Yeni doğan çocuk kapı eşiğinde yatırılmaz.
- Kırklı çocuğun fazla ağlamaması için gözleri kapatılır.
- Uğursuzluk getireceğine inanıldığı için zorunlu olmadıkça çocuk odadan çıkarılmaz.
- Yeni doğan çocuk kırk gün içinde belli aralıklarla yıkanır. Bu yıkama sırasında çocuğun yıkandığı suya tarak bırakılır.
- Kırkıncı gün suya kırk buğday tanesi atılır.

- Çocuk, ziyarete gelenlere pek gösterilmez. Bunda amaç çocuğu nazardan korumaktır.
- Çocuğa nazar değmemesi için ayet, muska veya mavi boncuk takılır.
- Çocuk biraz büyüyüp dişleri çıkarmaya başladığı zamanda hedik pişirilir. Bu hediye diş hediği denir. Pişirilen bu hedik yakın akrabalara ve komşulara dağıtılır.¹⁴⁷

3.2.10. Sünnet ve Kirvelik Gelenekleri

Ağrı'da yaşayan Beydililer, çocuklarını erken yaşta sünnet etme taraftarıdır. Çocuklar genellikle oyun çağındayken sünnet ettirilir. Çocuklarını sünnet edecek olan aile, çevresinde yaşayan güvenilir ve sevdiği birini kirve olarak seçer. Bu kişinin sünnet öncesinde kirvelik için fikri alınır. Kirvelik iki aile arasında güven ve güçlü bir dostluğun olduğunu gösterir. Kirvelik kan bağına dayanmayan bir akrabalık müessesesidir.

Çocuklar, sünnet edilmeden önce çocukların ailesi kirveye teke veya koç hediye eder. Kirve de sünnet olacak çocuklara elbise gibi hediyeler alır. Ayrıca sünnet masraflarının belli bir kısmını karşılar. Sünnet sırasında kirve, çocukları kucağında tutar ve sünnetten sonra çocukları ziyaret edip onlara çeşitli hediyeler verir.¹⁴⁸

¹⁴⁷ Nurettin Atabay, Görüşme, 25 Temmuz 2017.

¹⁴⁸ Abdurrahman Çelik, Görüşme, 27 Temmuz 2017.

3.2.11. Cenaze ve Yas Gelenekleri

Ağrı'da yaşayan Beydililerde vefat eden kişinin kefenini, ölen kişinin en yakını alır. Kefeni, başka birinin alması abes karşılanır. Mevtanın yıkanması, kefenlenmesi ve gömülmesi yakınları tarafından yapılır. Ailenin büyüklerinden bir kişi mevtanın defin işleriyle baştan sona ilgilenir. Bu kişi imamın çağrılması, cenazenin yıkanması, kefenlenmesi, mezarın kazılması ve mevtanın gömülmesinden sorumludur.

Cenaze mevtanın evinde veya evin bahçesinde etrafı bezlerle çevrili bir alanda yıkanır. Cenaze kadınsa yıkama görevini "Mirişo" adlı bir kadın yapar. Mevta yıkandıktan ve namazı kılındıktan sonra dualar eşliğinde defin edilir. Defin işlemi bittikten sonra taziye için uygunsa evin ön kısmına değilse köyde uygun bir alanda büyük taziye çadırları kurulur. Taziye sırasında kadınlar ayrı odada erkekler ayrı odada oturur. Gelenler taziye yerinde bir süre oturduktan sonra Fatiha okunur. Fatihadan sonra kalkılır. Bu sırada taziyeye gelenler yaşlı aileye başsağlığı dileklerini iletip "el hükmüllah" der. Taziyeler eski dönemlerde 40 gün sürerdi. Fakat son yıllarda taziye bir hafta veya üç gün sürmektedir. Taziye sırasında taziye sahipleri, saç ve sakallarını kesmezler. Taziyenin son günü aile büyüğü misafirlere teşekkür eder ve taziye bittirir.¹⁴⁹

¹⁴⁹ Abdullah Can, Görüşme, 25 Temmuz 2017.

3.2.12. Atasözleri

Ağrı'da yaşayan Beydililer arasında kullanılan yüzlerce atasözü vardır. Bu atasözleri onların yaşam tarzlarından ve geleneklerinden izler taşır. Ağrı Beydililerinin kullandığı bazı atasözleri şunlardır:¹⁵⁰

Anası neyse danası da odur.

Akrep hem derttir hem ilaçtır.

Ağanın malı gider, marabanın canı.

Allah var gam yok.

Beyaz ceylanın talibi çok olur.

Dost sözü acı badem gibidir. Tadı acıdır fakat ilaçtır.

Düz ağacın gölgesi eğri olmaz.

Eceli gelmiş keçi gider çobanın ekmeğini yer.

Ekmeği ekmekçiye ver. Hatta bir ekmek de fazla ver.

Eşeğe binmek bir ayıpsa eşekten inmek iki ayıptır.

Kahve acıdır. Acısı tatlıdır.

Karga kafasından kavurma olmaz.

Kurdun adı çıkmış oysa dünyayı yıkan tilkidir.

Kimse kimsenin mezarına girmez.

Suya götürüp susuz getirmek.

Her ne kadar kaçamak sevişse de, açıkta doğuracak.

¹⁵⁰ Tekin Arslan, Görüşme, 30 Temmuz 2017.

Hırsız evin içinden olunca öküz bacadan da çıkarılır.

Varsın bir yol olsun da uzak olsun.

Yetim kuzudan koç olmazmış

Yılanın ak olanına da kara olanına da lanet.

Gidilecek yolun uzunluğu, genişliğinden bellidir.

Ağrı'da yaşayan Beydililer, bu ilde yaşayan diğer aşiret ve topluluklardan etkilenmiştir. Bu etkileşim birçok alanda olduğu gibi dil alanında da kendisini hissettirmektedir. Ağrı Beydilileri arasında kullanılan kelimeler onların yaşam tarzlarından izler taşımaktadır. Beydililerin kullandığı bazı yöresel kelimeler şunlardır:¹⁵¹

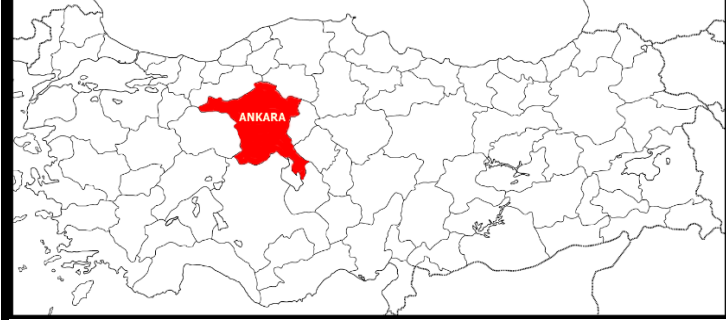
Ahiri	: Son
Alaf	: Hayvan Yemi
Bel	: Kürek
Bulul	: Ot Yığını
Cugu	: Hindi
Cizlavet	: Lastik Ayakkabı
Eze	: Teyze
Emmice	: Amcaoğlu
Gede	: Oğlan Çocuğu

¹⁵¹ Bu kelimeler belirtilen adresten alınmış olup, Beydililerin yaşadığı köy muhtarlarının yardımıyla ayıklanmıştır. AĞRI, 26.08.2017, <http://ararat-welat.blogspot.com.tr/2010/09/agri-yoresel-kelimeleri.html>

Gij	: Deli Koyun
Gödek	: Kısa
Hıngel	: Mantı Türünde Bir Yemek
Hedik	: Haşlanmış Buğday, Diş Hediği
Kartol	: Patates
Kaftar	: İhtiyar
Kaygana	: Yumurta Omleti
Küleş	: Buğdayın Biçilmiş Hali
Kurik	: Tay
Kuşgana	: Tencere
Kidik	: Oğlak
Kınnap	: İnce Dayanıklı İp
Leçek	: Beyaz Renkli Başörtüsü
Mama	: Hala
Mozik	: Dananın Büyüğü
Palaz	: Bez
Şişek	: Bir Yaşında Koyun
Şirat	: Peynir Suyu
Teyşt	: Saç Leğen
Teşi	: Yün Eğirme Aleti
Tepık	: Tezek
Toklu	: Bir Yaşında Kuzu
Toy	: Düğün
Yaşmak	: Başörtüsü
Zabun	: Fakir, Çelimsiz
Zıbın	: Bebek Gömleği, Giysi

3.3. Ankara’da Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, İç Anadolu Bölgesi’nde bulunan Ankara ilinde de yaşamaktadır.

3.3.1. Yaşadıkları Köyler

Ankara’daki Beydililer Nallıhan ilçesine bağlı Beydili köyünde yaşamaktadır. Bu köyün nüfusu, ne zaman kurulduğu, köydeki resmi kurumlar, köyün kültürel değerleri hakkında bilgiler şunlardır:

3.3.1.1. Beydilli Köyü

Ankara’nın Nallıhan ilçesine bağlı bir köydür. Ankara’ya 201 km, Nallıhan’a 40 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 97’si erkek, 115’ü kadın olmak üzere toplam 212 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan halkın tamamı Beydili Aşireti’ne mensuptur.

XVII. yüzyılın sonlarına doğru köyün bulunduğu bölgeye ilk gelen Beydililer “Yılman” denilen yere yerleşti. XXI. yüzyılda halen bu çevrede evleri bulunan

ya da bir şekilde köyün diğer mahallelerine taşınmış olan Beydili aileleri kendilerini Türkmen ya da Türkmenoğlu olarak tanıtmaktadır.

1928 yılında Nallıhan ilçesine bağlı iki köye ilk defa okul yapıldı. Bunlardan biri Beydili köyü diğeri Eymir köyü idi. Beydilli köyü, Cumhuriyet dönemindeki yapılanmada Nallıhan ilçesine bağlı Çayırhan ile birlikte nahiye yapıldı. 1934 yılına kadar nahiye olarak kaldı. 1934'te Çamalan'da asayiş olaylarının artması üzerine nahiye merkezi Çamalan'a taşındı.¹⁵²

Köye su şebekesi ilk olarak 1960 yılında getirildi. Aynı yıl köyde Ortapınar Çeşme'si yapıldı. Köye elektrik 1978 yılında getirildi. Köyde halıcılık, yapıcılık, marangozluk meslek kursları vardır. Ayrıca köy ve çevresinde birçok kömür yatağı bulunmaktadır. Ancak bu kömür, zeminin elverişli olmamasından dolayı şirketlerin ilgisini pek çekmemiştir.¹⁵³

3.3.2. Ekonomik Yapıları

Beydilli köyünün başlıca geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Tarımda, tahıl ve bakliyat ürünleriyle beraber domates, elma, kiraz, erik, üzüm gibi ürünler yetiştirilir.

Hayvancılıkta ise devlet destekli mandıracılık yapılır. Köyde tiftik keçisi ve koyun yetiştirilir. Ayrıca

¹⁵² Mustafa Orman, Görüşme, 01 Ağustos 2017.

¹⁵³ BEYDİLİDER, 25.05.2017, <http://www.beydilider.com>

üretilen süt ve süt ürünlerinden peynir ve yoğurt gibi gıdalar yapılır. Üretilen bu ürünler ilçe merkezinde kurulan pazarlarda satılmaktadır.

3.3.3. Yöresel Yemek Kültürleri

Beydili köyünün zengin bir yemek kültürü bulunur. Beydililerin yaptığı yemekler arasında cimcim mantısı, öllüğün körü, şibit tatlısı ve pırpır turşusu gibi yemekler bulunmaktadır.

3.3.4. Giyim Kuşamları

Beydilli köyünde rahat hareketi sağlayan kıyafetler tercih edilir. Geleneksel kıyafetler içinde yer alan ve bele bağlanan şalvar yerini erkeklerde pantolona, bayanlardaysa eteğe bırakmıştır. Erkekler hava soğuksa kazak, kazağın üstüne de ceket giyerler. Ayaklarına giydikleri kara lastik de yerini ayakkabıya bırakmıştır.

Beydili köyündeki genç kızları merkezde oturan kızlardan ayıran fark, başlarının örtülü olması ve şalvarlarının bulunmasıdır. Beydili köyündeki genç kızlar, geleneksel giyim tarzlarını da devam ettirmektedir. Nitekim bu doğrultuda düğün ve davetlerde kendi yerel ve kültürel kıyafetlerini giymektedirler.¹⁵⁴

¹⁵⁴ Mustafa Orman, Görüşme, 01 Ağustos 2017.

3.3.5. Evlilik Gelenekleri

Köyde düğünlerde halk oyunlarının yanında, ahlaki ve insani değerlere sahip hem eğlendiren hem de düşündürülen oyunlar oynanmaktadır. Beydili köyünde düğün bayrak kaldırma töreni ile başlar. Oğlan çöreği ve kına gecesiyle devam eder. Duvak eğlencesi ile sona erer.

Bölgede yaşayan ve geleneksel konuları iyi bilen Beydili Aşireti'ne mensup Fatma Özdoğan'ın söylediğine göre kına yakılırken gelinin çevresindekiler şu dizeleri söyler:

Kabaklar filiz açtı
Yılanlar yoluma yattı
Sormayın a komşular
Babam beni gurbete attı.¹⁵⁵

Erkek tarafı, gelini evinden almaya giderken, kızevine vardığında şu sözleri söyler:

Kötü huyların burada kalsın
İyi huyların oraya gitsin
Başın pınar ayağın göl olsun
Avuçladığın toprak altın olsun
Allah hayırlı kapılar açsın.

Beydilliler köyelerine ait kültürel öğeleri ve gelenekleri muhafaza etmeye çalışmaktadır. Örneğin köyde, evlendikleri gün gelin ve damadın ne dilerse

¹⁵⁵ Fatma Özdoğan, Görüşme, 01 Ağustos 2017.

gerçekleşeceğine inanılır. Aynı zamanda kına ibriği inancına göre kızevinden getirilen su gelin ve damadın kalacağı evin dört köşesine serpilir. Bu inancın evli çifte bereket getirdiğine inanılır.¹⁵⁶

3.3.6. Oynanan Halkoyunları

Düğünlerde yerine getirilen gelenekler kadar oynanan oyunlarda önemlidir. Köydeki Beydililer arasında hüdayda, yandım şeker oğlan, allım yeşillim¹⁵⁷ ve name gelin¹⁵⁸ gibi oyunlar oynanmaktadır. Bu oyunlar arasında hüdayda ve yandım şeker oyunları en hareketli olanlardır.

Name gelin ise Ankara efeleri arasında en çok sevilen ve daha çok yaşlı efeler tarafından oynanan bir oyundur. Beydili köyünde oynanan oyunlar, Ankara genelinde oynanan oyunlardır. Beydililerin oynadığı oyunlar, daha çok tef eşliğinde oynanmaktadır.

Beydili köyünde diğer köylerden farklı olarak Türk Halk Müziği ses ve saz sanatçıları, Klasik Sazlar Topluluğu bulunur. Beydili köyündeki halk düğün, askere uğurlama törenlerinde kendi aralarında daha çok Beydili çiftetellisi ve Cezayir oyunlarını oynar.

¹⁵⁶ Fulya Öztürk, Geçmişten Günümüze Nallıhan Folkloru, Ankara 2010, s.63.

¹⁵⁷ Mesut Şener, "Nallıhan, Beydili Köyünde Düğün" Ankara, 1998, s 234.

¹⁵⁸ Hacer Doğruöz, Ankara Kültürü, Lefkoşa 2000, s. 31-32.

3.3.7. Asker Uğurlama Gelenekleri

Beydili köyünde askerlik vazifesi vatan görevi olmanın yanı sıra kutsal bir görev olarak görülür. Bundan dolayı köyde askere uğurlama şenlikleri büyük bir mutlulukla yapılır. Askere gidecek kişi arkadaşlarıyla birlikte akşam yemeğini yedikten sonra düzenlenen eğlenceye katılır. Gece sonunda askere gidecek genç için topluca dualar okunur. Genç ertesi sabah sevdiklerinin uğurlamasıyla askere gönderilir. Bu uğurlama sırasında gencin arkadaşları onu omuzlarına alarak “en büyük asker bizim asker” şeklinde sözlerle mutluluklarını dile getirir.

3.3.8. El Sanatları

Köyde bulunan kurslar sayesinde genç kızlar el sanatlarına yönelik çeşitli eğitimler almaktadır. Bu eğitimler içinde halıcık ve dokumacılık gibi kurslar başta gelmektedir. Kızlar evlenmeden önce çeyizlerini bu kurslar sayesinde kendi elleriyle örer. Bunun yanında el emeği göz nuru birçok süs, çeyiz eşyası yapıp satar ve aile ekonomisine küçükte olsa katkıda bulunur.¹⁵⁹

Ankara’daki Beydili köyünde hanımlar el oyası ve iğne oyasını yaparken adeta işledikleri oyalara ruhlarını katar. Bundan dolayı her oyanın kendine özgü bir hikâyesi ve anlamı vardır. Hanımların ellerinde işlenen bu incecik ipler çiçeğe, yaprağa dönerek hayat

¹⁵⁹ Fatma Özdoğan, Görüşme, 01 Ağustos 2017.

kazanır. Büyük bir özenle şekil verilen ipler eşarp kenarına, boyun bağlarına, oda takımlarının kenarına dikilir.¹⁶⁰

3.3.9. Kullandıkları Yöresel Kelimeler

Bir milletin değerlerini yansıtan en önemli unsurlardan biri o milletin kullandığı dildir. Ankara Nallıhan'a bağlı Beydili köyündeki Beydililer Türkçe konuşur. Beydili köyünde konuşulan kelimeler, Beydililerin kültür yapıları ve yaşam tarzlarını yansıtır. Özellikle hayvancılık ve tarımla ilgili birçok kelimenin kullanılması bu bölgedeki Beydililerin geçim kaynağının tarım ve hayvancılık olduğunun güçlü bir göstergesidir. Köyde günlük yaşamda kullanılan bazı sözcükler ve karşılıkları şunlardır:¹⁶¹

Avla	: Bahçe Çiti
Ahraz	: Sağır
Bıza	: Buzağı
Bıdırdamak	: Konuşmak
Bödek	: Hayvan böbreği
Çabıt	: Bez parçası
Çalık	: Bayanların başlarına taktığı örtü
Çemek	: Pencere
Çerçi	: Seyyar Satıcı

¹⁶⁰ BEYDİLİDER, 25.05.2017, <http://www.beydilider.com>

¹⁶¹ Mustafa Orman, Görüşme, 01 Ağustos 2017, Fatma Özdoğan, Görüşme, 01 Ağustos 2017.

Çon	: Kalça
Çöpür	: Kıl keçisinin tüyü
Dam	: Hayvan barınağı, Ahır
Dobalan	: Bir mantar türü
Dombay	: Manda
Emme	: Ama
Galiz	: Cimri
Gavil	: Anlaşma
Goca	: Büyük
Hâhâ	: Tabii ki, Evet
Holluk	: Tavukların yumurtladığı yer
Katıg	: Ayran
Kıntır	: Cimri
Kümpül	: Patates
Nacak	: Balta
Onmak	: Gitmek, Yol Almak
Örfü	: Kabadayılık
Örüsge	: Rüzgar
Umur	: Yetki
Ümük	: Gırtlak
Peşkir	: Havlu
Pösteki	: Küçükbaş hayvan derisi
Samıt	: Sağır, Dilsiz
Seyis	: Bir yaşını bitirmiş erkek keçi
Şişek	: Yaşlı ilerlemiş dişi koyun
Tokmaş	: Domates
Vecih	: Neden, Sebep

3.4. Erzincan'da Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Erzincan ilinde de yaşamaktadır.

3.4.1. Yaşadıkları Köyler

Erzincan'da yaşayan Beydililer, daha çok Refahiye ve Kemaliye ilçelerine bağlı köylerde yaşamaktadır. Bu köyler Alapınar, Aşağısütlü, Aydoğan, Çat, Kayı, Kırantepe, Konakköy, Mendemeköyçukuru, Ortagöze, Ören, Tülüköy ve Üçören köyleridir. Köylerin hangi ilçelere bağlı oldukları, nüfusları, köyde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları, gelenek ve görenekleri hakkında bilgiler şunlardır:

3.4.1.1. Alapınar Köyü

Refahiye'ye bağlı bir köydür. Erzincan il merkezine 101 km, Refahiye ilçe merkezine 32 km uzaklıktadır. Köy, Refahiye ilçesinin kuzey kesimine

düşmektedir. Köyün güneyinden Orçul deresi geçmektedir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 45 kadın 36 erkek olmak üzere toplam 81 kişi yaşamaktadır. Köyün eski isimi Ofuz'dur. Cumhuriyet döneminde köy, Alapınar adını aldı. Köyde yaşayan Darboğaz, Paldun ve Çolak soy isimli aileler Beydili Aireti'ne mensuptur. Bu Beydili ailelerinden en kalabalık olanı Paldun ailesidir.

Köy halkının göre, dedeleri 1877 ile 1878 tarihleri arasında gerçekleştirilen 93 harbenden sonra Şanlıurfa çevresinden göç edip bu bölgeye yerleşti. I. Dünya Savaşı sırasında köy halkı Ankara ve Yozgat çevresine göç etti. Savaşın bitiminden sonraki yıllarda tekrar bugünkü köylerine döndü. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup olan köy muhtarı Tevfik Puldan, dedelerinin Şanlıurfa'dan geldiğini ve Şanlıurfa Beydilileri ile akraba olduklarını ifade etmektedir.

Köyün bir camisi birde ilkokulu vardır. Fakat ilkokulda yeterli öğrenci olmadığı için okul kapalıdır. Bundan dolayı köyde taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Alapınar köyü, sulak ve verimli arazilere sahip bir köydür. Köy halkı sebze ve meyve üretimiyle birlikte hayvancılıkla da uğraşmaktadır. Köyün tulum peyniri meşhurdur. Köy 1939 ve 1992 depremlerinde ciddi manada olumsuz etkilenmiştir.¹⁶²

¹⁶² Tevfik Puldan, Görüşme, 07 Ağustos 2017.

3.4.1.2. Aşağısütlü Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Erzincan il merkezine 94 km, Refahiye ilçe merkezine 25 km uzaklıktadır. Köy, Refahiye ilçesinin kuzeyine düşer. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 38 kadın 41 erkek olmak üzere toplam 79 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan, Katrancı soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Beydili Aşireti'ne mensup diğer aileler, il ve ilçe merkezine dağılmış durumdadır. Köy, çam ve meşe ağaçları ile kaplı bir ormanlık alanda kuruludur.

Köyün kuruluş tarihi 1600'lü yıllardır. Köyün eski adı Gölüksür'dür. 1961 yılında köyün adı Aşağısütlü olarak değiştirildi. Köyde bulunan Beydililer, 1877 ile 1878 yılları arasında yapılan 93 Harbi'den sonra bu köye gelmiştir.

Köyün bir camisi birde ilkokulu vardır. Fakat ilkokulda yeterli sayıda öğrenci olmadığı için kapalıdır. Bundan dolayı köyde taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Yetiştirilen tarım ürünleri fasulye, ceviz ve nohut gibi ürünlerdir. Köy, 1939 depreminden ciddi manada olumsuz etkilenmiştir. Köyde bu deprem sırasında 30'a yakın insan hayatını kaybetmiştir.¹⁶³

¹⁶³ Merdane Katrancı, Görüşme, 06 Ağustos 2017.

3.4.1.3. Aydoğan Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Erzincan il merkezine 93 km, Refahiye ilçe merkezine 23 km uzaklıktadır. Köy, Refahiye ilçesinin batı tarafına düşer. Köyün 1516 yılında kurulduğu tahmin edilmektedir. Köyün eski adı Zöhrep köyüdür. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 116 kadın 119 erkek olmak üzere toplam 235 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Ağtaş, Taşkesen, İbengiller, Ağgez soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köy sınırları içinde Köyiçi Mezrası adında bir mezra bulunmaktadır.

Köyde bir sağlık evi bir köy odası, bir ibadethane ve birde ilkokulu vardır. Bu kurumların tümü faaliyettedir. Köyde ekonomi daha çok hayvancılığa dayanmaktadır.¹⁶⁴

3.4.1.4. Çat Köyü

Erzincan'ın Kemaliye ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Erzincan il merkezine 92 km, Kemaliye ilçe merkezine 45 km, Refahiye ilçe merkezine 20 km uzaklıktadır. Köy, yamaç bir alan üzerine kuruludur. Köyün eski adı Senk köyüdür. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 26 kadın 25 erkek olmak üzere toplam 51 kişi yaşamaktadır. Köyde, yaşayan Sağlam, Çalışır ve Kürekçi soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne

¹⁶⁴ Asiye Büyükbaş, Görüşme, 04 Ağustos 2017.

mensuptur. Köyde ilkokul yoktur. Bundan dolayı çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyde bir faaliyette olan cami vardır. Köydeki arazi, engebeli olduğu ve ekilebilir arazisi az olduğu için köylü daha çok hayvancılıkla uğraşmaktadır. Bunun yanında köyde azda olsa tarımda yapılır. Köy, 1939 yılında meydana gelen depremde çok büyük zarar görmüştür.¹⁶⁵

3.4.1.5. Kayı Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Erzincan il merkezine 86 km, Refahiye ilçe merkezine 17 km uzaklıktadır. Refahiye ilçesinin batı tarafına düşer. Köyün 1700'lü yıllarda kurulduğu tahmin edilmektedir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 50 kadın, 47 erkek olmak üzere toplam 97 kişi yaşamaktadır. Köy muhtarı Celal Ekinci'ye göre, dedeleri Şanlıurfa taraflarından göç etmiş ve bu köye yerleşmiştir.

Köyde bir ilkokulu binası vardır. Fakat öğrenci sayısı yeterli olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyde faaliyette olan bir cami ve bir köy odası vardır. Köy, 1939 ve 1992 yıllarındaki depremlerden olumsuz etkilenmiştir. Köyün ekonomisi tarıma, hayvancılığa ve arıcılığa dayanmaktadır. Köyün Kayı Balı meşhurdur.

¹⁶⁵ Tefvik Kürekçi, Görüşme, 03 Ağustos 2017.

Köylüler, yaşanan deprem ve heyelan felaketlerinden dolayı köyün karşı tarafına taşınmış daha sonra tekrar köyün eski yerine dönmüşlerdir. Köyde Beydili Aşireti'ne mensup aileler özellikle Karşı Mahalle'de yaşamaktadır. Köyde yaşayan Kariparduç, Yıldırım ve Haberdar soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Türkiye Cumhuriyeti 58, 59, 60, 61. ve 64. Hükümetlerinde Ulaştırma Bakanlığı görevlerini ve 2016 yılında da 65. dönem Hükümet Başkanı olan ve halen bu göreve devam eden Binali Yıldırım, Kayı köyündeki Beydililerdendir. Başbakan Binali Yıldırım'ın biyografisi 4. bölümdeki "XXI.yüzyılda Beydili Aşireti'nden Çıkan Yöneticiler" kısmında anlatılmıştır.¹⁶⁶

3.4.1.6. Kırantepe Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Erzincan il merkezine 104 km, Refahiye ilçe merkezine 35 km uzaklıktadır. Köy, Refahiye ilçesinin kuzey tarafına düşer. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 12 kadın, 11 erkek olmak üzere toplam 23 kişi yaşamaktadır. Köy sınırları içinde Örtülü Mezrası adında bir mezra yer almaktadır. Bu mezrada yaşayan Aydın soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde bir ilkokulu binası vardır. Fakat öğrenci sayısı yeterli olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim

¹⁶⁶ Celal Ekinci, Görüşme, 06 Ağustos 2017.

yapılmaktadır. Köyde faaliyette olan eski ve yeni olmak üzere iki cami vardır. Köyde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.¹⁶⁷

3.4.1.7. Konakköy Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Erzincan il merkezine 99 km, Refahiye ilçe merkezine 30 km uzaklıktadır. Köyün, Sivas tarafından gelen Beydililer tarafından kurulduğu tahmin edilmektedir. Köyün kuruluş tarihi tam olarak belli değildir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 20 kadın 24 erkek olmak üzere toplam 44 kişi yaşamaktadır. Köy sınırları içinde Tahar Mezrası adında bir mezra bulunmaktadır. Bu mezrada yaşayan Altun ve Çakır soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyün bir ilkokul binası vardır. Fakat öğrenci sayısı yetersiz olduğu için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılır. Köyde ekonomi hayvancılık ve tarıma dayanmaktadır.¹⁶⁸

3.4.1.8. Mendemeköyçukuru Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Refahiye ilçe merkezine 30 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 31 kadın, 31 erkek toplam 62 kişi yaşamaktadır.

¹⁶⁷ Pehlül Pulat, Görüşme, 03 Ağustos 2017.

¹⁶⁸ Zekeriya Batıgün,, Görüşme, 05 Ağustos 2017.

Mendemeköyçukuru köyünün kurucularının Urfa tarafından geldiği tahmin edilmektedir. Bu gelen kişiler ilkin Gümüşhane'nin Kelkit ilçesine yerleşmiştir. Daha sonra o bölgeden göç edip köyün şu anki yerine yerleşmişlerdir. Bu köyde yaşayan Beydililer, I. Dünya savaşı sırasında Tokat ve Erbaa çevresine göç etmiş daha sonra tekrar bugünkü yerlerine dönmüşlerdir. Köyün kurulduğu yer çukur olduğu için köye Mendemeköyçukuru adı verildiği düşünülmektedir.

Köyde yaz mevsiminde 25, kış mevsiminde 16 hane yaşamaktadır. Köyde Beydililerle birlikte Balı, Davulcu ve Kaşıkçı aileleri yaşamaktadır.

Köyün gençlerinin büyük bir kısmı işsizlikten dolayı İstanbul gibi büyükşehirler göç etmiştir. Köyün kuzeydoğusunda "Aslandede" adında bir ziyaret yeri vardır.

Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. Köy, 1939 yılında meydana gelen depremde büyük hasar görmüştür.¹⁶⁹

3.4.1.9. Ortagöze Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Erzincan il merkezine 82 km, Refahiye ilçe merkezine 14 km uzaklıktadır. Köyün 1516 yılında Yavuz Sultan Selim zamanından kurulduğu tahmin edilmektedir. Köyün eski adı Badırık köyüdür. 2016 yılı

¹⁶⁹ Rasim Karataş, Görüşme, 04 Ağustos 2017.

nüfus istatistiklerine göre köyde 45 kadın 43 erkek olmak üzere toplam 88 kişi yaşamaktadır. Köyde bulunan Beydililer, Giresun ve çevresinden gelen Batıgün, Karahüseyin, Mollaoğlu ve Müezzinoğlu soy isimli ailelerdir. Köyde bir ilkokulu vardır. Fakat öğrenci sayısı yeterli olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanır. Köy sınırları içinde Bulak, Maksitmor ve Tuzlakonağı adlı mezralar bulunmaktadır. Bunlardan Tuzlakonağı Mezrası'nda yaşayan halkın tamamı Beydili Aşireti'ne mensuptur.¹⁷⁰

3.4.1.10. Ören Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Erzincan il merkezine 107 km, Refahiye ilçe merkezine 38 km uzaklıktadır. Köyün eski adı Haraba köyüdür. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 13 kadın 10 erkek olmak üzere toplam 23 kişi yaşamaktadır. Köy, dağ yamacında kuruludur. Köyde yaşayan Yetim ve Özlem soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyün, balı ve isirin adlı yemeği meşhurdur. Köydeki cami 1976 yılında yapıldı. Köyde faaliyette olan bir okul yoktur. Bundan dolayı köyde taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyün arazileri dağlık ve engebeli olduğu için tarıma pek elverişli değildir. Bundan dolayı

¹⁷⁰ Zekeriya Batıgün, Görüşme, 05 Ağustos 2017.

ekonomi temelde hayvancılığa dayanmaktadır. Bunun yanında köyde tarım ve sebzecilikte yapılmaktadır.¹⁷¹

3.4.1.11. Tülüköy Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Refahiye ilçe merkezine 25 km uzaklıktadır. Köy, Refahiye ilçesinin kuzeyine düşer. Köyün kuruluş tarihi tam olarak bilinmemektedir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 4 kadın, 7 erkek olmak üzere toplam 11 kişi yaşamaktadır. Köy, yaz mevsiminde göç almakta, kış mevsiminde göç vermektedir. Köyde yaşayan Keleş, Derebeygil, Sertbaş ve Aslan soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde ekonomi engebeli araziden dolayı hayvancılığa dayanmaktadır. Bunun yanında çok azda olsa tarımda yapılmaktadır. Köyde faaliyete olan bir okul yoktur. Bundan dolayı çevre köylere taşımalı eğitim yapılmaktadır.¹⁷²

3.4.1.12. Üçören Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Erzincan il merkezine 99 km, Refahiye ilçe merkezine 30 km uzaklıktadır. Köy, Sivas iline sınır bir köydür. Köy, 1915 yılında kurulduğu tahmin edilmektedir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde

¹⁷¹ Rüstem Pulat, Görüşme, 07 Ağustos 2017.

¹⁷² Ali Keleş, Görüşme, 03 Ağustos 2017.

22 kadın, 19 erkek olmak üzere toplam 41 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Bayram, Ekinci, Şahbaz ve Yıldız soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köy halkına göre, ilçenin kuzeydoğusundaki Çimen Yaylası'nda yaşayan halk kış mevsimini geçirmek için köyün şimdiki yerine yerleşmiştir. Köyde bir cami birde ilkokul vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için okul kapalıdır. Bundan dolayı köydeki öğrenciler çevre köylerdeki okullara taşınmalı eğitimle taşınmaktadır. Köyün ekonomisi hayvancılık ve tarım dayanmaktadır.

Refahiye'ye bağlı Üçören köyünde oturan ve Beydili Aşireti'ne mensup olan Şinasi Bayram, dedelerinin Türkmen olduğunu, Kürt oldukları yönündeki beyanların doğruyu yansıtmadığını ve büyüklerinin anlattıklarına göre Anadolu'ya Orta Asya'dan geldiklerini ifade etmektedir. Atalarının ilk olarak Erzurum, Erzincan, Kemaliye, Gümüşhane, Kelkit, Çimen yaylası çevresine yerleştiğini daha sonra bir kısmının Ahlad, Adilceviz çevresine bir kısmının da Ankara, Haymana ve Nallıhan çevresine göç ettiğini söylemektedir. Ayrıca Sinasi Bayram, doğuda kalan bazı Beydililerin Akkoyunlu Devleti ve Safevi Devleti'nin kurulmasında etkili olduğunu belirtmektedir.¹⁷³ XXI. yüzyılda Ankara'nın Nallıhan, Gümüşhane, Erzincan,

¹⁷³ Şinasi Bayram, Görüşme, 05 Ağustos 2017.

Erzurum çevresinde Beydililerin olması Şinasi Bayram'ın bu söylemlerini desteklemektedir.

3.4.1.13. Yurtbaşı Köyü

Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı bir köydür. Erzincan il merkezine 57 km, Refahiye ilçe merkezine 16 km uzaklıktadır.

Köyün, 1500'lü yıllarda kurulduğu tahmin edilmektedir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 149 kadın, 194 erkek olmak üzere toplam 343 kişi yaşamaktadır.

Köye, Melikşerifoğulları adında bir aile yerleştiği için köyün eski adı Melikşerif'tir. 1960 yılında köyün adı Yurtbaşı olarak değiştirilmiştir.

Köyde yaşayan Kamburoğlu, İnanoğlu, Tombul, Yüzbaşıoğlu, Öğütçü ve Yalçınkaya soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan bir cami, bir sağlık evi ve birde ilkokul vardır. Köyün toprakları tarıma elverişli olduğu için ekonomi başta tarıma dayanmaktadır. Bunun yanında hayvancılıkta yapılmaktadır.

Köy sınırları içinde Kova Mezrası adında bir mezra yer alır. Köy, 1939 depreminde büyük hasar görmüştür. Bu depremde köydeki birçok insan hayatını kaybetmiştir.¹⁷⁴

¹⁷⁴ Fahri Durna, Görüşme, 02 Ağustos 2017.

3.4.2. Ekonomik ve Sosyal Yapıları

Genellikle engebeli ve sarp araziye sahip olan Beydili köylerinde tarım yapma imkânı kısıtlıdır. Tarımla uğraşanlar daha çok buğday, arpa, yonca gibi ürünler yetiştirmektedir. Köylerin geneli sulak alanda kurulduğu için yonca ve kurunga ekimi yaygındır.

Beydili köylerinde büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkla birlikte arıcılık faaliyetleri de yapılmaktadır. Köylerdeki kısıtlı imkânlar ve ekonomik şartlar sebebiyle büyükşehirlere yapılan göçler köylerdeki tarım ve hayvancılığı olumsuz etkilemiştir.

Üçören köylüleri her yıl yaz aylarında kendi atalarının bulunduğu ve hala bir kısım Beydili'nin bulunduğu Çimen Yaylası'nda şenlikler düzenler. Bu şenlikler Beydililerin birbiriyle kaynaşmasına ortam sağlamaktadır. Beydili köylerindeki nüfusun büyük çoğunluğu işsizlikten dolayı İstanbul ve Ankara gibi şehirlerde yaşamaktadır. Bu illerde yaşayan Beydililer yaz aylarında aile büyüklerini görmek ve memleket hasretini gidermek için köyelerine gelmektedir.

3.4.3. Yöresel Yemek Kültürleri

Erzincan'da yaşayan Beydililer arasında birçok yöresel yemek yapılmaktadır. Bu yöresel yemekler isirin, cılbır ve kuskus haşlaması gibi yemeklerdir. Bunu

yanında Erzincan Beydililerinin yaşadığı köylerde yapılan tulum peyniri bölgede çok meşhurdur.¹⁷⁵

3.4.4. Giyim Kuşamları

Erzincan'da yaşayan Beydillilerin yöreye ve iklim şartlarına uygun giysileri bulunmaktadır. Bu giysiler günlük giysiler, iş giysileri ve düğünlerde giyilen özel giysilerdir. Özel günlerde giyilen giysiler Erzincan Beydililerine ait geleneksel özellikler taşır.

Kadınların giydiği giysiler başörtüsü veya yazma, fistan, yelek, önlük, üçetek ve çit gibi giysilerdir. Erkeklerin giydiği giysiler şapka, ceket, gömlek, yelek ve pantolon gibi giysilerdir.¹⁷⁶

3.4.5. Kız İsteme ve Evlilik Gelenekleri

Erzincan'da yaşayan Beydililerde görücü usulüyle evlilikler görülmektedir. Aileler, görücü usulünde bile kız ve erkeğin birbirini görmesini ister. Bu görüşmede gençler birbirini beğenirse aile büyükleri bir araya gelerek gerekli muameleleri yapar.

3.4.5.1. Kız isteme

Evlilik çağına gelen gençler birbirini beğendikten sonra erkek tarafı oğullarının beğendiği kızı istemek için harekete geçer. Bunun için kadınlardan oluşan bir grup gelin adayının evine birkaç kez gider. Bunda amaç

¹⁷⁵ Merdane Katrancı, Görüşme, 06 Ağustos 2017.

¹⁷⁶ Zekeriya Batgün, Görüşme, 05 Ağustos 2017.

kızevinin ve ailesinin, erkekevine ve ailesine uygun olup olmadığını tespit etmektir. Bir de kızın gözle görülür herhangi bir kusurunun olup olmadığını öğrenmektir. Erkek ve kız tarafı bu ziyaretler sonunda olumlu bir karara varırsa el öpme veya söz kesimi için gün kararlaştırılır.¹⁷⁷

Söz kesim gününde erkeğin anne, babası, yakın akrabaları, köy muhtar ve imamı söz kesimi için kızevine gider. Söz kesim gününde damadın, kızevine gitmesi pek hoş karşılanmaz. Erkek tarafını temsilen giden bu grup içinde hatırı sayılan kişi erkekevi adına konuşur. Kararlaştırılan söz kesme gününde kız tarafı eve gelen misafirlere yemek, kahve, çay ve çerez gibi ikramlarda bulunur.

İkramlar sunulurken iki aile kendi arasında sohbet eder. Bu sohbet ve ikramlardan sonra erkek tarafını temsil eden kişi bir yolunu bulup ziyaretlerinin sebebini izah eder ve “Allah’ın emri, Peygamberin kavliyle kızınızı, oğlumuza istiyoruz” der. Kız tarafı, bu sözden sonra eğer kararları olumluysa “Allah’ın emri, Peygamberin kavliyle, kızımızı oğullunuza verdik” der. Söz kesiminde bulunanlar “Allah hayırlı etsin, güzel bir şekilde tamamına erdirdin” diyerek mutluluklarını dile getirir. Eğer karar olumsuzsa kız tarafı kızımız henüz

¹⁷⁷ Yücel Kaplanoğlu, Refahiye'nin Sosyo-Kültürel ve Dini Yapısı Üzerine Bir İnceleme, 2009, S.150-160.

küçük, okul okuyor gibi bazı bahanelerle erkek tarafının kalbini kırmadan kibarca bu isteği rededer.

Karar olumluysa iki aile arasında kıza alınacak altın ve benzeri hediyelerin miktarı belirlenir. Bu durum söz kesiminden önce olabileceği gibi sonrasında da olabilir. Bu hediyelerin maddi miktarı ailelerin ekonomik durumuna göre değişir. Söz kesimi yapıldıktan sonra genellikle kız tarafı, erkek tarafının yapacağı eşyaları belirtir.

Bölgedeki geleneklere göre kızevi mutfak eşyası, bir parça beyaz eşya ve yatak odasını yapar. Erkekeviye geriye kalan tüm eşyaları yapar. Erzincan çevresinde yaşayan Beydililerde kız isteme ve söz kesimi yapıldıktan sonra nişan merasimi gerçekleştirilir.¹⁷⁸

3.4.5.2. Nişan

Nişan töreninden önce erkekevi, kızeviyle birlikte gerekli eşyaları almak için nişan alışverişine çıkar. Bu alışverişte nişan yüzükleri, nişanda giyilecek elbise, ayakkabı, eşarp ve benzeri eşyalar alınır. Erkekevi, kız için yüzük alır, kızevi de erkek için yüzük alır.

Nişan hazırlıkları yapıldıktan sonra nişan günü beklenir. Nişan günü geldiğindeyse nişan için gelen erkek ve bayanlar ayrı ayrı odalara alınır. Bu sırada daha önce hazırlanan şerbet ve benzeri ikramlar misafirlere

¹⁷⁸ Fahri Durna, Görüşme, 02 Ağustos 2017.

ikram edilir. Erkek tarafının kıza ve kızıvına aldığı hediyeler takdim edilir. Hediye takdiminden sonra her iki ailenin kıymet verdiği¹⁷⁹ kişiler, kıza ve erkeğe nişan yüzüklerini takar. Yüzükler takıldıktan sonra nişan töreni biter ve gelen misafirler dağılır.¹⁸⁰

3.4.5.3. Düğün tarihinin belirlenmesi ve Çeyiz Bakma

Nişandan sonra her iki aile düğün için uygun bir tarih belirler. Genellikle bu tarihin belirlenmesi için erkek tarafından bir grup, kız tarafına birkaç kez gidip gelir. Erzincan'da yaşayan Beydililer, nişanla düğün arasında uzun bir tarih olmasını hoş karşılamaz. Bunun sebebiyse herhangi bir aksiliğin çıkması ihtimalidir. Düğüne kadar geçen bu süre içinde damat bayramlarda nişanlısına altın yüzük, altın bilezik veya koç gibi hediyeler gönderir.

Düğün tarihi belirlendikten sonra, düğün tarihine yakın bir günde kız tarafı hazırladığı el emeği göz nuru çeyizleri yeni kurulacak olan eve göndermek üzere hazırlar. Çeyiz, yeni kurulacak eve gönderilmeden önce kız tarafı kızına yaptığı çeyizi komşularını davet ederek onlara gösterir. Komşular bu çeyizi görmeye gelirken gelin olacak kıza ellerinde küçük hediyeler getirir. Bu hediyelerle kızın eksikleri giderilmeye çalışılır. Çeyiz, kızıvından çıkmadan önce köyün imamı veya bir aile

¹⁷⁹ Gençlere nişan yüzüğünün takılması görevini bazen köy imamları da misafirler huzurunda yapabildi.

¹⁸⁰ Merdane Katrancı, Görüşme, 06 Ağustos 2017.

büyüğü tarafından çeyiz duası okunur. Şahitler huzurunda çeyiz yeni kurulacak yuvaya gönderilir. Eski geleneklerde bu şahitliğin yanında tutanakta tutulur. Dualar eşliğinde kızın çeyizi evden çıkarılır.¹⁸¹

3.4.5.4. Kına Gecesi

Gelin olacak kızın ailesiyle geçirdiği son gecedir. Kına, kızevinde veya kızevinin kiraladığı bir salonda yapılır. Kına gecesi, kız tarafı ve gelen misafirler geç saatlere kadar eğlenir. Bu eğlence sırasında genç kızlar, çeşitli mani ve tekerlemeler okur. Bu manilerin ve okunan duaların içeriği ailelerin dini yapısı ve inançlarına göre değişir. Bazı aileler eğlence düzenlerken, bazıları mevlut okutur. Bu gece, genç kızlar ve geceye gelen misafirler gelinin etrafında daireler oluşturur. Elllerinde kına tepsisiyle birlikte çeşitli oyunlar oynar. Bu oyunlar sırasında tepside bulunan kınayla gelinin eli kınalanır. Gelin elinin kınalanmasıyla kına gecesi biter. Kızı, kına gecesine katılan davetlilere kına hediye eder.¹⁸²

3.4.5.5. Düğün

Erzincan'da yaşayan Beydililer, düğünü yardımlaşarak yapmaktadır. Düğün gerçekleştirilmeden önce akraba ve komşulardan ağır hasta ve taziyesi olan

¹⁸¹ Ali Keleş, Görüşme, 03 Ağustos 2017.

¹⁸² Rüstem Pulat, Görüşme, 07 Ağustos 2017.

kişilerin evi ziyaret edilir. Onlardan helallik isteyip rıza alınır. Bu durum Beydililer arasında akrabalık bağlarının ve geleneklerin güçlü olduğunu gösterir. Komşu veya yasal ailelerden rıza alındıktan sonra düğün hazırlıkları yapılır. Düğün için gerekli davetiye basılır. Eş, dost ve akrabaya haber salınıp düğüne davet edilir.

Damat, düğünden bir gün önce sağdıç evine davul ve zurna eşliğinde götürülür. Sağdıçın görevi, damatın her türlü ihtiyacını karşılamak ve onu düğüne hazırlamaktır. Sağdıçın, her iki taraf ile rahat irtibat kurabilecek biri olmasına dikkat edilir.

Erkekevi, düğüne gelen misafirleri için kurbanlar keser ve yemekler pişirir. Düğün yemeğinin hazırlanması ve pişirilmesi “keyfene” adı verilen hamarat kadınlar tarafından yapılır. Pişirilen bu yemekler gelen misafirlere ikram edilir. Erkekevinin, kızevine kesilip yemek yapılması için gönderdiği dört veya beş koyun olur. Bu duruma ve gönderilen koyunlara “Saçu” denir. Erzincan Beydililerinde düğün, ailelerin inanç ve geleneklerine göre yapılır. Kimi aileler düğünlerini mevlutlu yaparken kimi ailelerde davul ve zurna eşliğinde yapar. Dini nikâh, imam huzurunda resmi nikâh ise nikâh memuru tarafından kıyılır. Nikâh sırasında kız ve erkek tarafının şahitleri hazır bulunur.

Düğün bitimine yakın, gelinin büyük erkek kardeşi kırmızı kuşağı gelinin beline bağlar. Kuşak iki kez gelinin beline bağlanıp sökülür. Üçüncü

bağlanmadan sonra kuşak geri çözülmez. Gelinin babası, kızını müsait bir odaya alıp ona son nasihatlerde bulunur. Bu nasihatten sonra gelin baba evinden ayrılır. Gelin, yeni kurulan eve girerken uyması gereken bazı gelenekler vardır. Bu geleneklerin bazıları şunlardır:

- Gelin yeni kurulan yuvaya girmeden önce düğün sahibi olan damat ailesi kapıda bir kurban keser.
- Gelinin eve sağ ayakla girmesine dikkat edilir.
- Gelin eve girerken evin girişine çivi çakar. Buradaki amaç gelinin mıh gibi evine ve eşine bağlı olmasını sağlamaktır.
- Gelinin kucağına kapıda erkek çocuk verilir. Bundaki amaç gelinin erkek çocuk dünyaya getirmesidir.¹⁸³

3.4.6. Oynanan Halk Oyunları

Erzincan'daki Beydililer arasında daha çok Kemah, Sivas ve Elazığ gibi yörelerin oyunları oynanır. Beydililer bu oyunlarda küçük değişiklikler yaparak davul zurna eşliğinde oynar. Düğünlerde erkek ve kadınların oynadığı oyunlar farklılık gösterir. Erkeklerin oynadığı halkoyunları delilo, melikşerif düzü, dik, üçayak, karabit ve hoşbilezik oyunlarıdır.¹⁸⁴ Kadınlar

¹⁸³ Merdane Katrancı, Görüşme, 06 Ağustos 2017.

¹⁸⁴ Celal Ekinci, Görüşme, 06 Ağustos 2017.

tarafından oynanan oyunlar ise madımak, halay, karşılama ve delikız gibi oyunlardır.¹⁸⁵

3.4.7. Doğum Gelenekleri

İnsanlar yaratılışları gereği kendi soylarını devam ettirmek ister. Çocuğun doğumu neslin devamı demektir. Beydili Aşireti içinde neslin devamı önemli bir durumdur. Bundan dolayı Beydililerde doğurgan kadına değer verilir. Kadın doğumla aile içindeki yerini sağlamlaştırdığı gibi neslin devamını da sağlar.

Erzincan Beydililerinde erkek evlat neslin devamı sayıldığından her aile çocukları içerisinde erkek sayısının fazla olmasını ister. Toplumdaki bu anlayış aileleri erkek çocuğunun olması için tıbbi çözümlerin yanında farklı arayışlara da iter. Bu arayışlardan biri ziyaretlerin tavaf edilmesidir.

Erkek çocuğu doğuran kadınlar, doğurdukları çocuğun göbek bağı kesildikten sonra kesilen kısmını rastgele atmaz. Kesilen göbek bağı büyük bir titizlikle yıkanıp temizlenir ve bir beze sarılarak evin bahçesine veya cami avlusuna gömülür. Doğum yapan kadına komşular ve akrabalar çeşitli hediyeler getirir. Bu durum hem ailenin ekonomisine katkı sağlar hem de akraba ve komşular arasında ilişkilerin güçlenmesine katkıda bulunur. Yeni doğan bebeğe isim koyulacağı zaman, varsa köyün imamı çağrılır. Yoksa evde dede veya baba

¹⁸⁵ Ali Keleş, Görüşme, 03 Ağustos 2017..

bu görevi yerine getirir. İmam çocuğun sağ kulağına ezan, sol kulağına kamet okur. Bu ezan ve kametten sonra çocuğa konacak isim üç defa çocuğun kulağına söylenir. Adıyla güzel bir ömür sürmesi için dua edilir.¹⁸⁶

3.4.8. Sünnet Gelenekleri

Erzincan'da yaşayan Beydililer, çocuklarını ergenlik yaşına gelmeden törenle sünnet ettirir. Bu törene aile kendi tanıdıklarını ve komşularını davet eder. Sünnet yapılmadan önce aile, kendi çevresinden güvenip sevdikleri birini kirve olarak seçer. Kirve, bu sünnet töreninde çocukların ihtiyaçlarının bir kısmını karşılar. Sünnet sırasında çocukları kucağında tutup teselli eden kirve, sünnet edilen çocuklara hediye olarak altın veya para gibi değerli şeyler takar. Sünnet işlemi bittikten sonra çocuğun ailesi, kirveye çeşitli hediyeler verir. Bu sünnet töreninden sonra çocuğunu sünnet ettiren aile ile kirve arasında bir akrabalık bağı kurulur. Her ne kadar bu bağ kan bağına dayanmasa da kalıcı bir akrabalık bağıdır. Erzincan Beydililerinde kirvelik babadan oğula geçer.¹⁸⁷

3.4.9. Taziye Gelenekleri

Erzincan'da yaşayan Beydililerde ölünün arkasından helva yapmak ve yapılan bu helvayı

¹⁸⁶ Asiye Büyükbaş, Görüşme, 04 Ağustos 2017.

¹⁸⁷ Tefvik Puldan, Görüşme, 07 Ağustos 2017.

dağıtmak önemsenir. Helva ölümün ardındaki üçüncü veya yedinci gün yapılır. Yapılan bu helva akraba ve komşulara dağıtılır. Vefat eden kişinin ailesi ve sevdikleri uygun zamanlarda mezara gidip ölünün ruhuna Kuranı Kerim okur. Erzincan'daki Beydililerde eskiden yas kırk gün tutulurdu. Sakal ve saç tıraşı yapılmazdı. Komşular, yaşlı aileye saygıdan dolayı TV izlemezdi ve izleyen varsa da TV'nin sesi kaldırmazdı.

Son yıllarda ise taziye üç gün yapılmaktadır. Akraba ve komşular, yaşlı ailenin yemek pişirmekte sıkıntı çekeceğini düşünerek, gelen misafirlere yemek ve çeşitli yiyecekler ikram eder. Taziyenin son günü ölünün yakınları kırk yasin okur. Ölüm hadisesinden sonraki ilk bayram ölünün yakınları tarafından karalı bayram veya yaşlı bayram kabul edilir. O bayram ölünün ailesi vefat eden kişinin yasını tutar.¹⁸⁸

3.4.10. Atasözleri

Erzincan'da yaşayan Beydililerin kullandığı yüzlerce kelime ve atasözü vardır. Bu atasözü ve kelimeler onların yaşam tarzından ve sosyokültürel yapılarından izler taşır. Erzincan'daki Beydili köylerinde kullanılan bazı atasözleri şunlardır:

Aç at yol gitmez.

Aç koyma hırsız olur, çok söyleme yüz­süz olur.

¹⁸⁸ Pehlül Pulat, Görüşme, 03 Ağustos 2017.

Ağır taş yerinden kalkmaz.
Aşısız bağa, ağaçsız dağa güven olmaz.
Avradı eri, peyniri deri saklar.
Az ateş çok odun yakar.
Bin düşün bir konuş.
Canı sopa isteyen keçi, değneğe sürünür.
Çalışan demir pas tutmaz.
El adamın aynasıdır.
Fakirin tenceresinde umut pişer.
Garip kuşun yuvasını Allah yapar.
Gül ağacında lale bitmez.
Güzel ile yola çıkanın uzağı yakın olur.
Her bakan göz görmez. Nurla bakan göz görür.
Kork aprilin beşinden, öküzü ayırır eşinden.
Kuru söğütten düdük çıkmaz.
Niyet hayırsa akıbet selamettir.
Yürümek isteyen ağaya yol çok.
Zamansız açan gül çabuk solar.

Erzincan'daki Beydili köylerinde kullanılan bazı yöresel kelimeler şunlardır:

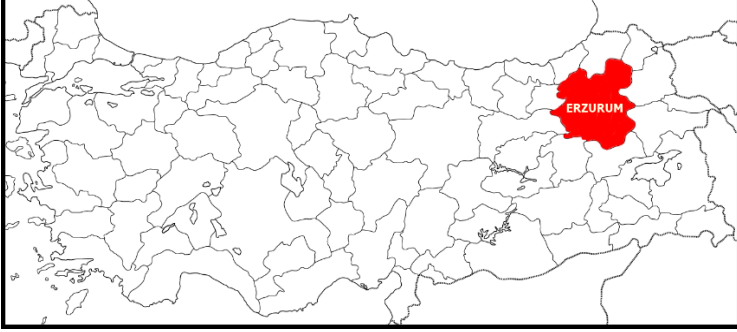
Accuh : Azıcık
Ağu : Zehir
Anadut : Sap ve saman taşıma aracı
Babukko : Yağ ve sütle yapılan yemek
Beki : Beddua
Bibi : Hala
Camış : Manda

Cücük	: Cıvcıv
Dasdar	: Büyük sergi bezi
Entari	: Elbise
Gıldırı	: Yuvarlak
Eze	: Teyze
Fıncık	: Hayvan tekmesi, Çifte
Gudik	: Köpek
Hedik	: Bulgur
Kelem	: Lahana
Gişi	: Koca, erkek
Kartol	: Patates
Cüluk	: Hindi
Peşkir	: Havlu
Patos	: Biçer döker
Esbap	: Elbise
Urgan	: Kalın ip
Kurik	: Tay
Mozik	: Dana
Pisik	: Kedi
Seki	: Divan
Sini	: Tepsi
Sitil	: Bakraç
Telhiz	: Çuval
Vızzik	: Sivrisinek ¹⁸⁹

¹⁸⁹ Tevfik Kürekçi, Görüşme, 03 Ağustos 2017; Rüstem Pulat, Görüşme, 07 Ağustos 2017.

3.5. Erzurum'da Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Erzurum ilinde de yaşamaktadır.

3.5.1. Yaşadıkları Köyler

Erzurum'da yaşayan Beydililer, daha çok Horasan, Karayazı ve Karaçoban ilçelerine bağlı köylerde yaşamaktadır. Bu köyler Ağılı, Bulgurlu, Binpınar, Çıkılğan, Hacı Halil ve Yayla köyleridir. Köylerin hangi ilçelere bağlı oldukları, nüfusları, köyde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları, gelenek ve görenekleri hakkında bilgiler şunlardır:

3.5.1.1. Ağılı Köyü

Erzurum'un Horasan ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Erzurum il merkezine 143 km, Horasan ilçe merkezine 33 km uzaklıktadır. Köyün eski adı

Ağveran'dı. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 226 kadın, 242 erkek olmak üzere toplamda 468 kişi yaşamaktadır. Köyde toplam 75 hane bulunmaktadır. Ağıllı köyü, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Köyde, Beydili ve Kurdik aşiretlerinden aileler yaşamaktadır. Vadide kurulan köyde faaliyette olan bir sağlık evi, bir cami ve birde ilkokul vardır. Beydililerin yaşadığı Ağıllı köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.

Köyde haşıl denen yöresel bir yemek yapılmaktadır. Bunun yanında patule denen bir yöresel börek ve gırar çorbası denen çorbaları da vardır.¹⁹⁰

3.5.1.2. Bulgurlu Köyü

Erzurum'un Horasan ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Erzurum il merkezine 115 km, Horasan ilçe merkezine 19 km uzaklıktadır. Köyün eski adı Hedik'tir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 357 kadın, 359 erkek olmak üzere toplamda 716 kişi yaşamaktadır. Köyde toplam 150 hane bulunur. Bulgurlu köyü, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Köyde yaşayan Aras ve Demir soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde yaşayan Demir soyisimli aileler, Ağrı tarafından gelerek bu köye yerleşmiştir.

Ovada kurulan köyde faaliyette olan iki cami, bir sağlık ocağı ve birer ilkokul ile ortaokul vardır.

¹⁹⁰ Hayrettin Giray, Görüşme, 12 Ağustos 2017.

Beydililerin yaşadığı Bulgurlu köyünde ekonomi daha çok hayvancılığa dayanmaktadır. Bunun yanında belli bir alanda tarımda yapılıır.¹⁹¹

3.5.1.3. Binpınar Köyü

Erzurum'un Karaçoban ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Erzurum il merkezine 177 km, ilçe merkezine 5 km uzaklıktadır. Köyde, toplam 360 hane bulunur. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 883 kadın, 955 erkek olmak üzere toplam 1838 kişi yaşamaktadır.

Köyde çok fazla pınar olduğu için bu adı almıştır. Köy halkı, dedelerinin yaklaşık 450 yıl önce bu köye yerleştiğini ifade etmektedir. Köyde yaşayan Levet, Algemi, Efeoğlu, Karaağaç ve Tosan soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Binpınar köyünde faaliyette olan bir cami, bir ilkokul ve birde ortaokul vardır. Köyde, ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köydeki işsizlikten dolayı gençlerin bir kısmı büyükşehirlere göç etmiştir.¹⁹²

3.5.1.4. Çıkılğan Köyü

Erzurum'un Karayazı ilçesine bağlı bir köydür. Karayazı ilçe merkezine 33 km uzaklıktadır. Çıkılğan köyü, geniş bir vadi içinde kuruludur. Vadinin bir

¹⁹¹ Zahir Silin, Görüşme, 12 Ağustos 2017.

¹⁹² Köroğlu Levet, Görüşme, 15 Ağustos 2017.

tarafında orman diğer tarafında tarihi surlar vardır. Bu köy turistik ve tarihi bir köydür.

Beydili Aşireti'ne mensup köy halkı dedelerinin Urfa, Bozova'dan geldiğini ifade etmektedir. Köy halkına göre, dedeleri Urfa çevresinde yaşarken, 1877 ile 1878 yılları arasında yapılan 93 Harbi'ne katılmıştır. Bu savaşta, Ruslara karşı¹⁹³ başarı elde edince devrin Padişahı onları arazi ile ödüllendirmiş ve Kars ile Ağrı çevresine yerleştirmiştir. Dedelerinin bir kısmı Ağrı'nın Patnos ilçesi ile Tahir Beldesi çevresine yerleşmiştir. Daha sonra Ağrı ve Kars çevresine yerleştirilenlerin bir kısmı oralardan ayrılarak Erzurum, Çıkılğan köyü çevresine yerleşmiştir. Köyün hemen hemen tamamı Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde yaşayan Kaya, Özen ve Atsız soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensup ailelerdir.

Çıkılğan köyünde oturan Hacikaya aileleri, Beydili Aşireti'nin doğudaki kollularından biridir. Hacikaya'lar, Kars'ın Küçük Yusuf köyüyle, Ağrı'nın Tahir belediyesi ve Patnos ilçesinde yaşayan Beydililerle irtibat halindedir. Köyde faaliyette olan bir ilkokul ve bir cami vardır. Beydililerin yaşadığı Çıkılğan köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köyün kurulduğu alan dağlık ve engebeli olduğu için tarıma

¹⁹³ Köy halkına göre, dedeleri 93 Harbi'nde Kars ve Ağrı cephelerinde savaşmıştır.

müsait değildir. Bu sebepten dolayı köyde daha çok hayvancılık ve arıcılık gibi faaliyetler yapılmaktadır.¹⁹⁴

3.5.1.5. Hacı Halil Köyü

Erzurum'un Horasan ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Erzurum il merkezine 118 km, Horasan ilçe merkezine 32 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 348 kadın, 361 erkek olmak üzere toplamda 709 kişi yaşamaktadır. Hacı Halil köyü, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Köyde yaşayan Özaslan, Aydın, Tarhan, Kırmaç, Yerdelen ve Altınay soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde faaliyette olan bir taziye evi, bir kültür merkezi, bir ilkokul, bir cami ve bir de ortaokul vardır. Beydililerin yaşadığı Hacı Halil köyünde ekonomi daha çok hayvancılığa dayanmaktadır. Hayvancılıkla birlikte tarımda yapılmaktadır. Üretilen tarım ürünleri daha çok ailelerin kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla ettikleri ürünlerdir. Köy halkının bir kısmı işsizlikten dolayı büyükşehirlere göç etmiştir.¹⁹⁵

3.5.1.6. Yayla Köyü

Erzurum'un Pasinler ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Erzurum il merkezine 57 km, Pasinler ilçe merkezine 20 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus

¹⁹⁴ Mehmet Kaya, Görüşme, 13 Ağustos 2017.

¹⁹⁵ Mehmet Şirin, Görüşme, 14 Ağustos 2017.

istatistiklerine göre köyde 38 kadın, 46 erkek olmak üzere toplamda 84 kişi yaşamaktadır. Yayla köyü, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Yayla köyünde yaşayan Azbay soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde bir okul binası vardır. Fakat yeteli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılır. Beydililerin yaşadığı Yayla köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.¹⁹⁶

3.5.2. Ekonomik Yapıları

Erzurum'da yaşayan Beydililerde ekonomi hayvancılık ve tarıma dayanmaktadır. Bunun yanında bazı Beydili köylerinde arıcılık ve ormancılık da yapılmaktadır.

Yaşadıkları yerlerde iklim çok sert olduğu için yetişen ürün sayısı sınırlıdır. Beydililerin yaşadıkları köylerde tarım ürünü olarak buğday, arpa, çavdar, mercimek, ay çiçeği, hayvan yemi ve pancar gibi ürünler yetiştirilmektedir. Bu ürünlerin yanında sebze ve meyve yetiştiriciliği de yapılmaktadır. Yetiştirilen bu sebze ve meyveler daha çok köy halkı tarafından tüketilmektedir.

Köylüler geçimini tarımdan çok hayvancılıkla sağlamaktadır. Bunun sebebi köylerde ekilip biçilecek alanın az olması ve otlak ile mera alanlarının fazla olmasıdır. Beydili köylerinde daha çok koyun, kıl keçisi ve sığır gibi hayvanlar beslenmektedir.

¹⁹⁶ Yılmaz Öztürk, Görüşme, 14 Ağustos 2017.

3.5.3. Yöresel Yemek Kültürleri

Erzurum'da yaşayan Beydililer arasında birçok yöresel yemek yapılmaktadır. Bu yöresel yemeklerden bazıları ayran çorbası, çiriş, keşkek, haşıl, hıngel, çordan, keledoş ve pivazok gibi yemeklerdir.¹⁹⁷

3.5.4. Giyim Kuşamları

Erzurum'da yaşayan Beydililerin giydiği kıyafetler iki türdür. Bunlar günlük kıyafetler ve yöresel kıyafetlerdir. Bu kıyafetlerden yöresel kıyafetler düğün ve sünnet gibi özel günlerde giyilir. Erkekler cıstık, çarık, gömlek, kuşak, yelek, kazeki ve zığva gibi kıyafetler giyer.¹⁹⁸ Kadınlarda bindallı, dizleme, gümüş kemer, pabuç, peştamal ve leçek gibi kıyafetler giyer. Bu kıyafetlerin yanında Beydili kadınlarının süslenmek için taktıkları bazı aksesuarlar vardır. Bu aksesuarlar altınbaş, beşibirlik, mendil, oltutaşı¹⁹⁹, altın işleme kolye, burma bilezik ve yüzük gibi aksesuarlardır.²⁰⁰

3.5.5. Kız İsteme ve Evlilik Gelenekleri

Beydili Aşireti'ne mensup ailelerin bazısı, çocuklarını görücü usulüyle evlendirmektedir. Erzurum'da

¹⁹⁷ Hayrettin Giray, Görüşme, 12 Ağustos 2017.

¹⁹⁸ Mehmet Kaya, Görüşme, 13 Ağustos 2017.

¹⁹⁹ Erzurum'un onlu ilçesinde çıkan siyah renkli bir taş türüdür. Tespih ve yüzük gibi aksesuarlarda kullanılır.

²⁰⁰ Zahir Silin, Görüşme, 12 Ağustos 2017.

yaşayan Beydililer arasında çok fazla olmasa da akraba evlilikleri de görülmektedir. Fakat son yıllarda akraba evlilikleri ve görücü usulü ile evlenme ciddi manada azalmıştır. Erzurum Beydilileri arasında düğünler yaz sonu ve sonbahar başlangıcında yapılır.²⁰¹

3.5.5.1. Kız isteme ve Nişan

Erzurum'da yaşayan Beydililer arasında gelin adayının belirlenmesi farklı usullerle olur. Bu usuller şunlardır:²⁰²

Beşik Kertmesi: Erzurum'da yaşayan Beydililer arasında geçmişte daha sık görülen bu gelenek son yıllarda yok denecek kadar azalmıştır. Bu gelenekte bebekler henüz beşikteyken birbiriyle nişanlandırılır. Bu nişanın bir kanıtı olarak aileler, çocukların beşiklerinin kenarına bir kertme yani işaret atar. Bu işaretten dolayı geleneğe beşik kertmesi adı verilir.

Desmal Alma: Bu geleneğe Erzurum'daki Beydililer arasında çok az rastlanmaktadır. Bu gelenekte kız kaçırma olmaz. Kıza ait bir eşya kaçırlır. Bu genellikle kızın başındaki yazması olur. Bu yazmaya desmal denildiği için geleneğe de desmal alma geleneği denir. Bu yazmanın alınması kızın kaçırlması ile eş değerdir. Bu durumda aileler orta yolu bulup anlaşmaya çalışır.

²⁰¹ Ayşegül Kaya, Görüşme, 13 Ağustos 2017.

²⁰² Köroğlu Levet, Görüşme, 15 Ağustos 2017.

Görücü Usulü: Erzurum'da yaşayan Beydili gençleri genellikle eş seçimini anne ve babasına bırakır. Anne ve baba yakın çevreden başlayarak oğulları için uygun bir eş adayı arar. Erkek annesi, görücüye gittiği eve çeşitli bahanelerle gider. Bu ziyaretlerde erkek annesi kızı beğenirse eşine ve oğuluna bildirir.

Gençler birbirini beğendiği zaman erkeğin aile büyükleri bir araya gelerek kızı ailesinden ister. Bu sırada kızın ailesi kızları için süt hakkı adı altında bir miktar para talep edebilir. Alınan bu parayla kız tarafı, kızlarına çeyiz düzer.

İki aile birbirine olumlu cevap verdiğinde tatlı yenir ve nişan için hazırlık yapılır. Erkek tarafı nişan için kıza çeşitli hediyeler alır. Bu hediyeler, kızın nişan sırasında giyeceği elbise ve benzeri kıyafetlerdir. Bunun yanında alınan yüzük de nişanın yapıldığı gün damadın ailesi tarafından kıza takılır.

Nişan töreninden sonra iki ailenin ortak kararı ile uygun bir düğün tarihi belirlenir. Düğün tarihi kurban bayramından sonraysa erkek tarafı kızın ailesine bir koç süsleyerek gönderir. Bu koçun büyüklüğü erkek tarafının cömertliğini temsil eder.

Nişan ve düğün arasındaki sürede erkek tarafı ve kız tarafı yeni kurulacak yuva için eşya alır. Kurulacak yuvanın ihtiyacı olan eşyalar alındıktan sonra yeni kurulacak yuvaya düğünden önce düzülür.

3.5.5.2. Düğün

Erzurum'da düğün zamanı uygulanan geleneklerin yanında damat içinde uygulanan geleneklerde vardır. Bunlardan biride güveylik adı verilen gelenektir. Düğün için damadın bir sağdıçı bulunur. Bu sağdıç damadı tıraşa götürür ve parasını kendisi öder. Düğünler genelde cuma gününe denk getirilmeye çalışılır. Düğünden önceki gün oğlan evi, tanıdık ve akrabalar için yemek verir. Bu yemeğe damadın arkadaşları da katılır. Yemek yendikten sonra damat ve arkadaşları müsait bir yere gidip, gün ışıkları doğana kadar çeşitli oyunlar oynar. Damat düğün sırasında arkadaşları tarafından kaçırlır. Buna güvey kaçırma denir. Bu uygulamaya bazı Beydili köylerinde rastlanmaz.

Düğünden sonraki ilk cuma günü, iki tarafın tanıdıkları yeni kurulan yuvaya hayırlı olsun ziyaretinde bulunur. Bu ziyaret sırasında gelin evini görmeye gidenler ellerinde çeşitli hediyelerle gider. Bu hediyeler daha çok tabak, fincan ve battaniye gibi hediyelerdir.

3.5.6. Oynanan Halkoyunları

Erzurum'da yaşayan Beydililer arasında oynanan halkoyunları daha çok halay türü oyunlardır. Beydili köylerinde oynanan halkoyunlarında kadın ve erkekler ayrı oynar. Bazı düğünlerde ailelerin geleneklerine göre birlikte oynandığı da olur. Bu halkoyunları sırasında

çeşitli türküler söylenir.²⁰³ Beydili köylerinde Erzurum'un diğer bölgelerine oynanan birçok oyun türü oynanır. Bu oyunlar narey, koçeri, köroğlu barı, çepki, köylü kızı, zeyno ve tamzara gibi oyunlardır.²⁰⁴

3.5.7. Asker Uğurlama Gelenekleri

Asker uğurlama, Beydili köylerinde genellikle ziyaret ve şenliklerle kutlanır. Askere gidecek olan genç köydeki akrabalarını bir bir ziyaret eder ve onlardan helallik ister.

Gencin akrabaları onu askere gitmeden önce evlerine yemeğe davet eder. Bu yemek sırasında tecrübeli olup askerliğini yapanlar askere gidecek gence çeşitli nasihatlerde bulunur. Yemek yendikten sonra yemeği veren ailenin reisi gencin ihtiyaçlarını karşılaması için cebine harçlık koyar. Bu harçlık Erzurum'da yaşayan Beydililerde asker harçlığı olarak adlandırılır. Askere gönderilecek genç, uğurlanacağı zaman köylü, köy meydanında toplanır ve genci askerlik yapacağı şehre doğru yolcu eder.²⁰⁵

3.5.8. Doğum Gelenekleri

Erzurum'da yaşayan Beydililerin yaşadıkları köyler yılın altı yedi ayı karla kaplı olduğu için eskiden doğum işini köylerde yaşlı ve tecrübeli kadınlar

²⁰³ Mehmet Şirin, Görüşme, 14 Ağustos 2017.

²⁰⁴ Köroğlu Levet, Görüşme, 15 Ağustos 2017.

²⁰⁵ Yılmaz Öztürk, Görüşme, 14 Ağustos 2017.

gerçekleştirirdi. Köylü bu kişileri köy ebesi olarak adlandırır. Bu ebeler, doğum yapacak kadının yanına bir gün önceden gelirdi ve doğum gerçekleşene kadar yanından ayrılmazdı.²⁰⁶

Doğum gerçekleştikten sonra baba çocuğunun sağ salim doğduğunu haber veren ebeye bahşiş niteliğinde bir miktar para verir. Doğumdan sonra çocuğun babası maddi durumu iyiyse komşularına yemek verir. Maddi durumu iyi olmayanlarsa lokum ve bisküvi gibi tatlılar dağıtır. Erzurum'da yaşayan Beydililer arasında doğumdan sonra uygulanan bazı gelenekler şunlardır:

Ad Verme: Bebek kundaklandıktan sonra bebeğin babası veya dedesi onu kucaklayıp kulağına kamet ve ezan okur. Ezandan sonra anne ve babanın uygun gördüğü isim çocuğun kulağına üç kez söylenir. Böylece çocuğun adı konmuş olur.

Tuzlama: Yeni doğan bebek büyüdüğünde ter kokmasın diye doğumdan üç gün sonra bal ile karıştırılmış tuzla tuzlanır. Belli bir süre tuzda bekletildikten sonra bebek yıkanır. Erzurum Beydililerinde yapılan bu faaliyete tuzlama denir.

Diş Gölleme: Bebeğin ilk dişi çıkardığını gören kişi çocuğa imkânları dâhilinde bir hediye alır. Bebeğin ailesi de nohut, fasulye, buğday ve mısır haşlamasından

²⁰⁶ Ayşegül Kaya, Görüşme, 13 Ağustos 2017.

yapılan dış gölleme adlı hediği hazırlar. Hazırlanan bu hedik komşulara dağıtılır ve gelen misafirlere ikram edilir.²⁰⁷

3.5.9. Atasözleri

Erzurum'da yaşayan Beydililerin kendilerine has bir konuşma ağzı bulunur. İilde yaşayan Beydililer arasında kullanılan yüzlerce atasözü vardır. Bu atasözlerden bazıları şunlardır:²⁰⁸

Ağacı gurt yer, insanı dert.
Ağzı açığın malını gözü açık yer.
Alan razı, satan razı, sen ne, ortada cıngıllı tazı?
Arı dedi vız, kız ceyizin düz, ahan geldi güz.
Ayağıma yer edeyim. Gör sana neler edeyim.
Ayranı yok aşına, lale takmış başına.
Bıçak vursan kan akmaz.
Bu nasıl hasta, bişey koymadı tasta.
Canı yanan eşek, attan hızlı koşar.
Çağrılan yere erinme, çağrılmayan yere görünme.
Dayak gördün sıvış, sofraya gördün giriş.
Deli deliyi görende deşeneğini saklar.
Ev danası öküz olmaz.
Gönül kimi severse güzel odur.
Gördüğüm henek (şaka), görmediğim gerçek.

²⁰⁷ Mehmet Kaya, Görüşme, 13 Ağustos 2017.

²⁰⁸ Hayrettin Giray, Görüşme, 12 Ağustos 2017; Köroğlu Levet, Görüşme, 15 Ağustos 2017.

Hanım getir ki beğ doğura.
Hazıra dağlar dayanmaz.
Huylu huyunu teneşirde terk eder.
Kedi neki, budi ne ola.
Kızım sana söylüyorum gelinim sen anla.
Mal canın yongasıdır.
Misafir gelmeden kısmeti gelir.
Ne doğrarsan aşına, o gelir kaşığına.
Ne kaybettinde ne ararsın.
Ölüsü olan bir gün, delisi olan her gün ağlar.
Sabret, seyret.
Sel her zaman kütük getirmez.
Su küçüğün sofraya büyüğün.
Şeytan olmasa, kurd ile koyun bir arada otlar.
Ucuz etin tiriti olmaz.
Üç var beş olasan, gele bana eş olasan.
Vur danaya, yerini tanıya.
Yel kayadan ne götürür.
Yetim gece ağlasa güneş doğar.
Zengin malini, züğürdün çenesini yorar.

3.6. Gaziantep'te Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Gaziantep ilinde de yaşamaktadır.

Köyün hangi ilçeye bağlı olduğu, nüfusu, köyde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları, gelenek ve göreneklere hakkında bilgiler şunlardır:

3.6.1. Yaşadıkları Köyler

Gaziantep il merkezinde ve Araban ilçe merkezinde Beydili Aşireti'ne mensup birçok aile yaşamaktadır. Araban sınırları içinde birde Beydili köyü adında bir köy bulunmaktadır. Köy, mensup olduğu boyun adıyla bu bölgede varlığını devam ettirmiştir. Köyün kültürel yapısı Adıyaman'daki Yazı Beydili köyünde yaşayan Beydililerle benzer özelliktedir. İki köy her ne kadar farklı şehirlerde olsalar da aralarındaki uzaklık çok değildir. Kendisiyle Araban'ın Beydili köyünde görüştüğümüz Sabri Dinç ve Besni'nin Yazı

Beydili köyünden Mehmet Beydili'nin ortak söylemleri her iki köyün akraba olduğu yönündedir. Beydili köyünün nüfusu ve kuruluş tarihi hakkındaki bilgiler şöyledir.

3.6.2. Beydili Köyü

Gaziantep'in Araban ilçesine bağlı bir köydür. Gaziantep iline 87 km, Araban ilçe merkezine uzaklığı 17 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 326 erkek, 352 kadın olmak üzere toplam 678 kişi yaşamaktadır. Köyde faaliyette olan bir ilkokul ve bir de taziye evi vardır. Ayrıca köyde 1737 tarihinde yapılmış bir çeşme vardır. Köyün bu çeşmeden çok daha önce kurulduğunu tahmin edilmektedir.²⁰⁹

Dağ sırtında kurulan köyde faaliyette olan bir ilkokul, bir köy odası, bir cami ve bir de sağlıkevi bulunmaktadır. Köydeki hane sayısı yaz ve kış mevsimlerine göre değişmektedir. Yazın köyde 250 hane otururken bu sayı kış mevsiminde 150 haneye kadar düşer. Bu durumun böyle olmasında köy dışına göç eden ailelerin yaz aylarında köylerine dönmesi etkilidir.

Beydili köyünde oturan ve Beydili Aşireti'ne mensup olan 1944 doğumlu Sabri Dinç, dedelerinin Anadolu'ya 1200'lü yıllarda geldiğini, Dulkadiroğluları Beyliği ile Akkoyunlu Devleti'nin kuruluşunda etkili

²⁰⁹ Sabri Dinç, Görüşme, 28 Mayıs 2017.

olduklarını ve 1516 Mercidabık Savaşından sonra Osmanlı hâkimiyetine girdiklerini söylemektedir.

Başbakanlık Osmanlı Arşivi'ndeki 14 Kasım 1609 tarihli emirde Pehlivanlı, Beydilli ve Can Polatlı oymaklarından eşkıya ile işbirliği yapanların cezalandırılması istenmiştir.²¹⁰ Bu belge Gaziantep çevresinde Beydililerin XVII. yüzyılın başlarından beri yaşıyor olduğunu göstermesi yönüyle önemlidir.

Dedesi Karaca Mehmet'in Sabri Dinç'e anlattıklarına göre kışın Reyhanlı üzerinden Halep'e doğru çadırlarla inerlerdi. Yazın da Maraş, Pınarbaşı, Kayseri çevresine yaylak'a çıkarlardı. Ayrıca 1691'deki Rakka iskânından sonra dedelerinin Rakka iklimine alışamadıklarını ve bundan dolayı kuzeye doğru kaçtığını, ilkin Maraş çevresine daha sonra Antep ile Adıyaman arasına yerleştiklerini ifade etmiştir.

Sabri Dinç, köylerinin Cumhuriyetin ilk yıllarında Malatya'ya bağlı olduğunu, bu dönemde Besni kazasının Malatya'ya bağlı olduğunu, Besni'ye bağlı iki Beydili köyünün olduğunu, bu köylerin akraba olduklarını, bunlardan birinin adının Araban Beydili diğzerinin adının da Yazı Beydili olduğunu, Adıyaman'ın il olmasıyla Besni'nin Adıyaman'a bağlandığını ve Yazı Beydili köyünün Adıyaman sınırları içinde kaldığını, Araban Beydililerinin de Antep'e bağlandıklarını söylemektedir.

²¹⁰ BOA, A. DVNSMHM.d..., 78/1248.

Dâhiliye vekâleti yayınlarından, Köylerimiz adlı eserde Gaziantep ilinin Araban ilçesine bağlı Beydili köyü ile, Adıyaman ilinin Besni ilçesine bağlı Yazı Beydili köylerinin kayıtları vardır. İçişleri Bakanlığı İller İdaresi Genel Müdür-lüğü'nün 1 Mart 1968 tarihinde hazırladığı, Ankara basımlı Köylerimiz adlı eserde her iki Beydilli köyünün de adı bulunmaktadır.²¹¹

3.6.3. Ekonomik Yapıları

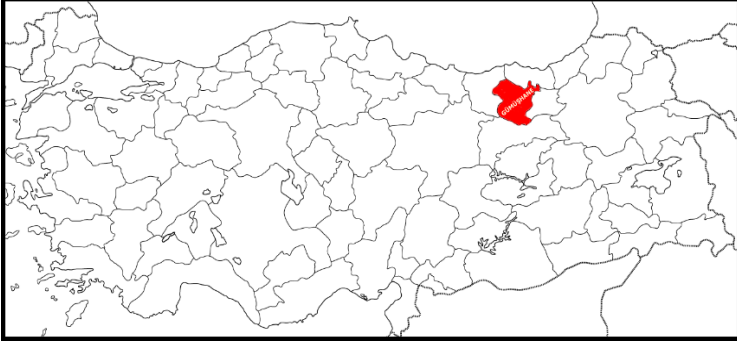
Beydili köyünde ekonomi, Yazı Beydili köyündeki gibi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bu köyü ekonomik olarak Yazı Beydili köyünden ayıran fark, köyde fıstık üretiminin yapılmasıdır. Köydeki halk fıstık, buğday ve arpa ile geçimini temin etmektedir. Bunun yanında köyde küçükbaş hayvancılıkta yapılmaktadır.

Köydeki genç nüfusun bir kısmı işsizlik ve gelir yetersizliğinden dolayı büyükşehirlere ve yurtdışına göç etmiştir. Bu durum köydeki tarım ve hayvancılığı da olumsuz etkilemiştir. Köydeki sorunlardan biri de su sorunudur. Köylü su ihtiyacını köyün üst kısmındaki sondaj kuyusundan ve köyün içinde bulunan tarih çeşmeden temin etmektedir. Bu çeşme yaz aylarında kurduğu için köy halkı su sıkıntısı çekmektedir. Köyde su miktarının az olması yaşamı zorlaştırdığı gibi tarım ve hayvancılığı da olumsuz etkilemektedir. Bu durum ürün sayısındaki çeşitliliği de düşürmektedir.

²¹¹ Köylerimiz, İçişleri Bakanlığı, Ankara 1 Mart 1968, s.554.

3.7. Gümüşhane’de Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, Karadeniz Bölgesi’nde bulunan Gümüşhane ilinde de yaşamaktadır.

3.7.1. Yaşadıkları Köyler

Gümüşhane’de yaşayan Beydililer, daha çok Şiran ve Kelkit ilçelerine bağlı köylerde yaşamaktadır. Bu köyler Akçalı, Ardıçlı, Arıtaş, Babacan, Çakırkaya, Ericcek, Eymür, Gürleyik, İncedere, Kozağaç, Uzunkol ve Yukarı Duruçay köyleridir. Köylerin hangi ilçelere bağlı oldukları, nüfusları, köyde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları, gelenek ve görenekleri hakkında bilgiler şunlardır:

3.7.1.1. Akçalı Köyü

Gümüşhane’nin Şiran ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 111 km, Şiran ilçe merkezine 14 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistik-

lerine göre köyde 36 kadın, 33 erkek olmak üzere toplamda 69 kişi yaşamaktadır. Köyde İnce soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde tarihi bir höyük vardır. Ayrıca, köyde okul olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Akçalı köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.²¹²

3.7.1.2. Ardıçlı Köyü

Gümüşhane'nin Şiran ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 90 km, Şiran ilçe merkezine 12 km uzaklıktadır. Köyün eski adı Aksipert köyüdür. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 14 kadın, 16 erkek olmak üzere toplamda 30 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Yıldırım soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Bu köyden, Bilgili köyüne gidip yerleşen Deveci soyisimli aileler de Beydili Aşireti'ne mensup ailelerdir. Bu köye gelen Beydililer Gürleyik ve Uzunkol köylerinden gelmişlerdir. Köyde faaliyette olan bir cami, bir misafirhane ve bir de taziye evi vardır. Köyde okul olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Ardıçlı köyünde ekonomi daha çok büyükbaş hayvancılık ve tarım dayanmaktadır. Köy yolu asfalt'tır. Köyün kendine has yemeği Siron adlı yemektir.²¹³

²¹² Orhan Bal, Görüşme, 19 Ağustos 2017.

²¹³ İsa Üçüncü, Görüşme, 22 Ağustos 2017.

3.7.1.3. Arıtaş Köyü

Gümüşhane'nin Şiran ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 85 km, Şiran ilçe merkezine 11 km uzaklıktadır. Köyün 1715'te kurulduğu tahmin edilmektedir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 17 kadın, 15 erkek olmak üzere toplamda 32 kişi yaşamaktadır. Köyde yazın 38 hane, kışın 12 hane ikamet etmektedir. İşsizlikten dolayı köyün gençlerinin bir kısmı büyükşehirlere göç etmiştir. Köyde yaşayan Çelik soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Arıtaş köyünde, Ballık Kaya Mezarları adında tarihi bir mezarlık vardır. Ayrıca, faaliyette olan bir cami ve birde taziye evi de vardır. Köyde okul olmadığı için taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Arıtaş köyünde şeker pancar, patates gibi tarım ürünleri yetiştirilmektedir. Bunun yanında büyükbaş hayvancılıkta yapılmaktadır. Köyün, "kapama" denen ve yufkadan yapılan kendine has bir yemeği vardır.²¹⁴

3.7.1.4. Babacan Köyü

Gümüşhane'nin Şiran ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 117 km, Şiran ilçe merkezine 17 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 23 kadın, 17 erkek olmak üzere toplamda 40 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan gençlerin

²¹⁴ İsmet İnce, Görüşme, 21 Ağustos 2017.

büyük bir kısmı işsizlikten dolayı büyükşehirler göç etmiştir. Köyde yaşayan Çelik soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde okul olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Babacan köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.²¹⁵

3.7.1.5. Çakırkaya Köyü

Gümüşhane'nin Şiran ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 100 km, Şiran ilçe merkezine 13 km uzaklıktadır.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 18 kadın, 24 erkek olmak üzere toplamda 42 kişi yaşamaktadır. Köyde, yazın 50 hane kışında 25 hane yaşamaktadır. Köyde yaşayan Hafo, Aydın ve Değirmenci soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Çakırkaya köyünde tarihi Manastır Tepe Höyüğü, Kavaklıdere Kalıntıları ve Deliklitaş Kaya Mezarları vardır.

Köyde okul olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Ayrıca köyde faaliyette olan bir cami ve köy odası vardır. Beydililerin yaşadığı Çakırkaya köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.²¹⁶

²¹⁵ Yusuf Çelik, Görüşme, 23 Ağustos 2017.

²¹⁶ Sadettin Hafo, Görüşme, 23 Ağustos 2017.

3.7.1.6. Ericek Köyü

Gümüşhane'nin Şiran ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 106 km, Şiran ilçe merkezine 6 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 15 kadın, 12 erkek olmak üzere toplamda 27 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Kılıç soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

İşsizlikten dolayı köyde yaşayan gençlerin bir kısmı başta Ankara ve İstanbul olmak üzere büyükşehirlere göç etmiştir. Köyde okul olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Ericek köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.²¹⁷

3.7.1.7. Eymür Köyü

Gümüşhane'nin Kelkit ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Kelkit ilçe merkezine 29 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 2 kadın, 5 erkek olmak üzere toplamda 7 kişi yaşamaktadır. Köydeki hane sayısı 15'tir. Köyde 4 haneyle yaşayan Koç soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. İşsizlikten dolayı köyde yaşayan halkın bir kısmı büyükşehirlere göç etmiştir.

Köyde faaliyette olan bir cami, bir köy odası birde taziye vardır. Geniş bir vadide kurulan köyde okul olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapıl-

²¹⁷ Muhittin Bayhan, Görüşme, 21 Ağustos 2017.

maktadır. Beydililerin yaşadığı Eymür köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.²¹⁸

3.7.1.8. Gürleyik Köyü

Gümüşhane'nin Kelkit ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 107 km, Kelkit ilçe merkezine 33 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 3 kadın, 8 erkek toplam 11 kişi yaşamaktadır. İşsizlikten dolayı köyün hemen hemen bütün gençleri büyükşehirlere göç etmiştir.

Köy, dağ eteğinde kurulmuştur. Köyde faaliyette olan 3 tane cami vardır. Ayrıca köyde bir ilkokul binası vardı fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Gürleyik köyünde ekonomi daha çok hayvancılığa dayanmaktadır.

Köyün, Çimen Yaylası adında bir yaylası vardır. Köylülerin söylemine göre, İstanbul Sultanbeyli Belediye Başkanı Hüseyin Keskin, Erzincan Çukurkuyu Belediye Başkanı Adnan Delikanlıoğlu bu köyden çıkan Beydili Aşireti'ne mensup yöneticilerdir.

Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup olan köy muhtarı Selahattin Daşhan'a göre, farklı hükümetlerde birçok bakanlık görevi

²¹⁸ Yılmaz Mete, Görüşme, 21 Ağustos 2017.

üstlenen ve Başbakan yardımcısı²¹⁹ olan Fikri Işık'ın dedeleri Gürleyik köyünden göçme Beydili'dir.

Türkiye Cumhuriyeti'nin 65. Hükümet Başkanı olan Binali Yıldırım'ın dedeleri bu köyden Erzincan'ın Kayı köyüne göç etmiştir. Bu aileler her ne kadar bu köyden göç etseler bile dedelerinden kalma tapulu arazileri hala bu köyde bulunmaktadır. Bu köyde yaşayan bazı Beydililer kendi dedelerinin Arabistan çevresinden geldiklerini dile getirmektedir.²²⁰

Köyün geçim kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Bu köyde büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılır. Hayvancılık geliştiği için köyde tulum peynir ticareti de yapılmaktadır. Tarım faaliyeti olarak buğday, arpa, yonca ve goringa otu ekilmektedir. Bu köyde çok miktarda kuşburnu yetiştirilir. Köyün bişi ve keşkek adlı yemekleri meşhurdur.

Köy, üç mahalleden oluşur. Bu mahallelerde aileler sülaleler şeklinde yerleşmiştir. Aşağı Mahalle'de İlbeygil ve Hasanbey sülaleleri, Orta Mahalle'de Delikanlı ve Alibey sülaleleri, Yukarı Mahalle'de Çarahçı, Koto ve Eter sülaleleri oturmaktadır. Saydığımız bu ailelerin tümü Beydili Aşireti'ne mensuptur.²²¹

²¹⁹ 19 Temmuz 2017 tarihinde Başbakan Yardımcısı oldu.

²²⁰ Necmettin Akar, Görüşme, 21 Mayıs 2017.

²²¹ Selahattin Daşhan, Görüşme, 22 Mayıs 2017.

3.7.1.9. İncedere Köyü

Gümüşhane'nin Şiran ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 130 km, Şiran ilçe merkezine 30 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 31 kadın, 21 erkek olmak üzere toplamda 52 kişi yaşamaktadır. Köyün 1300'lü yıllarda kurulduğu tahmin edilmektedir. Köyde Yıldız, Kaya ve Demir soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Bu ailelerden köye ilk yerleşen aile Kaya soyisimli ailelerdir. Bu aile yaklaşık 150 yıl önce köye yerleşmiştir. Daha sonra Yıldız ve Demir aileleri yerleşmiştir. Köyde bu aileler dışında farklı aşiretlere mensup ailelerde yaşamaktadır.

Köyde eski ve harabe halde tarihi bir Rum Kilise'si vardır. Ayrıca, köyde, okul olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı İncedere köyünde ekonomi daha çok hayvancılığa dayanmaktadır. Bunun yanında azda olsa tarım da yapılmaktadır.²²²

3.7.1.10. Kozagaç Köyü

Gümüşhane'nin Şiran ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 100 km, Şiran ilçe merkezine 16 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 30 kadın, 37 erkek olmak üzere

²²² Servet Deniz, Görüşme, 22 Ağustos 2017.

toplamda 67 kişi yaşamaktadır. Kozağaç köyünde yaşayan Yıldız, Demir, Kılıç, Şeker, Ünsal, Kır, Feraşet, Kaşıkçı, Yılmaz ve Polat soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan bir cami ve bir Jandarma karakolu vardır. Ayrıca köyde bir de sağlık ocağı binası bulunmaktadır. Fakat sağlık personeli yokluğundan bu sağlık ocağı faaliyette değildir. Köyde, okul olmadığı için köydeki öğrenciler çevre köylere taşınmalı eğitimle gönderilir. Beydililerin yaşadığı Kozağaç köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanır. Köy halkının bir kısmı işsizlikten dolayı büyükşehirlere göç etmiştir. Köyde çok miktarda kuşburnu yetiştirilir. Köyün, Kete ekmeği adında meşhur bir ekmeği vardır. Ayrıca köyde, üzerinde henüz tesis kurulmamış olan doğal maden suyu kaynağı bulunmaktadır.²²³

3.7.1.11. Uzunkol Köyü

Gümüşhane'nin Kelkit ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 110 km, Kelkit ilçe merkezine 50 km uzaklıktadır.

Köy yaylada kurulmuştur. Köyün batısında Gürleyik köyü, kuzeyinde ise Gültepe köyü bulunmaktadır. Köyün, 1600 ile 1650 yılları arasında kurulduğu tahmin edilmektedir.

²²³ Murat Kılıç, Görüşme, 24 Ağustos 2017.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 3 kadın, 22 erkek olmak üzere toplamda 25 kişi yaşamaktadır. Köydeki nüfus yaz ve kış mevsimlerinde değişmektedir. Köydeki hane sayısı 35'tir. Köyde, tarihi kale ve kilise kalıntıları bulunmaktadır. Köyde yaşayan Taşan, Meral, Şahin, Macit, Kalkan ve Keleş soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan bir cami vardır. Ayrıca köyde bir ilkokul binası bulunmaktadır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Uzunkol köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.²²⁴

3.7.1.12. Yukarı Duruçay Köyü

Gümüşhane'nin Şiran ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Gümüşhane il merkezine 110 km, Şiran ilçe merkezine 10 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 16 kadın, 10 erkek olmak üzere toplamda 26 kişi yaşamaktadır. Köyde 5 hane halinde yaşayan Taştan soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Bu aileler, Gürleyik köyünden gelerek bu köye yerleşmiştir.

Köyde okul olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Yukarı Duruçay köyündeki ekonomi daha çok hayvancılığa

²²⁴ Yaşar Macit, Görüşme, 24 Ağustos 2017.

dayanmaktadır. Bunun yanında köyde azda olsa tarımda yapılmaktadır.²²⁵

Yukarıda sayılan köyler dışında Gümüşhane'deki **Baboş, Cemallı, Sadık, Doğanca** ve **Sarı Şeyh** köylerinde de Beydililer yaşamaktadır.

3.7.2. Ekonomik Yapıları

Gümüşhane'de yaşayan Beydililer tarım ve hayvancılıkla geçimlerini sağlamaktadır. Köylerin kurulduğu yer ekonomik faaliyetler üzerinde etkili olmuştur.

Dağlık alanlarda kurulan köylerde daha çok hayvancılık yapılırken, engebeli arazinin az olduğu köylerde ise halk geçimini tarımla sağlamaktadır.

Beydililerin yaşadığı köylerde daha çok büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Hayvancılık faaliyetleri modern tesislerde değil, aile işletmeciliği şeklindedir. Köy halkı yetiştirdiği hayvanların etinden ve sütünden faydalanmaktadır. Elde edilen sütle tulum peyniri üretilip satılmaktadır.

Beydili köylerinde tarım faaliyeti olarak arpa ve buğday gibi ürünler yetiştirilmektedir. Köylerdeki genç nüfusun önemli bir kısmı, işsizlikten dolayı büyükşehirlere göç etmiştir. Bu göç tarım ve hayvancılık faaliyetlerini de olumsuz etkilemiştir.

²²⁵ Serkan Kılıç, Görüşme, 22 Ağustos 2017.

3.7.3. Yöresel Yemek Kültürleri

Gümüşhane’de yaşayan Beydililerin yaptıkları yemekler yaşam tarzlarından izler taşır. Tarımla geçimini saptayan köylerde yetişen ot ve bitkiler yemek yapımında kullanılır. Gümüşhane Beydilileri yaptığı bazı yöresel yemekler akpancar kavurması, düdük kavurması, galacoş yemeği, gelinparmağı kavurması, gendime çorbası, haşıl, ısırgan haşlaması, kapama, keşkek, koyurman kavurması, pişi kızartması ve siron yemeği gibi yemeklerdir.²²⁶

Bu yemeklerin yanında Beydili köylerinde pişirilen ekme türleri de vardır. Bunlar, kahvaltı ve yemekler sırasında yenen sac ekmeği, ekşimemiş hamurdan yapılan fetir ekmeği, mısır unundan yapılan darı ekmeği, un, su, tuz ve mayadan yapılan kete ekmeği ve Beydili kadınlarının yaptığı sütlü, yumurtalı paaç ekmeğidir.

3.7.4. Giyim Kuşamları

Gümüşhane’de yaşayan Beydililerin giyim kuşamında Doğu Karadeniz Bölgesi’nin ve Doğu Anadolu Bölgesi’nin etkisi görülür. Beydililerin yoğun olarak yaşadığı Şiran ve Kelkit ilçelerinde iklimin sert olması bu çevrede yaşayan Beydililerin giyim tarzlarını da etkilemiştir. Bu ilçelerde yaşayan Beydililer bu sert iklim koşullarından dolayı kış mevsiminde kalın giysiler

²²⁶ Orhan Bal, Görüşme, 19 Ağustos 2017.

giyer. Günlük giyim tarzından farklı olarak düğün ve davetlerde giyilen özel kıyafetler de bulunur. Erkeklerin giydiği özel yöresel kıyafetler ceket, cepken, çarık, fes, gömlek, kemer veya kuşak, yün çorap ve zıpka gibi kıyafetlerdir. Kadınların giydiği özel yöresel kıyafetler içlik, entari, iç gömlek, üç etek, tepelik, sapka, şal kuşak, yaşmak, yelek ve yün çorap gibi kıyafetlerdir. Bu kıyafetlerin yanında Beydili kadınları, süslenme ve güzel görünme amacıyla altın ve gümüş gibi takılar takmaktadır.²²⁷

3.7.5. Kız İsteme ve Evlilik Gelenekleri

Gümüşhane Beydililerinde gençler evlilik çağı gelindiğinde, ailelerini tatlı bir telaş sarar. Aile, oğulları için eli yüzü düzgün ve hamarat gelin adayı aramaya başlar. Billhassa oğlanın annesi, akrabaları ve komşuları içinde oğlu için en uygun gelin adayını bulmaya çalışır. Aranılan gelin adayı bulunduğu anda gencin annesi oğlunun fikrini alır. Her iki genç birbirini beğendikten sonra sıra kızı ailesinden istemeye gelir.

3.7.5.1. Kız İsteme

Ailelerin uygun görmesi durumunda, erkek tarafı hatırı sayılır büyüklerle kızın evini ziyaret eder. Bu ziyaret sırasında oğlan babası niyetlerini uygun bir dile ifade eder ve kızı ailesinden ister. Kız tarafı bu durumu

²²⁷ Sadettin Hafo, Görüşme, 23 Ağustos 2017.

düşünmeleri gerektiğini veya aile büyüklerine danışmaları gerektiğini söyleyerek zaman ister.

Kız tarafı, aile büyüklerine danışıp fikirlerini aldıktan sonra kararlarını erkek tarafına bildirir. Kararın olumlu olması durumunda iki aile tekrar bir araya gelir. Bu görüşmede aileler yapılacak eşya ve düğün tarihleri hakkında görüş alışverişinde bulunur. Yeni kurulacak yuva için ihtiyaçlar giderildikten sonra uygun bir tarihte gençlerin nişanı kıyılır. Nişandan sonra sıra kına ve düğüne gelir.²²⁸

1.5.7.2. Kına Gecesi

Kına gecesi öncesinde iki taraf uygun bir günde ilçe veya il merkezine inerek gerekli alışverişi yapar. Kına için alışveriş tamamlandıktan sonra kınanın yapılacağı tarih beklenir.

Kına günü, kızın arkadaşları kızevine erkenden gider. Geline yardımcı olur ve onu geceye hazırlarlar. Kına için kızevine gelen erkek tarafına, yemek ikram edilir.

Yemekten sonra erkek tarafının kızevine getirdiği bohçalar çıkarılır. Bu bohçalarda çeşitli hediyeler bulunur. Çarşaflara sarılı bohçalar gelinin ayaklarının dibine konur. Bu sırada odaya getirilen kına sandalyede oturan gelinin eline kaynanası tarafından sürülür. Gelin kına için elini açmak istemezse erkek tarafı kızın eline

²²⁸ Selahattin Daşhan, Görüşme, 22 Mayıs 2017.

hediye olarak bir altın koyar. Bu hediyeden sonra gelin elini açar ve kına yakılır. Bu sırada kızın arkadaşları ellerinde mumlarla türkü ve maniler söyleyerek gelinin etrafında döner. Bu maniler gelini ağlatmaya yönelik manilerdir.

Kına gecesinden sonra ailelerin uygun göreceği bir tarihte dini nikâh ve resmi nikâh kıyılır. İstenmesi durumunda bu nikâhlar düğün günü de kıyılabilir.²²⁹

1.5.7.3. Düğün

Beydililerin yaşadıkları köylerde düğünler evin avlusu veya köydeki uygun bir alanda davul, zurna veya kemençe eşliğinde yapılır. Yapılacak olan düğün töreni, ailelerin inanç değerleri doğrultusunda mevlutlu da yapılabilir.

Düğün günü erkek tarafı, davet ettiği misafirlerine etli pilav ve kuru fasulye gibi yemekler ikram eder.

Düğün sonuna doğru misafirler gönüllerinden kopan miktarda para veya altını damat ile geline takar. Bu takı törenine Gümüşhane Beydilileri arasında takı takma töreni denir. Takılar takıldıktan sonra, kısa bir süre daha düğün eğlencesi devam eder. Bu eğlenceden sonra misafirler dağılmaya başlar.²³⁰

²²⁹ Murat Kılıç, Görüşme, 24 Ağustos 2017.

²³⁰ Servet Deniz, Görüşme, 22 Ağustos 2017.

3.7.6. Sünnet Gelenekleri

Gümüşhane’de yaşayan Beydililer çocuklarını diğer illerde yaşayan Beydililer gibi küçük yaşta sünnet eder. Çocuklarını sünnet etmeyi düşünen aile, bu doğrultuda çevresinde güvendiği birini kirve olarak seçer.

Sünnet gününden önce aile ve kirve, çocukların ihtiyaçlarını karşılamak için alışverişe çıkar. Bu alışveriş sırasında sünneti yapan aile, kirve ve ailesine çeşitli hediyeler alır. Kirve de bu alışveriş sırasında çocukların sünnet kıyafetlerini alır. Alışveriş bittikten sonra komşu ve tanıdıklar sünnet törenine davet edilir.

Çocuklar eve çağrılan sünnetçi tarafından sünnet edilir. Sünnet sırasına kirve çocukları kucağında tutar ve ağırları azalsın diye ağızlarına lokum koyar. Çocuklar sünnet edildikten sonra davete katılan misafirler çocukların yanlarına giderek altın, para ve benzeri kıymetli eşyalar takar. Takı töreninden sonra misafirlere yemek ve tatlı ikram edilir. Yemek yendikten sonra misafirler “sünnetliğini gördük. İnşallah askerliğini de görürüz” deyip evden ayrılır.²³¹

3.7.7. Asker Uğurlama Gelenekleri

Askere gidecek genç, akrabalarını ve tanıdıklarını ziyaret edip onlardan helallik ister. Asker ailesi, asker olacak kişinin sol elinin avuç içine kına yakar. Asker

²³¹ Yılmaz Mete, Görüşme, 21 Ağustos 2017.

olacak kişi köy meydanından dualarla gideceği şehre doğru uğurlanır. Askerliği bitirip gelen genç evliliği hak eder.²³²

3.7.8. Doğum Gelenekleri

Gümüşhane’de yaşayan Beydililer de neslin devamı için doğuma önem verir. Anne doğum yaptıktan sonra doğumun yedinci günü ayağa kaldırılır. Anne ayaktayken sürahiye konan suya dualar okunur. Dualar okunduktan sonra okunan bu suyla önce bebek yıkanır. Daha sonra sürahide kalan su annenin üzerine serpilir.

Gümüşhane Beydililerinde çocuk ilk kırk gün kundağa sarılır. Çocuğun kırkı çıkmadan evden çıkarılmaz. Çıkarılmasının uğursuzluk getireceğine inanılır. Çocuk diş çıkardığında bunu ilk gören kişi çocuğa bir hediye alır. Dişi çıkan çocuk için aile diş hediği hazırlar. Hazırlanan bu hedik eve gelen misafirlere ikram edilir.²³³

3.7.9. Taziye Gelenekleri

Beydililerin yaşadığı köylerde cenazeler, İslam dininin gerekleri doğrultusunda defnedilir. Köyde biri vefat ettiği zaman köy camisinden salalar okunur ve ölen kişinin kim olduğu cami minaresinden anons edilir. Şehir dışında tanıdıkları varsa gelmesi için haber verilir.

²³² Sadettin Hafo, Görüşme, 23 Ağustos 2017.

²³³ Yusuf Çelik, Görüşme, 23 Ağustos 2017.

Kişi, gece vefat etmişse sabah olması beklenir. Bu sırada tanıdıklar ölüye yapılması gereken ilk işlemleri yapar. Ölü'nün şişmemesi için karnının üzerine bir bıçak ve bakır kap bırakılır. Çenesi, beli, bacakları ve ayakları bağlanır.

Sabah olduktan sonra mevtanın ailesinin aldığı karar doğrultusunda cenaze yıkanır, kefenlenir ve namazı kılındıktan sonra toprağa verilir. Mezar yeri ile ilgili ölü'nün önceden belirttiği bir vasiyeti varsa onun vasiyetine uyulur ve mevta o vasiyet ettiği yere gömülür.

Cenaze gömüldükten sonra mevtanın birinci dereceden akrabaları taziyenin yapılacağı yerde toplanır. Taziye günü gelen misafirlere yemek, çay ve su ikram edilir.

Taziye yerine gelenler Kuranı Kerim'den ayetler okur ve başsağlığı dileklerini iletir. Taziyeler genel itibarıyla ölümü takip eden ilk üç gün yapılır. Kutsal gün ve gecelerde mevtanın tanıdıkları onun ruhuna Kuran-Kerim ve mevlut okutur.²³⁴

3.7.10. Batıl İnançlar

- Gebe kadınlara çocuklarının güzel olması için ayva yedirilir.
- Hamile kadın aşerdiği zaman kime bakarsa çocuğun ona benzeyeceğine inanılır.

²³⁴ Sadettin Hafo, Görüşme, 23 Ağustos 2017.

- Uğursuzluk getirdiği için gece vakti tırnak kesilmez.
- Gece beşik boşa sallandığı zaman bebeğin karnına ağrı girdiğine inanılır.
- Bir kişi kapı eşliğinde oturursa o gün iftiraya uğrayacağına inanır.
- Süpürge yüze doğru sallanmaz.
- Baş ağrıyan kişinin başına patates basılırsa iyileşeceğine inanılır.
- Eşek arısının ısırıldığı yere domates veya demir basılır.
- Kara kedi veya baykuşun uğursuzluk getirdiğine inanılır.
- Yeni doğan çocuğa nazar boncuğu takılır.²³⁵

3.7.11. Atasözleri

Gümüşhane Beydilileri arasında kullanılan atasözleri onların kültürlerinden ve inançlarından izler taşır. Bu atasözleri nesilden nesile aktarılan tecrübelerin kısa birer özetidir. Bazen nasihat amacıyla söylenir. Bazen de karşıdakini yerme amacıyla kullanılır. Gümüşhane Beydilileri arasında kullanılan bazı atasözleri şunlardır:

Anası ne ki, danası ne ola
Bilinmeyen aş, ya karın ağrıtır, ya baş.

²³⁵ UZNUKOLKÖYÜ, 28.08.2017, <https://uzunkolkoyu.tr.gg/Y-Oe-RESEL-S-Oe-ZLER.htm> /

Âlimle sohbet eden alır mertebe, cahille sohbet eden döner merkebe.

At beslenende, kuş seslenende, kız istenende güzeldir.

Bir şey biliyorsan söyle, ibret alsınlar. Bir şey bilmiyorsan sus, insan sansınlar.

Er'in seni sağ sever, komşun seni tok sever
Emanet ata binen, tez iner.

Fakirin tavuğu tek tek yumurtlar.

Fakir parasız olan değil akılsız olandır.

Göge direk, denize kapak olmaz.

Göz odur ki, dağın arkasını göre. Akıl odur ki, başa geleni bile.

Gizliden gebe kalan, aşikâre doğurur.

Karı vardır arpa undan aş eder. Karı vardır buğday ununu ziyan eder.

Kalın incelene kadar, incenin canı çıkar

Kurt gitti yazıya, meydan kaldı tazıya

Hasta yatan değil, eceli gelen ölür.

Tandır sıcak iken ekmek tutar.

Öfke gelir gider, kelle gider gelmez.

Gümüşhane'de yaşayan Beydililer, yaşadıkları yerlerdeki dil ve şivelerden etkilenmiştir. Bu durum kullandıkları bazı yerel kelimelere de yansımıştır. Gümüşhane Beydililerin kullandığı bazı yöresel kelimeler şunlardır:

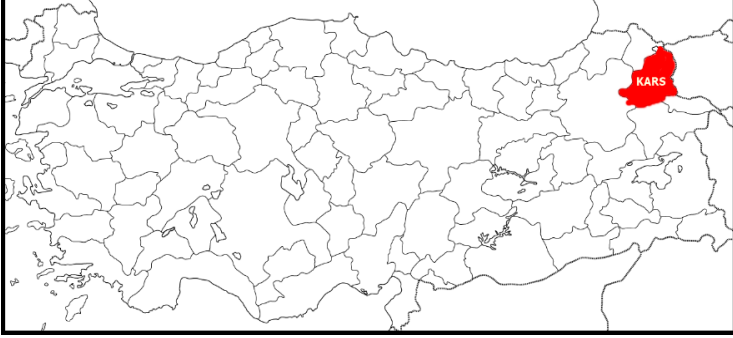
Aba	: Anne
Ahbun	: Gübre
Ahırı	: Sonuçta
Alaf	: Saman
Barden	: Geniş çuval
Bibi	: Hala
Bügelek	: Büyük sinek
Cendek	: Hayvan leşi
Cıbil	: Fakir
Cızlavut	: Lastik ayakkabı biçimi
Culluk	: Hindi
Cücük	: Cıvcıv
Çalhama	: Ayran
Çeççe	: Koç
Çemiç	: Dut meyvesi
Çit	: Yazma
Dam	: Ahır
Emice	: Amca, Amcaoğlu
Emlik	: Küçük kuzu
Galik	: Boynuzlu koyun
Gatık	: Ayran
Gıdik	: Keçi yavrusu
Golot	: Yağlı kete
Gopal	: Sopa
Gucuk	: Kaban
Gurççik	: Böbrek
Harle	: Üzüm şırası

Helke	: Kova
Hozan	: Tarlayı nadasa bırakma.
Hök	: Ağır
İci	: Baba
İşik	: Gömlek
Kafer	: Diken
Kal	: Olgunlaşmamış
Kartol	: Patates
Kelem	: Lahana
Lazut	: Mısır
Medek	: Dişi manda
Merek	: Samanlık
Mozik	: Bir senelik dişi dana
Peşkir	: Mendil
Pin	: Tavuk kümesi
Pürçüklü	: Havuç
Sahan	: Tabak
Siron	: Yufkadan yapılan bir tür yemek
Şor	: Çok tuzlu
Tendur	: Yere gömülen ocak
Teyşt	: Banyo leğeni
Tuluk	: Yayık
Zırık	: Erkek eşek ²³⁶

²³⁶ UZUNKOL KÖYÜ, 28.08.2017, <https://uzunkolkoyu.tr.gg/Y-Oe-RESEL-S-Oe-ZLER.htm/>

3.8. Kars'ta Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Kars ilinde de yaşamaktadır.

3.8.1. Yaşadıkları Köyler

Kars'ta yaşayan Beydililer, daha çok Sarıkamış, Kağızman ve Merkez ilçeye bağlı köylerde yaşamaktadır. Bu köyler Armutlu, Akbaba, Çayarası, Esenyazı, Küçük Yusuf, Kocabahçe, Aslanizi ve Verimli köyleridir. Köylerin hangi ilçelere bağlı oldukları, nüfusları, köyde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları, gelenek ve göreneklere hakkında bilgiler şunlardır:

3.8.1.1. Armutlu Köyü

Kars'ın Sarıkamış ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Kars il merkezine 107 km, Sarıkamış ilçe merkezine 53 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 509 kadın, 526 erkek olmak üzere toplamda 1035

kişi yaşamaktadır. Bu köydeki Beydililer Çayarası köyünden gelerek bu köye yerleşmiştir. Köyde yaşayan Doğan ve Altun soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köy halkının bir kısmı işsizlikten dolayı büyükşehirler göç etmiştir. Köyde faaliyette olan bir cami, üç tane taziye evi, bir ilkokul ve birde ortaokul vardır. Köyün, sağlık ocağı binası vardı fakat personeli olmadığı için faaliyette değildir. Beydililerin yaşadığı Armutlu köyünde ekonomi daha çok hayvancılığa dayanmaktadır.²³⁷

3.8.1.2. Akbaba Köyü

Kars'ın Merkez ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Kars il merkezine 26 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 298 kadın, 338 erkek olmak üzere toplamda 636 kişi yaşamaktadır. Köyde 150 hane mevcuttur.

Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup olan Necmi Karahancı'ya göre Akbaba köyündeki Beydililer, 1800'lü yıllarda Suriye ve Urfa çevresinden gelmişlerdir. Köyde yaşayan Karahancı, Güncü, Günce²³⁸, Karanlı ve Gerbağa soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde faaliyette olan bir sağlık ocağı, iki tane taziye evi, birer ilkokul, bir ortaokul ve bir de imam hatip lisesi vardır. Beydililerin

²³⁷ İlhan Özkan, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

²³⁸ Günce soy isimli aileler, bu köye Armutlu köyünden gelip yerleşti.

yaşadığı Akbaba köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köyde yaşayan halkın bir kısmı işsizlikten dolayı büyükşehirlere göç etmiştir.²³⁹

3.8.1.3. Çayarası Köyü

Kars'ın Kağızman ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Kars il merkezine 104 km, Kağızman ilçe merkezine 37 km uzaklıktadır. Köyün eski adı Kuloğlu köyüdür. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 852 kadın, 850 erkek olmak üzere toplamda 1702 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Çelik ve Doğan soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde faaliyette olan bir cami, bir ilkokul, bir ortaokul ve bir de lise vardır. Beydililerin yaşadığı Çayarası köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.²⁴⁰

3.8.1.4. Esenyazı Köyü

Kars'ın Merkez ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Kars il merkezine 35 km uzaklıktadır. Köyün eski adı Tikoş köyüdür. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 270 kadın, 273 erkek olmak üzere toplamda 543 kişi yaşamaktadır. Köydeki hane sayısı 96'dır. Köyde yaşayan İnalkaç, Gergöy, Sussuz, Gayrianal ve Çimen soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili mensubu olan Şefik Gergöy'e göre, dedeleri Şanlıurfa ve Gaziantep

²³⁹ Necmi Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

²⁴⁰ Mehmet Sani Aras, Görüşme, 26 Ağustos 2017.

çevresinden göç edip bu bölgelere yerleşmiştir. Köyde faaliyette olan bir cami, bir sağlık ocağı, bir ilkokul ve bir de ortaokul vardır. Beydililerin yaşadığı Esenyazı köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım alanında daha çok tarım arpa ve buğday üretimi yapılmaktadır.²⁴¹

3.8.1.5. Küçük Yusuf Köyü

Kars'ın Merkez ilçesine bağlı olan köydür. Kars il merkezine 26 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 258 kadın, 249 erkek olmak üzere toplamda 507 kişi yaşamaktadır. Köyün tümü Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde yaşayan Beydili aileleri içerisinde en kalabalık olanları Uluçay ve Ubiç aileleridir. Köyde yaşayan Beydililer, Şanlıurfa'daki Beydililerle akraba olduklarını ve dedelerinin Urfa çevresinden gelerek Kars'a yerleştiğini ifade etmektedir. Köyde faaliyette olan bir okul vardır. Beydililerin yaşadığı Küçük Yusuf köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Bu köylerin dışında Kars'ta, **Kocabahçe**²⁴², **Aslanizi**²⁴³, **Verimli**²⁴⁴ köylerinde Beydili Aşireti'ne mensup aileler yaşamaktadır.²⁴⁵

²⁴¹ Şefik Gergöy, Görüşme, 18 Eylül 2017.

²⁴² Eski adı Alo köy'dür.

²⁴³ Eski adı Sani köy'dür.

²⁴⁴ Eski adı Hacı Miho'dur.

²⁴⁵ Necmi Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

3.8.2. Ekonomik Yapıları

Beydililerin yaşadığı köylerde ve il genelinde kış mevsimlerinin uzun yaşanması ekonomiyi olumsuz etkilemektedir. Bu sert iklim koşullarından dolayı toprakların büyük bir kısmı yılın altı yedi ayı kar altında kalmaktadır. Bu durum tarımın yapılmasını zorlaştırdığı gibi verimi de düşürmektedir. Beydililerin yaşadığı köylerde tarım ürünü olarak daha çok arpa, buğday, yonca, patates ve şeker pancarı gibi ürünler yetiştirilmektedir. Bu tarım ürünlerinin yanında baklagillerden de fasulye ve yeşil mercimek, sebzelerden salatalık, maydanoz, soğan ve marul gibi ürünler ekilmektedir.

Beydililerin yaşadığı köylerde temel geçim kaynağı hayvancılıktır. İklim şartlarının tarıma elverişli olmaması halkı hayvancılığa yönlendirmiştir. Köylülerin hayvancılığa yönelmesini sağlayan diğer bir faktör de bol miktarda mera ve çayırın olmasıdır. Köylüler yetiştirdikleri hayvanların bir kısmını kurban bayramlarından önce büyükşehirlere götürüp satmaktadır. Ayrıca hayvancılığın geliştiği Beydili köylerinde çok kaliteli kaşar peynir yapılmaktadır.²⁴⁶

3.8.3. Yöresel Yemek Kültürleri

Yemek kültürü bakımından zengin olan Kars mutfağındaki yemekler Beydili kadınları tarafından da

²⁴⁶ Mehmet Sani Aras, Görüşme, 26 Ağustos 2017.

yapılmaktadır. Kış mevsimleri uzun olduğu için yapılan yemekler daha çok vücut direncini artıran yemeklerdir.

Kars Beydilileri arasında en özel yemeklerden biri “Kaz Asması” yemeğidir. Bu yemeğin dışında köylerde hürre, hangel, kete, haşıl, hasuda tatlısı ve kuymak gibi yemeklerde yapılmaktadır.²⁴⁷

3.8.4. Giyim Kuşamları

Kars'ta yaşayan Beydili erkekleri, günlük giyimde ceket, gömlek, pantolon ve şalvar tercih etmektedir. Kadınlar ise eşarp, gömlek ve etek gibi giysiler tercih etmektedir. Düğün, bayram gibi günlerde giyilen yöresel kıyafetler daha özel kıyafetlerdir.

Erkeklerin giydiği yöresel kıyafetler köynek, pelerin, içlik, şalvar ve kuşak gibi kıyafetlerdir. Kadınların giydiği yöresel kıyafetler dayra, poşu, üç etek, önlük, peştamal ve kemer gibi kıyafetlerdir.²⁴⁸

3.8.5. Evlilik Gelenekleri

Kars'ta yaşayan Beydililer arasında küçük yaşta evlilikler ve akraba evlilikleri görülür. Oğulları evlilik çağına gelen aile, oğulları için uygun eş adayını ilk olarak akraba veya köy içinde arar.

Aile uygun gelin adayını belirledikten sonra kızıneviye ziyaretler gerçekleştirir. Bu ziyaretler sırasında

²⁴⁷ Çiğdem Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

²⁴⁸ İdris Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

damat adayının ailesi kız ve ailesi hakkında bilgi toplar. Kızın herhangi bir kusurunun olup olmadığına araştırılır.

3.8.5.1. Söz Kesme ve Elçilik

Kars Beydililerinde elçi kelimesinin karşılığı, Anadolu'daki dünür kelimesidir. Elçiler, ailelerin güvendiği ve itimat ettikleri kişilerdir. Erkek tarafı kızı istemeye gideceği zaman bu hatırı sayılır elçilerle birlikte gider. Kız tarafının kararı olumlu veya olumsuz olsa da gelen bu elçilere iyi bir karşılama yapar.

Her iki aile, elçiler huzurunda oturup konuşmaya başlar. Bu konuşma ilkin hal hatır sorma şeklindedir. Belli bir süre oturulup hasbihal edildikten sonra elçilerden sözü en kıymetli olan kişi bir yolunu bulup asıl meseleye sözü getirir. Aynı elçi kız babasına hitaben “Allah’ın emri, Peygamberin kavli ile kızınızı, oğlumuzu istiyoruz” der. Bu sözden sonra kız babası “nasipse olur, ama önce bir kızımızın da fikrini almamız lazım. Onunda rızasını almak gerekir” diyerek karşılık verir. Bu söz genelde olumsuz cevap verileceği vakit söylenir. Kars Beydililerinde başlık parası diğer adı kalıng geleneği vardır. Bazı aileler başlık parası yerine süt hakkı denen bir bedel de isteyebilir.

Kız tarafının fikri olumlu yönde ise söz kesme günü belirlenir. Bu günde iki tarafın büyükleri bir araya gelerek yemek ve tatlı yer. Erkek tarafı bu ziyaret

sırasında elinde şeker, lokum, çiçek ve kolonya gibi hediyelerle gelir. Misafirlere ikram edilmesi için tepsiyle tatlı getirilir. Kızevine gelen kadın ve erkekler ayrı odalarda ağırlanır. Kızevinin kadınları erkek tarafının kadınlarıyla ilgilenirken erkekleri de gelen erkek misafirlerle ilgilenir. Bu gece erkek tarafı kızın parmağına söz yüzüğü takar. Böylece kız ve erkek davetliler huzurunda sözlenmiş olur. Söz gününde iki aile nişan ve düğün tarihleri hakkında fikir alışverişinde bulunur. İki ailenin uygun göreceği bir tarihte önce nişan sonra düğün yapılır. Aileler düğün tarihini özellikle iki bayram arasına denk getirmemeye çalışır. Çünkü Kars Beydililerinde iki bayram arasında yapılan düğünün uğursuzluk getirdiğine inanılır.²⁴⁹

3.8.5.2.Nişan

Nişan gününden önce aileler nişan alışverişi yapar. Bu alışverişte kız ve erkeğin nişan yüzükleri ve diğer ihtiyaçları alınır. Genellikle kızın nişan yüzüğünü erkek tarafı, erkeğin yüzüğünü de kız tarafı yapar. Nişan için kız ve erkeğin ihtiyaçları karşılandıktan sonra nişan gün ve saati beklenir. Nişan törenine, kız tarafı kendi akrabalarını erkek tarafı da kendi akrabalarını davet eder.

Nişan töreninin masraflarının bir kısmı erkek tarafından karşılanır. Erkek tarafı, kız tarafına misafirlere

²⁴⁹ Necmi Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

ikram edilmesi için et, bulgur, şeker ve çay gibi şeyler gönderir. Nişan gün kadınlar arasında çeşitli oyunlar oynanır. Daha sonra her iki taraftan değer verdiği büyükler gelinle damadın bulunduğu yere çağılır. Bu kişiler belli dualar okuyarak ve iyi dilek temennilerinde bulunarak gençlerin parmaklarına yüzüklerini takar. Yüzükler takıldıktan sonra davetliler biraz daha eğlenip dağılır.

Nişan ve düğün tarihleri arasında bayram varsa erkek tarafı bayramda kendi gücü doğrultusunda bir hediye alarak kızevini ziyarete gider. Kars Beydilileri bu ziyaret sırasında kıza götürülen hediyelere Bayramçalık adını verir.²⁵⁰

3.8.5.3.Düğün

Düğünden önce kızevi ve erkekevi kendi üzerlerine düşen altın, mobilya, beyaz eşya, elbise, halı ve diğer ev eşyalarını alır. Bu eşyalar alınırken her iki aile kendi maddi imkânları doğrultusunda hareket eder. Bazen eşya beğenme sırasında aileler arasında istenmeyen tatsızlıklarda çıkabilir. Bu gibi durumların yaşanmaması için her iki taraftın saygı duyduğu büyükler sürekli devrede olur. Alınan bu eşyalar düğüne birkaç gün kala yeni kurulan eve gönderilir. Düğün öncesi davetiyeler basılır. Basılan bu davetiyeleri her iki taraf kendi tanıdıklarına gönderir.

²⁵⁰ Çiğdem Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

Erkek tarafı düğüne katılacak olan misafirleri için küçük veya büyükbaş hayvanlar keser. Kesilen bu kurbanlarla düğün yemeği hazırlanır. Hazırlanan yemekler gelen misafirlere düğün günü ikram edilir. Düğün günü gelin ve damadın birer sağdıçları olur. Bu sağdıçlar damat ve gelinden ayrılmaz.

Düğünler genellikle davul ve zurna eşliğinde yapılır. Gelin öğleye doğru oğlan evine veya yeni kurulan eve götürülür. Gelin evin önüne geldiğinde tekrar davul ve zurna çalmaya başlar. Bu sırada gelinin ayağı önünde bir kurban kesilir. Kurban kesildikten sonra gelin, kazan üzerine konan bardağı ayağı ile kırıp içeri girer.²⁵¹

3.8.6. Oynanan Halkoyunları

Kars'ta birçok oyun oynanmaktadır. Bu oyunlar arasında Türkmen oyunları, Azeri oyunları ve Doğu Anadolu Bölgesi'ne ait oyunlar vardır. Kars'ta yaşayan Beydililer daha çok Doğu Anadolu Bölgesi'nde oynanan oyunlarla Türkmen oyunlarını oynar. Bu oyunlar kadın ve erkek karışık oynanabildiği gibi ayrı ayrı da oynanabilir. Kars Beydilileri arasında oynanan bazı halkoyunları barlar, pappuri, uzundere, üç ayak, ceylani, döne, kışkanç, koçeri ve halay gibi oyunlardır.²⁵²

²⁵¹ İdris Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

²⁵² Necmi Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

3.8.7. Doğum Gelenekleri

Kars'ta yaşayan Beydililer arasında çocuk, kendi kısmetiyle gelir. Bereketiyle büyür deyimi yaygındır. Kars Beydililerinde kız çocuğunun bereket getirdiğine, erkek çocuğunun güç ve iktidar getirdiğine inanılır. Eskiden ailenin ilk çocuğu erkek olursa baca sökme adı verilen bir gelenek icra edilirdi. Bu geleneğe göre köyün gençleri evin bacasına çıkar ve bacadaki kiremitleri söküp bacadan toprak dökerdi. Bu durumu gören aile reisi bacadaki gence bahşiş verirdi. Bu bahşişle beraber gençler bacadan inerdi.

Köylerde genelde doğumları köyde bulunan ve doğum işinde iyi anlayan tecrübeli kadınlar yapar. Bu kadınlara köy halkı köy ebesi adını verir. Kars'ta yaşayan Beydililer arasında doğumla ilgili bazı gelenekler şunlardır:²⁵³

- Gebe olan kadın aşerdiği zaman istekleri karşılanır. İstedikleri karşılanmadığı zaman çocuğun sağlıklı doğmayacağına inanılır.
- Doğum sırasında baba, bacadan silah sıkır. Bu geleneğin doğumu kolaylaştığına inanılır.
- Doğan çocuğun göbek bağı, çocuğun ninesinin ayakkabıları üstünde kesilir. Göbek bağının kesiminde kullanılan alet yıkanmaz. O haliyle annenin yastığının altına indirilir.

²⁵³ Çiğdem Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

- Çocuğun koparılan göbek bağı kuruyunca, annenin yastığı altındaki bıçak çıkarılıp yıkanır.
- Çocuğun kötü ruhlardan ve cinlerden korunması için başucuna Kur'anı Kerim asılır.
- Çocuğun teninin sağlıklı ve güzel olması için ilk banyo sırasında suyuna yumurta kırılır. Çocuk, bu yumurtalı su ile yıkanır.
- Çocuğun geleceğinin aydınlık olması için başucunda gece gündüz ışık yakılır.
- Yeni doğan çocuğun adı konulacağı zaman genelde babası veya dedesinin çocuğun kulağına ezan okunması istenir. Ezan okunduktan sonra çocuğun ismi üç kez kulağına söylenir. Bu sırada evde bulunanlar isimi konulan çocuk için ismiyle büyüsün der.
- Bebeğin al yanaklı ve al dudaklı olması için yanak ve dudaklarına kurban kanı sürülür.
- Kırkı dolmayan çocuk çok acil bir durum olmadıkça dışarı çıkarılmaz. Çıkarılmasının uğursuzluk getireceğine inanılır.
- Kapı eşliğinde tutulmaz. Cinlerden korumak amacıyla çocuğun bulunduğu odada belli aralıklara ateş yakılır.

3.8.8. Sünnet ve Kirvalık Gelenekleri

Kars'ta yaşayan Beydililer, çocuklarını sünnet ederken değer verdikleri bir kişiyi veya aileyi kirva olarak seçer. Kirva kelimesi diğer illerde kullanılan kirve

kelimesi ile aynıdır. Kars Beydililerinin bir kısmı kirve tabirini kullanırken bir kısmı kirva tabirini kullanır. Kars Beydililerinde kirve olan kişi sünnet olacak çocukları sünnet sırasında kucağında tutar. Kirve, sünnet edilecek çocukların giydikleri kıyafetleri satın alır. Sünnet sırasında gelen misafirleri ağırlar. Sünnet yapıldıktan sonra çocuklara çeşitli hediyeler götürür. Kirvelikle, iki aile arasında kan bağına dayanmayan bir akrabalık kurulur.²⁵⁴

3.8.9. Atasözleri

Kars'ta yaşayan Beydililer, gerek ülke genelinde kullanılan atasözü ve deyimleri gerekse de kendilerine has atasözü ve deyimleri kullanır. Kullanılan bu atasözler, Beydililerin yaşamlarından, kültürlerinden ve geçmişlerinde izler taşır. Kars yöresinde yaşayan Beydililerin kullandıkları bazı atasözleri şunlardır:

Aç açla evlenir ise doğan çocuk dilenci olur.
Akılsız başın cezasını ayaklar çeker.
Anası neyse danası da odur
Anasına bak kızını al.
Atasının malına göz koyan evlat aç kalır.
Ayı meşeden küsmüş, meşenin haberi yok.
Bağdat aşığa uzak değil.
Başkasının gözü sana ışık vermez
Başsız turna yol almaz.

²⁵⁴ Necmi Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

Boynuz koca öküz için yük değil.
Derdin varsa bilki çarende vardır.
Eller çok olunca yük hafifleşir
Eşeğin canı acırsa atı geçer.
Eşeğin yükü ağır olmazsa ağır gider.
Kartal yuvasından kartal uçar.
Her kuşun yuvası kendisine vatandır.
Kadın erkeğini vezirde eder rezilde.
Kebabı köz, yiyiği söz yandırır
Korkak bin defa ölür, yiğit bir defa.
Koşan atın nalı değişmez.
Saman pazarında mücevherin kıymeti
olmaz.
Su içene yılan dokunmaz.
Şo şo ile koyuna giden itten hayır çıkmaz.
Tatsız aş tuz neyler, akılsız başa söz neyler.
Taze üzüm bağ kokarmış.
Tek taşla duvar örülmez.
Yazın zahmet çeken kışın lezzet yer.
Yerin nuru güneştir, insanın nuru ilimdir.
Yılanın akına da lanet, karasına da.
Yumurtana göre gığıla.

Kars Beydilileri arasında kullanılan bazı yöresel kelimeler bulunmaktadır. Bu yöresel kelimelerin bir kısmı şunlardır:

Aş : Pilav
Aşbaz : Aşçı

Bêçara	: Çaresiz
Bizov	: Buzağı
Cazgır	: Çok Konuşan
Cevan	: Civan
Cönge	: İki Yaşında Dana
Cüt	: Çift
Çapıt	: Bez
Çerçep	: Çarşaf
Davı	: Dava
Dodan	: Dudak
Dövlet	: Devlet
Eşgâra	: Açık, Aşikâr
Fetir	: Lavaş, İnce Ekmek
Gartof	: Patates
Gatıh	: Yoğurt
Gede	: Oğlan Çocuğu
Gudih	: Köpek Yavrusu
Gulah	: Kulak
Hara	: Nere
Harda	: Nerede
Hayat	: Avlu
Hıyal	: Hayal
İldiz	: Yıldız
İndi	: Şimdi
Leçek	: Tülbent
Min	: Bin
Nêçe	: Nice

Nefte	: Hafta
Öv	: Ev
Öyne	: Oyna
Pişik	: Kedi
Putun	: Bütün
Seye	: Sana
Tehnif	: Teklif
Teşt, Teyşt	: Sac Leğen
Urman	: Orman
Zövk	: Zevk ²⁵⁵

²⁵⁵ İdris Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017; Çiğdem Karahancı, Görüşme, 25 Ağustos 2017.

3.9. Sivas'ta Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan Sivas ilinde de yaşamaktadır.

3.9.1. Yaşadıkları Köyler

Sivas'ta yaşayan Beydililer daha çok Hafik, Gölova ve Zara ilçelerine bağlı köylerde yaşamaktadır. Bu köyler Adamfakı, Aydoğdu, Beydilli ve Karayakup köyleridir. Köylerin hangi ilçelere bağlı oldukları, nüfusları, köyde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları, gelenek ve görenekleri hakkında bilgiler şunlardır:

3.9.1.1. Adamfakı Köyü

Sivas'ın Zara ilçesine bağlı bir köydür. Sivas il merkezine 90 km, Zara ilçe merkezine 20 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 45 kadın, 50 erkek olmak üzere toplam 95 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Özdemir soyisimli aileler Beydili

Aşireti'ne mensuptur. Köy muhtarı Avni Yüksel'e göre, dedeleri köyü 1800'lü yıllarda kurdu. Köyde bir ilkokul binası vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köy halkı geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır.²⁵⁶

3.9.1.2. Aydoğdu Köyü

Sivas'ın Gölova ilçesine bağlı bir köydür. Gölova'ya 16 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 40 kadın, 38 erkek toplam 78 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Akyüz ve Şimşek soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyün güney kısmında Çobanlı Çayı geçmektedir. Köy Üçveren, Aslanca, Kayaoğlu Mezrası, Karayakup ve Taşdemir köyelerine komşu bir köydür. Güneyinde bulunan küçük bir düzlük dışında köy, dağlık ve engebeli bir araziye sahiptir. Bu engebeli araziden dolayı köyün ekonomisi hayvancılık ve ormancılığa dayanır. Bunun yanında köyde rüzgâr gücüyle çalışan değirmenler de bulunmaktadır.²⁵⁷

3.9.1.3. Beydilli Köyü

Sivas'ın Hafik ilçesine bağlı bir köydür. Sivas il merkezine 78 km, Hafik ilçe merkezine 33 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 89

²⁵⁶ Avni Yüksel, Görüşme, 30 Ağustos 2017.

²⁵⁷ Metin Demir, Görüşme, 29 Ağustos 2017.

kadın, 89 erkek olmak üzere toplam 178 kişi yaşamaktadır. Köyde faaliyette olan bir ilkokul vardır. Köy halkı geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Köyde yaşayan Demir, Üçgül ve Kuzucu soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

XVI. yüzyılda Sivas ve çevresinde Beğdili ismini taşıyan iki köy ve bir ekinlik alan vardır. Bu köylerden biri de Beydili ismiyle XXI. yüzyıla kadar ulaşmıştır. Bu köy, Sivas'ın Hafik ilçesine bağlı Beydili köyüdür. Köy halkı köken olarak Orta Asya'dan geldiğini ve Beydili Boyu'ndan olduğunu ifade etmektedir.²⁵⁸ Sivas çevresinde yaşayan Beydililerin dini lideri olan Hubyar Sultan, bugünkü Kazakistan'ın Türkistan bölgesinden Beydili oymakları ile birlikte Anadolu'ya göçmüştür. Anadolu'da Tokat bölgesine yerleşen Sıraç Türkmenlerinin bağlı olduğu ocağın, yani Hubyar Sultan Ocağı'nın kurucusudur. Beydili köyündeki halk Veli Baba'dan ve Anşa Bacı'dan önce Hubyar Ocağı'na bağlı oldukları konusunda bilgi sahibidir.²⁵⁹

3.9.1.4. Karayakup Köyü

Sivas'ın Gölova ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Sivas il merkezine 206 km, Gölova ilçe merkezine 9 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 116 kadın, 139 erkek olmak üzere toplam 255 kişi

²⁵⁸ Ahmet Şahin, Görüşme, 28 Ağustos 2017.

²⁵⁹ Cihan Demir, Görüşme, 04 Eylül 2017.

yaşamaktadır. Köyün kuruluş tarihi tam olarak bilinmemektedir. Fakat XIII. yüzyılda kurulduğu tahmin edilir. Karayakup Gazi, Horasan bölgesindeki Moğol saldırılarından dolayı 1200'lü yılların başından itibaren Anadolu'ya yerleşen Horasan erenlerinden biridir.

Köyde yaşayan Karaloğ, Egah ve Orog sülaleleri Beydili Aşireti'ne mensuptur. Karaloğ sülalesindeki ailelerin bir kısmı Çiçek, Can, Özçelik ve Tepe gibi soyisimler taşır. Egah sülalesine mensup ailelerin bir kısmı Arslan soyismini taşır. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup Necdet Tepe, Şanlıurfa Beydilileri ile akraba olduğunu ve onlarla görüştüğünü ifade etmektedir.

Köyde bir cami ve bir ilkokul vardır. Fakat ilkokul faaliyette değildir. Bundan dolayı çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyde faaliyette olan bir sağlık evi bulunmaktadır.

Köy halkı geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlar. Bu alanlardaki faaliyetler küçük aile işletmeciliği şeklindedir. Tarım alanında arpa ve buğdayın yanında fasulye, nohut ve mercimek gibi ürünlerde üretilmektedir.

Köyün yaylaları ve arazileri büyükbaş hayvancılık için çok elverişlidir. Bundan dolayı köyde büyükbaş hayvancılık yapılır.²⁶⁰

²⁶⁰ Necdet Tepe, Görüşme, 1 Eylül 2017.

3.9.2. Ekonomik Yapıları

Sivas'ta yaşayan Beydililerin en önemli gelir kaynağı tarım ve hayvancılıktır. Köylerdeki arazilerin, engebeli olmasından dolayı ekim alanları kısıtlıdır. Buna rağmen vadi içleri ile dağ ve tepe yamaçlarında ekime elverişli araziler bulunmaktadır.

Beydililerin yaşadığı köylerde ekimi yapılan ürünlerin başında buğday, arpa gibi tahıllar gelir. Bunların yanında bahçeciliğin de yapıldığı Beydili köyleri mevcuttur. Bu bahçelerde daha çok elma, armut, vişne, ceviz ve kuşburnu yetiştirilir. Ancak köylerde tarım arazilerinin az olmasından dolayı ve var olan mevcut arazilerin de veriminin düşük olması nedeniyle köy içinde üretilen ürünler yine yöre halkı tarafından tüketilir. Köylerdeki bir diğer geçim kaynağı hayvancılıktır. Köylerde daha çok büyükbaş ve küçükbaş hayvancılık yapılır. Kış iklimi sert olduğundan hayvanlar genelde kış mevsimine varmadan satılır. Hayvancılıktan elde edilen süt, tereyağı, yoğurt ve benzeri hayvansal gıdalar köy halkı tarafından tüketilir.

Köylerde tarım alanlarının az olması, var olan arazilerin küçük olması ve hayvancılığın da istenilen seviyede olmamasından dolayı büyükşehirli göçler yaşanmıştır. Beydillilerin yaşadığı köylerde genç nüfusun büyük bir kısmı Ankara ve İstanbul gibi şehirlere göç etmiştir. Hafik'e bağlı Beydili köyünün sınırları içinde Bakırbeli adında bir mezra bulunur. Bu

mezra topraklarında krom, galvanez ve altın madenleri vardır. Ayrıca bu köyde arıcılık faaliyetleri de yapılmaktadır.²⁶¹

3.9.3. Yöresel Yemek Kültürleri

Sivas'ta yaşayan Beydililer arasında birçok yemek çeşidi yapılmaktadır. Yapılan bu yemekler Beydililerin yaşam tarzından ve kültüründen izler taşır. Bu yörede yaşayan Beydililerin yapmış olduğu bazı yöresel yemekler çirliaş, kelecoş, kavurga, kavut, uğut, yağlı fırın giliği, hingel, sarığı burma, madımak ve avuz gibi yemeklerdir.²⁶²

3.9.4. İnanç Yapıları

Sivas yöresinde yaşayan Beydililerin bir kısmı Alevilik, bir kısmı da Sünnilik inancını benimsemiştir. Aleviliği benimseyen Beydililer, ibadetlerini cemevinde yerine getirirken, Sünniliği benimseyenler ise ibadetlerini camilerde yerine getirir. Dini konularda Alevilerin bağlı olduğu kişi dede iken, sünnilerin bağlı olduğu kişi imamdır. Bu kişiler inanç konusunda halkı aydınlatır. Aleviliği benimseyen Beydili köylerinde tarihi ve kültürel kimliğini belirleyen unsur daha çok inançtır. Bu kültürel bellek baba, sofı ve aşıklar tarafından yerine

²⁶¹ İsmail Kaya, Hafik'in Sosyal, Kültürel ve Dini Yapısı Üzerine Bir İnceleme, Sivas 2008, s.55.

²⁶² Cihan Demir, Görüşme, 04 Eylül 2017.

getirilir. Yine bu kişiler tarafından gelecek nesillere aktarılır.

Hafik'e bağlı Beydili köyünde inancın sonraki nesillere aktarımı önemlidir. Nitekim bu doğrultuda Hafik ilçesine bağlı Beydililer bağlı oldukları ocağı, Anşa Bacı Ocağı şeklinde ifade eder. Hubyar, Veli Baba ve Anşa Bacı ocaklarının kökeni Aleviliğe dayanır.²⁶³ Veli Baba vefat edince, posta görevi²⁶⁴ eşi Anşa Bacı'ya geçti. O yüzden Veli Baba Ocağı, Anşa Bacı ocağı olarak da bilinir.²⁶⁵

Beydili köyünde belli dönemlerde tutulan oruçlar dört kapı kırk makam inancına dayanır. Nitekim ilk kapı olan şeriat kapısının üçüncü makamı oruç tutmayı kapsar. Aleviliği benimseyen Beydili köyünde üç farklı oruç tutulur. Bunlar Hıdırellez Orucu, Medet Mürvet Orucu ve 48 Perşembe Orucu'dur.²⁶⁶

Beydili köyünün girişinde Gönül Bacı ziyareti bulunur. Gönül Bacı, Veli Baba sülalesinden gelen bir kız iken Beydili köyünün bir genci tarafından kaçırlır. Gönül Bacı, bu köyde yaşayıp ölür. Daha sonrada türbesi köy halkı tarafından yapılır. Ziyaret yeri olan türbe iki odadan oluşur. Ayrıca, Esenli köyü ile Beydili köyleri arasında bulunan Büyük Evliya Ziyareti'nde bulunan

²⁶³ Duygu Ulusoy Yılmaz, Kültürel Kimliği Bağlamında Sivas Hafik Beydili Köyü Müzik Pratikleri, Kayseri 2014, s.23-34.

²⁶⁴ Manevi makam anlamında kullanılmıştır.

²⁶⁵ Metin Demir, Görüşme, 29 Ağustos 2017.

²⁶⁶ Cihan Demir, Görüşme, 04 Eylül 2017.

ağaçlar kutsal kabul edilir. Rivayete göre Veli Baba buraya gelir ve bir çam ağacına yaslanır. Yaslandığı çam ağacında sırtının şekli çıkar. XXI. yüzyılda bu ağaçların olduğu yerde Baba Dergâhı'na bağlı köylülerce Birlik Kurbanı kesilir. Beydili köyünde havada durduğuna inanılan Gelin Kayası isminde bir kaya yer alır. Bu kayanın taş kesilen bir gelin olduğuna inanılır ve halk tarafından ziyaret edilir.²⁶⁷ Sivas çevresinde yaşayan Beydililer arasında bazı kutsal öğeler bulunur. Bu kutsal öğelerin bazıları şunlardır:

Ağaçların Kutsal Görülmesi: Esenli köyü ve Hafik, Beydili köyü arasındaki Büyük Evliya adlı ziyarette bulunan ağaçlar kutsal kabul edilir.

Suyun Kutsal Kabul Edilmesi: Günyamaç köyündeki Sütlüpinar adlı pınarda kadınlar doğum yaptıktan sonra eğer sütü gelmezse veya az gelirse bu sudan içer. Bu suyla kadınların sütünün artığına inanılır. Bunun yanında diğer köylerdeki ziyaretlerde suların cilde, romatizmaya, sivilcelere iyi geldiğine inanılır.

Taşların kutsallaştırılması: Hafik sınırları içinde kalan Beydili köyünde Gelin Kayası isminde bir kaya bulunur. Beydili köyünde ve çevre köylerde bulunan köylüler, bu kayanın taş kesilen bir gelin olduğuna inanır. Halk bu kayayı ziyaret eder ve sıkıntısının geçmesi için dua eder.

²⁶⁷ İsmail Kaya, Hafik'in Sosyal, Kültürel ve Dini Yapısı Üzerine Bir İnceleme, Sivas 2008, s.131,134.

3.9.5. Kız İsteme ve Evlilik Gelenekleri

Sivas'taki Beydili köylerinde, akraba evliliği görülür. Bu evliliklerin bir kısmı görücü usulü ile yapılır. Köylerde daha çok tek eşle evlilik yaygındır. Sivas Beydilileri arasında kız kaçırma durumları da yaşanır. Evde kalan kızların kismetlerinin açılması için çeşitli adetler yerine getirilir. Bunların birkaçı şöyledir.

Evlenen kızın ayakkabısının altına evde kalan kızın adı yazılır ve kismetinin açılması beklenir. Kutsal kabul edilen ziyaretler gezilir ve dualar edilir. Bazı köylerde muska yapılır. Evde kalan kızın kismetinin açılması için kurşun döktürülür. Sivas yöresindeki Beydililerde erkeğin evlilik isteğini anne ve babasına anlatması normal karşılanırken, kız çocuğunun bunu ifade etmesi ayıp karşılanır. Bu durumda evlenmek isteyen gençler şu yollardan birine başvurur. Sinirli ve sert tavırlar sergiler. Pilava kaşık saplar. Giyim kuşamına özen gösterir. Evlenmek isteyen kişi kız ise sürekli süslenir ve çeyizini sık sık annesine gösterir. Sivas Beydililerinin yaşadığı köylerde evlilikle ilgili gelenekler şunlardır:²⁶⁸

3.9.5.1.Kız Beğenme ve İsteme

Bazı Beydili köylerinde erkeğin kızı görmesi pek hoş karşılanmaz. Bu görevi onun yerine annesi ve babası

²⁶⁸ Metin Demir, Görüşme, 29 Ağustos 2017.

üstlenir. Erkek annesi, görücü olarak gittiği kızın herhangi bir kusurunun olup olmadığını öğrenmeye çalışır. Bunun için kızdan su veya çay gibi bazı isteklerde bulunur. Eğer gençler birbirini beğenirse aile büyükleri araya gelerek kızı istemeye gider. Kız istemeye gidilirken de erkek tarafı ellerinde çeşitli hediyelerle gider. Kız tarafı, kızlarını vermeye razı olsa bile bunu kızlarına sormaları gerektiğini söyler ve daha sonraki günlerde kararlarını bildireceklerini ifade eder. Sonraki günlerde kararlarını erkek tarafına olumlu veya olumsuz bildirirler.

3.9.5.2.Nişan

Kızın ve ailesinin görüşü olumlu ise erkek tarafının kadınları uygun bir zamanda kizevine gidip kabaca nişan ve düğün tarihleri hakkında konuşur. Bu tarihler bir sonraki ziyarette netleştirilir. Nişan tarihi netleştirildikten sonra damat ve ailesi, nişandan birkaç gün önce gelin ve ailesini alıp alışverişe çıkar. Kızın ve erkeğin nişan için eksikleri giderilir. Her iki gence giysi ve takı gibi çeşitli hediyeler alınır. Nişan günü sabah erkek tarafından birkaç kadın kız tarafına giderek kızı nişana hazırlar. Nişan için gelin adayını hazırlanınca misafirler gelmeye başlar. Nişan günü kadınlar ve erkekler ayrı ayrı yerlerde oturur. Nişan sırasında kadınlar kendi aralarında eğlenir. Nişan töreninin sonuna doğru iki ailenin değer verdiği kişiler nişan yüzüklerini takmak için kız ve erkeğin olduğu yere

geçer. Nişan yüzükleri takıldığı sırada çeşitli dualar okunur. Geleneklere göre gelin ve damadın anneleri oynatılır. Yüzüklerin takılmasından sonra nişan töreni sona erer.²⁶⁹

3.9.5.3.Kına Gecesi

Sivas'ta yaşayan Beydililerin bir kısmında eskiden ayrı bir kına gecesi yoktu. Sadece her iki tarafın sağdıç evlerinde kına yapılırdı. Bu gelenekte kız, kendi sağdıçının evinde kına yakar, erkekte damat sağdıçının evinde kına yakardı. Bazı Beydili aileler, kına gecesini kendi evlerinde yapabildiği gibi bazıları da özel salonlarda yapabilir. Kına yakılacağı zaman gelinin çevresinde bulunan kişiler ellerinde tepsi ile içeri girer ve bu tepsideki kınayı çeşitli maniler eşliğinde gelinin eline sürer. Gelin ilkin elini açmaz. Gelinin elini açması için cumhuriyet altını gibi değerli bir şey eline konur. Gelin bu altını alınca avucunu açar. Böylece gelinin eline kına yakılır. Gelinin eline kına yakıldıktan sonra damadın parmağı kınalanır.²⁷⁰

3.9.5.4.Düğün Töreni

Beydili köylerinde düğünler üç gün sürer. Bu üç günlük sürenin hemen hemen her aşamasında müzik ve oyunlar bulunur. Düğün törenlerinin içeriği de

²⁶⁹ Cihan Demir, Görüşme, 04 Eylül 2017.

²⁷⁰ Cihan Demir, Görüşme, 04 Eylül 2017.

Beydililerin inançlarıyla yakından ilgilidir. Sünni olan Beydililer kendi inançları doğrultusunda düğünlerini yaparken, Aleviliği benimseyen Beydililer de kendi inançları doğrultusunda düğün yapar. Hafik ilçesine bağlı Beydili köyünde düğün törenleri şu şekilde tertip edilir. Âşık, bayraktar ve düğün kâhyası düğünü başlatmak için damat evine gelir. Âşık, güneş doğmadan bağlama eşliğinde türküler söyleyerek köylüyü uyandırır. İlk gelen misafirlerin karşılanması seher dövmesi olarak adlandırılır. Düğünün üçüncü günü Âşık, gün doğmadan kızevinin önünde bağlama çalmaya başlar. Âşık, bu aşamada bağlama eşliğinde bazı türküler söyler. Bu türkülerden birkaçının sözleri şöyledir.

Elim varmaz güllerini dermeye
Dilim tutmaz hasta halini sormaya
Dört sualin manasını bilmeye
Sazım düzen tutmaz tel bozuk diye

Geyik senin baharın mı yazın mı
Ellerin baharı da senin güzün mü
Yitürdün yavruyu günler uzun mu
Yanarım narına dağlarda geyik ²⁷¹

Aynı günün sabahı nikâh, dede tarafından kıyılır. Düğünün son günü Büyük Cem olarak adlandırılan Düğün Cemi yapılır. Düğün Cemi'nde söylenen maniler

²⁷¹ Duygu Ulusoy Yılmaz, Kültürel Kimliği Bağlamında Sivas Hafik Beydili Köyü Müzik Pratikleri, Kayseri 2014, s.49-60, 76-78.

Cem tarikatında söylenenlerden farklıdır. Bu iki cem arasındaki farklılık Düğün Cem'inin daha detaylı olmasıdır.²⁷² Bu düğün ceminde okunan manilerden biri şöyledir.

Bülbülüdüm gül dalında şakıdım
Medet Allah, Ya Muhammed, Ya Ali
Gahı merdan kitabını okudur
Medet Allah, Ya Muhammed, Ya Ali²⁷³

Gelin, damat evine geldiğinde evin yüksek bir yerinden gelinin başına bozuk para, şeker ve leblebi gibi şeyler atılır. Bu sırada bir taraftan da orada bulunan dede dualar okur. Oradan bulunan kalabalık dedenin duasını dikkatlice dinler. Dua bitince misafirlere kaplar içinde bal ve yağ ikram edilir.²⁷⁴

3.9.6. Giyim Kuşamları

Sivas'ta yaşayan Beydililerin kendilerine has giyim tarzı bulunmaktadır. Bu giyim tarzları günlük giyim ve geleneksel giyim şeklindedir. Geleneksel giyim tarzını devam ettiren köy, Hafik'te bulunan Beydili köyüdür. Bu köydeki giyim kuşam ve aksesuarlar genel olarak şöyledir.²⁷⁵ Kadınların giydiği kıyafetler aba, köynek, kuşak, önlük ve cepken gibi kıyafetlerdir.

²⁷² Metin Demir, Görüşme, 29 Ağustos 2017.

²⁷³ Duygu Ulusoy Yılmaz, a.g.e., s.76-78.

²⁷⁴ Kazım Üçgül, Görüşme, 30 Ağustos 2017.

²⁷⁵ İsmail Kaya, Hafik'in Sosyal, Kültürel ve Dini Yapısı Üzerine Bir İnceleme, Sivas 2008, s.144-147.

Erkeklerin giydiği kıyafetler püskülü fes, şalvar, ceket, zıvga ve yelek gibi kıyafetlerdir.

3.9.7. Taziye Gelenekleri

Sivas'ta yaşayan Beydililerin birçok geleneğinde inanç unsuru etkilidir. Bu durum cenaze işlemlerinde de açık bir şekilde görülür. Hafik ilçesine bağlı Beydili köyünde cenaze işleri dedeler tarafından cemevinde görülürken, Adamfakı ve Karayakup köylerinde cenaze işlemleri imamlar tarafından camide yapılır. Mevtanın cenazesi belli kurallar dâhilinde yıkanır. Cenaze yıkandıktan sonra kefenlenir. Köylerde kadın cenazesini kadınlar, erkek cenazesini erkekler yıkar. Cenazeyi yıkayan kişiler bu işi iyi bilen insanlardır. Cenazenin yıkanması genellikle evin içinde veya uygun bir bahçede teneşir tahtası üstünde yapılır.

Mevtanın yıkanması işlemi bitince köylerin bazısında mevtanın yakınları, cenazeye bir tas su döker ve mevta ile helalleşir. Daha sonra cenaze kefenlenir. Kefenlenen cenaze tabuta konur. Camide cenaze namazı kılınır. Cenaze namazı kılındıktan sonra mevta köyün mezarlığına defnedilir. Beydili köyünde bu faaliyetler, Alevi inancına göre dede nezaretinde cemevinde gerçekleştirilir.²⁷⁶ Bazı Beydili köylerinde defin işlemi bittikten sonra cenaze evine dönülür. Defin günü cenaze evinde helva yapılır. Yapılan helva gelen misafirlere ve

²⁷⁶ Metin Demir, Görüşme, 29 Ağustos 2017.

komşulara dağıtılır. Taziye evinde üç gün yemek pişirilmez. Mevtanın tanıdık ve komşuları gelen misafirlere yemek hazırlayıp ikram eder. Üçüncü günün sonunda taziyeye katılanlara can yemeği denen bir yemek ikram edilir. Kırkıncı gün kırk giliği yapılır ve komşulara dağıtılır. Mevtanın vefatından sonraki elli ikinci günde yakınları bir kez daha toplanıp dua eder.

3.9.8. Kullandıkları Yöresel Kelimeler

Sivas'ta yaşayan Beydililerinin kendi aralarında kullandıkları bazı yerel kelimeler vardır. Bu kelimelerin bir kısmı şunlardır:

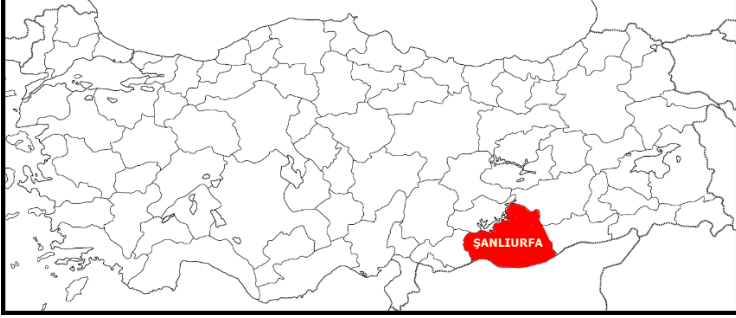
Ahraz	: Dilsiz
Arık	: Zayıf
Arlanmak	: Utanmak
Battal	: Kocaman, Büyük
Beslek	: Hizmetçi, Besleme
Bıldır	: Geçen yıl
Bibi	: Hala
Büngüldemek	: Kaynamak
Camus	: Manda
Cıbrı	: Fakir
Cılga	: Yamaç, Yol
Culuk	: Hindi
Çaput	: Bez Parçası
Dene	: Tane
Donak	: Giysi, Kıyafet
Dövşürmek	: Toplama
Em	: Deva, İlaç, Merhem
Entere	: Köy Giysisi

Garda	: Kardeş
Gücük	: Şubat
Harar	: Yün Çuval
Hayat	: Koridor
Helki	: Bakraç
Hışkı	: Koyun Gübresi
İskembe	: Tabure
Nekes	: Cömert Olmayan, Cimri.
Pırtı	: Giysi
Sekü	: Oda
Serlik	: Başlık
Sini	: Tepsi
Yumuş	: Emir
Zemheri	: Ocak ²⁷⁷

²⁷⁷ Cihan Demir, Görüşme, 04 Eylül 2017.

3.10. Şanlıurfa'da Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Şanlıurfa ilinde de yaşamaktadır.

3.10.1. Yaşadıkları Köyler

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililer, daha çok Karaköprü, Hilvan, Ceylanpınar ve Haliliye ilçelerine bağlı köylerde yaşamaktadır. Bu köyler Ağızhan, Akören, Başören, Bölücek, Büyük Salkım, Cemal, Cülmen, Gölgen, Göllübağ, Hamurkesen, Kabahaydar, Karapınar, Keserdede, Kepirli, Kuyucak, Külafli, Özveren, Pınarbaşı, Şeyhzeliha, Tekinler, Türkmen ve Yedikuyu köyleridir. Köylerin hangi ilçelere bağlı oldukları, nüfusları, köyde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları, gelenek ve göreneklere hakkında bilgiler şunlardır:

3.10.1.1. Ağızhan Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Ağızhan köyü, verimli topraklara sahiptir. 6360 sayılı

kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 30 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 16 kadın 17 erkek olmak üzere toplam 33 kişi yaşamaktadır. Ağızhan köyünde Beydili Aşireti'nin Beğler kabilesinden Baydilli ve Badıllı soy isimli aileler yaşamaktadır. Köyde okul yoktur. Bundan dolayı çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır.

Köyde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanır. Köyde yetiştirilen tarım ürünleri arpa, buğday, fıstık, üzüm ve pamuk gibi ürünlerdir. Köyde yapılan hayvancılık aile ihtiyaçlarını giderme amacıyla yapılır. Ticari bir amaç taşımaz. Beslenen bu hayvanlar daha çok küçükbaş hayvanlar ve kümes hayvanlarıdır.²⁷⁸

3.10.1.2. Akören Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 37 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 121 kadın 106 erkek olmak üzere toplam 227 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Akar, Değerli, Karadağ, Özdemir ve Şaka soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup Akören köyü muhtarı Tahir Özdemir, dedelerinin kendilerine anlattığına göre, Orta Asya'dan gelen

²⁷⁸ Lamih Badıllı, Görüşme, 08 Eylül 2017.

Türkmen boylarından olduklarını ve Kafkasya üzerinden Anadolu'ya geldiklerini ifade etmektedir.

Köyde okul binası vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için faaliyette değildir. Bundan dolayı çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım ürünü olarak buğday, arpa, üzüm ve fıstık gibi ürünler yetiştirilir. Hayvancılık olarak küçükbaş hayvancılık yapılır. Köye bağlı iki mezra bulunmaktadır. Bu mezzalar,

Beyazıt Mezrası: Şanlıurfa Beydililerinin Ahmet-oğulları kabilesine mensup Karaca soy isimli aileler yaşamaktadır. Yeterli Mezrası: Şanlıurfa Beydililerine mensup Badıllı soy isimli aileler yaşamaktadır.²⁷⁹

3.10.1.3. Başören Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Başören köyü, verimli topraklara sahiptir. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 34 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 105 kadın, 103 erkek olmak üzere toplam 208 kişi yaşamaktadır.

Köyde yaşayan Gin, Beydili, Baydili ve Badıllı soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup Başören köyü muhtarı İsmail Gin, dedelerinin

²⁷⁹ Tahir Özdemir, Görüşme, 20 Temmuz 2017.

kendilerine anlattığına göre, Türkmen olduklarını ve Orta Asya'dan geldiklerini ifade etmektedir.

Köyde faaliyette olan bir ilkokul vardır. Köyde ekonomi tarıma dayanmaktadır. Köy sınırları içinde Battal Mezrası ve Köşker Mezrası adında iki mezra bulunmaktadır.²⁸⁰

3.10.1.4. Bölücek Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Karaköprü ilçe merkezine uzaklığı 21 km'dir. Köyde 35 hane bulunmaktadır.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 45 kadın, 59 erkek olmak üzere toplam 104 kişi yaşamaktadır. Köyde okul yoktur. Bundan dolayı çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Bu köydeki Beydililer Beğ'ler kabilesine mensuptur.

Köyde bulunan Beydili ailelerinin tümü Badıllı soyisimini taşır. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup Bölücek köyü muhtarı Aziz Badıllı, dedelerinin kendilerine anlattığına göre, Türkmen olduklarını ve Orta Asya'dan geldiklerini ifade etmektedir. Ayrıca kendisi, işlerinden dolayı Kuzey Irak'ta ve İran'da bulunduğunu ve buralardaki Beydililerle de tanışma imkanı bulduğunu söylemektedir.

²⁸⁰ İsmail Gin, Görüşme, 17 Temmuz 2017.

Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım ürünleri olarak daha çok buğday, arpa ve üzüm gibi ürünler yetiştirilir. Köyde yapılan hayvancılık türü ise küçükbaş hayvancılık ve kümes hayvancılığıdır.²⁸¹

3.10.1.5. Büyük Salkım Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 30 km'dir.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 250 kadın, 243 erkek olmak üzere toplam 493 kişi yaşamaktadır. Büyük Salkım köyünde yaşayan Doğan, Avcıbaşı, Badıllı, Baydilli ve Özsu soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup köy muhtarı Abdulkadir Doğan, dedelerinin kendilerine anlattığına göre, Türkmen olduklarını, Orta Asya'dan geldiklerini ve daha önce dedelerinin konargöçer bir hayat sürdüğünü ifade etmektedir. Köyde faaliyette olan bir ilkokul ve PTT acentesi vardır. Köyde ekonomi tarıma dayanmaktadır. Ayrıca, köy sınırları içerisinde Küçük Salkım Mezrası adında bir mezra bulunmaktadır. Bu mezrada yaşayan Baydilli, Badıllı ve Yüreklı soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.²⁸²

²⁸¹ Aziz Badıllı, Görüşme, 17 Temmuz 2017.

²⁸² Abdulkadir Doğan, Görüşme, 22 Temmuz 2017.

3.10.1.6. Cülmen Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Cülmen köyü, verimli topraklara sahiptir. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 20 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 752 kadın, 754 erkek olmak üzere toplam 1506 kişi yaşamaktadır. Bu köyde Beydili Aşireti dışındaki aşiretlere mensup insanlarda yaşamaktadır. Köyde yaşayan Akdağ, Badılı ve Keskin soyisili aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan bir ilkokul, bir ortaokul, bir sağlık ocağı ve bir de PTT şubesi vardır. Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Tarım ürünü olarak fıstık, buğday ve arpa gibi ürünler yetiştirilmektedir.²⁸³

3.10.1.7. Gölgen Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 35 km'dir.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 24 kadın, 29 erkek olmak üzere toplam 53 kişi yaşamaktadır. Köyün tamamı Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde yaşayan Şaka soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de

²⁸³ Osman Kaya, Görüşme, 18 Temmuz 2017.

Beydili Aşireti'ne mensup köy muhtarı Hikmet Şaka, Türkmen olduklarını ifade etmektedir.

Köyün sınırları içerisinde Şanlıurfa G.A.P Havaalanı ve Adalet Bakanlığına bağlı 3000 kişi kapasiteli bir cezaevi vardır. Köyde okul yoktur. Bundan dolayı çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Yapılan hayvancılık daha çok küçükbaş hayvancılıktır.²⁸⁴

3.10.1.8. Cemal Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 39 km'dir.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 30 kadın, 30 erkek olmak üzere toplam 60 kişi yaşamaktadır. Köy 12 haneden oluşur ve tamamı Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde yaşayan Karadağ ve Badıllı soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup olan köy muhtarı Necmettin Karadağ, dedelerinin kendilerine anlattığına göre Türkmen olduklarını ifade etmektedir. Köyde okul yoktur. Bundan dolayı çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyde ekonomi tarıma dayalıdır. Bunun yanında az da olsa hayvancılık da yapılmaktadır.²⁸⁵

²⁸⁴ Hikmet Şaka, Görüşme, 12 Temmuz 2017.

²⁸⁵ Abdulkadir Doğan, Görüşme, 22 Temmuz 2017.

3.10.1.9. Göllübağ Köyü

Şanlıurfa ile Mardin arasındaki İpekyolu üzerinde kurulmuş bir köydür. Şehir merkezine uzaklığı 1,5 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 747 kadın, 784 erkek olmak üzere toplam 1531 kişi yaşamaktadır. Bu köyde Badıllı soyisimini taşıyan 50'ye yakın hane yaşamaktadır. Köyün, Bağevleri adında bir mezarası bulunmaktadır. Göllübağ köyü, Şanlıurfa'nın imar bölgesine girmiştir. Bundan dolayı köy arazilerine birçok bina yapılmıştır. Köyün ekonomisi tarım, hayvancılık ve inşaat sektörüne dayanmaktadır.²⁸⁶

3.10.1.10. Hamurkesen Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 20 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 614 kadın, 603 erkek olmak üzere toplam 1217 kişi yaşamaktadır.

Köy, Beydililerin yaşadığı en eski köylerden biridir. XVI. yüzyıldan beri aynı isimle varlığını devam ettirmektedir.²⁸⁷ Hamurkesen köyünde birçok Beydili kabilesi bulunmaktadır. Hamurkesen köyündeki Beydili kabileleri ve o kabilelere mensup aileler şunlardır:

²⁸⁶ Ahmet Çiftçi, Görüşme, 13 Temmuz 2017.

²⁸⁷ Ahmet Nezihi Turan, 16.yüzyılda Ruha (Urfa) Sancağı, Şurkav yayınları, Şanlıurfa 2005, s.199-200.

Ahmetoğlu Kabilesi: Köyde yaşıyan Çalışkan ve Şahin soy isimli aileler Ahmetoğulları kabilesine mensuptur.

Elhoyi Kabilesi: Köyde yaşıyan Yılmaz, Çelik, Elkol, Şanda, Doğan ve Nege soy isimli aileler Elhoyi kabilesine mensuptur.

Miho Halte Kabilesi: Köyde yaşıyan Badıllı, Işıık, Çakan, Çakır, Doğan ve Çelik soy isimli aileler Miho Halte kabilesine mensuptur.

Mehsoyi Kabilesi: Köyde yaşıyan Çakır soy isimli aileler Mehsoyi kabilesine mensuptur.

Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup Hamurkesen köy muhtarı Ali Murat Badıllı ve köyün eski muhtarı Mehmet Çelik, dedelerinin kendilerine anlattığına göre, Orta Asya'dan geldiklerini, daha önce konargöçer bir hayat yaşadıklarını ve Türkmen olduklarını ifade etmektedir.

Köyde bir ilkokul, bir ortaokul, bir Kuran kursu, iki taziye evi, bir cami ve bir de sağlık evi vardır. Köyün kendisine ait su şebekesi vardır. Köyde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köy, üzüm bağları ve fıstığıyla meşhurdur. Köy topraklarında daha çok fıstık, üzüm, buğday, arpa, pamuk ve benzeri ürünler yetiştirilmektedir. Köyde küçükbaş hayvancılık ve kümes hayvancılığı yapılmaktadır.²⁸⁸

²⁸⁸ Ali Murat Badıllı, Görüşme, 13 Temmuz 2017.

3.10.1.11. Karapınar Köyü

Şanlıurfa'nın Hilvan ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Hilvan ilçe merkezine uzaklığı 26 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 249 kadın, 230 erkek olmak üzere toplam 479 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Aslan, Badıllı ve Karaca soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan ilkokul vardır. Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Yetiştirilen tarım ürünleri fıstık, üzüm, buğday, arpa, pamuk gibi ürünlerdir. Köyde yapılan hayvancılık, küçükbaş hayvancılık ve kümes hayvancılığıdır.²⁸⁹

3.10.1.12. Keserdede Köyü

Şanlıurfa'nın Merkez Eyyubiye ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. İl ve Eyyubiye ilçe merkezine uzaklığı 20 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 161 kadın, 161 erkek olmak üzere toplam 322 kişi yaşamaktadır. Köyün tamamı Beydili Aşireti'ne mensuptur. Bu köyde yaşayan Beydililer Hamurkesen köyünde yaşayan Beydililerle akrabadır.

Köyde İlhan, İlan ve Kaya soy isimli Beydili aşiretine mensuptur. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup köy muhtarı İsmet

²⁸⁹ İsa Akbalık, Görüşme, 19 Temmuz 2017.

İlhan, dedelerinin kendilerine anlattığına göre, Türkmen olduklarını ve daha önce dedelerinin göçebe bir hayat sürdüğünü ifade etmektedir.

Köy yolunun 19 kilometresi asfalt 1 kilometresi ise stabilize yoldur. Köyde faaliyette olan 8 derslikli bir ilkokul vardır. Köyün ekonomisi daha çok tarıma dayanmaktadır. Harran Ovası'nda yer alan köyde topraklar çok verimli olduğu için yılda üç mahsul alınır. Köyde pamuk, arpa, buğday ve mısır gibi tarım ürünleri yetiştirilir.²⁹⁰

3.10.1.13. Kepirli Köyü

Şanlıurfa ile Mardin arasındaki ipekyolu üzerinde kurulmuş bir köydür. Köy Şanlıurfa il merkezine 13 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 111 kadın, 107 erkek olmak üzere toplam 218 kişi yaşamaktadır. Yeni Şanlıurfa Asri Mezarlığı bu köyde bulunmaktadır. Köyde Beydili Aşireti'ne mensup Baysuğ soy isimli aileler yaşamaktadır. Köyde yaşayan Beydililerin bir kısmı Şanlıurfa şehir merkezine göç etmiştir.

Köyün toprakları G.A.P. kapsamındaki sulama alanına girdiği için çok verimlidir. Köyde pamuk başta olmak üzere buğday, arpa, mısır, fıstık ve benzeri birçok

²⁹⁰ İsmet İlhan, Görüşme, 19 Temmuz 2017.

ürün yetiştirilir. Köyde az da olsa hayvancılık yapılmaktadır.²⁹¹

3.10.1.14. Kuyucak Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 38 km'dir.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 79 kadın, 97 erkek olmak üzere toplam 176 kişi yaşamaktadır. Bu köyde yaşayan Beydililer Ahmetoğlu kabilesinden gelen Ateş soyisimli ailelerdir. Köyün tamamı Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde bir ilkokul binası vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için faaliyette değildir. Bundan dolayı çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyde ekonomi tarıma dayalıdır.²⁹²

3.10.1.15. Külafı Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 25 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 81 kadın, 80 erkek olmak üzere toplam 161 kişi yaşamaktadır.

Külafı köyünde Beydili Aşireti'nin Beğler kabilesine mensup Baydilli ve Badıllı soyisimli aileler

²⁹¹ Halil Baysuğ, Görüşme, 28 Haziran 2016.

²⁹² Mehmet Emin Ateş, Görüşme, 08 Temmuz 2017.

yaşamaktadır. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup köy muhtarı Ahmet Badıllı, dedelerinin kendilerine anlattığına göre Türkmen olduklarını ve dedelerinin Orta Asya'dan gelerek Anadolu'ya yerleştiğini ifade etmektedir.

Köyde bir ilkokul binası vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Köy sınırları içerisinde Yalavuz Mezrası adında bir mezra bulunmaktadır. Bu mezrada Beydili Aşireti'ne mensup Baydilli soyisimli aileler yaşamaktadır.²⁹³

3.10.1.16. Özveren Köyü

Şanlıurfa'nın Hilvan ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 29 km'dir.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 80 kadın, 88 erkek olmak üzere toplam 168 kişi yaşamaktadır. Köy 45 haneden oluşur.

Köyün tamamı Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köydeki bu aileler Turmak, Badıllı ve Şa soyisimli ailelerdir. Kendisiyle görüştüğümüz Özveren köyü muhtarı Salih Şa, dedelerinin kendilerine anlattığına göre, Türkmen olduklarını ifade etmektedir. Köyde, bir

²⁹³ Ahmet Badıllı, Görüşme, 13 Eylül 2017.

ilkokul, bir jandara karakolu ve bir de cami vardır. Köyün ekonomisi tarıma dayanmaktadır.²⁹⁴

3.10.1.17. Pınarbaşı Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 27 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 99 kadın, 107 erkek olmak üzere toplam 206 kişi yaşamaktadır.

Köyün tamamı Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde Baydilli ve Badıllı soy isimli aileler yaşamaktadır. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup Pınarbaşı köyü muhtarı İbrahim Halil Baydilli, dedelerinin kendilerine anlattığına göre, Türkmen olduklarını ifade etmektedir. Köyde bir ilkokul vardır. Köyün ekonomisi tarıma dayanmaktadır. Köye bağlı mezarlar şunlardır:

Cevher Mezrası: Mezranın tümü Beydili Aşireti'ne mensuptur. Bu mezrada Akar soy isimli Beydili aileleri yaşamaktadır.

Hamza Bey Mezrası: Mezranın tümü Beydili Aşireti'ne mensuptur. Bu mezrada Badıllı soy isimli Beydili aileleri yaşamaktadır.

Helis Mezrası: Bu mezrada yaşayan halk Beydili Aşireti'ne mensup değildir.

²⁹⁴ Salih Şa, Görüşme, 09 Temmuz 2017.

Konak Mezrası: Mezranın tümü Beydili Aşireti'ne mensuptur. Bu mezrada Güntekin soyisimli Beydili aileleri yaşamaktadır.

Uğrak²⁹⁵ Mezrası: Mezranın tümü Beydili Aşireti'ne mensuptur. Bu mezrada Badıllı soyisimli Beydili aileleri yaşamaktadır. Ayrıca bu mezrada birinci derecede sit alanı olan tarihi bir höyük vardır.²⁹⁶

3.10.1.18. Şeyhzeliha Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 31 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 147 kadın, 164 erkek olmak üzere toplam 311 kişi yaşamaktadır.

Köyün tamamı Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde Beydililerin Beğler kabilesine mensup Baydili ve Badıllı soyisimli aileler yaşamaktadır. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup Şeyhzeliha köyü muhtarı Ferhat Baydilli, dedelerinin kendilerine anlattığına göre, Türkmen olduklarını, Orta Asya'dan göç edip Anadolu'ya geldiklerini ve Anadolu'da göçebe hayat yaşadıklarını ifade etmektedir.

Köyde faaliyette olan bir ilkokul vardır. Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köy sınırları içerisinde Öztürk Mezrası adında bir mezra

²⁹⁵ Mezra'nın diğer adı Cildin Mezrası'dır.

²⁹⁶ İbrahim Halil Baydilli, Görüşme, 11 Temmuz 2017.

bulunur. Bu mezrada Karakeçili Aşireti'ne mensup aileler ikamet etmektedir.²⁹⁷

3.10.1.19. Tekinler Köyü

Şanlıurfa'nın Ceylanpınar ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine 172 km, Ceylanpınar ilçe merkezine 25 km uzaklıktadır.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 187 kadın, 176 erkek olmak üzere toplam 363 kişi yaşamaktadır. Köyde 70 hane vardır.

Köyde Beydili Aşireti'ne mensup Pilis soy isimli aileler yaşamaktadır. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup Ahmet Pilis, dedelerinin göçebe Türkmen olduğunu, hayvancılıkla uğraştıklarını, bundan 60 yıl önce koyun ve develeriyle yaylak ile kışlak arasında gidip geldiklerini ifade etmektedir. Bundan 50 yıl önce devletin kendilerini bu köye yerleştirdiğini ve kendilerine toprak vererek tarıma yönlendirdiğini söylemektedir.

Tekinler köyü, Ceylanpınar ilçesi sınırları içinde bulunan tek Beydili köyüdür. Köy halkının anlatımlarına göre akrabaları Karaköprü ilçesindeki Hamurkesen köyünde de bulunmaktadır.²⁹⁸

²⁹⁷ Ferhat Baydilli, Görüşme, 11 Temmuz 2017.

²⁹⁸ Ahmet Pilis, Görüşme, 13 Temmuz 2017.

Köyde faaliyette olan bir ilkokul bir de cami vardır. Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanır. Köyde su kuyuları olduğu için sulu tarım yapılmaktadır. Bundan dolayı yılda iki mahsul alınır. Bu mahsuller daha çok arpa, buğday, pamuk, mısır ve biber gibi ürünlerdir. Bunun yanında köylü ihtiyaçlarını temin edecek kadar hayvan beslemektedir. Bu hayvanlar daha çok küçükbaş hayvan ve kümes hayvanlarıdır.²⁹⁹

3.10.1.20. Türkmen Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 41 km'dir.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 310 kadın, 324 erkek olmak üzere toplam 634 kişi yaşamaktadır. Bu köy ve mezralarında yaşayan aileler Beydililerin Ahmetoğlu kabilesine mensuptur.

Türkmen köyünde yaşayan Yakan, Yalık, Yakıcı ve Var soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köy sınırları içerisinde Beydili Aşireti'ne mensup ailelerin yaşadığı iki mezra bulunur. Bu mezralar şunlardır:

Göllü Mezrası: Bu mezranın tümü Beydili Aşireti'ne mensup ailelerden oluşur. Mezrada Şahin ve Karadağ soy isimli Beydili aileleri yaşamaktadır.

²⁹⁹ Zahide Pilis, Görüşme, 13 Temmuz 2017.

Uğurlu³⁰⁰ Mezrası: Bu mezranın tümü Beydili Aşireti'ne mensup ailelerden oluşur. Mezrada Acma ve Vakar soyisimli Beydili aileleri yaşamaktadır. Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup Türkmen köyü muhtarı Cemil Yakan, dedelerinin kendilerine anlattığına göre Orta Asya'dan geldiklerini ve Türkmen olduklarını ifade etmektedir. Köyde faaliyette olan bir ilkokul vardır. Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Üretilen ürünler daha çok buğday, arpa ve mısır gibi ürünlerdir. Hayvancılık olarak da küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır.³⁰¹

3.10.1.21. Yedikuyu Köyü

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı bir köydür. Köy, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Şanlıurfa il merkezine uzaklığı 41 km'dir. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 45 kadın, 56 erkek olmak üzere toplam 101 kişi yaşamaktadır. Köy sınırları içerisinde Güldibi Mezrası, Aslıhan Mezrası ve Kulfacık Mezrası bulunur. Köyde yaşayan Karadağ soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde bir ilkokul binası vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için faal değildir. Bundan dolayı çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyün ekonomisi tarıma ve hayvancılığa dayanmaktadır.³⁰²

³⁰⁰ Eski adı Bürcik'tir.

³⁰¹ Cemil Yakan, Görüşme, 10 Temmuz 2017.

³⁰² Hikmet Şaka, Görüşme, 12 Temmuz 2017.

3.10.2. Geçmişleri Üzerine

XXI. yüzyılda Şanlıurfa'da yaşayan bazı Badıllılar kendilerinin, Beydili boyundan geldiklerini, bundan yaklaşık 90 yıl öncesine kadar yaylak ve kışlaklarının olduğunu, kıl çadırlarla kış mevsimlerinde Suriye'ye doğru göç ettiklerini ve yaz aylarındaysa Sivas, Malatya, Adıyaman ve Urfa'ya döndüklerini ifade etmektedir. Şanlıurfa'daki Beydililer arasında Beydili, Beydilli, Baydili, Baydilli, Badılı, Badıllı, Badili, Badilli soy isimleri kullanılmaktadır.

Badılı Aşireti'ne mensup kişilerin söylemleri incelendiğinde bazı Osmanlı arşiv belgelerinin bu söylemleri desteklediği görülmektedir. Nitekim Başbakanlık Osmanlı Arşivi envanterinde bulunan 6 Mart 1743 tarihli arşiv belgesinde, Ruha sancağına tabi Beydili Türkmen köyü halkından olan İsmail, Bekir ile Cuma adlı şahısların halka yaptıkları zulüm ve saldırılardan dolayı cezalandırılmaları istenmiştir. Bu ferman Rakka eyaletinin Ruha³⁰³ sancağında Beydililerinin XVIII. yüzyılın ilk yarısından beri yaşadığını açık bir şekilde göstermektedir.³⁰⁴

Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesinde yaşayan Beydililer, yukarıda belirtilen 6 Mart 1743 tarihinden çok daha önce bu bölgede yaşıyordu. Nitekim XVI. yüzyılda

³⁰³ Şanlıurfa'nın Osmanlı zamanındaki eski adıdır.

³⁰⁴ BOA, C.DH, Dosya: 181, Gömlek: 9017.

Urfa ve çevresinde Beydililerin yaşadığı bazı köyler XXI. yüzyıla kadar aynı isimle gelmiştir. Bunlara birkaç örnek verilecek olursa XVI.yüzyılda Ruha'da, Re'sülayn Nahiyesi'ne bağlı Hamurkesen, Başviran, İkizce, Uzuncakuyu, Toy Tepesi³⁰⁵ köylerine rastlanmaktadır. XXI. yüzyılda da Hamurkesen, Başören ve Uzuncuk köylerinde Badıllı olarak bilinen Beydililer yaşamaktadır. Nitekim bu köylerden Hamurkesen köyü, XVI. yüzyıldan beri ismini koruyup XXI. yüzyıla kadar aynı isimle ulaşmıştır. XVI. yüzyıla ait belgelerde Uzuncakuyu köyü olarak belirtilen köy ise XXI. yüzyıldaki Uzuncuk köyüdür. Yine XVI. yüzyıldaki belgelerde Başviran köyü olarak zikredilen köyün XXI. yüzyıldaki Başören köyü olduğu bilinmektedir. Yukarıda isimleri zikredilen köylerde Badıllı olarak bilinen Beydililer yaşamaktadır.

Şanlıurfa Akziyaret'te bağlı Başören köyünde yaşayan Hacı Osman Badıllı, Urfa ve çevresindeki Badıllılar arasında Kurmanci'ce konuşulsa da aslının Türkmen olduğunu, ecdadının Orta Asya'dan geldiğini ve yüzyıllardır bu bölgede yaşadıklarını ifade etmektedir. Ayrıca bölgede sadece Beydili Aşireti'nin değil Avşarların, Türkan Türklerinin, Karakeçili Türklerinin yaşadıklarını belirtmektedir.³⁰⁶

³⁰⁵ Ahmet Nezihi Turan, 16.yüzyılda Ruha (Urfa) Sancağı, Şurkav yayınları, Şanlıurfa 2005, s.199-200.

³⁰⁶ Osman Badıllı, Görüşme, 08 Nisan 2014.

Şanlıurfa ve Diyarbakır çevresinde yerleşen Türkân Aşireti, Oğuz Boyu'ndan gelen Beydililere bağlıdır. Beydililere mensup Türkân'lar, Şanlıurfa'nın Karacadağ bölgesinde yaşamaktadır. Siverek çevresindeki Karakeçili Aşireti'nin bir oymağının adı da Türkân Oymağı'dır. Bu ikisi birbiriyle karıştırılmamalıdır.³⁰⁷ Karacadağ'da yaşayan Beydili'ye tabi Türkân Oymağı ile ilgili olarak, Ziya Gökalp görüşünü şöyle ifade etmektedir: Beğdili boyu gibi Türk olduğunu bilen fakat Kürtçe konuşan bir Türk aşiret.³⁰⁸

Yine aslen Şanlıurfa'nın Karaköprü ilçesine bağlı Hamurkesen köyünden olan ve Badılı Aşireti'ne mensup olan Cevher Şanda, kendilerinin Beydili olduğunu, dedelerinin Rakka iskânından, kabile reisleriyle birlikte kaçıp İran'ın Hoy şehrine gittiklerini oranın yaşam şartlarına ve iklim koşullarına alışamadıkları için tekrar Anadolu'ya geri döndüklerini, Urfa, Akziyaret çevresine geldiklerinde bu bölgeye daha önce yerleşen Beydililerin kendilerine Hoy şehrinden geldikleri için El Hoyi dediklerini ve El Hoyi Kabilesi olarak adlandırdıklarını ifade etmiştir.

Cevher Şanda'nın dedelerinin kendisine anlatığına göre Hoy şehrinden gelen bir kısım Beydili mensubu Diyarbakır, Ergani çevresine yerleşti. Cevher

³⁰⁷ Nihat Çetinkaya, İğdır Tarihi, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul 1996.

³⁰⁸ Ali Rıza Yalman: age, s.37

Şanda'nın yukardaki söylemlerinden yola çıkarak yapılan incelemelerde Ergani sınırları içinde XXI. yüzyılda Badılı olarak adlandırılan Beydili köylerinin olduğu tespit edilmiştir. Bu köyler Diyarbakır'ın Ergani ilçesine bağlı Bademli, Gülerce, Hançerli ve Keklik köyleridir. Ayrıca, Cevher Şanda, yerleştikleri Hamurkesen ve çevresinde bir kısım toprağın Osmanlı Devleti tarafından dedelerine verildiğini, altı dedesinin³⁰⁹ de Beydili olduklarını birbirine aktardığını ifade etti. Bundan yaklaşık 70 yıl öncesine kadar düğün, sünnet vb. eğlencelerin köy meydanında kurulan büyük kıl çadırlarda yapıldığını ve dedelerinin bu organizasyona toy adını verdiğini belirtti.

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililer kendilerinin altı kabileden oluştuğunu ifade etmektedir. Bu kabileler³¹⁰ Beğler³¹¹, Ahmetoğlu, El Hoyi, Maksoyi, El Hecik, Halitoğlu Mehmet³¹² kabileleridir. Bu kabile isimleri içinde El Hoy'i kabilesinin de adı geçmektedir. Bu durum Cevher Şanda'nın verdiği bilgileri desteklemektedir.

Yine yukarıda verilen Beydili kabile isimlerine bakıldığında ilk sırada Beğ'ler kabilesi olduğu görülür.

³⁰⁹ Cevher Şanda'nın dedelerinin isimleri, Cevher, Bedir, Azam, Ahmet, Mehmet, Ömer ve Şah Reşid'dir.

³¹⁰ Cevher Şanda, Görüşme, 01.05. 2013

³¹¹ Şanlıurfa Beydililerinin yönetici ailesidir. XXI. yüzyılda Beydili beyleri bu kabileden çıkmaktadır.

³¹² Bu kabile Şanlıurfa Beydilileri arasında Miho Halıta ve Mihoye Halıt adları ile de bilinir.

Nitekim beğ kelimesi zaten Türkçe bir kelimedir ve Türklerin kendi ileri gelenlerine verdiği bir unvandır. Beğ'ler kabilesi, Beydilileri yöneten ailelerin çıktığı kabiledir. Bu kabile Şanlıurfa Beydili Aşireti'nin reisliğini yapmaktadır. Bu silsilenin son örneklerinden biri de Kurtuluş Savaşı sırasında Urfa'yı işgal eden Fransız ve Ermeni kuvvetlerine karşı Urfa'daki Kuvai Milliyeci on ikilerle beraber hareket eden Said Beğ'dir. Beydililerin büyük çoğunluğunun yaşadığı Karaköprü ilçesinin Belediye Başkanlığını yapan Metin Baydili'de yine Şanlıurfa Beydililerinin Beğ'ler kabilesindedir.

3.10.3. Ekonomik Yapıları

Şanlıurfa'daki Beydili köylerinde ekonomi daha çok tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Yetiştirilen tarım ürünlerin başında buğday, arpa, pamuk, mercimek, mısır, nohut, biber ve soğan gelmektedir. Ayrıca Urfa fıstığı, üzüm, karpuz, kavun, zeytin ve sebze türleri de yetiştirilmektedir.

Güneydoğu Anadolu Projesi'nin merkezi Şanlıurfa'dır. Bu durum Beydili köy ve köylülerini ekonomik anlamda olumlu etkilemiştir.

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerin bir diğer geçim kaynağı hayvancılıktır. Hayvancılık alanında özellikle koyun, keçi ve sığır yetiştirilmektedir. Hayvancılık daha çok aile işletmeciliği şeklindedir.

3.10.4. Yöresel Yemek Kültürleri

Şanlıurfa Beydilileri zengin bir yemek kültürüne sahiptir. Köylerde küçükbaş hayvancılık yapıldığı için et hemen hemen her yemekte bulunur. Urfa Beydilileri, yemek yapma becerisinin yanında yaptıkları yemekleri komşu ve misafirleriyle paylaşırlar. Şanlıurfa Beydililerinde misafirler daima el üstünde tutulur. Bu anlayış, “misafir kendi rızkıyla gelir, bir yer, bin bırakır” anlayışlarından kaynaklanmaktadır.

Şanlıurfa Beydililerinde yemekler genellikle yer sofrasında yenir. Yemekler sofraya konduktan sonra tüm aile sofraya oturur. Yemeğe ilk olarak aile reisi olan baba başlar. Baba, yemeğe başlarken “Bismillah” diyerek başlar ve diğer aile fertlerini yemeğe başlamaları için buyur eder. Onlarda yemeğe başlarken “Bismillah” diyerek başlar. Besmele ile yemeğe başlandığında o nimetlerin artacağına inanılır. Hatta besmele ile başlanmadığı zaman şeytanın yemeğe ortak olduğuna inanılır. Evin rızkının azalacağı düşünülür. Yemek yenirken sofrada çok konuşulmaz. Herkes kendi rızkı doğrultusunda sofradan nasiplenir. Eğer Beydililerin sofrasında o gün misafir varsa aile reisi önce misafirlerin yemeğe başlamasını ister. Evde misafir olduğu zaman kadınlar ve erkekler yemeklerini farklı odalarda yer. Bu durumda ev sahibi sofraya kolay kolay oturmaz ve misafirlerine hizmet eder. Aile ve misafirler yemek

yedikten sonra “Elhamdülillah” deyerek sofradan kalkar.

Yörede meşhur olan çiğköfte Urfa’daki Beydililer arasında da meşhurdur. Çiğköfte daha çok misafir geldiği zaman veya özel gün ve gecelerde yoğrulur. Bunun yanında farklı gün ve gecelerde Beydililer arasında bazı yemekler pişirilir. Bu gün ve geceler şunlardır:

Hac Yemeği: Hac vazifesini yerine getirip memleketine dönenen Beydililerin ziyarete gelen misafirlere sunduğu yemektir. Bu yemek genellikle etli pilav ve zerededir. Zerde, tatlı türü olarak verilir.

Sünnet Yemeği: Çocuklarını sünnet edecek ailelerin misafirlerini için hazırladıkları yemektir. Bu yemekte genellikle etli pilav, lahmacun ile zerde ikram edilir.

Düğün Yemeği: Düğün yapan aileler tarafından düğüne gelen misafirlere verilen yemektir. Bu yemek pazar günü öğle vakti indirilir. Yemekte etli pilav, fasulye sulusu, lahmacun, ayran, yeşillik, limon gibi yiyecekler ikram edilir.

Taziye Yemeği: Bir vefattan sonra vefat eden kişinin ailesi ve akrabaları tarafından verilen yemektir. Bu yemek taziyeninin sürdüğü üç gün boyunca verilir. Ölen kişinin ailesi yaslı olduğu için onlar yemekle uğraşamaz. Bundan dolayı bu yemeği bazen komşusu bazende vefat edenin akrabaları verir. Üç gün boyunca

bütün akrabalar günün bir öğününü üstelenir. Bu yemekler genellikle kebab, lahmacun, etli pilav ve bir sulu yemekten oluşur.³¹³

3.10.5. Mutfakları

Şanlıurfa Beydilileri arasında yapılan birçok çorba, yemek, gözleme, köfte, kebab, salata ve tatlı çeşidi bulunur. Beydilileri arasında yapılan bazı çorba, yemek, gözleme, köfte, salata, tatlı ve kebab çeşitleri şunlardır:³¹⁴

Çorbalar: Mercimek çorbası, ayran çorbası ve lebeni çorbası gibi çorbalardır.

Yemekler: Tirit, patlıcan söğülme, pilav, su kabağı, bamya sulusu, bamya çömleği, kenger aşısı, mimbar, lahmacun ve kele gibi yemeklerdir.

Gözlemeler: Pendirli gözleme, soğanlı gözleme, biberli gözleme, patatesli gözleme ve bazlamadır.

Köfteler: Basma köfte, firenkli köfte, yağlı köfte, mercimekli köfte, yumurtalı köfte, etli köfte, aya köftesi ve içli köfte gibi köftelerdir.

Kebablar: Tepsi kebabı, kazan kebabı, tike kebabı, kıyma kebabı, balcanlı kebab, soğanlı kebab, domatesli kebab ve ciğer kebabı gibi kebablardır.

Salatalar: Bölgede yaşayan Beydililerin köylerinde evin ihtiyacını karşılamak amacıyla mutlaka bostan ekilir. Bu bostanlarda domates, patlıcan, salatalık,

³¹³ Mustafa Pilis, Görüşme,04 Haziran 2017.

³¹⁴ Emine Pilis, Mustafa Pilis, Görüşme, 04 Haziran 2017.

nane, maydanoz, biber gibi meyve ve sebzeler yetiştirilir. Yaz aylarında yetiştirilen bu meyve ve sebzelerle çeşitli yemek ve salatalar yapılır. Bu salataların başlıcaları cacık, pırpırin bostanası, koruk salatası, koruk ezmesi, ve zeytin salatası gibi salatalardır.

Tatlılar: Şıllık tatlısı, küncülü akit, zerde, pendirli helva, un bulamacı, katmer ve peynirli kadayıf gibi tatlı çeşitleridir.

Bölgede yaşayan Beydililerin kendine has yemekleri gılorik, ayran çorbası, akbandır³¹⁵ katmeri ve mehlute gibi yemeklerdir. Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerde acı biber ayrı bir yere sahiptir. Hemen hemen her yemekte mutlaka biber bulunur. İl ve ilçe merkezlerinde yaşayan Beydililer, sabah kahvaltılarında köy ve mahalle fırınlarına yeşil biber ve patlıcan gönderir. Genellikle Beydili köylerinde fırın bulunmadığı için her evin kendi ocağı bulunur. Bu ocaklar toprak ve taştan yapılır. Beydili kadınları hemen hemen her sabah bu ocaklarda sıcak ev ekmeği, bazlama ve gözleme yapar. Evdeki ocaklar yemek yapımının yanında su kaynatma, süt kaynatma ve peynir yapımında da kullanılır. Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerde hayvancılık yapıldığı için beslenen hayvanlardan elde edilen süttten yoğurt ve peynir üretimi yapılır. Yapılan peynir çeşitleri toprak peyniri ve

³¹⁵ Şanlıurfa'da bahar aylarında yetişen ve çeşitli yemeklerin yapıldığı bir ot çeşididir.

örgü peynirleridir.³¹⁶ Bağlarda üzüm ve incirin yanında bostan da ekilir. Bu bostanlarda karpuz, bamyacı, acur, süpürge, şememok³¹⁷, kavun ve ay çekirdeği gibi ürünler ekilir.

3.10.6. Giyim Kuşamları

Beydili kadınları, başlarına yaşmak denen ipekli bir örtü veya şarpa denen bir eşarp bağlar. Yaşlı kadınların da başlarına taktıkları köfü bulunur. Bunun yanında Beydili köylerinde, altınla süslenmiş gelin başlıklarına da köfü denir. Kızlar uzun eteklerinin üstüne kadifeden işlemeli dize kadar uzanan ceket giyer. İşte ise dokuma kumaştan yakasız gömlek giyerler. Kadınlar, belbağı denen bir aksesuarda takar. Kadınların giydiği kıyafetler yazma, başörtüsü, köfü, köynek, yelek, şalvar, ayze ve etek gibi kıyafetlerdir.³¹⁸ Erkeklerin giydiği kıyafetler necenk veya sarmalı poşu, köynek, şalvar veya pantolon gibi kıyafetlerdir.³¹⁹

3.10.7. Kız İsteme ve Evlilik Gelenekleri

Şanlıurfa Beydilileri arasında akraba evliliği ve görücü usulü ile evlenmeler görülmektedir. Fakat okuma yazma oranının artması, teknoloji ve iletişimdeki

³¹⁶ Feride Cibek, Görüşme, 06 Haziran 2017.

³¹⁷ Diğer adı Şamama olan bu bitki kokusu ve rengi ile Şanlıurfa'da yetişen özel bir bitkidir.

³¹⁸ İslim Barçın, Görüşme, 07 Haziran 2017.

³¹⁹ Kemal Cibek, 07 Haziran 2017.

gelişmelerden dolayı görcü usulü ile evlilikler ciddi manada azalmıştır.

Beydililerde evlenme çağına gelen erkeğin doğrudan ailesine “evlenmek istiyorum” demesi ayıp karşılandığından evlilik çağına gelen genç, bu durumu uygun bir şekilde yakın arkadaşlarına ya da başka bir tanıdık aracılığıyla anne ve babasına iletir. Aileye bu durumu açacak olan kişi, damat adayının artık büyüdüğünü ve evlenecek yaşa geldiğini iletir. Uygun bir dile, münasip bir eş adayının aranması gerektiğini söyler. Evlilik çağına gelen gencin babası bu durumu önce eşiyle istişare eder. Müspet karar alınması durumunda anne, oğlu için çevresinde uygun bir gelin arayışına girer. Tanıdıklarının tavsiyelerine uyararak çevresinde bulunan ve gelinlik çağa gelmiş kızların evlerini ziyarete gider. Misafir olarak geldikleri evde erkeğin annesi genç kızdan bir bardak çay veya su ister. Buradaki asıl amaç kızın yürüyüşü, konuşması ve hünerli olup olmadığını kontrol etmektir. Bu ziyaretteki bir diğer amaçta kızın ailesinin yaşantısını kendi aile yaşantısıyla karşılaştırmaktır. Eğer anne, gelin adayını ve ailesini beğenirse bu durumu eşine ve oğuluna anlatır. Onlarında uygun görmesi durumunda sıra kız istemeye gelir.

3.10.7.1. Kız İsteme

Erkek tarafı, kızın yakın komşularına ve tanıdıklarına kız ile ailesini sorar. Nasıl bir aile

olduklarını öğrenmeye çalışır. Aynı şekilde kız tarafı da eğer erkek tarafına karşı olumlu bir tavır içindeyse erkeğin ailesini ve damat adayını araştırır. Kız ailesi yaptığı araştırmada damat adayı ve ailesi hakkında olumsuz bir şey duyması durumunda kızımız daha küçük, gelin olacak ve ev bakacak yaşta değil veya kızımız daha okul okuyor gibi bahanelerle karşı tarafın isteğini reddeder.

İki aile, birbirini araştırdıktan sonra olumlu karar almaları durumunda erkek tarafı, kızı istemeye gider. Erkek tarafı, kızevine giderken elinde çiçek, baklava ve benzeri hediyeler götürür. Bu ziyaret sırasında özellikle damat adayının annesi kendi oğlunun huyundan, kişiliğinden, eğitim ve iş durumundan bahseder.

Şanlıurfa Beydililerinde gelin adayı için başlık parası alınır. Fakat son yıllarda başlık isteme geleneği ciddi manada azalmıştır. Başlık, nakit para olabileceği gibi bazen vasıta, canlı hayvan veya bir tarla da olabilir. Başlık parası, taraflar arasında annenin süt hakkı olarak da geçer. Bazı Beydili köylerinde azda olsa berdel durumuna da rastlanır. Berdel, ayrı ailelerden evlilik çağındaki iki erkeğin yine evlilik çağına gelmiş kız kardeşlerini birbirlerine vermesiyle gerçekleştirilir. Bu durumda her iki ailenin müsaadesi şarttır.

İki taraf çocuklarını evlendirmeye karar verince kızevinden erkekevine bir mektup gönderilir. Buna kesim kâğıdı denir. Bu mektupta kız tarafının oğlan

tarafından yeni kurulacak yuva için istekleri, kızın mehiri ve kıza takılacak takıların miktarı yazılır. Kesim kâğıdında yazılı olanlar, kızevinin erkekeviden istediği eşyalardır. Erkek tarafı, kız tarafından gönderilen bu kesim kâğıdındaki eşyaları yapmayı kabul ederse evlilik yolunda önemli bir adım atılmış olur. Kesim kâğıdındaki eşyalar erkek tarafına ağır gelirse bu eşyalardan bir kısmının azaltılması istenir. Kesim kâğıdındaki eşyalardan eksiltmeye gidip gitmeme kız tarafının insiyatiline bağlıdır.

Bu kâğıtta kız tarafı, kızın dayı ve amcaları için hılat adı verilen bir hediye talep eder. Bu belli bir mikar para, takım elbise veya ayakkabı olabilir. Her iki aile anlaştıktan sonra sırasıyla şu yol takip edilir.³²⁰

3.10.7.2. Sakal öpümü ve Söz Kesimi

Erkek tarafının, kız tarafına teşekkür ziyaretidir. Bu ziyaret sırasında erkekevi elinde bazı hediyelerle kızevine gider. Bu ziyaret sırasında iki tarafın kadın ile erkekleri farklı odalarda oturur. Kızıevi, misafirlerine çeşitli tatlı, kuru yemiş ve meyve ikramında bulunur. Bu ziyaret sırasında erkek tarafına bölgede meşhur olan çiğköfte yoğrularak ikram edilir. Tatlı olarak kadayıf tatlısı veya şıllık tatlısı ikram edilir.

Bu gecede bazı Beydili aileleri söz kesimi de yapar. Söz kesiminde erkek tarafı, kıza söz yüzüğü takar.

³²⁰ Havva Şanda, Görüşme, 07 Haziran 2017.

Bu söz yüzüğüyle kız ve erkek birbiriyle sözlenmiş olur. Bu söz kesiminden sonra iki aile kendi aralarında uygun bir tarihi nişan tarihi belirler.³²¹

3.10.7.3. Nişan

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerde nişan gününden önce aileler nişan alışverişine çıkar. Bu alışverişte kız ile erkeğe nişan yüzükleri ve nişan elbiseleri alınır. Nişan töreni için ikram ve şerbetler hazırlanır.

Daha önce alınmış olan yüzükler nişan günü her iki ailenin değer verdiği bir büyük veya köy imamı tarafından gençlerin parmağına takılır. Yüzükler takıldığı sırada orada bulunan kadınlar zılgıt çalar. Yüzüklerin takılmasından sonra misafirler yavaş yavaş dağılır.

Nişandan sonra aileler düğün hazırlığına başlar. Yapılacak olan düğün, bayramdan sonra ise erkekevi, kızevine bayramda süslenmiş bir koç hediye gönderir. Bu koça gelin koçu denir.³²²

3.10.7.4. Kına Gecesi

Kına gecesi, kız ailesi tarafından tertiplenir. Bu gece kızın giyeceği giysiler yine kız ailesi tarafından alınır. Her iki tarafın tanıdıkları kına gecesine davet

³²¹ İslim Barçın, Görüşme, 07 Haziran 2017.

³²² Feride Cibek, Görüşme, 06 Haziran 2017.

edilir. Törene katılan kadın ve erkekler ayrı ayrı yerlerde toplanır. Kadınların bulunduğu bölümde oyunlar oynanır. Kızın ve erkeğin ailesi sürekli zılgıtlarla töreni şenlendirmeye çalışır. Bu gece özellikle genç kızlar tarafından birçok mani okunur. Bu manilerden biri şudur.

Çakmak çakmağa geldik
Kına yakmağa geldik
Ayşe teyze ağlama
Kızın almaya geldik.
Hala hala hey

Leblebi koydum tasa
El vurdum basa basa
Bizim gelin çok güzel
Azıcık boyı kıssa
Hala hala hey³²³

Kınası yakılan gelinin, baba evinde son gecesidir. Kına yakıldığı zaman gelinin arkadaşları onu çeşitli manilerle ağlatmaya çalışır. Okunan manilerden ikisi şunlardır:

O yanı keçe
Bu yanı keçe
Kız anasının emeği heçe
Hala hala hey³²⁴

³²³ Emine Pilis, Görüşme, 04 Haziran 2017.

³²⁴ İslim Barçın, Görüşme, 07 Haziran 2017.

Ay doğar ayazlanır
Gün doğar beyazlanır
Gelin olacah kızlar
Hem gider hem nazlanır
Hala hala hey³²⁵

3.10.7.5. Düğün

Kına gecesi bittikten sonra ertesi gün erkekevinde düğün yapılır. Düğün günü gençlere nikah kıyılır. Şanlıurfa'da yaşayan Beydililer arasında iki türlü nikâh vardır. Bunlardan biri devlet nezdinde kıyılan resmi nikâh diğeri tanıdık ve eş dost arasında kıyılan dini nikâh'tır. Buna hoca nikâhı da denir. Resmi nikâh, görevli belediye memuru tarafından şahitler huzurunda kıyılırken dini nikâh köy veya mahalle imamına kıydırılır. Dini nikâh genellikle kızevinde şahitler huzurunda kıyılır. İmam nikâh kıyacağı zaman her iki tarafın şahitlerinin orada hazır olması gerekir. Ayrıca kız ailesinden kızları için ne kadar mehir belirlediklerini öğrenir. İmam bu mehiri nikâh sırasında ifade edip erkekten bu miktarı eşine mehir ettiğini ve buna rızası olup olmadığını sorar. Bu mehir genellikle ailelerin gücü dâhilinde belirlenen belli bir miktar altındır.

³²⁵ Havva Şanda, Görüşme, 07 Haziran 2017.

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerin düğünleri köy meydanında ya da erkek tarafının uygun göreceği bir alanda yapılır. Bu yer, erkeğin kendi evi olabileceği gibi, bir düğün salonu da olabilir. Düğün sırasında erkek tarafı isterse davul zurna çaldırır. İsterse mevlut okutur. Bu durum iki ailenin alacağı ortak kararlar netleştirilir. Ama genellikle kız tarafı, erkek tarafının yaptığı düğün törenine müdahale etmez.

Düğün, davul ve zurnalı olduğu vakit köyün erkek ve kadınları özellikle de gençleri govent adı verilen halaylar çeker. Bu halaylarda kadın ve erkek ayrı ayrı oynayabildiği gibi birlikte de oynayabilir. Halay sırasında gelin arkadaşları tarafından oyna kaldırılır. Bu sırada gelen misafirler gelin ve damatın başının üstünde para serper. Düğün günü öğle vakti, erkekevi misafirlerine çeşitli ikramlarda bulunur. Bu ikramlar lahmacun, etli pilav, sulu yemek, tatlı ve içeceklerden oluşur. Beydili köylerinde düğün, takı töreni ile son bulur. Bu takı töreninde gelin ve damadın akrabaları onlara çeşitli hediyeler takar. Bu hediyelerdaha çok para ve altın gibi değerli eşyalardır. Düğün bittikten sonraki üç cuma günü, kızın ve erkeğin akrabaları yeni kurulan yuvaya ellerinde hediyelerle gidip yeni evli çifti ziyaret eder. Buna, Urfa Beydilileri gelin görünümü veya cuma görünümü adı verilir.³²⁶

³²⁶ Gülçin Şanda, Görüşme, 07 Haziran 2017.

3.10.8. Müzik ve Halkoyunları

Şanlıurfa türküler, mâniler ve halk oyunları bakımından oldukça zengin bir ildir. Bu durumun oluşmasında şüphesiz bu şehirde yetişen birçok sanatçı, şair ve aydın etkili oldu. Bu sanatçı ve bestekârlardan biri Beydili Aşireti'ne mensup olan İsmail Badıllı'dır. 1950 yılında Urfaya bağlı Başören köyünde dünyaya gelen sanatçı şimdiye kadar 2 tane Long Play³²⁷, 70 tane 45 lik plak ve 20'ye yakın kaset çıkardı. Bir de Kan Bağı adlı filmde başrol oynadı. Eserlerinden, İnne Attım Tarlaya, İzzet Yıldızhan tarafından, 1987'de Eşarbin Baştan Uçtu ve Canım Emine'm adlı eserleri İbrahim Talises tarafından, Sarı Kız ve Çiğ köfte isimli eserleri Mustafa Uğur tarafından, Sevim Yıkılsın Evim adlı eseri de Ceylan tarafından seslendirildi. Ayrıca farklı sanatçılar tarafından seslendirilen toplamda 50'ye yakın bestesi bulunmaktadır. Bu bestelerden İzzet Yıldızhan'ın seslendirdiği İğne Attım Tarlaya adlı bestenin sözleri şöyledir.

Kanadı yaralarım le le zalım zalım
Gizli gizli ağlarım le le zalım zalım
Saracaktım ben seni le le zalım zalım
Kışa döndü baharım le le zalım zalım.³²⁸

³²⁷ Bir müzik albümünün tamamından ya da içinden seçme 8-10 parçasından oluşan plaklara verilen isim.

³²⁸ Şurkav, Şanlıurfa Kültür, Sanat Tarih ve Turizm Dergisi, Şurkav Yayınları, S.25, Mayıs 2016, s.32-38.

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerin oynadığı oyunların bir kısmı doğal olayların taklidi, bir kısmı dini törenlerin devamı, bir kısmıysa toplumun duygu ve düşüncelerini yansımastır. Toplu oynanan oyunlarda kadınlar ayrı, erkekler ayrı oyun oynar.

Şanlıurfa'daki Beydililer arasında daha çok halay oyunları oynanır. Halay başında oynayan kişiye peşnığ yani halay başı denir. Bu kişi oyun oynayan ekibin sağ başında bulunur. Halayın sonunda bulunan kişiye de boçık yani kuyruk denir. Oynanan oyunlar yarım daire ve hilal oluşturularak oynanır. Halaybaşı belli aralıklarla gruptan ayrılır ve grup ortasında hareketli figürler sergiler.

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililer arasında oynanan başlıca halk oyunları girani, Urfa düzü, lorke, çepik, delilo, çifte telli, tek ayak, iki ayak, kımıl ve teşi gibi oyunlardır.³²⁹

3.10.9. Sünnet Gelenekleri

İslam dininin bir gereği olan sünnet, Şanlıurfa'daki Beydililer arasında çocuk yaşta ve törenle yapılır. Bu tören, düğünler kadar olmazsa da en az onlar kadar gösterişli ve güzeldir. Çocuklarını sünnet edecek aileler, davetiyeler basar ve akrabalarını yapılacak sünnet törenine davet eder.

³²⁹ Süleyman Badıllı, Görüşme, 16 Eylül 2017.

Sünnet olacak çocukların ailesi, kendilerine yakın gördükleri bir kişi ve ailesini kirve³³⁰ olarak seçer. Kirve seçilen kişi, sünnet edilecek çocukların sünnet giysilerini ve masraflarının bir kısmını karşılar. Bu kişi sünnet sırasında çocukları kucağında tutar. Sünnet edilen çocukların ağrısını azaltmak için ağızlarına lokum ve benzeri tatlılar koyar. Kirvelik babadan oğula geçer. Çok büyük bir sorun çıkmadığı sürece iki aile arasında kirvelik devam eder. Sünnet düğünleri sırasında davete gelen misafirlere çeşitli yemekler verilir. Sünnetlerde aileler mevlut okutabileceği gibi davul ve zurna da çaldırabilir.

3.10.10. Doğum Gelenekleri

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerde erkek evlat sahibi olma isteği daha ön plandadır. Bu durum onların geçmiş yaşam tarzlarından kaynaklanmaktadır. Geçmişte göçebe hayat yaşayan Beydililerde erkek sayısı aşiretin diğer aşiretler karşısında gücünü gösterirdi. Bundan dolayı erkek sayısının fazla olması istenirdi. Yeni evlenen çiftlerin ilk çocukları dünyaya geldiğinde çocuğun nineleri ve dedeleri çocuğa beşik, bataniye, giysi gibi çeşitli hediyeler alır. Genellikle çocuğun dedesi, çocuğun başında dualar okur. Hediye olarak altın takar. Çocuğu görmeye gelenler yeni doğan bebeğe giysi ve

³³⁰ Kirve, Şanlıurfa Beydilileri arasında "Kürve" olarak da telafuz edilir.

benzeri hediyeler getirir. Yeni doğan çocuk, çeşitli uğursuz-luklardan korunmak amacıyla kırk gün dışarı çıkarılmaz. Şanlıurfa'daki Beydililerde kırk tas diye bilinen bir gelenek vardır. Bu gelenekte kırkı çıkan kadın ve çocuğuna içinde çeşitli ayetlerin bulunduğu kaptaki su kırk defa dökülür. Bu olaya Beydililer arasında kırk çıkarma adı da verilir. Kırkı çıkan kadın ve çocuk evden çıkabilir. Yeni doğan çocuğa isim konulacağı zaman babası veya dedesi çocuğun kulağına ezan okur. Ezan okunduktan sonra çocuğa konulacak isim besmele ile üç kez kulağına söylenir.³³¹

3.10.11. El Sanatları

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerde, el sanatlarının farklı alanlarında birçok ürün verilmektedir. Buna kilim yapımı, çul yapımı ve el oyası gibi örnekler verilebilir. Evlilik çağına gelen kızlar çeyizlerini kendileri yapar. El oyası ve iğne oyası sadece bekâr genç kızlar arasında yaygın değildir. Hemen hemen bütün Beydili kadınları el oyası yapmayı bilir. Beydililerde kocaya kızmak, kaynana ile söz dalaşına girmek, eltiler ve akrabalarla kavga etmek hoş karşılanmadığı için kadınlar bu tür duygularını ördükleri oyalar ve motiflerle dile getirir. Beydili kadınları için el sanatları, duyguların renk ve desenlerle ifade edildiği bir lisandır. Bir bakıma

³³¹ Gazal Şanda, Görüşme, 07 Haziran 2017.

kendinlerini ve duygularını ifade etme aracıdır. Bu nedenle yapılan her motifte özel bir anlam bulunur.³³²

3.10.12. Atasözleri

Şanlıurfa'da yaşayan Beydililer Türkçe, Kürtçe ve Arapça dillerini konuşur. Şanlıurfa Beydililerinin yaşadığı Keserdede ve Kepirli köylerinde halk Türkçe'nin yanında Kürtçe ve Arapça konuşurken, Karaköprü ile Hilvan ilçelerine bağlı köylerde ise Türkçe'nin yanında Kürtçe'nin Kurmanci şivesini konuşmaktadır. Bu bölgede yaşayan Beydililer, Fars, Arap ve Kürt kültürünün etkisinde kalmıştır. Örneğin Şanlıurfa Beydililer arasında kullanılan haftadaki günler³³³ kullanılan rakamlar³³⁴ ve para birimleri³³⁵ Farsça'dır.

Beydililer konuştukları Türkçe, Kürtçe, Arapça ve Farsça dilleriyle ortak bir kültür oluşturmuştur. Bu kültür yapısı bölge halkının ve Beydililerin uzun yıllar birlikte yaşamasını sağlamıştır. Şanlıurfa'daki Beydililerin kullandıkları bazı atasözleri şunlardır:

Adam herfi olmuş (delirmiş).

Ana, analık olursa, baba da babalık olur.

Anası olmayanın, baba evi yoktur.

³³² Bahar Göçmen, Görüşme, 06 Haziran 2017.

³³³ Düşembe, seşembe, çarşembe ve pençşembe gibi gün isimleri Farsça'dır.

³³⁴ Yek, dü, se, çar gibi sayılar Farsça'dır.

³³⁵ Hezar, dü hezar gibi para birimleri Farsça'dır.

Anasına bak, kızını al.
Aşını, işini ve gişini tanı.
Babana dayanma ve eşine güvenme.
Bal kokmaz, asil azmaz.
Bu saçları değirmende ağartmadık.
Çağala mağala herkes evine dağala.
Çarpık kuş tıllıge (zirveye) kalkmaz.
Erkek evin direğidir. Kadın evin yüreğidir.
Eşeği sattık. Ço ço demekten kurtulmak için
gitti bi sıppayla geri geldi.
Gelin atta, nasibi Hak'ta.
Gelin kürsü getirmiş, kendi çıkmış oturmuş.
Hain havflı (korkak) olur.
Halimiz itin hali keyfimiz paşada yok.
Hamur leğeninde yıkanılmaz.
Kadın, erini hem aziz eder hem de rezil.
Karaçı (Çingene) kız hatun olmaz, olsa da
karnı doymaz.
Kıttı'nun fermanı çıkmış okuyan kim
dinleyen kim?
Parası yok yemeye atla gider gezmeye.
Tahta tahtaya uymazsa çivi çakılmaz.
Tirek (tembel) kalkana kadar çalışkan
Bağdat'a varır.³³⁶

³³⁶ Gülçin Şanda, Görüşme, 07 Haziran 2017; Emine Pilis, 04 Haziran 2017.

Bu atasözlerinin yanı sıra Şanlıurfa ve çevresinde yaşayan Beydililerin Urfa ağzı ile kullandıkları kelimelerden bazıları şunlardır:

Ağbatı	: Darısı
Arış ağacı	: Asma ağacı
Asbab	: Elbise
Ayze	: Elbise
Bastık	: Pestil
Be baht	: Bahtsız
Behteniz	: Maydanoz
Biye	: Bana
Culluk	: Hindi
Çapıt	: Bez parçası
Çeppik	: Alkış
Çıra	: Lamba
Dendık	: Çekirdek
Dürmük	: Dürüm
Eşkere	: Açık açık
Frenk	: Domates
Güveg	: Damat
Hâh	: Yabancı
Hanek	: Şaka
İrak	: Uzak
İsot	: Biber
Kınıfır	: Karanfil
Kırtık	: Azıcık
Kurre	: Efe

Külfet	: Ev halkı
Künci	: Susam
Lenđer	: Büyük tabak
Leyli	: Salıncak
Neçeng	: Yazma
Pırçıklı	: Havuç
Sako	: Çeket
Siye	: Sana
Şoriğ	: Salya
Taka	: Pencere
Teyşt	: Leğenin büyüğü
Tetirbe	: Rampa
Uşah	: Çocuk
Ülbe	: Yoğurt kovası
Yanfırı	: Eğri
Zebelleh	: Büyük
Zerzembe	: Zahire saklanan yer.
Zuvah	: Sokak ³³⁷

³³⁷ Emine Pilis, 04 Haziran 2017; Mustafa Pilis, Görüşme,04 Haziran 2017.

3.11. Yozgat'ta Yaşayan Beydililer

XXI. yüzyılda Beydililer, İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan Yozgat ilinde de yaşamaktadır.

3.11.1. Yaşadıkları Köyler

Yozgat'ta yaşayan Beydililer, daha çok Çekerek ve Sarıkaya ilçelerine bağlı köylerde yaşamaktadır. Bu köyler Çatak, Karahallı, Kuzgun ve Mehmetli köyleridir. Köylerin hangi ilçelere bağlı oldukları, nüfusları, köyde yaşayan Beydili ailelerinin hangi soyisimleri kullandıkları, gelenek ve görenekleri hakkında bilgiler şunlardır:

3.11.1.1. Çatak Köyü

Yozgat'ın Sarıkaya ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Yozgat il merkezine 95 km, Sarıkaya ilçe merkezine 17 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 19 kadın, 24 erkek toplamda 43 kişi yaşamaktadır.

Köyde Kars çevresinden gelen Beydili Aşireti'ne mensup aileler yaşamaktadır. Bu aileler Yaman, Yılmaz, Eroğlu ve Şahin soyisimli ailelerdir. Köydeki Beydililer, 1877 ile 1878 yılları arasında gerçekleşen 93 Harbi sırasında köye gelerek yerleştikleri için diğer aşiretler, onlara 93 Muhacirleri adını vermektedir.

Köyde bir ilkokul binası vardır. Fakat köyde yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınalı eğitim yapılmaktadır. Köyün ekonomisi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Yapılan hayvancılık türü, daha çok büyükbaş hayvancılık ve kümes hayvancılığıdır. Köyün kendine has ufak bulgurdan yapılan düğürçük çorbası, süt ile kaymaktan yapılan herle adlı yemeği ve tandır ekmeği meşhurdur.³³⁸

3.11.1.2. Karahallı Köyü

Yozgat'ın Sarıkaya ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Yozgat il merkezine 93 km, Sarıkaya ilçe merkezine 15 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 65 kadın, 55 erkek olmak üzere toplamda 120 kişi yaşamaktadır. Bu köydeki Beydililer, Erzurum çevresinden gelmiştir. Köyde yaşayan Erdoğan, Koç ve Afacan soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensup ailelerdir. Köy halkı bu Beydili ailelerine muhacir aileler ismiyle hitap etmektedir.

³³⁸ Aslan Demirci, Görüşme, 02 Temmuz 2016.

Köyde bir ilkokul binası vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyün ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.³³⁹

3.11.1.3. Kuzgun Köyü

Yamaç üzerine kurulan Kuzgun köyü, 65 haneden oluşmaktadır. Köy halkının tümü Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köy, Yozgat il merkezine 110 km, Çekerek ilçe merkezine 20 km uzaklıktadır.

2016 yılı istatistiklerine göre köyde 151 kadın, 171 erkek olmak üzere toplam 322 kişi yaşamaktadır. Köyde bir okul, bir taziye evi ve iki cami vardır. Köyde yaşayan Beydili aileleri arasında en kalabalık olanı Yüksel soyisimli ailelerdir.

1967'de Kuzgun köyünde doğan İsmail Yüksel, dedelerinin 1830 ile 1850 yılları arasında 10 hane olarak Tokat Turhal ve Zile güzergâhından, Çorum İskilip'e doğru gittikleri sırada Yozgat'taki Kuzgun köyüne yerleştiklerini ifade etmektedir.³⁴⁰

Bu bölgeye göç eden Beydililerin Rakka iskânından kaçan Beydililer olması muhtemeldir. İsmail Yüksel'in söylemleri doğrultusunda yapılan Osmanlı arşiv çalışmasında, 7 Mart 1888 tarihli belgede³⁴¹ Yozgat

³³⁹ Asım Erdoğan, Görüşme, 06 Temmuz 2016.

³⁴⁰ İsmail Yüksel, Görüşme, 14 Temmuz 2016.

³⁴¹ BOA, DH. MKT, Dosya: 1492 Gömlek: 115

ve Zile arasında Beydili³⁴² Aşireti'ne mensup ailelerin yaşadığı bilinmektedir.

Yine, Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan, 22 Aralık 1890 tarihli belgede Yozgat ahalisinden olup Zile kazasında oturan ve mahali asayişini ihlal eden Beydili Aşireti'nden bazı hanelerin asıl meskenlerine iadesine dair belge 1800'lü yıllarda bu bölgede Beydililerin yaşadığını bir kez daha göstermektedir.³⁴³

Kendisiyle görüştüğümüz İsmail Yüksel'de dedelerinin bu bölgeye 1840'li yıllarda geldiğini ifade etmektedir. Bu iki bilgi karşılaştırıldığında bilgilerin örtüştüğü görülür.

Bu konuya ışık tutacak bir diğer belge Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan 6 Ağustos 1893 tarihli arşiv belgesidir. ³⁴⁴ Bu belgede Yozgat sancağı dâhilinde bulunan ve eşkıyalık yapan Beydili Aşireti'nin eşkıyalık faaliyetlerini durdurmak için iskân edilmeleri veya daha kalıcı bir çözümün bulunması istenmiştir. Bu belgede Beydililerin 1800'lü yıllarda Yozgat ve çevresinde yaşıyor olduğunu göstermektedir.

XXI. yüzyılda Çekerek ilçesi ve Kuzgun köyünde yaşayan Beydililer, İsmail Beyoğulları ve Osman Beyoğulları olmak üzere iki kola ayrılmıştır.

³⁴² Belgede Badıllı şeklinde geçmektedir.

³⁴³ BOA, DH. MKT, Dosya: 1794 Gömlek: 51

³⁴⁴ BOA, DH. MKT, Dosya: 104 Gömlek: 12

3.11.1.4. Mehmetli Köyü

Yozgat ilinin Çekerek ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Yozgat il merkezine 111 km, Çekerek ilçe merkezine 21 km uzaklıktadır.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 38 kadın, 37 erkek toplamda 75 kişi yaşamaktadır. Köyün 1800'lü yıllarda kurulduğu tahmin edilmektedir. Köyde yaşayan Biçer, Öcal ve Ekinci soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde bir ilkokul binası vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyün ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.³⁴⁵

3.11.2. Ekonomik Yapıları

Yozgat sınırları içinde yaşayan Beydililer, geçimini tarım ve hayvancılıkla sağlamaktadır. Köylerde yapılan tarım ve hayvancılık aile işletmeciliği şeklindedir. Köylerin kurulduğu yerler engebeli olduğu için tarıma çok elverişli değildir. Beydili köylerinde yetiştirilen tarım ürünleri daha çok buğday ve arpa gibi ürünlerdir.

Köylerde büyükbaş ve küçükbaş hayvancılıkla beraber kümes hayvancılığı yapılır. Köylüler, yetiştirdikleri hayvanların etinden, sütünden ve

³⁴⁵ İsmail Yüksel, Görüşme, 14 Temmuz 2016.

yününden faydalanır. Köylerde bulunan gençlerin bir kısmı işsizlikten dolayı büyükşehirlere göç etmiştir. Genç nüfusun bu göçü, köylerdeki tarım ve hayvancılığı olumsuz etkilemiştir.

3.11.3. Yöresel Yemek Kültürleri

Yozgat Beydilileri arasında yapılan yöresel yemekler arapaşı, madımak, yeşil mercimek, çiğdem pilavı, etli gilik köftesi, testi kebabı, bezdirme ve bulama gibi yemeklerdir.³⁴⁶

3.11.4. Giyim Kuşamları

Yozgat'ta yaşayan Beydililerin mahallî kıyâfetleri yaşadıkları coğrafya ile uyumludur. Giyimlerine kültürel değerlerini yansıtan Beydililerin yazlık ve kışlık kıyâfetleri bulunur. Bu yazlık ve kışlık kıyâfetler, günlük kıyâfetler ve yöresel kıyâfetler şeklinde ikiye ayrılır. Yaşadıkları yerlerde özellikle kış mevsiminin sert geçmesi onları bu doğrultuda tedbirler almaya sevk etmiştir. Alınan tedbirlerden biri kış mevsiminde kalın elbiseler giymektir. Yozgat Beydililerinin giydikleri günlük kıyâfetler erkeklerde ceket, gömlek, pantlon ve şapka iken kadınlarda etek, gömlek ve başlıktır. Yöresel kıyâfetleri ise şöyledir. Kadınlar yazma, üç etek, pullu fes, şalvar, bindallı, kemer ve süslü mintan gibi

³⁴⁶ Asım Erdoğan, Görüşme, 06 Temmuz 2016.

kıyafetler giyerken³⁴⁷, erkekler göynek, mest, yöreye özgü şapka, şalvar, yakasız mintan ve yelek gibi kıyafetler giymektedir.³⁴⁸

3.11.5. Oynanan Halk Oyunları

Yozgat Beydilileri, halkoyunlarında İç Anadolu'nun etkisinde kalmıştır. Bu ildeki Beydililer arasında daha çok karşılama oyunları oynanmaktadır.

Oyunlar, davul ve zurna eşliğinde oynanır. Oynanan başlıca halkoyunları karşılamalar, halaylar, çifte telli, tek ayak, kamalı ve yerli gelin gibi oyunlardır.

Kuzgun köyü doğumlu İsmail Yüksel'in koro eşliğinde seslendirdiği "ekin ekilen yere sapı dökülen yere" adlı türkü bölgede yaşayan Beydililerin hem yaşam tarzını hem de müziğe olan ilgilerini göstermesi yönüyle önemlidir. Bu türkünün sözleri şöyledir.

Ekin ekilen yere
Sapı dökülen yere
Can kurban canım kurban
Kekil dökülen yere

Aman deyin bir gelin
Suyun yolları serin
Gördüm ayağı yalın da
Tombul bilekli gelin

³⁴⁷ Hatice Ekinci, Görüşme, 09 Temmuz 2016.

³⁴⁸ Aslan Demirci, Görüşme, 02 Temmuz 2016.

Süpürgesi yoncadan
Gayet beli inceden
Ben seni sakınırım da
Yerdeki karıncadan

Ak gelin topak gelin
Yaşlanayım dizine
Yaşlanayım dizine de
Bakam ela gözüne³⁴⁹

Yozgat Beydilileri arasında söylenen türkülerin birçoğu halkın geçim kaynağını hem de gelenek ve göreneklerinden izler taşır.

3.11.6. Yöresel Kelimeler

Kuzgun doğumlu İsmail Yüksel, kendi yaşam tarzlarının Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerle çok benzer olduğunu, dedelerinin Rakka ve Urfa taraflarından Kuzgun'a gelmiş olabileceğini ifade etmektedir.

Yozgat Beydilileri arasında kullanılan kelimelerin büyük bir kısmı Urfa'daki Beydililer tarafından da kullanılmaktadır. Yozgat'taki, Mehmetli ve Kuzgun köylerinde kullanılan bazı kelimeler şunlardır:

Asbap	: Elbise
Acer	: Yeni
Alayı	: Hepsisi

³⁴⁹ İsmail Yüksel, Görüşme, 14 Temmuz 2016.

Badiye	: Tas
Baldırcan	: Patlıcan
Balak	: Manda yavrusu
Camız	: Erkek manda
Cücük	: Cıvcıv
Culuk	: Hindi
Çimmek	: Yıkanmak
Dene	: Tane
Depik	: Tekme
Düve	: Bir yaşındaki dişi dana
Dombul	: Şişman
Eyce	: Çok Güzel
Essahtan	: Sahiden, Gerçekten
Gatik	: Ayran
Goruk	: Olgunlaşmamış üzüm
Gumpir	: Patates
Godek	: Kısa olan
Hezar	: Bin
Taka	: Duvarda açılan oyuk raf
Guşene	: Büyük tencere
Gardof	: Patates
Bogür	: Yan taraf
Malamat	: Rezil olmak
Kösnü	: Köstebek
Narpız, Punğ	: Nane cinsinden bir bitki
Nefaat	: Ne vakit, zaman
Pinnik	: Kümes
Sakho	: Ceket
Yadırgı	: Yabancı
Toygaşı	: Bir tür ayranlı çorba
Zehen	: Demir yemek kabı

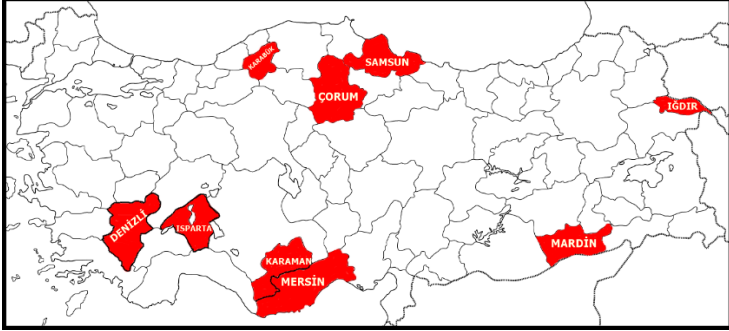
Tavatr : Çok Güzel
Zahar : Her halde.³⁵⁰

Yukarda il ve ilçe adlarıyla verilen Beydili köylerinin dışında Anadolu'nun farklı bölgelerinde birçok Beydili köyü bulunmaktadır. Bunlar;

- Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Çorum ilindeki Beydilli köyü,
- Ege Bölgesi'nde bulunan Denizli ilindeki Beydilli köyü,
- Doğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Iğdır ilindeki Badıllı köyü,
- Akdeniz Bölgesi'nde bulunan Isparta ilindeki Beydilli köyü,
- Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Karabük ilindeki Beydilli köyü,
- İç Anadolu Bölgesi'nde bulunan Karaman ilindeki Beydilli köyü,
- Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan Mardin ilindeki Hacı Hasan köyü ve Yurteri köyü,
- Akdeniz Bölgesi'nde bulunan Mersin ilindeki Beydilli köyü,
- Karadeniz Bölgesi'nde bulunan Samsun ilindeki Çangallar köyüdür.

³⁵⁰ Mustafa Yüksel Badıllı, Görüşme, 03 Temmuz 2016; Aslan Demirci, Görüşme, 02 Temmuz 2016.

Beydili Aşireti

Bu köylerin hangi il ve ilçelere bağlı oldukları, nüfusları, ne zaman kuruldukları, köylerdeki resmi kurumlar, köylerin kültürel değerleri ve bu köylerde Beydili Aşireti'ne mensup aileler hakkında bilgiler şunlardır:

3.12. Çorum'da Yaşayan Beydililer

3.12.1. Beydili Köyü

Çorum'un Bayat ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Çorum il merkezine 88 km, Bayat ilçe merkezine 8 km uzaklıktadır.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 26 kadın, 24 erkek olmak üzere toplamda 50 kişi yaşamaktadır. Köyde kış mevsiminde 12 hane, yaz mevsimindeyse 20 hane ikamet etmektedir.

Beydili köyünde yaşayan Beydili, Topçu, Şahin, Abaz ve Koç soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Köyde daha önce oturan Çakmak soy isimli Beydili aileleri il ve ilçe merkezine göç etmiştir.

Beydili köyünün, Asma Mezrası adında bir mezrası bulunmaktadır. Bu mezrada yine Beydili Aşireti'ne mensup Küçük, Şirin ve Sofu soyisimli aileler yaşamaktadır.

Köyde ilkokul bulunmadığından köyün öğrencileri çevre köylere taşınmalı eğitimle taşınmaktadır. Beydilli köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.³⁵¹

3.13. Denizli'de Yaşayan Beydililer

3.13.1. Beydilli Köyü

Denizli'nin Çivril ilçesine bağlı bir köydür. Denizli il merkezine 112 km, Çivril ilçe merkezine 20 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 272 kadın, 267 erkek olmak üzere toplamda 539 kişi yaşamaktadır. Köyde yaşayan Karakoç, Çelik, Uyar, Fidan, Malak, Avcı, Akkoyun, Köseoğlu, Demir, Tekin, Ulutaş, Acar ve Savran soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur. Beydilli köyü, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Beydili köyüne bağlı olan Çötel Mezrası'nda Beydili Aşireti'ne mensup aileler yaşamaktadır.

Köyde ilkokul binası vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydilli köyünde ekonomi tarım,

³⁵¹ Hasan Topçu, Görüşme, 11 Eylül 2017.

hayvancılık ve balıkçılığa³⁵² dayanmaktadır. Köyün keşkek yemeği meşhurdur.³⁵³

3.14. Iğdır'da Yaşayan Beydililer

3.14.1. Badıllı Köyü

Iğdır'ın Tuzluca ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Iğdır il merkezine 63 km, Tuzluca ilçe merkezine 27 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 26 kadın, 31 erkek olmak üzere toplamda 57 kişi yaşamaktadır. Bu köyde yaşayanlar, Beydililerin Memokanlı kolundandır. Köyün eski adı Beydili köyüdür. Sonraki yıllarda adı Badıllı olarak değiştirilmiştir. Köyde yaşayan Altan, Ataman, Altun, Koçuk soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde bir okul binası vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci bulunmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Beydililerin yaşadığı Badıllı köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.³⁵⁴

3.15. Isparta'da Yaşayan Beydililer

3.15.1. Beydili Köyü

Isparta'nın Sütçüler ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Isparta il merkezine 120 km, Sütçüler ilçe merkezine

³⁵² Köylüleri Denizli ilinin Çivril ilçesinde bulunan Işıklı barajından balık yaklamaktadır.

³⁵³ Suat Köseoğlu, Görüşme, 11 Eylül 2017.

³⁵⁴ Efendi Altan, Görüşme, 12 Eylül 2017.

18 km uzaklıktadır. Köydeki hane sayısı 150'dir. Köyde oturanların tümü Beydili Aşireti'ne mensuptur.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 208 kadın, 207 erkek olmak üzere toplamda 415 kişi yaşamaktadır. Köyün nüfusu yaz ve kış mevsimlerinde değişmektedir. Kış mevsiminde köy nüfusu azalırken, yaz mevsiminde artmaktadır.

Köyde yaşayan Erol, Önder, Çakmak, Uysal, Şahin, Altuntaş, Arar, Demir, Kaya, Yıldırım, Avcı, Balcı, Gök, Toptaş, Kara ve Özcan soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan ilköğretim okulu ve sağlık evi vardır. Beydili köyünde ekonomi tarım, hayvancılık ve arıcılığa dayanmaktadır. Köyde daha çok büyükbaş hayvancılık yapılmaktadır. Köyün Beydili Balı ve hurmalı yemeği meşhurdur.³⁵⁵

3.16. Karabük'te Yaşayan Beydililer

3.16.1. Beydili Köyü

Karabük'ün Ovacık ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Karabük il merkezine 57 km, Ovacık ilçe merkezine 24 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 40 kadın, 38 erkek olmak üzere toplamda 78 kişi yaşamaktadır. Köye bağlı iki mahalle bulunmaktadır. Bu mahalleler, Yayaoğlu Mahallesi ve Merkez mahallesi'dir.

³⁵⁵ Ahmet Erol, Görüşme, 17 Eylül 2017.

Köyde yaşayan Özbayar, Karaoğlu, Deligöz, Saraç, Doğangaç, Koca, Sevdalı, Yenidinç, Topsakal ve Kurt soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Ovada kurulan köyde bir cami birde ilkokul bulunmaktadır. Fakat okulda yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşımali eğitim yapılmaktadır. Beydilli köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayalıdır. Köyde bulunan Beydililer daha çok büyükbaş hayvancılıkla uğraşmaktadır.³⁵⁶

3.17. Karaman'da Yaşayan Beydililer

3.17.1. Beydili Köyü

Karaman merkeze bağlı bir köydür. Köy, Karaman il merkezine 20 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 109 kadın, 111 erkek olmak üzere toplamda 220 kişi yaşamaktadır.

Köydeki hane sayısı 114'tür. Köyde yaz nüfusu ile kış nüfusu değişmektedir. Yazın köyün nüfusu neredeyse iki katına çıkmaktadır. Bunun sebebiyse Beydili Aşireti'ne mensup ailelerin büyükşehirlere göç etmesi ve yaz aylarında kendi köylerine geri dönmesidir. Köyde yaşayan Öztürk, Tümer, Kurt, Kılıçarslan, Türk, Kılıç, Öztoprak, Gürsoy, Uysal, Dağ, Büyükdağ ve Ünal soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

³⁵⁶ Hüseyin Özbayar, Görüşme, 13 Eylül 2017.

Ovada kurulan köyde ilkokul binası vardır. Fakat yeterli sayıda öğrenci olmadığı için çevre köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır.

Beydilli köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır. Köyde yaşayan Beydililer Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerle akraba olduklarını ifade etmektedir.³⁵⁷

3.18. Mardin'de Yaşayan Beydililer

3.18.1. Hacı Hasan Köyü

Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Mardin il merkezine 38 km, Kızıltepe ilçe merkezine 8 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 193 kadın, 176 erkek olmak üzere toplamda 369 kişi yaşamaktadır.

Hacı Hasan köyü, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Bu köydeki Beydililer, Şanlıurfa'dan gelerek bu köye yerleşmiştir. Köyde yaşayan Badıllı, Damar ve Turgay soy isimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan bir ilkokul vardır. Beydililerin yaşadığı Hacı Hasan köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.³⁵⁸

³⁵⁷ Erol Öztürk, Görüşme, 15 Eylül 2017.

³⁵⁸ İdris Damar, Görüşme, 14 Eylül 2017.

3.18.2. Yurteri Köyü

Mardin'in Kızıltepe ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Mardin il merkezine 36 km, Kızıltepe ilçe merkezine 8 km uzaklıktadır.

2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 159 kadın, 177 erkek olmak üzere toplamda 336 kişi yaşamaktadır. Yurteri köyü, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Köyde yaşayan Damar soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köyde faaliyette olan bir cami, birde ilkokul vardır. Beydililerin yaşadığı Yurteri köyünde ekonomi tarım ve hayvancılığa dayanmaktadır.³⁵⁹

3.19. Mersin'de Yaşayan Beydililer

3.19.1. Beydili Köyü

Mersin'in Gülnar ilçesine bağlı bir köydür. Köy, Mersin il merkezine 168 km, Gülnar ilçe merkezine 18 km uzaklıktadır. Beydilli köyü, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Dağ yamacında kurulan köyde 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre 40 kadın, 42 erkek olmak üzere toplamda 82 kişi yaşamaktadır. Köyde okul binası olmasına rağmen yeterli sayıda öğrenci olmadığı için taşımaları çevre

³⁵⁹ Aydın Ergüven, Görüşme, 09 Eylül 2017.

köylere taşınmalı eğitim yapılmaktadır. Köyde ayrıca bir cami birde kireç maden ocağı bulunmaktadır. Beydilli köyünde ekonomi tarım, hayvancılık ve zeytinciliğe dayanır. Köyde yaşayan Kırıt, Züg, Meydan, Ay, Keben, Telefon, Cırt, Aslan, Kaplan ve Yirik soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Köy muhtarı olan Hüseyin Kırıt, Beydililerin yüzyıllardır Gülnar çevresine bağlı köylerde yaşadıkları, geçimlerini son yıllara kadar hayvancılıkla sağladıkları ve son yıllarda zorlaşan hayat şartlarından dolayı köydeki gençlerin büyük bir kısmının şehir merkezine göç ettiğini ifade etmektedir. Köyün bulgur, soğan, salatalık, lahana, salça ve limondan yapılan Batırık adında meşhur bir yemeği bulunur.³⁶⁰

3.20. Samsun'da Yaşayan Beydililer

3.20.1. Çangallar Köyü

Samsun'un Terme ilçesine bağlı bir köydür. Çangallar köyü, 6360 sayılı kanunla mahalleye dönüştürülmüştür. Samsun il merkezine 60 km, Terme ilçe merkezine 2 km uzaklıktadır. 2016 yılı nüfus istatistiklerine göre köyde 322 kadın, 289 erkek olmak üzere toplamda 611 kişi yaşamaktadır. Köydeki hane sayısı 128'di. Köyde yaşayan Kaya, Kara, Demir, Aydın,

³⁶⁰ Hüseyin Kırıt, Görüşme, 10 Eylül 2017.

Tunç, Özaydın, Duman ve Cebeci soyisimli aileler Beydili Aşireti'ne mensuptur.

Göl kenarında kurulan köyde faaliyette olan bir ilköğretim okulu ve üç cami vardır. Beydililerin yaşadığı Çangallar köyünde ekonomi tarım, hayvancılık ve göl balıkçılığına dayanmaktadır.³⁶¹

³⁶¹ Şaban Kara, Görüşme, 15 Eylül 2017

4. XXI. YÜZYILDA BEYDİLİ AŞİRETİNE MENSUP YÖNETİCİLER

Beydililer, 1097'de Harezmşah Devleti'ni kurdu. Daha sonra Akkoyunlu ve Safevi devletleriyle Dulkadiroğulları beyliğinin kuruluşunda etkili oldu.

Osmanlı Devleti'nde aşirete mensup Köse Mustafa Paşa ve Ağa Bey gibi kişiler beylerbeyilik, valilik, voyvodalık, alay komutanlığı gibi görevler yaptı.

Kurtuluş Savaşı'nda Urfa ve Anteb'in Fransız işgalinden kurtarılması için Beydili Aşireti'nin Reisi Sait Bey ve emrindeki Beydili askerleri Fransızlara karşı savaştı. Bu hizmetlerinden dolayı kendisine 1920'de Padişah adına bir Gümüş İftihar Madalyası ve 1926'da TBMM tarafından kırmızı şeritli İstiklal Madalyası verildi.

Tarih sahnesi içinde Beydili Aşireti'ne mensup birçok yönetici, sanatçı, edebiyatçı ve kanaat önderi yetişti. XXI. yüzyılda da Beydili Aşireti'ne mensup birçok yönetici yetişmiştir.

Araştırmanın bu bölümünde Beydili Aşireti'ne mensup olup XXI. yüzyılda yönetici konumda olan kişiler hakkında bilgiler sunuldu.

Tablo 4.1. XXI. yüzyılda Beydili Aşireti'nden Çıkan Yöneticiler.

Sıra	Adı Soyadı	Görevi
1	Binali Yıldırım	Başbakan
2	Naci Bostancı	TBMM Başkanvekili
3	Fikri Işık	Başbakan Yardımcısı
4	Serkan Bayram	25. Dönem Erzincan Milletvekili
5	Hüseyin Keskin	İstanbul, Sultanbeyli Belediye Başkanı
6	Metin Baydilli	Şanlıurfa, Karaköprü Belediye Başkanı
7	Adnan Delikanlıoğlu	Erzincan, Çukurkuyu Belediye Başkanı
8	Cemal Şerefoğulları	Ağrı, Tahir Belediye Başkanı

4.1. Binali Yıldırım

21 Aralık 1955'te Beydililerin yoğunlukla yaşadığı Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı Kayı köyü³⁶²'nde doğdu. Annesinin adı Bahar, babasının adı Dursun'dur. Başbakan Binali Yıldırım, ileri düzeyde İngilizce, orta düzeyde de Fransızca bilmektedir.

İstanbul Teknik Üniv. Gemi İnşaa ve Deniz Bilimleri Fakültesi'nden mezun oldu. Türkiye'nin en eski tersanelerinden biri olan Camialtı Tersanesi'nde 1978-

³⁶² Bu köydeki Beydililer, Badılı olarak bilinir.

1993 yılları arasında mühendislik ve farklı konumlarda idarecilik yaptı.

İsveç'teki Dünya Denizcilik Üniversitesi'nde master öğrenimini tamamladı. 1994-2000 yılları arasında İstanbul Deniz Otobüsü İşletmeleri Genel Müdürlüğü görevini yaptı. Bu görevi sırasında 22 adet deniz otobüsü ve 4 adet feribot ile İstanbul Deniz Otobüs İşletmelerini dünyanın en büyük deniz şirketleri arasına koydu.

14 Ağustos 2001 yılında kurulan Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Kurucular Kurulu Üyesi'ydi. 58, 59, 60, 61 ve 64. dönem hükümetlerinde Ulaştırma Bakanlığı yaptı. Mayıs 2016 tarihinde Türkiye Cumhuriyeti'nin Başbakanı oldu. Halen bu görevi yürütmektedir.³⁶³

19 Eylül 2017 tarihinde Şanlıurfa'yı ziyaret eden Başbakan Binali Yıldırım, Beydililerin yaşadığı Karaköprü ilçesindeki Beydili köylerinden biri olan Külüflü köyünü ziyaret etti.

Bu ziyaret sırasında köy halkına hitaben yaptığı konuşmasında, "Urfa'daki akrabalarıyla birlikte olduğu için mutlu olduğunu ve gurur duyduğunu ifade ettikten sonra dedelerimizin aktardığına göre yüzyıllardır Güneydoğu'da akrabalarımızın varlığını biliyorduk. Lakin bugüne kadar bir araya gelip tanışmak nasip olmamıştı. Nasip bugüneymiş" dedi.

³⁶³BAŞBAKANLIK,16.07.2017,www.basbakanlik.gov.tr/Forms/_Global/_PrimeMinister/pg_PrimeMinister.aspx

Bu ziyaret sırasında Kulaflı köyünde oturan ve Şanlıurfa Beydililerinin Beğler kabilesine mensup Osman, Sait ve Metin Beğler, Başbakan Binali Yıldırım'a üzerinde Osmanlı bayrağının bulunduğu el işleme bakır bir tepsi hediye etti.

Başbakan'ın, Şanlıurfa Beydililerine yaptığı bu ziyaret sırasında yanında Gümüşhane Beydililerinden olan Başbakan Yardımcısı Fikri Işık'ta vardı.

4.2. M. Naci Bostancı

M. Naci Bostancı, 1957'de Amasya'da doğdu. Baba adı Osman, anne adı Elif'tir. Amasya'ya yerleşmiş olan Beydililerdendir.³⁶⁴ 1980 yılında Ankara Üniv. Siyasal Bilimler Fak. mezun oldu.

1984 yılında İstanbul Üniv. İktisat Fak. Sosyal Yapı ve Sosyal Değişme Bölümü'nde yüksek lisans yaptı. 1987 yılında İstanbul Üniv. İktisat Fak. Yapı ve Sosyal Değişme Bölümü'nde doktora yaptı.

2011'de Adalet ve Kalkınma Partisi'nden Amasya Milletvekili olarak TBMM'ye girdi.

2014 ile 2015 yıllarında Milli Eğitim Kültür Gençlik ve Spor Komisyonu Başkanlığı yaptı. Aynı yıllarda Adalet ve Kalkınma Partisi'nin Grup Başkan Vekiliğini yaptı.

³⁶⁴ Serkan Bayram, 25. Dönem Erzincan Milletvekili'nin verdiği bilgi doğrultusunda.

7 Haziran 2015 seçimlerinde 25. dönem Adalet ve Kalkınma Partisi'nden Amasya Milletvekili seçildi.

9 Temmuz 2015 tarihinden beri TBMM Başkanvekili görevini yürütmektedir.

Eserleri: 1987'de Kültür ve Değişme, 1990'da Kadrocular, 1995'te Toplum, Kültür ve Siyaset, 1996'da Cumhuriyet'in başlangıç yıllarında ekonomi ve siyaset, 1996'da Işığın Gölgesi, 1998'de Siyaset, Medya ve Ötesi, 1999'da Bir Kolektif Bilinç Olarak Milliyetçilik, 2002'de Cumhuriyetimiz, 2002'de Siyasetin Arka Yüzü, 2002'de Hayatın Kıyısına Düşen, 2004'de Dipnot, 2005'te Televizyon Dilindeki İslam, 2007'de Siyaset Günlüğü ve 2008'de Portreler adlı kitapları yayınlandı.³⁶⁵

4.3. Fikri Işık

13.09.1965 tarihinde Gümüşhane'de doğdu. Ailesinin, Kocaeli iline göç etmesi üzerine eğitim öğretim hayatına Kocaeli'de devam etti. İlkokul, ortaokul ve lise öğretimini orada tamamladı. 1989 yılında Ortadoğu Teknik Üniv. Fen Bilimleri Eğitimi Matematik Öğretmenliği bölümünden mezun oldu. İstanbul ve İzmir'de öğretmenlik yaptı.

2003 ile 2007 yılları arasında Adalet ve Kalkınma Parti'nin Kocaeli il başkanlığını yaptı.

³⁶⁵ NACİ BOSTANCI, 24 Ekim 2017, www.nacibostanci.com

2007'deki seçimlerinde, Adalet ve Kalkınma Partisinden Kocaeli Milletvekili seçildi.

2013 ile 2016 tarihleri arasında Türkiye Cumhuriyeti Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı görevini yaptı.

2016 ile 2017 tarihleri arasında Türkiye Cumhuriyeti Milli Savunma Bakanlığı görevini yaptı. 2017 yılında Türkiye Cumhuriyeti Başbakan Yardımcılığı görevine getirildi. Evli ve dört çocuk babası olan Fikri Işık, Ayıışığı Yetim ve Öksüz Çocuklar Yardımlaşma Derneği, Hereke Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Derneği, Kızılay, KİHMED³⁶⁶, ODTÜ Mezunlar Birliği Vakfı, Yeşilay gibi sivil toplum kuruluşlarının üyesidir.³⁶⁷

4.4. Serkan Bayram

1 Nisan 1974 tarihinde Erzincan'ın Refahiye ilçesine bağlı Üçören köyünde dünyaya geldi. Annesinin adı Emine, babasının adı Mustafa'dır. 1992 ile 1996 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesinde okudu. 2000 yılında Marmara Üniversitesinde yüksek lisansını tamamladı. İstanbul Maltepe Üniversitesinde hukuk alanında doktora yapmaktadır.

Adalet ve Kalkınma Partisi 26. dönem Milletvekili olan Serkan Bayram, Hukukun Üstünlüğü Platformu

³⁶⁶ Kocaeli İmam Hatip Lisesi Mezunları ve Mensupları Derneği.

³⁶⁷ FİKRİ İŞİK, 16.08.2017, <http://www.fikriisik.com/hakkinda/>

Yönt. Kur. Üyeliği, Erzincan Spor Kulübü Yönt. Kur. Üyeliği, Erzincanlı Sanayici ve İş Adamları Derneği Yönt. Kur. Üyeliği, Refahiye Kültür ve Yardımlaşma Derneği Yönt. Kur. Üyeliği, Ortopedik Engelliler Federasyonu Yönt. Kur. Üyeliği, Kültür ve Eğitim Vakfı Mütevelli Heyeti Üyeliği gibi birçok görevi de üstlendi.³⁶⁸ Kendisiyle görüştüğümüz 26. dönem Erzincan Milletvekili Serkan Bayram, kendisinin de Beydilli Aşireti'ne mensup olduğunu ve büyüklerinin kendilerine anlattığına göre, Türkmen olduklarını ifade etti. Ayrıca, dedelerinin yaz aylarında Çimen Yaylası'nı yaylak olarak kullandığını ve kış mevsiminde Erzincan ile Gümüşhane çevresindeki köylerde kışladıklarını söyledi. XXI. yüzyılda da bu durumun devam ettiği ve her yıl yaz aylarında Çimen Yaylası'nda bölgede yaşayan Beydililerin şenlikler düzenlendiğini belirtti.³⁶⁹

4.5. Hüseyin Keskin

1972'de Erzincan'da doğdu. Ortaokul ve lise eğitimini İstanbul'da tamamladı. Cumhuriyet Üniv. İlahiyat Fakültesi'nde lisans eğitimini tamamladı. Yüksek lisans eğitimini işletme üzerine yaptı. 29 Mart 2009 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nden İstanbul, Sultanbeyli Belediye Başkanı olarak seçildi. 30 Mart 2014

³⁶⁸ SERKAN BAYRAM, 29 Eylül 2017, https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.bilgi?p_donem=26&p_sicil=7372.

³⁶⁹ Serkan Bayram, Görüşme, 29 Eylül 2017.

tarihinde yapılan seçimlerde Adalet ve Kalkınma Partisi'nden aday gösterilen Hüseyin Keskin, ikinci kez Sultanbeyli Belediye Başkanı olarak seçildi. Hüseyin Keskin, evli ve 4 çocuk babasıdır.

Kendisiyle görüştüğümüz Sultanbeyli Belediye Başkanı Hüseyin Keskin, kendisinin de Beydili Aşireti'ne mensup olduğunu ve büyüklerinin kendilerine anlattığına göre, Türkmen olduklarını ifade etti.³⁷⁰

4.6. Metin Baydilli

1985 yılında Şanlıurfa'da doğdu. İlkokul, ortaokul ve lise öğrenimin Şanlıurfa'da tamamladı. Eskişehir Anadolu Üniversitesi'nde Kamu Yönetimi Bölümü'nü okudu.

2010-2011 yılları arasında Adalet ve Kalkınma Partisi Şanlıurfa İl Gençlik Kollarında Ekonomi ve Mali İşlerden sorumlu İl Başkan Yardımcılığı, 2011-2012 yılları arasında Yerel Yönetimlerden Sorumlu İl Başkan Yardımcılığı, 2012-2013 yıllarında Seçim İşleri Başkan Yardımcılığı, 2013-2014 yıllarında Siyasi ve Hukuk İşleri Başkan Yardımcılığı görevlerinde de bulundu. Evli ve iki kız çocuk babası olan Metin Baydilli, 15 Eylül 2015 tarihinden itibaren Şanlıurfa, Karaköprü Belediye Başkanı olarak görev yapmaktadır.³⁷¹

³⁷⁰ Hüseyin Keskin, Görüşme, 28 Eylül 2017.

³⁷¹METİN BAYDİLLİ, 01.06.2017, h

<http://www.karakopru.bel.tr/icerik/1/2/metin-baydilli>

4.7. Adnan Delikanlıoğlu

1963 yılında Gümüşhane'nin Kelkit ilçesine bağlı Gürleyik köyünde doğdu. Gürleyik köyünde ilkokulu, Erzincan merkezde ortaokul ve liseyi okudu. Dicle Üniversitesine bağlı Şanlıurfa MYO Harita Kadastro Bölümü'nde yükseköğrenimini tamamladı. 28 Mart 2004 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nden Çukurkuyu Belediye Başkanlığına seçildi.³⁷²

Kendisiyle görüştüğümüz ve kendisi de Beydili Aşireti'ne mensup olan Çukurkuyu Belediye Başkanı Adnan Delikanlıoğlu, büyüklerinin kendilerine anlattığına göre, Türkmen olduklarını ve Orta Asya'dan geldiklerini ifade etti.

Ayrıca Osmanlı Devleti zamanında dedelerinin Rakka çevresine iskâna tabi tutulduğunu ve bu iskân yerini beğenmeyen dedelerinin iskân bölgesini terk ederek kuzeye doğru göç ettiklerini ve Gümüşhane'deki Çimen Yaylası'na gelerek yerleştiklerini söyledi.³⁷³

4.8. Cemal Seferoğulları

Ağrı'nın Eleşkirt ilçesine bağlı Tahir Belediye Başkanı, Cemal Seferoğulları'da Beydili Aşireti'ne mensuptur. Cemal Seferoğulları, ilkokulu Tahir beldesinde okudu. Daha sonra 1973'te Fransa'ya işçi

³⁷² ADNAN DELİKANLIOĞLU, 15.08.2017,

<http://cukurkuyu24.bel.tr/ozgcmis/>

³⁷³ Adnan Delikanlıoğlu, Görüşme, 25 Eylül 2017.

olarak gitti. Fransa'dan 1987'de dönüp ticaretle uğraştı. 2004 yılında Adalet ve Kalkınma Partisi'nden Tahir Belediye Başkanı olarak seçildi. Cemal Seferoğulları evli ve beş çocuk babasıdır.³⁷⁴

³⁷⁴ CEMAL SEFEROĞULLARI, 24 Ekim 2017, www.tahir.bel.tr/baskan.htm

5. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

XI.yüzyılda Büyük Selçuklu hükümdarı Tuğrul Bey ve kardeşi Çağrı Bey zamanında Anadolu'ya keşif amaçlı akınlar düzenlendi. Bu akınlar gerek Alparslan gerekse de Melikşah döneminde devam etti. XIII. yüzyılda Moğol baskısından kaçan Türk boyları, Hazar Denizi'nin kuzey ve güneyinden batıya doğru göç etti. Bu göç hareketleri Anadolu'nun Türkleşmesi ve İslamlaşmasını hızlandırdı. Batıya doğru göç eden bu Türk boylarından biri de araştırma konusu olan ve yirmi dört Oğuz boyu içinde yer alan Beydili Aşireti'dir.

XIII.yüzyılda Beydili Aşireti'ne mensup on binlerce hane Kafkasya ve İran güzergâhından Anadolu'ya girdi. Anadolu'ya geldikten sonrada Orta Asya'daki yaşam tarzlarını burada devam ettirdiler. Bu doğrultuda göçebe hayatın vazgeçilmez unsuru olan hayvancılıkla uğraştılar. Osmanlı Devleti, bu göçebe aşiretlerden yılın belirli dönemlerinde gerek besledikleri hayvan başına gerekse de evli ve bekâr fertlerden çeşitli vergiler aldı. Bu yönüyle de Beydili Aşireti devlet bütçesine önemli katkılar sağladı.

Göçebe yaşam tarzı nedeniyle Beydililer özgür yaşadı ve özgürlükleri uğruna mücadele etti. Bu yaşam tarzından dolayı Beydililerin askeri yapıları sürekli diri kaldı. Osmanlı Devleti, askeri yapıları diri kalan Beydili

Aşireti ve ona tabi oymaklarından belli dönemlerde askeri alanda faydalandı.

Göçebe yaşam tarzınının konargöçerler için faydaları olduğu gibi bazen yerleşik yaşamı benimseyen insanlar ve topluluklar için de zararları vardı. Özellikle Beydili ve onun gibi göçebe aşiretler hayvanlarını otlatmak için göç ettikleri zaman yerleşiklerin ekinlerine istemeden de olsa zarar verebiliyordu. Bu durum göçebeler ve yerleşikler arasında birçok huzursuzluğun çıkmasına sebep oluyordu.

Beydili Aşireti'ne mensup bazı oymaklar, yerleştikleri bölgelerde eşkıyalık faaliyetlerine de girişti. Bu eşkıyalık hareketleri bölgede yaşayan halkın mal ve canına zarar verdi. Osmanlı Devleti, bu tür eşkıyalık yapanlara karşı çeşitli tedbirler aldı. Bu tedbirlerden biri de göçebe olan aşiretlerin kendisine tabi olan diğer oymaklarla birlikte zorunlu iskâna tabi tutulmasıdır.

Beydili Aşireti de kendisine tabi olan birçok oymakla birlikte 1691'de padişah fermanıyla Rakka ve çevresine zorunlu iskâna tabi tutuldu. İskana tabi tutulan Beydili oymakları iskan yerlerine uyum sağlayamadı. Bundan dolayı farklı tarihlerde çeşitli bahanelerle iskan bölgelerini terk etti.

Beydililer kaçtıkları yerlerde bazen azınlığa düştü, bazen de yerleştikleri bölgelerdeki halktan kız alıp onlara kız verdi. Bu gibi durumlardan dolayı Anadolu'nun farklı yerlerine dağılmış olan Beydililerin

sosyokültürel değerleri yerleştikleri yerlerdeki kültürel değerlerle kaynaştı. Bu kaynaşmanın etkisiyle Beydililer, varlıklarını Anadolu'da XXI. yüzyıla kadar devam ettirdi. Örneğin Şanlıurfa'da yaşayan Beydililer Türkçe, Kürtçe ve Arapça dillerini bilmektedir. Şanlıurfa Beydililerinin yaşadığı Keserdede ve Kepirli köylerinde halk Arapça, Karaköprü ve Hilvan ilçelerine bağlı köylerde ise Kürtçe'nin Kurmanci şivesini konuşmaktadır. Şanlıurfa'da yaşayan Beydililer, Fars, Arap ve Kürt kültürünün etkisinde kalmıştır. Bu etkileşimden dolayı ortak bir kültür oluşmuştur. Bu kültür yapısı bölge halkının ve Beydililerin uzun yıllar birlikte yaşamasını sağlamıştır.

Beydililer her ne kadar Anadolu'nun farklı bölgelerine dağılmış olsalar bile aynı kökten geldiklerini gösteren sağlam kültürel öğelere sahiptirler. Bu kültürel öğelere şunlar örnek gösterilebilir.

Adıyaman'da yaşayan Beydililer çocuklarını sünnet ettirirken kendilerine yakın bir aileyi "kirve" olarak seçerler ve kirvelerle kan bağına dayanmayan bir akrabalık kurarlar. Adıyaman Beydililerindeki bu kirvelik müessesesi Ağrı, Ankara, Erzincan, Gümüşhane, Kars ve Şanlıurfa'da yaşayan Beydililerde de görülür.

Ağrı'da yaşayan Beydililerde "kırk çıkarma" adında bir gelenek vardı. Bu gelenekte aileler, zorunlu olmadıkça yeni doğum yapan kadını ve yeni doğan çocuğunu kırk gün dışarı çıkarmaz. Bundaki amaç,

kadını ve yeni doğan çocuğu nazardan korumaktır. Ağrı Beydilileri arasında görülen bu “kırk çıkarma geleneği” Erzincan, Gümüşhane, Kars ve Şanlıurfa’daki Beydililer arasında da görülür.

Anadolu’nun farklı bölgelerine dağılan Beydililerin yemek kültürü de birbiriyle benzerlik gösterir. Nitekim Erzurum Beydilileri arasında yapılan “Hingel” adlı yemek Ağrı, Kars ve Sivas illerinde yaşayan Beydililer arasında da yapılır. Yine Erzincan Beydilileri arasında yapılan “Siron” adlı yemek Kars ve Gümüşhane illerindeki Beydililer arasında da yapılır. Bu duruma benzer olarak Sivas Beydilileri arasında yapılan “Keledoş” adlı yemek Ağrı, Erzurum ve Kars Beydilileri arasında da yapılır.

Anadolu’nun farklı illerine dağılmış olan Beydililerde askerliğin kutsal sayılması, askere gönderilen gencin dualarla gideceği şehire uğurlanması, askere giderken yakın akrabalarının genci yemeğe davet etmesi ve cebine asker harçlığı koyması Beydililerin ortak bir kültüre sahip olduklarının bir diğer göstergesidir.

Kars’ta yaşayan Beydililer arasındaki görücü usulü ile evlenme, başlık parası, süt hakkı gibi gelenekler Ağrı, Şanlıurfa, Gümüşhane ve Erzurum’daki Beydililerde de görülmektedir. Bunun yanında Anadolu’ya dağılmış olan Beydililerin hemen hemen hepsinde kına gecesinin yapılması, düğün günü gelinin

abisinin gelinin beline kuşak bağlaması ortak bir kültürden geldiklerinin güçlü birer kanıtıdır.

Anadolu'ya dağılmış olan Beydililer arasında benzer atasözleri ve kelimeler de kullanılmaktadır. Kullanılan bu atasözleri ve kelimeler Beydililerin yaşam tarzı olan göçebelikten izler taşır. Bu duruma aşağıdaki atasözleri ve kelimeler örnek gösterilebilir.

Aç at yol gitmez. Tok at yol bilmez.

At beslenende, kuş seslenende, kız istenende güzeldir.

Arı dedi vız, kız çeyizin düz, ahan geldi güz.

Boynuz koca öküz için yük değildir.

Canı sopa isteyen keçi gider değneğe sürünür.

Canı yanan eşek attan hızlı koşar.

Emanet ata binen tez iner.

Eşeği sattık ço ço demekten kurtulmak için, gitti bir sıpa ile geri geldi.

Garip kuşun yuvasını Allah yapar.

Her kuşa öz yuvası vatandır.

Kadın vardır arpa ununu aş eder, kadın vardır buğday ununu ziyan eder.

Kedi ne ki butu ne ola.

Kurt gitti yazıya, meydan kaldı tazıya.

Kıttı'nun fermanı çıkmış, okuyan kim dinleyen kim.

Şo şo ile koyuna giden itten hayır gelmez.

Vur danaya yerini tanıya.

Çobanın iyisi kurt sürüsü görünce belli olur.
Yiğit sevdiği tezeği kırk yıl koynunda taşır.

Anadolu'da bulunan Beydililer arasında ortak kullanılan bazı kelimeler şunlardır:

Aba	: Anne, Abla
Ağıl	: Ahır
Ahiri	: Sonuçta
Alaf	: Hayvan Yemi
Arış	: Asma Ağacı
Asbab	: Elbise
Alayı	: Hepsi
Baç Etmek	: Öpmek
Bastık	: Üzüm suyu ile yapılan tatlı, Pestil
Be baht	: Bahtsız
Bêçara	: Çaresiz
Bibi	: Hala
Camış	: Manda
Cizlavet	: Lastik Ayakkabı
Cönge	: İki Yaşında Dana
Culluk	: Hindi
Cücük	: Cıvcıv
Cüt	: Çift
Çapıt	: Bez parçası
Çeppik	: Alkış
Çimmek	: Yıkanmak
Dam	: Hayvan barınağı, Ahır

Düve	: Bir yaşındaki dişi dana
Essahtan	: Sahiden, Gerçekten
Gatık	: Ayran
Goruk	: Olgunlaşmamış üzüm
Hezar	: Bin
Emice	: Amca, Amcaoğlu
Entari	: Elbise
Eşkere	: Açık açık
Eze	: Teyze
Gatık	: Ayran
Gede	: Oğlan Çocuğu
Gıdik	: Keçi yavrusu
Gopal	: Sopa
Gucuk	: Kaban
Guşgana	: Tencere
Güveg	: Damat
Hayat	: Avlu
Hedik	: Haşlanmış Buğday, Diş Hediği
İrak	: Uzak
Kal	: Olgunlaşmamış
Kartol	: Patates
Gişi	: Koca, erkek
Patos	: Biçer döker
Kelem	: Lahana
Köynek	: Gömlek
Kullık	: Başlık
Kurik	: Tay

Künci	: Susam
Leçek	: Başörtüsü
Narpız, Punğ	: Nane cinsinden bir bitki
Mar	: Yılan
Mişmiş	: Çir, Kayısı
Mozik	: Bir senelik dişi dana
Peşgir	: Havlu
Pırtı	: Elbise
Pin	: Tavuk kümesi
Pisik	: Kedi
Pürçüklü	: Havuç
Sahan	: Tabak
Sako	: Çeket
Sini	: Tepsi
Siron	: Yufkadan yapılan bir tür yemek
Sitil	: Bakraç
Şişek	: Yaşlı ilerlemiş dişi koyun
Taka	: Pencere
Telis	: Çuval
Tendur	: Yere gömülen ocak
Teşi	: Yün Eğirmeye Yarayan Alet
Teşt, Teyşt	: Sac Leğen
Toy	: Düğün
Uşah	: Çocuk
Zahar	: Her halde.
Zuvag	: Sokak

KAYNAKÇA

Arşiv Belgeleri

Ali Emirî Tasnifi Belgeleri

BOA, AE. SAMD. III, Dosya: 214 Gömlek: 20754.

BOA, AE. SAMD. III, Dosya: 103, Gömlek: 10180.

Babı Asafi Divanı Hümayun Sicilleri Mühimme Defterleri

BOA, A.{DVNSMHM.d..., nr. 25 s.18.

BOA, A.{DVNSMHM.d..., nr. 78 s.1248.

Babıali Evrak Odası

BOA, BEO, Dosya: 2747, Gömlek: 205980

BOA, BEO, Dosya: 2784, Gömlek: 208751

Cevdet Tasnifi

BOA, C.DH. Dosya: 2, Gömlek: 91.

BOA, C.DH, Dosya: 181, Gömlek: 9017.

BOA, C.DH, Dosya: 23, Gömlek: 1113

Dâhiliye Nezâreti Mektubî Kalemî

BOA, DH. MKT, Dosya: 104, Gömlek: 12.

BOA, DH. MKT, Dosya: 1794, Gömlek: 51.

BOA, DH. MKT, Dosya: 1492, Gömlek: 115.

BOA, DH. MKT. Dosya: 2024, Gömlek: 89.

Hattı Hümayun

BOA, HH, nr. 1260-B

İradeler

BOA, İ.A.S, Dosya: 35, Gömlek: 48.

BOA, İ.TAL, Dosya: 249, Gömlek:14.

Maliyeden Müdevver Defterler

BOA, MAD, nr. 534, s. 12,13,15.

Yıldız Perakende Evrakı

BOA, Y.PRK. BŞK, Dosya: 47, Gömlek: 28.

Kitaplar ve Makaleler

AHMET CEVDET PAŞA, 1983, Tarihi Cevdet, Üçdal Neşriyat, C. II, İstanbul.

AKDAĞ, Mustafa, 1964, "Celâli isyanlarından Büyük Kaçgunluk (1603-1606)", TAD, C. II, Sayı: 2-3, Ankara.

ATALAY, Besim, 2006, Divan-ü Lügat-it – Türk, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, Cilt I.

BAKAN, Dilek, 2011, Alevi Bektaşî Geleneğinde Hubyâr Sultan, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Aydın.

BAKIR, Abdullah, 2008, "Tevarih-i Al-i Selçuk Oğuznamesi", Turkish Studies Dergisi, (Türkoloji Çalışmaları Dergisi), Sayı 3.

BOSTANCI IŞIK, Işıl, 1998, "Halep Türkmenleri (Boy ve Oymaklar)", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Elazığ.

CANATAR, Mehmet, 2002, "Kethüda", TDV İA, C.25.

ÇAĞATAY, Neşet, 1947, "Osmanlı İmparatorluğunda Reayadan Alınan Vergi ve Resimler", DTCFD, C. V.

ÇAKAR, Enver, 2003, "XVI. yy Halep Sancağı (1516-1566)", Fırat Üniversitesi Tarih şubesi yayınları", Elazığ.

_____, Enver, 2006, 17.yüzyılda Haleb Eyaleti ve Türkmenleri, Fırat Üniversitesi Tarih Şubesi Yayınları, Elazığ.

ÇELİK, Gülfettin, 1999, "Osmanlı Devleti'nin Nüfus Ve İskân Politikası", Disiplinlerarası Çalışmalar Dergisi (Divan), Sayı 1.

ÇELİKDEMİR, "Murat, 2001, Osmanlı döneminde Aşiretlerin Rakka'ya İskânı", Elazığ.

ÇETİNKAYA, Nihat, 1996, Iğdır Tarihi, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı, İstanbul.

DOĞRUÖZ, Hacer, 2000, Ankara Kültürü, Lefkoşa.

EMECEN, Feridun, 1988, "Ağnam Resmi", TDV İA, C.I.

ERCAN Abdullah, 1991, "14. Yüzyıldan Günümüze Çorumlu Şairler", Hitit Festivali Komitesi, Çorum.

EROL, Mehmet, 2012, "Halep Türkmenlerinin Bozgeyikli Dede Ocağı", Türk Kültürü Ve Hacı Bektaş Velî Araştırma Dergisi.

FİRDEVSOĞLU, İsmail, 2013, "Adıyaman Yöresi Aşiretler", Yayınlanmamış Y. Lisans Tezi, Kahramanmaraş.

GÜNDÜZ, Tufan, 1996, "Bozulus Türkmenleri 1540-1640", Doktora Tezi, Ankara.

HALAÇOĞLU, Yusuf, 1992, "Beydili", TDV İA, C.VI.

İNALCIK, Halil, 2000, Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomik ve Sosyal Tarihi (1300-1600), (Çev. Halil Berktaş), Eren Yayınları, C. I, İstanbul.

KAFAESOĞLU, İbrahim, 1965, "Harezşahlar Devleti Tarihi (485-617/1092-1229)", Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

KAPLANOĞLU, Yücel, 2009, "Refahiye'nin Sosyokültürel ve Dini Yapısı Üzerine Bir İnceleme".

KARATAŞ, Yakup, KUL, Eyüp, 2012, "19.yüzyılın Sonlarında Bayezid Sancağındaki Aşiretler ve İskân Politikası", Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi, S. 48, Erzurum.

KAYA, İsmail, 2008, "Hafik'in Sosyal, Kültürel ve Dini Yapısı Üzerine Bir İnceleme", Sivas.

KAYA, Kemal, "Tanzimat'tan Önce Belediye Hizmetleri ve Voyvodalar", Tarih Araştırmaları Dergisi, C.26, Sayı 41.

KENANOĞLU, Ali-ONARLI, İsmail, 2003, Hubyâr Sultan Ocağı ve Beydili Sıraç Türkmenleri, Hubyâr Sultan Kültür ve Tanıtma Derneği Yayınları: 1, İstanbul.

KILIÇ, Orhan, 1996, "1957 Tarihli Mufasal Yörük Defterine göre Halep Türkmenleri", T.D.A, Ankara.

LİNDNER, Rudi Paul, 2000, Ortaçağ Anadolu'sunda Göçebeler ve Osmanlılar (Çev. Müfit Günay), İmge Kitapevi, Ankara.

MUSTAFA NAİMA EFENDİ, 1980, "Naima Tarih", İstanbul, C. III.

ORHUNLU, Cengiz, 1987, Osmanlı İmparatorluğunda Aşiretlerin İskânı, Eren Yayıncılık, İstanbul.

ÖZBAŞ, Ömer, 1958, "Gaziantep Dolaylarında Türkmenler ve Baraklar", Gaziantep Kültür Derneği Yayınları, Gaziantep.

ÖZDEĞER, Hüseyin, "Haleb Bölgesi Türkmenleri-Defter-i Mufassal-ı Yörükân-ı Haleb" H.1005/M.1596, nr. 567.

_____, Hüseyin, 1987, "Haleb Bölgesi Türkmenleri", Türk İktisat tarihi Yıllığı, Sayı I, İstanbul Üniversitesi Türk ve İçtimâiyat Tarihi Araştırmaları Merkezi, İstanbul.

ÖZTÜRK, Fulya, 2010, "Geçmişten Günümüze Nallıhan Folkloru", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

SAHİLLİOĞLU, Halil, 1991, "Bad-ı Heva", TDV İA, C.IV.

SAKAOĞLU, Necdet, 1998, Anadolu Derebeyi Ocaklarından Köse Paşa Hanedanı, Tarih Vakfı Yurt Yayınları. İstanbul.

SANSAR, M. Fatih, 2013, "19. Yüzyılda Çukurova Türkmen Aşiretleri I: Cerid ve Tecirliler", Osmanlı Hâkimiyet Sahası alışmaları Dergisi, (Studies of The Ottoman Domain), C.III, Sayı 5.

SARI, Arif, 2015, "16.yüzyılda Dulkadirli Türkmenleri", Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.

SÖYLEMEZ, Faruk, 2011, Osmanlı Devletinde Aşiret Yönetimi-Rışvan Örneği, Kitabevi Yayınları, İstanbul.

SÜMER, Faruk, 1953, "Bozoklu Oğuz Boylarına Dair", DTCFD, C.XI, S.1, Ankara.

_____, Faruk, 1988, "Ceridler", Türk Dünyası Tarih Dergisi, Sayı. 24.

_____, Faruk, 1998, "Oğuzlara Ait Destani Mahiyette Eserler-Reşîdüddîn Oğuznâmesi", Türk Dünyası Araştırma Vakfı.

_____, Faruk, 1950, "XVI. Asırda Anadolu, Suriye ve Irak'ta Yaşayan Türk Aşiretlerine Umumi Bir Bakış", İFM, C.XI, Sayı: 1-4, İstanbul.

_____, Faruk, 1972, Oğuzlar (Türkmenler), DTCF Yayınları, Ankara.

ŞAHİN, Ali, 1962, Güney Anadolu'da Beğ-Dili Türkmenleri ve Baraklar, Ankara.

ŞAHİN, İlhan, 1982, "1638 Bağdat Seferinde Zahire Nakline Memûr Edilen Yeni-İl ve Halep Türkmenleri", Tarih Dergisi, Sayı 33, İstanbul.

_____, İlhan, 1995, "16.yüzyılda Osmanlı Anadolu'su Göçebelerinin İdari ve Sosyal Yapısı", İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Enstitüsü Dergisi, XV, İstanbul.

ŞENER, Mesut, 1998, "Nallıhan, Beydili Köyünde Düğün" Ankara.

ŞURKAV, 2016, "Şanlıurfa Kültürü", Sanat Tarih ve Turizm Dergisi, Şurkav Yayınları, S.25.

TC. İÇİŞLERİ BAK. İLLER İDARESİ GENEL MÜD., 1968, Köylerimiz, Ankara.

TOPÇU, Sultan Murat, 2012, "Köse Mustafa Paşa'nın Divriği'deki Hayratı", ZFWT Vol. 4, No. 1.

TURAN, Ahmet Nezihi, 2005, 16.yüzyılda Ruha (Urfa) Sancağı, Şurkav Yayınları, Şanlıurfa.

TÜRKAY, Cevdet, 2001, Başbakanlık Arşivi Belgelerine Göre Osmanlı İmparatorluğu'nda Oymak, Aşiret ve Cemaatler, İşaret Yayınları, İstanbul.

TÜRKMEN, İskender Bey, "(1377/1999) Tarih-i Âlem-ara-yı Abbasî, (Çev. Muhammed İsmail Rızvanî)", Cilt I.

ULUSOY YILMAZ, Duygu, 2014, "Kültürel Kimliği Bağlamında Sivas Hafik Beydili Köyü Müzik Pratikleri", Kayseri.

ÜNAL, Mehmet Ali, 1991, "XVI. yy Sonlarında Bir İltizam Sözleşmesi", Tarih İncelemeleri, Sayı VI, İzmir.

YALMAN, Ali Rıza, 1993, Cenup 'ta Türkmen Oymakları, Kültür Bakanlığı Yayınları, C.I, Ankara.

YAZICI, Tahsin, 2003, "Lutf Alî Beg Âzer b. Âgâ Hân-i Begdilî Şamlû-yi İsfahânî", TDV İA, C.27.

Görüşülen Kişiler

Abdulkadir Doğan, Büyük Salkım Köyü, 1960 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Abdullah Can, Değirmendüzü Köyü, 1971 doğumlu, Lise Mezun, Köy Muhtarı.

Abdullah Hakverdi, Akyemiş Köyü, 1950 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Abdurrahman Çelik, Düzceli Köyü, 1955 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Adnan Delikanlıoğlu, Gürleyik Köyü, 1963 doğumlu, Üniversite Mezunlu, Erzincan Çukurkuyu Belediye Başkanı.

Ahmet Badıllı, Külaflı Köyü, 1967 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Ahmet Çiftçi, Güllübağ Köyü, 1963 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Ahmet Erol, Beydili Köyü, 1957 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Ahmet Pilis, Tekinler Köyü, 1949 doğumlu, İlkokul Mezun, Çiftçi.

Ahmet Şahin, Karayakup Köyü, 1967 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Eski Köy Muhtarı.

Ali Keleş, Tülü Köyü, 1939 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Ali Murat Badıllı, Hamurkesen Köyü, 1972 doğumlu, İlkokul Mezunı, Köy Muhtarı.

Asım Erdoğan, Karahallı Köyü, 1945 doğumlu, İlkokul Mezunı.

Asiye Büyükbaş, Aydoğan Köyü, 1971 doğumlu, İlkokul Mezunı.

Aslan Demirci, Çatak Köyü, , 1951 doğumlu, Ortaokul Mezunı, Köy Muhtarı.

Avni Yüksel, Adamfakı Köyü, 1979 doğumlu, Lise Mezunı, Köy Muhtarı.

Aydın Ergüven, Yurteri Köyü, 1981 doğumlu, İlkokul Mezunı, Köy Muhtarı.

Ayşegül Kaya, Çıkılğan Köyü, 1982 doğumlu, Lise Mezunı, Ev Hanımı.

Aziz Badıllı, Bölücek Köyü, 1975 doğumlu, Ortaokul Mezunı, Köy Muhtarı.

Bahar Göçmen, Şanlıurfa, Hilvan, 1982 doğumlu, İlkokul Mezunı, Ev Hanımı.

Celal Ekinci, Kayıköy Köyü, 1951 doğumlu, İlkokul Mezunı, Köy Muhtarı.

Cemil Yakan, Türkmen Köyü, 1956 doğumlu, İlkokul Mezunı, Köy Muhtarı.

Cevher Şanda, Alpı Köyü, 1952 doğumlu, Ortaokul Mezunı, Sağlık Memuru.

Cihan Demir, Sivas / Hafik, 1988 doğumlu, Üniversite Mezunı.

Çiğdem Karahancı, Akbaba Köyü, 1987 doğumlu, Lise Mezunu, Ev Hanımı.

Efendi Altan, Badıllı Köyü, ,1965 doğumlu, İlkokul Mezunu, Köy Muhtarı.

Emine Pilis, Şanlıurfa, Hilvan, 1976 doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.

Erol Öztürk, Beydilli Köyü, 1959 doğumlu, Ortaokul Mezunu, Köy Muhtarı.

Fahri Durna, Yurtbaşı Köyü, 1982 doğumlu, Lise Mezunu.

Fatma Özdoğan, Beydili Köyü, 1963 doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.

Ferhat Baydilli, Şeyhzeliha Köyü, 1975 doğumlu, Lise Mezunu, Köy Muhtarı.

Feride Cibek, Alpı Köyü, 1942 doğumlu, Okumamış, Ev Hanımı.

Fesih Tangüç, Kuruyaka Köyü, 1965 doğumlu, Lise Mezunu, Köy Muhtarı.

Gazal Şanda, Ş.urfa/Hilvan, 1974 doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.

Gülçin Şanda, Küllaplı Köyü, 1955 doğumlu, Okumamış, Ev Hanımı.

Halil Baysuğ, Kepirli Köyü, 1978 doğumlu, Üniversite, Memur.

Hamdullah Turan, Ürküt Köyü, 1956 doğumlu, Lise Mezunu, Köy Muhtarı.

Hasan Topçu, Beydili Köyü, 1970 doğumlu, İlkokul Mezunu, Köy Muhtarı.

Hatice Ekinci, Çekerek, 1965 doğumlu, İlkokul Mezunu.

Havva Özbey, Zeytin Köyü, 1982 doğumlu, Lise Mezunu, Ev Hanımı.

Havva Şanda, Ş.urfa/Hilvan, 1979 doğumlu, İlkokul Mezunu, Ev Hanımı.

Hayrettin Giray, Ağılı Köyü, 1967 doğumlu, Lise Mezunu.

Hikmet Şaka, Gülgen Köyü, 1964 doğumlu, Lise Mezunu, Köy Muhtarı.

Hüseyin Keskin, Erzincan, 1972 doğumlu, Yüksek Lisans Mezunu, İstanbul Sultanbeyli Belediye Başkanı

Hüseyin Kırıt, Beydilli Köyü, 1976 doğumlu, İlkokul Mezunu, Köy Muhtarı.

Hüseyin Özbayar, Beydili Köyü, 1971 doğumlu, Ortaokul Mezunu, Köy Muhtarı.

İbrahim Halil Baydilli, Pınarbaşı Köyü, 1975 doğumlu, Ortaokul Mezunu, Köy Muhtarı.

İdris Damar, Hacı Hasan Köyü, 1970 doğumlu, Ortaokul Mezunu, Köy Muhtarı.

İdris Karahancı, Akbaba Köyü, 1978 doğumlu, Üniversite.

İdris Şanda, Şanlıurfa, 1984 doğumlu, Üniversite, Bilgisayar Mühendisi.

İlhan Özkan, Armutlu Köyü, 1971 doğumlu, İlkokul Mezunu, Köy Muhtarı.

İsa Akbalık, Karapınar Köyü, 1964 doğumlu, İlkokul Köy Muhtarı.

İsa Üçüncü, Ardıçlı Köyü, 1962 doğumlu, Ortaokul Mezunu, Köy Muhtarı.

İslim Barçın, Alpi Köyü, 1945 doğumlu, Okumamış, Ev Hanımı.

İsmail Gin, Başören Köyü, 1967 doğumlu, Ortaokul Mezunu, Köy Muhtarı.

İsmail Yüksel, Kuzgun Köyü, 1967 doğumlu, Üniversite.

İsmet İlhan, Keserdede, 1974, İlkokul Mezunu, Köy Muhtarı.

İsmet İnce, Arıtış Köyü, 1966 doğumlu, Ortaokul Mezunu, Köy Muhtarı.

Kader Gençdal, Şanlıurfa, 1988 doğumlu, Üniversite Mezunu, Öğretmen.

Kazım Üçgül, Beydili Köyü, 1961 doğumlu, İlkokul Mezunu, Eski Köy Muhtarı.

Kemal Çibek, Yuvacalı Köyü, 1942 doğumlu, Okumamış, Çiftçi.

Koroğlu Levet, Bin pınar Köyü, 1985 doğumlu, Ortaokul Mezunu.

Lamih Badıllı, Ağızhan Köyü, 1975 doğumlu, Köy Muhtarı.

M. Zeki Kaya, Andaçlı Köyü, 1962 doğumlu, Köy Muhtarı.

Mehmet Beydilli, Yazı Beydili Köyü, 1970 doğumlu, Üniversite, Memur.

Mehmet Emin Ateş, Kuyucak Köyü, 1954 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Mehmet Emin Yazıcı, Düz Yayla Köyü, 1943 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Mehmet Kaya, Çıkılğan Köyü, 1960 doğumlu, Üniversite.

Mehmet Özbey, Zeytin Köyü, 1959 doğumlu, Ortaokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Mehmet Sani Aras, Kağızman, 1963 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Çayarası Köy Muhtarı.

Mehmet Şirin Yerdelen, H. Halil Köyü, 1977 doğumlu, Ortaokul Mezunlu, H. Halil Köy Derneği Başkanı.

Mehmet Yılmaz, Badilli Köyü, 1957 doğumlu, Ortaokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Merdane Katrancı, Aşağısütlü Köyü, 1937 doğumlu, Okumamış.

Metin Demir, , Hafik/Sivas, 1982 doğumlu, Lise Mezunlu. Muhittin Bayhan, Ericek Köyü, 1961 doğumlu, Köy Muhtarı.

Murat Kılıç, Kozagaç Köyü, 1973 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Mustafa Orman, DoğumYeri Beydili Köyü, 1964 doğumlu, Üniversite.

Mustafa Özbey, Zeytin Köyü, 1980 doğumlu, Üniversite, Memur.

Mustafa Pilis, Tekinler Köyü, 1984 doğumlu, Lise, Memur.

Mustafa Turan, Pınar Yayla Köyü, 1982 doğumlu, Üniversite.

Mustafa Yüksel Badıllı, Çekerek, 1983 doğumlu, Üniversite.

Necmeddin Karadağ, Cemal Köyü, 1969 doğumlu, İlkokul Mezunu, Köy Muhtarı.

Necmettin Akar, Gürleyik Köyü, 1971 doğumlu, Üniversite, Okul Müdürü.

Necmi Karahancı, Akbaba Köyü, 1969 doğumlu, Lise Mezunu, Akbaba Köy Muhtarı.

Nejdet Tepe, Kara Yakup Köyü, 1962 doğumlu, İlkokul Mezunu, İş Adamı.

Nurettin Atabay, Aktepe Köyü, 1955 doğumlu, İlkokul Mezunu, Köy Muhtarı.

Orhan Bal, Akçalı Köyü, 1962 doğumlu, Ortaokul Mezunu, Köy Muhtarı.

Osman Badıllı, Akziyaret'e bağlı Başören köyünden, 1922 doğumlu, İlkokul Mezunu.

Osman Kaya, Cülmen Köyü, Doğum Tarih 1971 doğumlu, İlkokul, Köy Muhtarı.

Pehlül Palut, Kırantepe Köyü, 1980 doğumlu, Lise Mezunu, Köy Muhtarı.

Pınar Öztürk, Yayla Köyü, 1987 doğumlu, Lise Mezunu.

Rasim Karataş, Mendeme Köyçukuru Köyü, 1950 doğumlu, İlkokul Mezunu.

Rüstem Pulat, Ören Köyü, 1954 doğumlu, İlkokul Mezunu, Eski Köy Muhtarı.

Sabri Dinç, Araban / Beydili, 1944 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Sadettin Hafo, Çakırkaya Köyü, 1962 doğumlu, Ortaokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Salih Şa, Özveren Köyü, 1969 doğumlu, Köy Muhtarı.

Selahattin Daşhan, Gürleyik Köyü, 1966 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Serkan Bayram, Üçören Köyü, 1974 doğumlu, Doktora, 26.Dönem Erzincan Milletvekili.

Serkan Kılıç, Yukarı Duruçay Köyü, 1970 doğumlu, Köy Muhtarı.

Servet Deniz, İncedere Köyü, 1962 doğumlu, Ortaokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Suat Köseoğlu, Beydilli Köyü, 1977 doğumlu, İlkokul Mezunlu.

Süleyman Badıllı, Şanlıurfa, 1980 doğumlu, Üniversite, Öğretmen.

Şaban Kara, Çangallar Köyü, 1972 doğumlu, Köy Muhtarı.

Şefik Gergöy, Esenyazı Köyü, 1966 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Şinasi Bayram, Üçören Köyü, Lise Mezunlu, Mezunlu.

Tahir Özdemir, Akören Köyü, 1960 doğumlu, İlkokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Tekin Arslan, Oyacık Köyü, 1977 doğumlu, Ortaokul Mezunlu, Köy Muhtarı.

Tevfik Kürekçi, Çat Köyü, 1954 doğumlu, İlkokul Mezun.

Tevfik Paldun, Alapınar Köyü, 1957 doğumlu, İlkokul, Köy Muhtarı.

Yaşar Macit, Uzunkol Köyü, 1966 doğumlu, Üniversite, Köy Muhtarı.

Yılmaz Mete, Eymür Köyü, 1959 doğumlu, Ortaokul Mezun, Köy Muhtarı.

Yılmaz Öztürk, Yayla Köyü, 1981 doğumlu, İlkokul Mezun, Köy Muhtarı.

Yusuf Çelik, Babacan Köyü, 1955 doğumlu, İlkokul Eski Köy Muhtarı.

Zahide Pilis, Tekinler Köyü, 1947 doğumlu, Okumamış.

Zahir Silin, Bulgurlu Köyü, 1954 doğumlu, İlkokul Mezun, Köy Muhtarı.

Zekeriya Batıgün, Ortagöze Köyü, 1949 doğumlu, Lise Mezun, Köy Muhtarı.

İnternet Siteleri

ADNAN DELİKANLIOĞLU, 15.08.2017,
<http://cukurkuyu24.bel.tr/ozgecmis/>

AĞRI, 26.08.2017, <http://ararat-welat.blogspot.com.tr/2010/09/agri-yoresel-kelimeleri.html> /

BAŞBAKANLIK, 16.07.2017, www.basbakanlik.gov.tr/Fo rms/_Global/_PrimeMinister/pg_PrimeMinister.aspx

BEYDİLİDER, 25.05.2017, <http://www.beydilider.com>

CEMAL SEFEROĞULLARI, 24 Ekim 2017,
www.tahir.bel.tr/baskan.htm
FİKİRİŞİK, 16.08.2017,
<http://www.fikriisik.com/hakkinda/>
METİN BAYDİLLİ, 01.06.2017,
<http://www.karakopru.bel.tr/icerik/1/2/metin-baydilli>
NACİ BOSTANCI, 24 Ekim 2017, www.nacibostanci.com
HORASANDAN, 28.04.2017,
<https://www.antoloji.com/ciktik-horasan-dan-eyledik-sokun-siiri>
SERKAN BAYRAM, 29 Eylül 2017,
https://www.tbmm.gov.tr/develop/owa/milletvekillerimiz_sd.bilgi?p_donem=26&p_sicil=7372
UZUNKOLKÖYÜ, 28.08.2017,
<https://uzunkolkoyu.tr.gg/Y-Oe-RESEL-S-Oe-ZLER.htm>

ÖZ GEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı – Soyadı : Mehmet Nuri ŞANDA
Doğum Yeri ve Tarihi : Hilvan/ŞANLIURFA/1980

Eğitim Durumu

Ön Lisans : Atatürk Üniversitesi / Adalet Bölümü

Lisans Öğrenimi : Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniv.
Fen Edeb. Fak. Tarih Bölümü

Y. Lisans Öğrenimi : K.maraş Sütçü İmam Üniv.
Sosyal Bil. Enst. Tarih ABD.

Doktora : Mersin Üniveristesi
Sosyal Bil. Enst. Tarih ABD.

Bildiği Yabancı Diller : İngilizce

Yayınlanmış Kitapları: Hicran / Şiir 2013
Gülçin / Şiir 2014
Kalbime Bir Sen Düştü / Şiir, 2015
Sevgi Kokulu Güller / Roman, 2016
Cümle Mühendisleri / Antoloji, 2017
Teröre Hayır, Savaşa Hayır/Antoloji, 2017
Gökyüzü Melekleri / Roman, 2017
Kelebeğin Sevdası / Roman, 2018
Beydili Aşireti / Tarihi Araştırma, 2018

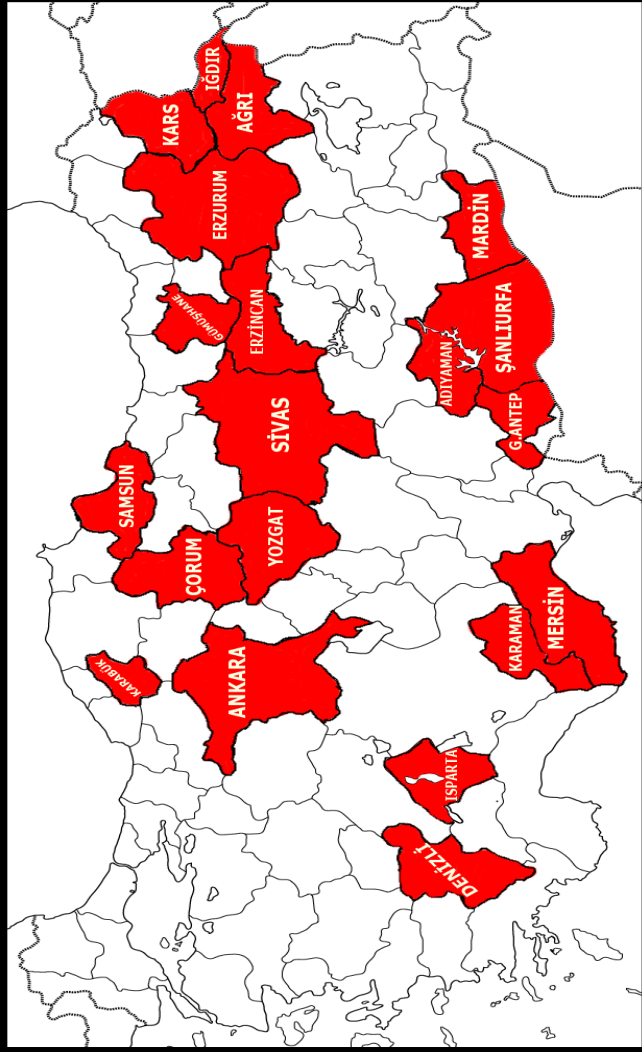
İletişim

Web Adresi : www.mehmetnursanda.com

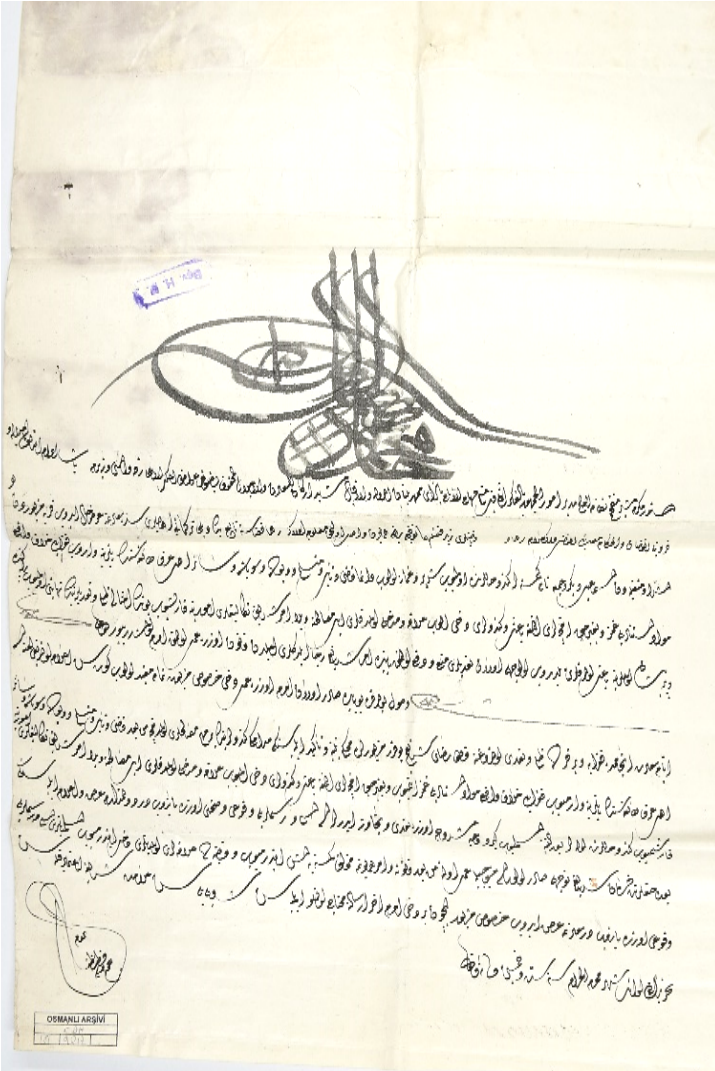
E Posta Adresi : mns2133@hotmail.com

EKLER

Ek 1: Türkiye Genelinde Beydililerin Yaşadığı İllerin Haritası.

Ek 2: BOA, C. DH, Dosya: 181, Gömlek: 9017, Ruha kazasına tabi Beydili Türkmen'i karyesi ahalisinden ve eşirradan İsmail, Bekir ve Cuma nam şahısların haklarında Rakka valisine hitaben yazılan ferman.

Ek 2: BOA, C. DH, Dosya: 181, Gömlek: 9017, Ruha kazasına tabi Beydili Türkmen'i karyesi ahalisinden ve eşirradan İsmail, Bekir ve Cuma nam Şahısların haklarında Rakka valisine hitaben yazılan fermanın transkripsiyonu.

Düstur-ı m kerrem müŐir-i mufahham nizam 'l-âlem m debbiru umurı'l-cumhur bi'l-fikri's-sakıb m temmimu mehami'l-enam bi'r-re'y-i m mehhid  b nyani'd-devle ve'l-ikbal müŐir-i erkan 'saadet ve'l-iclal 'l-mahfuf bi-sunuf-ı avatıfı'l-melik 'l- l  Rakka Valisi vezirim paşa edamallahu Te la iclalehu ve kıdveti'l-kuzat ve'l-ahk m maiyyet 'l-fazıl ve'l-kelam Ruha ve [boş] kadıları fazlahu-ha tevkı'-i ref'-i-i hümayun ve ısdar olıcak malum oldur ki Ruha kadısına tabi' BeŐdili Türkmeni ahalileri s dde-i saadetime arz-ı hal edib karye-i mezbureden eŐirra ve m tegalibeden İsmail ve Bekir ve Cuma nam kimesneler kendi hallerinde olmayıb Őerir ve gammaz olub daima kadı ve naib ve mütesellim ve voyvoda ve subaşı ve sair ehl-i ırz taifesinin yanlarına varub fukara-yı hilaf vaki'-i mevadd istinadıyla gamz ve bi-gayr-i hakkın akÇeleri alınmaŐa bais ve kendileri dahi alub alaka ve m dahili olmadıkları ile maslahata ve bila emr-i Şerif tek lifleri umuruna kadırıŐub bunun emsali zulm ve teaddilerinin nihayeti olmayıb perakende ve periŐan olmalarına bais olduklarını bildirib ol-vecihle olan teaddileri men' ve def' olunmak babında emr-i Şerifim rica eyledikleri

ecilden kanun üzere amel olunmak imam olunmuşdur
buyruldu [boşluk] vusül buldukda bu babda sadır olan
imam üzere amel dahi husus-ı mezbure tamam-ı
mukayyed olub göresin ilam olunduğu üzerede eyyam-ı
saadet-i encamımız fukaraya ve bir ferde zulm ve teaddi
olunduğuna farz-ı rıza-yı şahanem yokdur mezburlara
muhkem-i tenbih ve tekid ile senki meramını
kendilerinin bir mühim mesalihleri oldukça mezbur kadı
ve naibi ve mütesellim ve voyvoda ve subaşı ve sair ehl-
i örf taifesinin yanlarına varmayub fukarayı hilaf vaki'-i
mevadd isnadıyla gamz etmeyib ve bi-gayr-i hakkın
akçeleri olunmağa bais ve kendileri dahi olmayıb alaka
ve müdahili oldukları ile maslahata ve bila emr-i şerif
tekâlifleri umuruna karışmayıb kendi hallerinde olalar
bade't-tenbih almayıb geri vech-i meşruh üzere teaddi ve
tecavüz ederler ise ism ve resimleriyle vuku'-ı vazıhı
üzere yazub der-i devlet-i medarım arz ve ilam ile senki
badehu haklarında ferman-ı şerifim teveccüh sadır
olursa mucebiyle amel oluna mezbur kanuna ve emr-i
hümayuma muhalif kimesneye iş ettirmeyib ve kaziyede
ilamları olmayanları dahl etdirmeyib almayanları ism ve
resimleriyle vuku' üzere yazub dersaadetime arz edib
husus-ı mezbur için bir dahi imam-ı aharın irsaline
muhtac olunmalu eyleyesin şöyle bilesin alamet-i
şerifeye itimad kılasın tahriren fi'l-evail-i şehri
muharremü'l-haram sene sitte ve hamsin mie ve elf.

İmam-ı Kostantiye Ömer Veli

Ek 3: BOA, C. DH, Dosya: 2, Gömlek: 91, Celal Paşa Halep Valisi iken Beydilli ve Karaşeyhlü Viran eşkıyası, Urban'ın develerini sürmeleri ve hacc-ı şerife gitmek üzere Halep'e uğramış olan İran Devleti kaymakamının ve şeyhülislamın eşyasını gasp etiklerine dair belge.

باسمہ تعالیٰ و در حکم سعادتو جلالہ تعالیٰ باشا محضی شرفزادہ اولاد شرفزادہ ہمارہ ناکہ خصوصہ مورخہ ۱۲۸۶ھ

بسم اللہ الرحمن الرحیم
 درویشی و قریب
 درویشی و قریب
 درویشی و قریب

مشادایہ کھنڈن عسکریہ اعزاز بی جاغنه کوزرد کوه حکمہ بدیو و قریشلو وراق اشضاری در حال فحل غلبیل خاخیله بالوفات جولاظفند
 و دروایہ حدیفه عربانی رعایا سلاطین و درویش دوستی و فتح تیار قریب سلاطین بر تاضیوید حیواناتی موروث کتور دکلزده دشتہ حج شریفه عالی مرتبه
 و در وقت نامتعالی فتح ایسولمدی و معیندند و اندامه خانہ لیبون نام رسدہ وہ قتلہ کفتمانی علی السلام اہم بزرگ بودندہ قرآن عالی مرتبه
 غضبنا بودندی تمام فتح ایسولمدی مورخا ہا طرظندہ با تحریف مشادایہ انہا و کتور اولدیفند و اشضاری مذکورہ ناکہ قضائتہ مورخ
 جاسازی مشادایہ کھنڈنہ ضول نظرفتی موجب ایردکندہ ماعدا علی مالہ تزلہ اولدی انہما قضائتہ و جوحدہ کلمہ کھنڈنہ و بیوز کسہ ناکہ
 مال ادا ایسولمدی میندہ مورخا ہا ناکہ مشادایہ ایسولمدی ساقا لاکر تحریف نظور سلاطین اولدیفند و اشضاری
 تازہ ایسولمدی اموال منوبہ ناکہ تحیفندہ مشادایہ کھنڈنہ رہ طرظ دورہ عیبہ وہ طرظندہ ناکہ مشادایہ امارہ حالہ کجور اولدیفند
 بخت و یارہ اہم بوداہ طرظ سلطنت سنیہ رہ بر کارا سنا مباشر قضایہ جویریوری اشضار اموال منسوبہ ناکہ تحیفندہ رہہ و اشضاری مشادایہ
 مطبوعہ اولدیفند موخہ زای سالیس اجا جویریوری و کھب و اشضاری مشادایہ طرظندہ تحیفندہ امارہ سنیہ نعاظ ایسولمدی اشضاری مورخہ کھنڈنہ
 بودنور لایسہ اموال منسوبہ ناکہ تحیفندہ و نامیب و کھنڈنہ حب و اشضاری مشادایہ خطابا امثالہ صدور سنیہ تحلیق اولدیفند مشادایہ
 مورخا ہا ناکہ مشادایہ ایسولمدی
 امینکلی ساقا لاکر کھنڈنہ
 قلم

Ek 3: BOA, C. DH, Dosya: 2, Gömlek: 91, Celal Paşa Halep Valisi iken Beydilli ve Karaşeyhlü Viran eşkıyası, Urban'ın develerini sürmeleri ve hacc-ı şerife gitmek üzere Halep'e uğramış olan İran Devleti kaymakamının ve şeyhülislamın eşyasını gasp etiklerine dair belgenin transkripsiyonu.

...[silik çıkmış] Halep Valisi vezir-i mükerrerem saadetlü Celaleddin Paşa hazretleri tarafından varid olan tahriratdan bir maddenin hülasasıdır. 18 Şevval 230

Emval-i mahsubenin tahsili ve eşkıya-yı merkumenin üslub-ı hakimaneleri icra-yı te'dibi babında Rakka Valisi müşarun-ileyhe hitaben iktizasına göre hükmü
Buyruldu 5 Zilkade 230

Müşarun-ileyh kethüdasını asker ile Azazili canibine gönderdikden sonra Beğdilli ve Karaşeyhlü ve Barak eşkıyaları derhal Kahlü'l-halil hainiyle bi'l-ittifak Çöl tarafından vürud ile Hadife urbanı reayasının dört yüz devesini ve Şeyh Neccar karyesinin birkaç yüz hayvanatını sürüb getirdiklerinden başka hacc-ı şerife izam olan İran devleti kaymakamı ve Şeyhülislamı ve maiyetlerinde olanların hanü'-sebil nam merhalede Kahlın kethüdası ale'sülüm ile beraber yükleriyle kırk elli hayvanlarını gasb etdikleri kaymakam ve şeyhülislamı muma-ileyhima tarafından ba tahrirat

müşarun-ileyhe inha olunmuş olduğundan ve eşkıya-yı mezkurenin fazahat-ı merkumeye cesaretleri müşarun-ileyhin nüfuzuna hanel ne tarafını muceb idüğünden maada ali-i hale terk olursa enva'-i fazahat vuku'a geleceğinden ve beş yüz keselik mal iddia eylediklerini mübeyyin muma-ileyhimanın müşarun-ileyhin irsal eyledikleri salifü'z-zikr tahriratı manzur-ı ali olmak için takdim olunduğundan ve eşkıya-yı merkumenin tedibleriyle emval-i menhubenin tahsilinde müşarun-ileyhin aczi yoğisede taraf-ı devlet-i aliyyeden havfından naşı müşarun-ileyh ifade-i hale mecbur olduğundan bahis ve beyan ile bu babda taraf-ı saltanat-ı seniyyeden bir kar-ı eşna mübaşir tayin buyrularak işbu emval-i maksubenin tahsili Rakka valisi müşarun-ileyhden matlub olunmak muvafık rey-i sami ise icra buyrulması ve eğer Haleb valisi müşarun-ileyh tarafından tahsiline irade-i seniyye taalluk eder ise eşkıya-yı merkume her ne mahalde bulunurlar ise emval-i maksubenin tahsili ve tedib olunmaları için Haleb valisi müşarun-ileyhe hitaben emr-i ali suduruna muhtac olduğu müşarun-ileyh tahrir eder.

Muma-ileyhimanın müşarun-ileyhe irsal eyledikleri salifü'z-zikr kağıdları kıta 1

Yirmi dört Oğuz boyundan biri olan Beydililer, Harezmşah Devleti'ni kurdu. Ayrıca Safevi ve Akkoyunlu Devletleri ile Dulkadir Beyliği'nin kurulmasında etkili oldu. Aslen Orta Asyalı olan Beydililer, 1200'lü yıllarda Anadolu'ya geldi.

Anadolu'ya yerleşen Beydili Aşireti ve ona tabi oymaklar, Osmanlı Devleti'nde zorunlu iskâna tabi tutuldu. Bu iskânlardan biri 1691 yılında yapılan Rakka iskânıydı. Bu zorunlu iskâna uymak istemeyen bazı Beydili oymakları yerleştirildikleri bölgelerden kaçarak farklı yerlere dağıldı.

Osmanlı Devleti, kaçan bu aşiret mensuplarını tekrar iskân bölgesine yerleştirmek için çeşitli tedbirler aldı. Alınan bu tedbirlere rağmen Beydili Aşireti'ne mensup bazı oymak ve aileler iskân bölgelerinden kaçmaya devam etti. İskan bölgelerinden kaçan Beydililer, gittikleri yerlerdeki yaşam tarzlarına ve kültürel yapıya uyum sağladı. Bundan dolayı o bölgelerde varlıklarını XXI. yüzyıla kadar sürdürdü.

XXI. yüzyılda Beydili Aşireti'ne mensup aileler Ankara, Ağrı, Adıyaman, Çorum, Denizli, Erzurum, Erzincan, Gaziantep, Gümüşhane, Iğdır, Isparta, Kars, Karaman, Karabük, Mardin, Mersin, Samsun, Sivas, Şanlıurfa ve Yozgat gibi illerde varlıklarını devam ettirmektedir.

Mehmet Nuri ŞANDA